

רבי חיים ויטאל

ספר החזיונות

יוצא לאור מתוך כתב יד המחבר

על ידי

ד"ר אהרן זאב אשכלי ז"ל

ספריית מקורות / יז

מוסד הרב קוק שעל יד המזרחי העולמי

ירושלים תשי"ד

כל הזכויות שמורות

Printed in Israel

דמוס העברי / יחיאל ורקר

פתח דבר

ספר החזיונות לרבינו חיים ויטאל יוצא לאור בפעם הראשונה בשלימותו מתוך כתב ידו ממש של מחברו, שנשתמר בליוורנו בידי הרב ד"ר א' טואף — מעזבוננו של רבי אליהו אמוזג, שקיבל אותו מעזבוננו של העשיר נסים שמאמה, איש תוניס, שקנהו במצרים. זהו כתב היד, שר' חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א) ראהו וכתב עליו ב"שם הגדולים", ערך ר' חיים ויטאל: "ואני עניתי שאני הצעיר זכיתי וראיתי ספר חזיונות ממהרח"ו ז"ל מכתיבת ידו".

אמנם קיצור ספר החזיונות כבר נדפס כמה פעמים בשם "שבחי ר' חיים ויטאל": א. [אוסטרהא תקפ"ו]. 26 דף; ב. [לבוב] תקצ"ב; ג. לבוב תר"י; ד. ווארשא תר"י; ה. לעמבערג [תרכ"ב]. [לג] דף; ו. לבוב תרכ"ד; ז. ירושלים תרכ"ו. בשם "ספר החזיונות". כה דף; ח. בבל [בגדאד] תרכ"ו. עי': אברהם יערי; הדפוס העברי בארצות המזרח, חלק שני, עמ' 107; ט. שאלוניקי תרנ"ב. תרגום ספרדי; י. לעמבערג [תרנ"ז]. 56 עמוד; יא. ירושלים תשי"ג.

קיצור "ספר החזיונות" נדפס גם על-ידי אברהם כהנא ב"ספרות ההסטוריא הישראלית", ספר שני, ווארשה תרפ"ג, עמ' 237—247.

פרקים אחדים של הספר משוקעים ב"שעור הגלגולים" לר' חיים ויטאל, ירושלם תער"ב.

השם "שבחי ר' חיים ויטאל" ניתן לספר על-ידי המדפיס הראשון, שרצה לחקות את שם הספר "שבחי הבעש"ט".

המהדיר, ד"ר א"ז אשכלי ז"ל, עמד להוסיף לספר מבוא

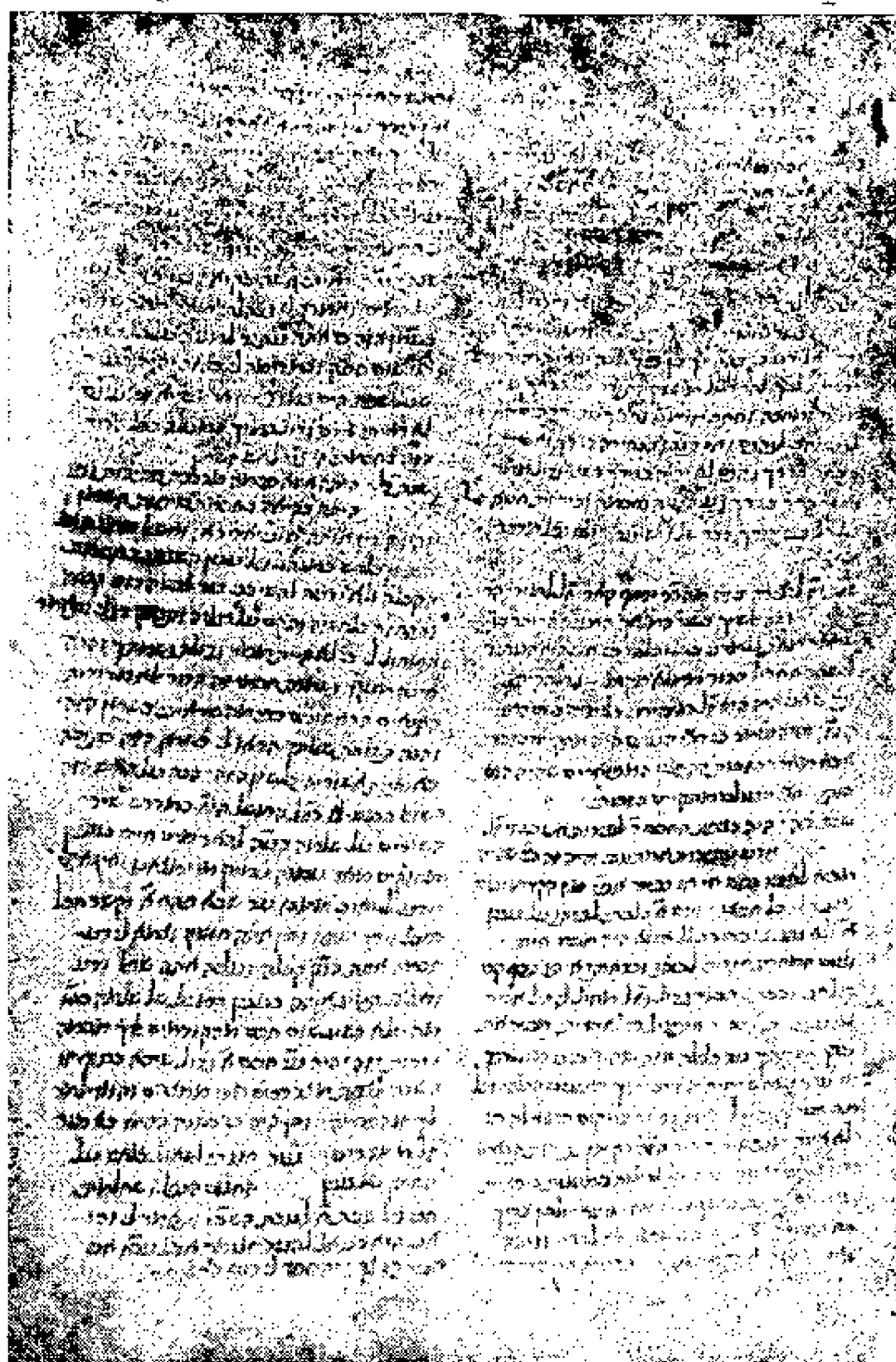
מפורט, אך פתיל-חייו נפסק תוך עבודתו וברשות „מוסד הרב קוק“ לא נשארו אלא העתקתו של המהדיר בצירוף הערות קצרות.

כותב הטורים האלה השתדל לכתוב המבוא ודן במיוחד על חכמי ארץ ישראל הנזכרים בספר, אך מסיבות שאינן תלויות בו יבוא המבוא במקום אחר, או במהדורה הבאה שלספר.

הוספתי בסוגריים מרובעים הערות מועטות, ביחוד מראי-מקומות, והכינותי המפתחות שבסוף הספר.

השוויתי העתקתו של ד"ר א"ז אשכלי אל תצלום כתב-היד שברשות ספריית מוסד הרב קוק.
נפתלי בן-מנחם

ירושלם עה"ק ת"ו, אלול תשי"ד.

העמוד הראשון של ספר החינוכות בכתב ידו של מחבר

[חלק א]

(1) אלו הם הדברים שארעו לי מן היום שנולדתי, והיא ראש-חודש חשון הש"ג ליצירת.

א. בהיות אבא מארי ז"ל בחוץ-לארץ, קודם שבא לארץ-ישראל, נתארח אצלו חכם אחד גדול ושמו הר' חיים אשכנזי ואמר לו: דע כי עתיד אתה לילך לארץ-ישראל לשכון שם על-כל-פנים, ושם יולד לך בן וקראת שמו חיים בשמי. והוא יהיה חכם גדול, שלא יהיה בדורו כמוהו.

ב. שנת יד לפרט היצירה הייתי בן י"ב שנה וחכם גדול בשרטוטי כף-היד¹ הביט בשרטוטי כפות ידי ואמר לי: דע, כי בהיותך בן כ"ד שנה יבאו תרהורים רבים בלבך להתרשל מעסק התורה על כרחך שתי שנים ומחצה², ואחר-כך יזדמנו לפניך שני דרכים, האחד לגן-עדן והב' לגהנם; ואז תנתן הבחירה בידך — ואם תבחר בדרך גהנם לא יהיה בדורך רשע גדול ממך ואם תבחר בדרך גן-עדן, תעלה בחכמה וביראת-חטא על כל בני דורך, דבר שלא ישוער. ולא נפל מדבריו ארצה³.

1 ראה למעלה במבוא.

2 הכוונה לאותן שתי שנים ומחצה שבטל מלימוד התורה ועסק באלחמיה. ראה להלן בחלק ה, סימן טו.

3 ג"ב מוסיף: גם בהיותו בן כ"ו שנים ומחצה נתחדשה לו בחירה אחרת לפי גודל ערכו ז"ל.

ג. שנת יז ליצירה, צוה מהר"ר יוסף קארו ז"ל למורי הר' משה אלשיך⁴ בשם המלאך המגיד הדובר בו⁵ שיוהר מאד ללמדני בכל יכלתו, כי אני הוא העתיד לישראל אחריו בדור. ממלא מקומו של מהר"ר יוסף קארו.

וגם לי אני היה הוא ז"ל מזהירני בלימודי בשם המגיד הנז'. והיה אומר, כי חצי-העולם היה מתקיים בזכות אבא מארי, בזכות התפלין המפוארים שהיה הוא כותב⁶ וחצי העולם מתקיים בזכותי.

ד. שנת כה, היה בצפת החכם ר' לפידות אשכנזי ז"ל⁷ יודע עתידות אמתיות. והיה זה על-ידי שהיה מביא לפניו נפש חי או נפטר, אפילו מן הקדמונים, ומגיד לו כל חפצו. ויום אחד הלכתי לביתו על ענין אחד, ולא נהג בי כבוד כלל, כי לא היה מכיר אותי. וליום המחרת חזרתי לביתו. וכראותו אותי, תכף קם מלפני וכבדני כבוד גדול. ואמר לי: מחול לי על אשר לא נהגתי בך כבוד אתמול, כי לא הייתי מכיר את ערך נשמתך עד הלילה הזה, שהודיעוני

4 נ"ב: למהר"ם אל אשקאר. ושיבוש הוא. ר' משה אלשקאר היה בן דורו של הרדב"ז והיה דיין במצריים, ואין שום סימן שהיה בצפת. אף נראה שהיה קשיש ונחשב בן דורו של ר' אליהו מזרחי. ראה קורא הדורות, מהדורת קאסל, לא, ב; לג, ב; לה, ב. נאין כל ספק שרבי משה אלשקר היה בארץ, בירושלים ובצפת. עיין: פרומקינריבלין, תולדות חכמי ירושלים, א, עמ' 58; הורודצקי, עולי ציון, תל-אביב תש"ז, עמ' 124—23.

5 ראה בספר מגיד מישרים לר' יוסף קארו ובדברים שמביא השל"ה בשם המגיד ב ש ע ר ה ג ד ו ל (דפוס אמשטרדם תנ"ח, דף לה, ד), והסיפור שהוא מביא במסכת שבועות (דף קפ) בשם ר' שלמה אלקבץ. ולר' חיים ויטאל היה מגיד: ה מ ש נ ה. ועיין להלן, בנספח א, פיסקא ג. וראה על המגיד של מהר"ק בעמק המלך בהקדמה שניה פרק ב' וי'.

6 על ר' יוסף ויטאל, ראה למעלה במבוא ברשימת האישים, ולהלן בנספח א, פיסקא ג. 7 ראה עליו במבוא.

מעלתך ; ואיעצך עצה שתסיר מחשבותיך מעניני העולם הזה, וכל מחשבותיך יהיו להעלות נפשך במקום הראוי לה, כי הלא אינה מנפשות הדור הזה רק מן נפשות תנאים הראשונים⁸ ; ואם תרצה תוכל לעלות במעלות גוראות כפי עוצם גדולת נפשך, דבר שלא ישוער. ולכן צריך שלא תחשוב עצמך לנפש שפלה, אלא לנפש גבוהה מאד, כי כן הוא האמת, ועל-ידי כך תתחזק בעבודה וכמ[ו] ש[מצינו] בחזקיהו* : "ויגבה לבו בדרכי ה'". ודע, כי אין בידך עון זולתי אחד ואתמול שלשום גם כן בא על ידך ואם תתקן זה העוון, תעלה מה שלא ישוער.

וכשבאתי אחר זמן לפני מורי ז"ל האשכנזי, דיבר עמי ככל הדברים הנז'. ואז הגדתי לו מה שספר לי הר' לפידות, שהיה כדבריו, ושמו מאד.

ה. שנה הנז'. ראיתי אשה בקיאה בטיפות השמן על המים⁹ ואמרה לי : נבהלתי מאד ממה שראיתי בשמן הזה — כי עומד אתה למלוח על כל ישראל, בלי שום ספק. וכמדומה לי כי זה יהיה בעיר שעל שפת הים, כמו צידון או טבריא ; ומעולם לא ראיתי אדם גדול כמוך במעלה בכל הדור הזה בחכמתי זו על-ידי לחש השמן.

ו. שנת ל היתה אשה חכמה מדברת עתידות וגם היתה בקיאה בחכמת טיפות השמן. והיו קורין אותה סוניי"אדירא¹⁰ ואשאל ממנה על השמן בלחש, כמנהג, על ענין השגתי בחכמת הקבלה, ולא ידעה להשיבני עד לבשה רוח קנאה ותתחזק בלחשיה ותקם על רגליה ותבשק רגלי ותאמר :

8 ראה להלן בחלק ד, סימן ט. [דברי הימים ב יז, ו].

9 ראה במבוא.

10 אולי sonadora, בעלת חלומות.

תמחול לי כי לא היית מכיר גדולת נשמתך — והנה, אינה מערך נשמות חכמי זה הדור אלא מדורות התנאים הראשונים כפי מה שראיתי בשמן הזה.

והנה, תשובת שאלתך הראו לי בשמן הזה כתובה באותיות אשורית. בלשון הזה: „הנה על האיש הזה השואל המשילו רבותינו ז"ל המשל הנזכר במדרש שיר-השירים על שלמה המלך ע"ה: לבאר מיס חיים, נובעין מתוקים מאד, עמוק עמוק מי ימצאנו ואין אדם יודע לשאוב ממנו עד שבא פקח אחד וקשר חבל בחבל וירד ושתה ¹¹. וכן אתה חושק וצמא לידע חכמה אחת הנקראת קבלה ועליה אתה שואל; ודע (ודע) כי תשיג אותה, כענין המשל של שלמה כנו', מה שלא השיג שום חכם מהקודמים אליך מכמה דורות; זה יהיה על ידי חכם אחד גדול שיבא בתוך זו השנה לצפת מצד דרום, כמו ממצרים, והוא ילמד לך זו החכמה“.

וכן היה, כי בשנה ההיא בא מורי ז"ל ממצרים. עוד חזרתי לשאול בלחש על השמן על ענין החלום הנפלא שחלמתי אני ליל-שבת ח' לטבת השכ"ו. ותאמר לי: וכי אני הוא דניאל להגיד חלומך? אבל עם כל זה אני אגידה לך. ותספר לי רוב החלום.

(2) זו שנת לא. נכנסתי ללמוד עם מורי ז"ל האשכנזי ויגד לי כל הדברים ההם שהגיד לי בעיניי נשמת, שכתבתם בקונטריס אחר ¹².

11 אמר רבי חנינא: לבאר עמוקה מלאה מים והיו מימיה צוננין ומתוקים וטובים ולא היתה בריה יכולה לשתות ממנה. בא אדם אחד וספק לה חבל בחבל, משיחה במשיחה, ודלה ממנה — התחילו הכל דולין ושותין. שיר-השירים רבה [א, ח] — הגוטה שונה מזה הנדפס אצלינו. ראה צונץ, הדרשות בישראל, עמ' 128; גרינהוט במבוא למדרש שיר השירים מן הגניזה שהוציא (ירושלים תרנ"ז); רש"י שכטר במבוא לאגדת שיר השירים שהדפיס ב-JQR (לשנת 1894 ואילך). 12 להלן, חלק ד.

ח. בשנה הנו', שלחני מורי ז"ל למערת אביי ולמדני הייחוד ההוא ונדבקתי בנפשו ודיבר עמי אותן הדברים שכתבתי בקונטרס הנו'.

ט. שנת לד. בא הר' מסעוד כהן מן דרע"א¹³ אל צפת וסיפר לי כי בצאתו משם הלך להפטר מן חכם גדול יודע עתידות הר' אברהם אבשלום¹⁴. ואמר לו: לחיים ולשלום. ואמר לו: פירוש הדברים הם: שיבא אצלי, אני חיים, ויתן לי שלום משמו. ונתן לו כל הסימנין אשר בי, ושהייתי בחור אחד דר בצפת. ואמר לו: אמור לו משמי כי הוא משיח בן יוסף. וילך לירושלם וישכון בה שתי שנים בהכרח, אך בשנה השלישית הבחירה בידו, אם ירצה ידור שם. ואחר השנה הראשונה תחל רוח ה' לפעמו. ומאז ואילך יהיה מחלוקת עליו בין אנשי ירושלים והגליל. ואנשי מצרים יסייעו לירושלים, אך הגליל ינצחו ויחזירוהו לדור שם בגליל ושם יתקבצו אליו אלפים ורבבות מישראל, וימלוך עליהם, וילמדם תורה. ואחר כך אני אלך שם ואני אהיה משיח בן דוד והוא יהיה משיח בן יוסף, משנה שלו. ויזהר שכשילך לירושלים כנו', לא יקבץ אנשים עמו, כי ימשך לו נזק גדול בעבור זה, וגם כי יכנס בסוהר לסיבה זו. ומה שאמרו רבותינו ז"ל על משיח בן יוסף שיהרג, אני אשתדל בכל כחי להצילו מאותה הגזירה, כי עליו נאמר*: "חיים שאל ממך נתת לו". פירוש: כי משיח בן דוד ישאל מהשי"ת שיתן חיים למשיח בן יוסף הנקרא חיים והשי"ת יתן לו חיים*¹⁴.

13 באפריקה הצפונית. אולי הוא מגיד-עתידות מפורסם באותו דור, מסעוד מצליח בן גואשוש [או: גואשאש]. ראה טולידאנו, נר המערב, עמ' 91, 109. וראה שם על ריבוי חזו"ה-עתידות בימים ההם בדרעא ובמארוקו בכלל.

14 בדפוס: אברהם שלום. [* תהלים כא, ה].

*14 והדרש נמצא בגמרא סוכה נב, א, ובילקוט תהלים ב (רמז תרכא).

י. בשנה הנו' שאל הר' מסעוד הנו' שאלה בהקיץ עלי. והשיבו לו.
 כי אחר השתי שנים הנ"ל תבא אשה אלמנה עשירה מארץ אדום¹⁵
 לשמועתי להנשא לי, ואשא אותה לאשה, והנה היא גלגול אשת
 טורנוס רופוס שנשאת עם ר' עקיבא, וגם אני גלגול ר' עקיבא¹⁶;
 ואחר-כך יהיו לי תלמידים רבים, ואתן להם הספקה, עד ט"ו שנים,
 ואחר כך יהיה מה שיגזור הב"ה עלי¹⁷.

יא. שנת לו. הלכתי למצרים ובא תלמיד חכם אחד מן דרעא וסיפר
 לי ככל אשר סיפר לי הר' מסעוד משם הר' אברהם אבשלום הנו'
 בסימן ט.

יב. שנת לח. הייתי דורש בירושלים בקהל יום שבת בבקר. והיתה
 שם רחל אחות ר' יהודה משען¹⁸ וסיפרה לי כי כל הזמן שהייתי דורש
 ראתה עמוד של אש על ראשי ואליהו ז"ל מימיני מסייע אותי
 וכשגמרתי מלדרוש נסתלקו שניהם.

גם בדמשק שנת ס"ב ראתה עמוד אש על ראשי בהיותי שליח-צבור
 ביום הכפורים מתפלל תפלת-המוספין בקהל אסק"ליין¹⁹. והאשה

15 מאירופה, או מאיטליה.

16 ראה להלן בחלק ד סימן ג, שנפשו של ר' עקיבא רק נתעברה בו.
 ובסימן ה ואילך שם, שעיקר גלגולו היה מר' עקיבא. וראה שם בסימן כג ואילך.
 ובייחוד סימן ל.

17 כלומר: אין לראות במראה אלא לט"ו שנים בלבד.

18 ראה עליו להלן בחלק ד, סימנים נא, נו, נח, ובנספח א; שער הגלגולים.
 סז, ב. וראה למעלה במבוא, ברשימת האישים.

19 קהל בני סיקיליה שהיה ר' חיים ויטאל חכם שלהם. ראה להלן בחלק ג.
 סימן יד, ובתוספות סימן יז. בית-הכנסת הסיציליאני בדמשק וחכם שלו,
 נזכרים כבר אצל ר' משה באסולה, מסעות ארץ-ישראל, מהדורת י. בן-צבי.

הנז' רגילה לראות מראות ושדים ורוחות ומלאכים וצודקת בריב דבריה מזמן קטנותה ובגדלותה.

יג. שנת לט בירושלים. בא אלי בבקר יום אחד ישמעאלי אחד שמש של בית-המקדש, והיה שונא היהודים. וינשק ידי ורגלי ויחלה פני שאברכהו ושכתוב לו ב' או ג' תיבות מכתב ידי מאיזה דבר שארצה, כדי שיתלהו בצוארו כעין קמיע. ואשאל לו: מה נתחדש לך עתה? ויאמר לי: הנה עתה ידעתי כי איש אלהים קדוש אתה, כי הנה אני שמש בית-המקדש וזה הלילה בעת חצות יצאתי מפתח בית-המקדש להטיל מים בעזרה, והיה הירה מאיר כצהרים; ואשא עיני וארא אותך פורה באויר ושוטט על בית-המקדש שעה אחת — אתה עצמך בלי שום-ספק.

יד. שנת מ. בא איש אחד מן אשור לצפת, ר' אבא, וישאל עלי. ויאמרו לו: הנה בירושלים. ויספר להם ככל אשר סיפר לי כמו שאכתוב. ומשם בא לירושלים ויבא לביתי וינשק ידי ורגלי ויאמר לי: הנה כשיצאתי מאשור, היא מו"צ²⁰ צוה עלי חכם גדול ישיש אשר שם ושמו פלוני אך אני שכחתי שמו — והוא חסיד מופלג, יושב בעליה אחת לבדו מתבודד ואינו רואה פני אדם, ואליהו ז"ל מצוי עמו, ויצוני שאדרוש שלומך (3) משמו ואומר לך, כי כל מה שהגיד לך רבך הר"י אשכנזי בענין גלגולי נשמתך ומעלתה²¹, הכל אמת ויציב, ואל תתיאש מהם, כי הכל יתקיים; ואילו היית יודע

ירושלים תרח"ץ, עמ' 67. באותו זמן היו סיציליאנים גם בצפת, לפי הנוסע האלמוני מוויניציאה (אוצר המסעות, עמ' 126 וכו').

20 מוסול בכורדיסטאן.

21 ראה להלן, חלק ד, סימן ב, ועוד שם בכמה מקומות.

גדולת נשמתך, היית מתבהל. ולכן, אל יליוז מעיניך דברי רבך כי טובה גדולה עתידה לבוא לישראל על ידך. ואם קטון אתה, ראש שבטי ישראל אתה. וכל ימיו הוא בחשק גדול לבא לראות פניך, אלא שאין בו כח לבא ותמיד מצטער על זה לבא לדבר עמך פה-אל-פה מעיניך, אלא שאינו יכול. ודי באלו הדברים ששולח על ידי.

טו. שנת נ. בא מן פרס איש אחד ושמו ר' שאלתיאל אלשיך ורואה מראות בהקיץ והוא נבון וחכם וחסיד ומתענה כל ימיו. אמר לי, כי תמיד מראים לו כי כל גאולת ישראל תלויה על ידי, ולהשיב ישראל בתשובה, ומודיעים לו מעלת נפשי. וגם עד עתה, שנת ש"ע, כותב לי אגרות על מראותיו בעיני נפשי וענין הגאולה.

יו. בשנה ההיא היה מורי הר' משה אלשיך ז"ל קובע מדרשו בחצר רח"ל האשכנזית. ויום אחד ראתהו יושב ומצטער, ותשאלהו על מה מצטער. ויאמר לה: וכי לא אצטער על הר' חיים תלמידי שאינו רוצה ללמדני חכמת הקבלה. ותאמר לו: וכי תלמידך גדול ממך? ויספר לה איך להיות חי מורי ז"ל האשכנזי הלך אצלו יום אחד ויבך ויתחנן לו שילמדנו חכמת הקבלה הוא בעצמו שלא על ידי, ושיבהו כי הוא לא בא לעולם אלא ללמדני לי לבדי, ואי-אפשר שתתגלה חכמה זו כי אם על ידי, ואמר לו: ואיך יתכן שהרב ילמוד מתלמידו? ויאמר לו: הלואי שתזכה להיות תלמידו, כי לולי שאמרו חז"ל * «בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו», הייתי אני עצמי מתקנא בו על עוצם המעלה שעמיד לעלות, דבר שאין לה שיעור²².

גם בנו הר' חיים אלשיך סיפר לי משם אביו מורי ז"ל כל הדברים האלה. גם מורי האשכנזי ז"ל סיפר לי קרוב לדברים האלו שעברו

[* סנהדרין קה, ב].

בינו ובין הה"ר שלמה כאגיש ז"ל. ואמר לו: אם אינך רוצה ליכנע אל הר' חיים ללמוד חכמה הזאת ממנו, מעולם לא תדענה, לסיבה הנ"ל.

יז. בשנה הנז' תלתה אשתי חנה חולי גדול, וביום שבת אחד היתה גוססת בלי שום הרגש. ובליל מוצאי-שבת נתקרבונו אצלה לראות יציאת נשמתה. ופתאום פתחה פיה ועיניה סגורות, ותברך ברכת עצי בשמים. ונשאל אותה: מה הענין הזה? ותענה בקול נמוך כאוב מארץ קולה, ותאמר:

דעו כי עתה הוליכו נפשי לגהנם וראיתי שהיו מבערים האש שנכבית בשבת, והרחתי ריח אש וגפרית הרבה. ואחר-כך הוליכו נפשי ונפשות אחרים לשדה אחד שלפני פתח גן-עדן, וכו' אילני הדס, כדי שנרח ריח טוב, להעביר ריח הגפרית של גהנם ואז ברכתי „בורא עצי בשמים“.

אחר-כך חיליתי פניהם שיוליכוני גם לגן-עדן לראות מקום בעלי הר' חיים. ויוליכוני לגן-עדן ויכניסוני בתוך חצר גדול, וכולו נטוע אילני בשמים ופירות טובות, ובאמצע החצר בריכת מים גדולה נובעת מים חיים, ובאמצעה סילון גבוה שדרך בו עולין המים הנובעים מלמטה למעלה עד האויר בחוזק, וחוזרין ויורדים ונופלים וממלאים הבריכת. ובמימי הסילון הזה אשישות כעין זכוכית של זהב וכסף עולות ויורדות במים ההם. ואומר להם: מה אלה? ויאמר לה: אלה האשישות הם נפשות בניך שמתו בקטנותם ועומדין תמיד במימי בריכת אביהם בגן-עדן, כי כל החצר הגדול הזה וכל שבתוכו הוא חלל של אביהם בגן-עדן. אחר-כך ראיתי בצד אחד בחצר סולם אחד גבוה מאד, שבו עולין לעליה אחת למעלה באותו הצד, והיא כעין אכסדרה מקורה בגג ובג' כתלים, והכותל הד' שלצד החצר פנוי בלי כותל רביעי, כדי לראות משם בת אילני החצר. והרבה תלמידי-

חכמים יושבים בעליה הנזכרת, לומדים עם בעלי. וראיתי תלמיד-חכם אחד מעוטף בטלית יושב שם, ושאלתי עליו. ויאמרו לי: זה הוא מהר"י אשכנזי רבו של בעליך. ואמרתי להם: ואיך אינו בישיבת שלו בפני עצמה? ויאמרו לי כי שם בגן-עדן תמיד הוא קובע ישיבתו עם בעלי.

ורציתי לעלות בסולם לראות מקום בעלי אשר הוא יושב, ולא הניחוני. ויאמרו לי: אין לך רשות ליכנס אפילו בשום בית מכל הבתים שבחצר ומכל-שכן בעליה זו כי כולן הם חלק בעליך פה בגן-עדן ולולי שזכית להיות אשתו, לא היו מניחין אותך ליכנס אפילו בחצר לבדו. ודי לך זה.

והנה הר' גדליה לוי²³, בעל אחות בעלי, עולה בסולם. ויקצוף עליו בעלי ויגער בו ויאמר לו: "לך, רד מהר מזה, כי אין רשות לך לעלות פה". וירד וילך לו.

וככלותה לדבר נאלמה כבראשונה עד הבקר. ואז פתחה עיניה וחזרה בדעתה. ונשאל אותה אם היתה זוכרת הדברים שאמרה ליל מוצאי-שבת. ותאמר כי אינה זוכרת כלל, שום דבר. ונראה לע"ד כי זה היה להר' גדליה לפי שאותן הימים הייתי בכעס עמי.

יח. שנת נד. הייתי בצפת וסידרתי להם משמרות²⁴ והייתי דורש להם ביום המשמרה. ושם אשה פרנסיזא שרה, אשה חסידה, והיתה רואה בהקיץ מראות ושומעת קול מדבר עמה, ורוב דבריה צודקות²⁵.

23 ראה עליו בנספח א להלן. וראה במבוא, ברשימת האישים.

24 ללימוד ולתיקונים.

25 גם הסמברי מספר על "אשה חכמה וגדולה במעשיה, בגליל העליון צפת תוב"ב, ושמה לה פרנסיזה, והייתה לה מגיד להגיד לה ולהודיעה מה יהיה בעולם" (נויבואר, סדר החכמים וקורות הימים, חלק א, עמ' 152). ובספר השלם, בכתב-יד, יש סיפור עליה. הסמברי אינו מכוון לדור.

ותאמר לה בת הה"ר שלמה אלקבץ ז"ל: אפשר כי פה קדוש כזה מפיק מרגליות כאלו, ימות? ותאמר לה: אל תתייראי מזה, כי המשיח יבא בימיו, בלי ספק.

יט. שנת סד. חליתי חולי גדול לא ישוער וישבתי כ"א ימים בלי שום הרגש וחושים. וליל כ"ב היה מוצאי-שבת, ויתעכבו (4) אצלי אנשים הרבה לראות יציאת הנפש. ובתחלה (!) הלילה פתחתי פי ד' פעמים כענין יציאת הנפש. ואחר-כך פתחתי עיני ואביט כנגדי בכותל מזרחי. וארא שם שני עמודים של אש, האחד מאש אדומה והב' מאש ירוקה, כעין העשבים. ואשתחוה לנגדם ואהיה מביט בהם עד חצי הלילה. ואז נסתלקו משם ויעמדו בכותל צפוני עד אור הבקר ועיני לא אצלתי מהם כלל כל הלילה. ואני כאיש נדהם בלי שום הרגש בעולם-הזה.

וכראות האנשים היושבים אצלי מה שהשתחויתי כנגד הכותל והסתכלותי שם, אמרו: זהו מה שאמרו רבותינו ז"ל "בהייהם אינן רואין ובמיתתן רואין". ויאמרו לי: מה אתה רואה? ואומר להם כי היו אומרים לי שעדיין לא הגיע זמן פטירתי, כי לא נגמר בנין ביתי ומקומי שבגן-עדן, כי הוא בנין גדול. ואני הייתי כאבן דומם.

ויהי בבקר שכחתי כל מה שאמרתי לאנשים, אבל זכרתי כל מה שאירע לי בענין ב' העמודים.

ויוסר ממני הקדחת לגמרי, וחזרו כל החושים שלי, זולתי חוש הראות, כי נשארו עיני כהות לגמרי עד ז' ימים. ואחר-כך התחלתי לראות מעט, עד תשלום מ' יום. ומאז ואילך עיני כהות, כאילו עננים, מגווני שלהביות אותן העמודים, נגד עיני עולין ויורדין. רצוא ושוב.

ואחר שנה אחת הלכתי לצלא²⁶ חייא אל פליל אחד, מכשף, הנקרא שייך ׳ן׳ איוב, בקי ברפואת הנזוקים מן השדים, ורציתי לחקור חכמתו וגם לשאול על ענין כהות עיני. ואגיע לפתח חצרו בחוץ, והוא בביתו מלא אנשים ונשים גדולי הערך. והנה נער קטן יוצא ואומר לו: לך, אמור אל השייך כי איש יהודי רוצה ליכנס, תן לו רשות. ויכנס הנער. והנה השייך עצמו יוצא בחפזו, ויאמר לי: הכנס, חכם היהודים, למה אדם גדול כמוך טורח לבא פה? ואם שלחת נער שלך, היית[נ] רץ לביתך. ויכבדני כבוד גדול וישיבני במקומו, והוא ישב לנגדי.

ותמהתי מאד מזה, יען לא הכיר אותי מימיו. גם כל הגוים אשר שם תמהו. ויאמר להם: לכו לכם, כי כל זמן שזה הארית עומד כאן איני יודע להשיב אתכם. וילכו להם.

אז שאלתי ממנו בלחש, כמנהג, ולא ידע להשיבני כלל. וינסה כל מיני חכמותיו ולחשיו ולא יכול. ואמרתי לו: ואיך ידעת דבר גדול מזה — להכירני בלי הקדמת הידיעה? ויאמר לי: זה סיבה לזה, והוא כי אני משתמש בהשבעות לז' מלכי השדים, ועל ידם אני משתמש בידיעתי זאת; והם שהודיעוני מעלתך, ואמרו לי: הנה אדם עליון וקדוש יהודי בא אליך ואין בנו כח לעמוד פה עמו, וילכו להם; והנני רואה אותם עומדים על ראש ההר שכנגדנו עד שתלך אתה ולכן לא אדע להשיב תשובת שאלתך, כי איני יודע אלא על פי ז' המלכים, והנה הלכו להם.

כ. שנת סז. ליל מוצאי-שבת, י"ט לאלול, היה ר' כלב מתפלל תפלת ערבית בביתי ולא היה עדיין נר דלוק בבית ובקומי להתפלל עמידה²⁷ ראה בהקיק, בעינים פקוחות, כדמות עין אחת פקוחה

גדולה כשיעור טפח עומד על ראשי מאירה מאד. ויתבהל מאד. ויתערבב בתפלתו.

כא. שנת סט. בחיל-המועד של פסח. הלך ר' יוסף סיגורא לבית פליל אחד, בקי בגורל ובראיית השדים ²⁸. ובתחלה שאל בגורל התול, בלחש, כמנהג.

וישאל: מי הוא הר' חיים המקובל ועל מה נברא בעולם? וישיבהו: אין אתה שואל עליך, אלא על זולתך, והוא איש עליון מאד, וכל היום מהרהר בלבו ומתעצב על ענין אחד שהוא מצפה אליו, שאין הענין שהוא מיסוד האש והעפר, אלא מיסוד הרוח והמים — ותהיה אחרית הענין טוב מאד.

אחר-כך שאל בשרי מראה של זכוכית ²⁸. ויבאו שם ז' מלכי השדים וז' משרתיהם. ואחר-כך באו עוד ז' אחרים ואחר-כך ז' ואחר-כך ז', עד שהיה כולם כ"ח מלכים ושרים, זולת ז' המשרתים הנ"ל, אשר הם עומדים נצבים לפני המלכים תמיד. והב"ח יושבים על כסאות זהב ואבנים ומרגליות, וכן מוכתרים בכתרי זהב ואבנים טובות ומרגליות. ויצו להביא שם את דיוקני הנקרא קארי"נא ²⁹. ובבואה קמו כולם לנגדי. ויתנו לי כסא אחד משלהם, ויפצרו בי מאד, ולא ישבתי בו. ולא עוד, אלא שגם כן נתרחקתי מאצלם, כדי שלא אתטמא מהם. וישאל מהם: על מה נולד זה בעולם וגם אם תבא בימיו הגאולה? ויען אחד מן המשרתים של המלך השולט ביום ההוא, ויאמר: ואך תבקש גאולה וביניכם עבירות גדולות ושנאת חנם וענוי הדין ומניעת צדקה ליתומים ולא למנות? והנה מיום שהאיש הזה נולד בעולם, באה טובה גדולה לעולם, והתחיל העולם להאיר, כי הוא

28 ראה במבוא.

29 אולי תחת careta בספרדית — מסכך?

אדם גדול מאד ועליון בשמים, ויכול בתפלותיו לבטל גזירות ורעות ולגזור גזירות כרצונו, ואם ירצה להדביק שתי כתלים אלו זה בזה יכול, וכל זה מפני שאינו חושש כלל לזה העולם אפילו למאכלים ולמלבושים ולממון, וכל חשקו בעניני העולם הבא; וכבר טרח הרבה להשיבכם בתשובה, ואין שומעים לקולו. ואילו הייתם שומעים, כמה טובות היו באות עליכם. וג' אנשים יש פה דמשק שונאים אותו, והם עיקר גרמת הנזקין (5) לשלא ישמעו העם דבריו לשוב בתשובה; ולא יחוש להם, כי כולם יפלו כעפר תחת רגליו, והם אינם מכירים מעלתו. והנה, צרות רבות יש לכם, ועוד עתיד לבא עליכם צרות רבות גדולות, לפי שאינכם שומעים תוכחות ודרשותיו. ואחר הצרות הבאות יפלו ויהרסו ד' מדינות והראשונה היא מלט"א³⁰ ואחר כך תבא הגאולה. ואמנם אי-אפשר להגאל עד שיתקבצו עמו עשרה אנשים גדולים, והם קטני הערך ממנו, והוא גדול ועליון מכולם. וכבר נולדו ז' אנשים מן העשרה, והם החכם וששה אחרים, קצתם בדמשק וקצתם בצפת. והחכם הושב תמיד ללכת בצפת והנה מוכרח הוא ללכת לבסוף שם. ואחד מאלו הז' כבר מת ואין בזה קפידא, כי זכותו קיים בעולם, כאילו הוא עצמו קיים. ואחר כך יבאו עוד

30: נפילת מאלטה כסימן לגאולה נזכרת בנבואת הילד (נחמן קטופא), המיוחס לדורו של ר' אברהם הלוי, מפרשה — שלדעת שונים הוא חשוד, שלא כדין, בחיבורה — בדור גירוש ספרד, ראה בשם הגדולים לחיד"א בערך ר' אברהם הלוי; רמ"ש באוצר נחמד, חלק ב, עמ' קמז-קנז. וכנגד זה, ג. שלום בקרית ספר, שנה ב, עמ' 101 וכו'. מאלטה נכבשה מידי הטורקים, בידי מסדר האבירים על שם יוחנן בשנת 1530.

נזכרה בד מטה ולאות קץ מטה מתעבד קטטה והוי חסף סינא דא מ ל ט א .
נבואת הילד א, בסוף נגיד ומצוה לר' יעקב צמח (דפוס אמשטרדם תע"ב, דף קו עמוד ב).

ב' אתרים גדולים מן הששה הנז', ואחר-כך יבא העשירי וכלם יתקבצו עם החכם. ואז יקבצו את ישראל להגאל.

ואם אחד מאלו לא יהיה שלם בתכלית השלימות, צריך שימות ויחזור לבא בגלגול, עד שישלים תקונו. ובעבור זה מתעכבת הגאולה. ואלו הי' צריכין שיהיו אוהבים זה לזה ויהיו שלימים בחסידות, כנז'.

והנה, כל אלו הדברים יודע אותם החכם, כי נהירין ליה שבילי השמים כשמש בצהרים, ואין דבר נעלם ממנו לרוב חכמתו, אלא שהוא בעל סוד מכסה דבר, ובקרבו דואג ומצטער, וכל מחשבותיו הם בזה.

ולפי שאלו העשרה בהם תלויה הגאולה אחר שיתוקנה לכן אין בידינו ידיעה להודיעך זמן הגאולה, כי הדבר תלוי במעשיהם ותיקונם. אך בלי ספק שאם כל ישראל היו שומעים לקולו, היתה הגאולה באה בימיו. אמנם, עם כל זה אחרית החכם טובה מאד ודשינה ורעננה. והנה יש לו עתה בן קטן והוא חריף גדול אלא שעדיין אין בו יישוב, ואחריתו טובה מאד, אבל אינו מכלל העשרה הנז' ³¹.

וכל זה היה יום ראשון בשבת, שאז מושל המלך הנוצרי ³², ולכן הוא לבדו המדבר על ידי משרתו, בהסכמת כל הכ"ח, וכולם שותקים. ביום ההוא גמר המביט יוסף רומנו בדעתו שלא להביט עוד בעניני שדים. ובלילה ההוא חלם שאיש אחד אמר לו: הוזהר, שאם למחר יקראוך להביט על ענין היום הזה, אל נא תמנע להלוך עמם, כיון שעל ידך באה מצוה גדולה כזו בעולם.

אחר-כך, ביום המחרת, בא הפליל הנ"ל לביתי לראות פני, כי נבהל משמוע גדולתי ביום ההוא. ובאו עמו ר' יוסף סיגורא ויוסף

31 נראה שאין הכוונה לר' שמואל ויטאל, מסדר כתבי אביו. ראה במבוא

ברשימת האישים. 32 של השדים.

המביט. ואשאל אני בעצמי ולא רצו לבא המלכים במראה, זולתי משרת אחד לבד.

ויאמר להם יוסף: מדוע אינכם באים? ויאמר: מפני גדולת האיש הזה, היושב פה. ויאמר להם: אדרבה, ברשותו הוא, והוא בעצמו השואל מכם. ואז נתרצו כל הכ"ח והיו משרתים ובאו שם. ויביאו שם הדיוקן שלי. ואשאל מהם: על מה נבראתי בעולם? ויקימו דגל אחד ירוק ככרכום, ויאמר: לכך נוצרת, להקים זה הדגל הירוק.³³

אמרתי: למה אין מורי ז"ל נגלה לי כבתחלה בחלום זה זמן רב? אז הביאו שם גם לדיוקן מורי ז"ל, והיה מת ושוכב, ויוסף המביט נתן לי כל סימניו, אף-על-פי שלא ראהו מימיו. וישיבני מורי ז"ל: כמו שאתה שכחתני מלחשוב בי כבתחלה, גם אני שכחתיך. וגם, כי כבר הודעתך שלא באת לעולם אלא להשיב העם בתשובה. ומתחלה היית משיב ועתה נמנעת, גם אני נמנעתי מלבא אליך. ואמרתי: אם כן חס ושלום נתבטלו כל הדברים שהבטיחני בחייו! וישיבני שעדיין כל הדברים ההם עומדים כבתחלה, אבל התרשלותי מונעת קיומם. אמרתי: אם כאשר אני עושה ייחודים ומדבר עמי נפש הצדיק ההוא, אם הוא דיבור ממש שלו או אם הוא דמיון בלבד ואינו אלא דיבור שלי, ובפרט ענין אותו הצדיק הרגיל עמי³⁴? וישיבני: כי הוא הוא המדבר ולא אני כי הנה נפשו מתלבשת תוך לבי, ומשם מעלה את קול דיבורו עד הפה שלי ומדבר עם הפה שלי, ואז אני שומע. אבל, מה שאינו מאריך לדבר עמי בפירוש כרצוני, הוא מפני צרות הזמן וצער גלות ישראל.

33 הדגל של מלחמה של המוסלמים? אולם, ירוק ככרכום פירושו צהוב.

34 הכוונה לעיבור. ראה להלן, בחלק הרביעי, סימן ג. וראה

בשער הגלגולים, דף ג ודף ו.

ועוד מפני שאני מתרשל להשיב העם בתשובה; ואינו מהראי שאמנע מפני קצת אויבים המעכבים בידי, ולא אחוש להם. אמרתי: אולי הסיבה היא מפני שאיני ראוי לכך? וישיבני: אכן כך פגם מעכב, כי אתה אהוב ועליון למעלה. אמרתי: אולי הוא לפי שאיני טובל? וישיבני: אם תטבול, יותר טוב יהיה, ואם לאו — לא תחוש. ודע כי על ידי התמדת הייחודים שתייחד תתחזק קשר והארת נשמות הצדיקים בכך. ואשאל: מי הוא זה הצדיק הפרטי הרגיל עמי? וישיבני כי אין כבוד הצדיק שהוא לבאר שמו בפני העומדים שם, אבל יש בשמו ד' אותיות, והראשונה היא יו"ד והאחרונה אל"ף³⁵. אמרתי: והנה מורי ז"ל הזהירני מאד בחייו מללמד חכמה זו לבני-אדם, ואיך עתה אמרת לי הפך זה? וישיבני: כבר יש פה דמשק ג' אנשים ראויים לשמוע, עם היות שאינם תקועים תמיד בחסידותם ופוסחים על שתי הסעיפים; וכן בצפת יש ד' אנשים ראויים יותר מאלו הג'. והרי יש לך עתה ז'. והנה בארצות אחרות יש ג' אחרים, והאחד מת, אלא שזכותו עומד במקומו. ואם יהיו (6) זכויות בעולם, יזמין לך הב"ה גם לאותם הג' עמך. והנה כל מחשבותיך ללכת שם לצפת, ולפי שהזמן מעורבב בצרות, המתן מעט, ואחר-כך מוכרח אתה על-כל-פנים לילך שם, ותקבץ עמך ז' האנשים הנז'. והנה אשתך כעסנית וגורמת לך שתכעוס, והנה גורמת קלקול גדול בזה לך ולכל העולם. והנה ג' דיוקנאות של אביה ואמה ואבי אביה באו פה בזה המראה, כדי להזהירה מזה, ולא תאבד חלקה בעולם הבא. לפי שגורמת רע לכל העולם, ואפילו לאלו הג' קרוביה גורמת

35 הכוונה לרב ייבא סבא מספר הוזהר. ראה להלן בחלק ה, סימן ט, ויותר מזה לא, לב, ועוד שם בכמה מקומות. וכבר הרגיש בכך המוסיף בנ"ב ומצא לו נימוק: שהיה רב ייבא דומה לו בדור שלא היו מכירים מעלתו. וראה להלן על הקורבה המיוחדת שהיתה לנשמתו עם אביו, שאותיות שמו באותיות שם ייבא.

רעה, כי הם יושבים במדרגה אחת טובה, וכשמכעיסתן מורידין אותם למדרגה אחרת, שפלה, ויוסף הנו' ראה את שלשתן ואת שתי המדרגות הנו', ויאמר לי: הנה שני מלאכים עמך, והטוב הוא על כתפך ימין והרע על כתפך השמאלי, וכבר החלשת כח הרע מאד, והכנעתו תחת הטוב לגמרי, וגם את זה היה רואה יוסף הנו' בעיניו שם, עד כאן.

ועתה אגיד לך ענין הכ"ח מלכים הנו', כפי מה שפירש לי הפליל המכשף הנו'.

הנה השדים נחלקים לג' מינים. מין הא' הם השדים השוכנים מתחת הארץ הזאת, בנ' ארצות התחתונות, כנודע, ובכל ארץ יש מלך אחד עליהם. המין הב' הם על הארץ הזו שלנו, וגם הם תחת ממשלת ז' מלכי השדים הנו', המין הג' הם הרוחות השוכנים באויר השמים תחת הרקיע, והאויר הז' נחלק גם הוא לז' אוירים, ובכל אויר יש מלך אחד שולט עליהם. וזה המין הג' אינם מכזבים בדבריהם כמו שני מינים התחתונים, שלפעמים מכזבים.

והנה ז' מלאכים קדושים שליטים מלכים בנ' הרקיעים והם שליטים על ז' מלכי האוירים וז' מלכי האוירים שליטים על ז' מלכי השדים התחתונים. ובכל יום מז' ימי השבוע שולט מלאך א' על היום ההוא וכן ע"ד זה בנ' מלכי האויר ובנ' מלכי השדים. והנה אלו ז' האוירים יש בכל אויר מהם ד' רוחות וברוח מזרחי שבכל ז' אוירים יש ז' שרים ממונים בנ' האוירים באותו הרוח. והשר העליון שבאויר הז' הוא מלך על הששה שרים שברוח הזה, בשש[ה] אוירים תחתונים.

והנה אלו הז' שברוח הזה ממונים בנ' ימי השבוע, כל א' ביומו. וע"ד זה הם בג' רוחות האחרות, באופן שכולן הם כ"ח שרים כנגד כ"ח מחנות הלבנה המושלים על כ"ח ימי החדש והד' העליונים שבהם הנקראים ד' מלכים הם כנגד ד' שבועות שבכל חדש. ומלך

אחד מושל על כל הכ"ח והוא השר המושל באותו יום שבז' ימי השבוע ובאותו יום הוא מושל על כל הכ"ח, כי הוא יומו. ותחת אלו השרים יש ז' משרתים לאלו הז' מלכים המושלים כל א' ביומו. והנה המשרת של המלך השולט ביום שלו, הוא המדבר אז וכולם שותקים.

כב. שנת סט. אירע דבר גדול בדמשק ולא אכתוב פה רק הנוגע לי³⁶.

הנה, יום ערב שבת כ"ט לתמוז באו מצוקות ועלופים לבת רפאל עניו ויזליכהו (!) אל המכשפים ולא הועיל כלל. ויהי בלילה, היה ליל שבת וראש-חודש אב אחר הדלקת נר שבת, היתה מוטלת כפגר מת בלי שום הרגש. וישמע רפאל קול אחד יוצא מפיה ואומר: רפאל, בא לכאן.

וישאל: מי אתה?

ויאמר: אני הוא חכם פיסו, ולמה לא הדלקתם זולת ב' נרות כמנהג — והיה לכם להדליק נרות הרבה לכבוד המלאכים ונשמות הצדיקים שבאים עמי ללותי ולשמור אותי ולכן הכינו להם כסאות, כי הם ו' נשמות, ויכינו להם.

ויאמר: הנה איניני כשאר הרוחות, כי אני חכם וצדיק ולא באתי כי אם על חטא קל שנשאר לי לתקן וגם להיות שלוח לכם, להשיבכם בתשובה מרוב העבירות שבכם. והנה יש כ"א יום שיצאתי מג"ע

36 סיפור זה נעשה לסיפור הקלאסי במעשה דיבוקים של רוחות והועתק פעמים רבות בשינויים ניכרים. ראה את נוסח הסיפור בשבחי האר"י (דפוס צפת תרל"ו) [ספר הכוונות ומעשה ניסים], דף יד וכו'. ובאחרונה עם הקטעים והתוספות לספר הגלגולים (ספר שער הגלגולים... והוא חלק שני מספר הגלגולים... פרעמישלא תרל"ה, דף ט). וכן מחברים אחרים. וראה עוד מקצת פרטים מן הסיפור הזה להלן בתוספות, סימן יח.

דרך נהרי ג"ע ובאתי תחת הקרקע עד נהרות דמשק ושם נכנסתי
 בדג א' וצד אותי הצייד והוליכני למכור לרחוב היהודים בע"ש
 אחר המנחה ונודמן שם רשע גדול איל טאוויל חתן שיך אל-
 יהוד*³⁶ ורצה לקנות והשם יתברך שלח לרפאל עניו
 שם, וקנה אותי וחתכו לכמה חתיכות, ונתן חתיכה אחת מהם לר'
 יעקב אשכנזי³⁷. ובליל שבת אכלוני, ואני הייתי בראש הדג, ואכל[ת]ני
 בתו, ונכנסתי בה, ולא הזקתיה כלל, כי אני איני כשאר הרוחות.
 ולא נתנו לי רשות להתגלות ולדבר עד עתה, כי הוא שבת וראש-
 חודש, ולמאד אני עצב שלא זכיתי לעלות זה היום הקדוש למקומי
 בגן-עדן. ובחרם יהיה יהושע אל-בום שלא עזרני בפעולות הספר
 שבידו *³⁷ כדי להוציאני בערב-שבת, אולי זכיתי לעלות כנז'.
 והנה, איני מתעכב רק היום הזה, כי בו בלבד נתנו לי רשות לדבר,
 ותכף בקר יום ראשון אחזור לגן עדן למקומי. והנה, כל המלאכים
 והנשמות (7) הנז' ממתינים לר' חיים המקובל לעשות שליחות
 על-ידו, לכן קראו לו ויבא.

ולא רצה רפאל לבא אז, כי היה בלילה, ויאמר לו:

אל תדאג לזה שאירע לבתך, כי רוח קדוש אני, ואכול ואמור קידוש.
 ויקדש. ויאמר לו:

למה אינך זהיר להטיל מים בכוס הקדוש?

וילך ר' יעקב לביתו ויאמר לו:

הזהר בחרם, אל תגד דבר.

וכשחזר לבא אחר האכילה, אמר:

אל יכנס מחורם זה לכאן, כי עבר על חרמי.

*³⁶ זקן היהודים. ³⁷ באותו ספר גלגולים, חלק שני, הוא נקרא ר' יוקב

אלימן (א ל י מ א ן). אשכנזי.

*³⁷ בענייני קבלה מעשית.

וגם רפאל אמר לו: אל תכנס, אולי אכלת זפ'אר³⁸ והוא רע לדברים אלו.

ויאמר: לא אכלתי זפ'אר.

ויאמר לו הרוח:

וגם אתה כזבן, והרי אכלת דגים. וגם אשתך טובה ממך, כי כאשר שאלה ממך על מה נתעכבת, אמרת: על-דבר רוח רעה שנכנס בפלוניית. ואשתך צדקת ממך ואמרה לך: וכי אם אתה אומר שהוא חכם, איך אתה קורא אותו רוח רעה?

אחר-כך אמר לו:

ידעתי כי איש תם ופתי אתה, לכן הכנס. ונכנס.

והתחיל לדבר לכל אחד מאנשי הבית קצת עונות שבהם.

גם סיפר עוונות אותם שמתו במגפה ההיא.

וכל אותה חצי-הלילה היה מתדמה להם כלהבות אש בבית. ור' יעקב נתנכנס וירגיש כאילו חונקים אותו. ונתעורר. ובחצי הלילה אמר:

כבר התעניתי ג' ימים על הצער שעברתי בזה הגלגול ואין ראוי להתענות גם בשבת. תנו לי מים לשתות ותפוח אחד לאכול.

ויתנו לו. ואמר להם:

עתה תישנו מעט.

וישנו עד אילת השחר. ויקיצו, ויאמר: כבר עולה השחר, קראו להר' חיים.

ולא רצו, עד שגזר עליהם חרם, ואמר להם:

אם לא יאמין לכם תנו לו אות, כי זה הלילה באשמורת הבקר חלם חלום גדול ואינו יודע פתרונו ונעצב. והנה תמצאוהו לבוש וראשו על הקרקע, חושב בחלום ההוא; ויבא אלי ואגיד לו.

והנה מה שחלמתי אני היה: שראיתי ששה צדיקים באים מעולם-
הבא לביתי והביאו לי אחד תלמיד חכם לרפאתו ושכחתי מי הם.
אז באו רפאל ור' יעקב ויגידו לי כל הנז' והלכתי שם, ובהכנסי
בפתח אמר לי ג' פעמים:

ברוך הבא!

ונתקרבתי אצל הגערה והנה מסוה על פניה והיא כפגר מת. ואומר לו:
מנין אתה מכיר אותי?

ויאמר: וכי אין אתה הר' חיים המקובל?

אמרתי לו: ומי אתה?

ויאמר: אני החכם פיסו.

והפצרתי בו להודיעני שמו, עד שאמר לי בלחש:

אני יעקב פיסו והייתי בירושלים נשוי עם בת החכם
ר' יצחק אשכנזי ואחות אשתי נקראת אסתר ונפטרתי זה שלשים
וחמש שנים, ועליתי למקומי בגן-עדן, וישבתי עד עתה שם. ונשאר
לי לתקן ענין אחד קטן, ובאתי עתה לתקנו, ולכן: אוי לו למי
שאינו נזהר בעולם-הזה אפילו מחטא קל, כדי שלא יבא לידי זה
שאני עובר.

ונראה לי חיים, כי היה חטאו על שהחטיא רבים במנוע לימוד דרכי
התשובה ועתה בא לתקן ענין התשובה.

והנה החלום שחלמתי: אני הוא התלמיד-חכם ששלחו לך מן השמים
שתרפא אותו ושתתפלל עליו על-ידי ששה נשמות אשר הם פה
יושבים אצלך והם: אליהו ז"ל והה"ר יוסף קארו
והר' שמואל עמרון והר' אהרן נ' תיפה והחכם
עטיאה והחכם ארחא³⁹. ואף-על-פי שלמדתי עם מהרר"י
לוריא רבך ז"ל, לא בא עם הנשמות הנז' אבל גם הוא שם למעלה

מתפלל עלי. והנה ידעת כי אין יכולת בעליונים להיטיב זולתי על-ידי תפלת הצדיקים שבעולם הזה ולכן כולם ממתינים לך וצריכים לך ולכן התפלל עלי ורפא אותי. וכי אין כבוד תורתו רואה האש הגדולה שורף העולם?

אמרתי: רוצה אתה שאקבץ כל יושבי העיר לפניך?

אמר לי: ומי יתן ויבאו ויצומו שלש תעניות שני וחמשי ושני כיום הכפורים ממש, אנשים ונשים — אולי ישוב ה' מחרון אפו עליהם מרוב העבירות שביניהם.

אמר הכותב, חיים: זה יורה מה שכתבתי לעיל, כי החטא שלו היה ביטול התשובה ובא לתקן אותה הוא, אלא שהוצרך להיות על ידי, להיותי עדיין בעולם הזה. ודי למבין.

אמרתי לו: והרי אנשי דמשק אינם חפצים בדרשותי.

אמר לי: כבר כל זה גלוי לפני הב"ה.

אמרתי: אם כן, אקבץ התלמידי-חכמים בלבד.

אמר לי: טוב הוא.

אמרתי: איני יודע את מי אקבץ.

אמר לי: לא תביא לפני שום חכם מהמוסתערבים ⁴⁰ אלא תלמידי-חכמים ספרדים, זולתי לישראל נג' אר"ה — לא יראה פני. אמרתי: אלך ואתפלל.

אמר לי: דבר זה גדול מן התפלה.

אמרתי: איני מבטל התפלה בשום אופן ואחר-כך ירחם ה'.

אמר לי: וכי אין כבוד תורתו רוצה לרחם על צערי ולתקן מה שאמרתי? מה אעשה?

והלכתי להתפלל. והלכתי (8) ואכלתי סעודת שחרית, והשבתי שרפאל יחזור לקרא לי ולא בא. והייתי חושב תלוי ועומד, אם אלך שם אם

40 היהודים שלא באו מגולי ספרד, אלא היו בני ארץ-ישראל וסוריה ממקורם.

לא. ואשלח בעד ר' יעקב. ויבא אלי ויאמר לי: לא הלכתי שם. וישבנו עד המנחה. אז אמר הרוח לרפאל: הנה החכם חושב לבא כאן. ושלח בעד פלוני. ואחר מנחה הלך ר' י[עקב] שם ויאמר להם הרוח: הנה החכם לא רצה לבא והקפיד לבא אלי והנה לא יאתה הגאון אלא לב"ה בלבד, ולא יאמר האדם: «איני רוצה לשתות מאלו המים», כי אולי יצטרך לשתותם; והנה כל ענין השליחות שלי, לא היה אלא בעבורו, כי שלחוני מן השמים, לגלות לו רזי-שמים עליונים מה שלא ידע. מרבו ז"ל, וגם לשישיב העולם בתשובה, כי הכל תלוי בו, לתקן כל העולם, ובאתי לגלות לו עניני המשיח, כי הלא הוא תלוי כחוט השערה לבא; והנה תמיד הוא דורש שישובו לשיבא המשיח, ור' י[עקב] אבולעפיא, מחמת קנאה, אומר אל העם: שקר הוא דובר, כי אין המשיח בא בדור זה ומצחק עליו — ואוי לו, כי עונשו גדול, כי מפני דבריו ובשביל עבירות גדולות אשר בעיר הזאת, הכבידו על המשיח חבלי ברזל עבות, ויתאחר עוד י"ב שנים; ובתוך זמן זה יבאו צרות רבות על דמשק ותתהפך כסדום וגם ירושלים תשרף, אך צפת תנצל; ואחר-כך יבא גוג ומגוג ואחר-כך יבא המשיח עם ח' גסיכי אדם. והחכם דרש ג' דרשות אשתקד קודם המגפה ושבנו מעט בתשובה; ולפי שמנע עצמו מלדרוש עוד, לכן מתה בתו החביבה לו במגפה והיתה נפש גדולה. ואמנם בנו הקטן יהיה רב גדול בישראל. והנה הוא איבד מלשמוע רזים עליונים, כי על כן שלחוני מן השמים, וכשיבקשני לא ימצאני כי לא ניתן לי רשות לדבר רק בזה היום ולמחרת אחזור למקומי.

ובמוצאי שבת לא דיבר עוד. ובבקר באו והגידו לי כל מה שדיבר והלכתי שם. ולא רצה לדבר עוד. ואמר לי: הנני חוזר למקומי. ויתן סימנים, כדרך הרוחות כשיוצאין, ויצא ולא חזר עוד. ואמנם, כשהוא אמר מעצמו שהרי הוא יוצא, היה עומד שם יהושע בום, ועשה השבעותיו, ואחר-כך יצא. ובצאתו אמרתי לו: כתוב קמיע פלוני.

שיש בספרך פלוני, ותלה על הנערה, כדי שלא יזיקוה מוֹזֵקִין אחר צאתו. וכן עשה.

ואכתוב עתה מה שעשיתי על ידי ר' י[הושע] בום. ואחר-כך אכתוב ענינים אחרים מענין הנערה הנז'. וזה ענינו:

כג. ביום ששי לאב הנ"ל הוריד ר' י[הושע] בום מלאך אחד ממשרתי צדקיא⁴¹ לשר היום ההוא. ונגלה במראה זכוכית—כמנהג. ושאלתי ממנו אם חכמת מורי ז"ל האשכנזי, וגם מה שדיבר לי בעניני נשמתי ובעניני השגתי, אם הוא אמת. ויאמר: כל דבריו אמת. אמרתי: אם מה שמדבר עמי נפש הצדיק על-ידי היחודים — אמת או דמיון? ויאמר כי הוא דיבור אמת, אלא שלפעמים נכנס נשמת הצדיק בלבי ומעלה דיבורו בפי ואני שומע, ולפעמים יושב בחוץ, ומתקרב אצלי ומדבר עמי. אמרתי: למה נתרחק ממני זה זמן רב? ויאמר לי: אתה גורם, כי בראשונה תרחקת כל עניני העולם-הזה מלבך ונדבקת בתכלית עם קונך והיית מיוחד יחודים ועוסק כל היום בתורה ודורש תוכחות לכל העם. ועתה עזבת הכל וגם הוא עזבך, כי יודע אתה מה שאמר לך רבך ואחרים גם כן, כי כל העולם תלוי בך ולא באת בעולם אלא להשיבם בתשובה והגאולה תלויה בך; וכבר נסית זה עשר שנים, כשדרשת והוכחת את העם: כמה אנשים שבו בתשובה, והיו דבריך נשמעים אליהם וכשעזבתם סרו מן הדרך ורבים מהם מתו בחטאם והעון תלוי בצוארך⁴² ועתה נתרחקת

41 צדקיאל נזכר פעמים רבות בנזדר ובתיקונים, ונזכר בחיבורי המקובלים הראשונים, בברית-מנוחה לר' אברהם מרמון ספרד, בספר התמונה, בליקוטי רב האי גאון ורבים אחרים. ראה את הציונים ב"מלאכי עליון" של הרב ראובן מרגליות, ירושלים תש"ה, הוצאת מוסד הרב קוק, עמ' קפט — קע.

42 לאמור: שתפקידו הוא זה של נביא; ראה יחזקאל ג ולג. וראה את סיום הסימון הזה.

לגמרי ונתייחדת בקרן זוית; וכמה אנשים חולמים חלומות נפלאים ומספרים אותם לך⁴³; וכל זה מן השי"ת כדי לחזק לבך ועדיין לבך פוסח על שתי הסעפים, ואינך מאמין בחזק באותן החלומות. ודע כי מקומך בגן-עדן אצל רבך האשכנזי⁴⁴ ושני צדיקים אחרים מן התנאים הגדולים הקדמונים^{44*}. ואתה צדיק גמור לפני הב"ה, אלא זה שאמרת, והוא הגורם לך מניעת הדיבור של הצדיק ההוא, על ידי הייחודים. וגם רבך כעוס עמך מעט על זה ולכן אינך חולם עמו כבראשונה. ואם תחזור לעבודתך תשיג כל רצונך בלי ספק. אבל עוד עון אחר קטן יש בך, ואין לנו רשות לגלותו בפני אלו העומדים פה, אף אם תמחול בכך. והנה בתך (9) החביבה לך, שהיתה נפש גדולה, ומפני אותו עון הגז' נפטרה במגפה. גם שם הצדיק המדבר עמך, אין לנו רשות לגלותו בפני אלו, מפני כבודו. אמנם, יש בשמו ד' אותיות. והנה הייחוד היותר נכון לך עתה, הוא ייחוד הו' של מט"ט הכתוב בספרך⁴⁵, וכן הייחוד של רבך ז"ל. וכן הצדיק היותר נכון לך עתה הוא שמואל הנביא, אעפ"י שהוא גדול מאד בעיניך. ודע, כי אם לא תשמע לדברינו להשיב העם בתשובה ושיצומו שני וחמשי ושני כיום-הכפורים, ובצום ובכי וכו', תבא עליך צרה גדולה. וגם ליושבי דמשק יבאו צרות עצומות. והנה, לא שלח הב"ה מעשה

43 ראה להלן בחלק ג: חלומות זולתו.

44 ראה למעלה, סימן יז.

44* הכוונה כנראה לרבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא. ראה להלן בחלק ד סימן ה ועוד שם בכמה מקומות.

45 אני משער שהכוונה לייחוד שהיה האר"י עושה, "להעלות כמה ניצוצות נשמות שנשתיירו עדיין עתה בזמן הזה בגיהנום בתוך הקליפות, והם משורש קין" (שער רוח הקודש, דף כט, ב וכו'). והוא הייחוד שיבוא להלן, בחלק ד סימן נח.

זה של הרוח בבת רפאל עניו אלא כדי להשיב אנשי דמשק בתשובה. כי רוח חסיד גדול היה במקומו. בגן-עדן, ועל חטא קל שהיה צריך עדיין לתקן שלחוהו לקבל עונשו בנזר אחד ושם נתלבש בדג אחד, וקנאו רפאל, וכשאכלה בתו את ראשו, נכנס בה וישב בה י"ב ימים. ויום ראשון בשבת ר"ח אב הגיע זמן עלייתו ועלה מאליו, שלא על-ידי שום אדם⁴⁷; וביום שבת שלפניה, שלח אחריו בבקר והלכה שם ואחר-כך לא חזרת שם עד יום ראשון, שכבר הגיע זמן עלייתו, והוא היה רוצה לגלות לך רזים עליונים. וכל כוונתו היתה, לשתשיב העולם בתשובה, וכמה נשמות ומלאכים ירדו עמו בליל-שבת וכלם היו ממתניגים לך, לדבר לך על זה, ולא האמנת לדבריהם, ואיבדת כל אותם הרזים. והנה לא שלחם הב"ה אלא לשישמעו העם מעשה ה' כי נורא הוא ועל-ידי כן ישובו, אולי ישוב ה' מחרון אפו עליהם. כי רעה גדולה עתידה לבא עליהם מרוב עבירות שבהם. וגם כי יודע הב"ה שאנשי דמשק לא ישמעו לקולך, כי עבירות גדולות יש בידם המעכבין תשובתם.

עשה אתה המוטל עליך ותקבץ עשרה אנשים היותר ראויים שתמצא אף אם אינן ראויין לגמרי, והשיבם, וגם עשה מה שבידך להשיב העם בתשובה. והשומע ישמע והחדל יחדל ואתה את נפשך הצלת.

כד. הנה בסי' כב כתבתי מה שהיה בענין הרוח עצמו שבבת רפאל עניו, מה שראיתי בעיני ומה שסיפרו לי רפאל ור' י[עקב] אשכנזי, וכל זה היה ביום שבת ראש-חודש אב ובוקר יום ראשון יצא בלי ספק ועלה למקומו. ואחר-כך אירעו דברים אחרים ואינן על-ידי הרוח הנז' בעודו מלובש בה, כי כבר יצא והנערה נשארה בריאת לגמרי, אבל

46 ראה להלן בחלק ד סימן ט, ועוד שם בכמה מקומות.

47 לאמור: לא בכוח הפעולות של ר' יהושע אל-בום. ראה להלן, סימן כד.

אומרת שלפעמים רואה מראות בהקיץ ובחלום ע"י נשמות ומלאכים וגם על-ידי הרוח הנז' לעתים רחוקות. ומפני זה אני מסופק בדבריה אלה, אם הם אמתיים או מעורבים טוב ורע מהטעם הנז' וגם לסיבה אחרת: כי אני לא ראיתי זה בעיני, כמו שראיתי בראשונה. אבל מה שנפלאתי הוא, כי כל דבריה אינן אלא לתשובה ויראת ה' ודברי תוכחת. ועל כן לא אמנע מלכותבם מפי אנשי אמת שהיו שם.

ואלו הן: אמרה כי אחר שיצאה הרוח ממנה, תמיד רואה מלאך אחד שבחלומה מוליך אותה לגן עדן ולגהנם ומראה לה מקומות הצדיקים וברוב המראות האלו הם אומרים לה, שתזהירני להשיב אנשי דמשק בתשובה — אולי ישוב ה' מחרון אפו עליהם.

ביום שבת כ"ח אב: אמר הרוח שאמת הוא שלא היה יכול לעלות למקומו בגן-עדן עד בקר יום א'.

אמנם, אם ר' י[הושע] בום היה מסייעו לצאת ע"י השבעות מערב-שבת, שהיה אז נכנס תוך אשישת זכוכית ויושב שם כל יום השבת ושאהר-כך ירחצו מבפנים קודם שישתמשו בה, כדי שלא יזקקו מפני שהוא נכנס בתוכה.

ליל ז' באב: אמרו לה שתאמר לי כי הנה בראשונה היה נגלה אלי תמיד נפש תנא אחד ע"י ייחוד שהייתי מתקשר עמו והנה יש זמן רב, ובפרט שנתים וחצי, שאינו נגלה לי, לשתי סיבות — האחת שעזבתי הייחודים הנז', והב' כי עזבתי דרשותי להוכיח העם ולהשיבם בתשובה כבתחלה. ומפני ב' סבות אלו עצמן, נפטרה בתי במגפה הזו. ליל ח' באב: אמר(ו) לה אליהו ז"ל בהקיץ בעת קדוש שבת: אמרי להר' חיים ולשאר חכמי העיר, איך הם מתרשלים מכל מה ששמעו, והנה רעה גדולה תבא על זה ליושבי דמשק, ובפרט להר' חיים. גם אמרי לו: למה חטא ביום ששי לאב להוריד המלאך באשישה לשאול ממנו — וכי אינו מאמין לכל הדברים שדברנו לו ע"י הרוח הנז'?

והרי גם רבו ז"ל בחייו הגיד לו, כי לא בא בעולם כי אם להשיב
העם בתשובה וגם המלאך שהוריד הגיד לו כל זה, ועדיין פוסח
על שתי הסעיפים ואינו מאמין לגמרי!

חוששני לו כי יבאו חס ושלום עליו צרות רבות, על הפצרו.
יום י' לאב. שאלתי לה ע"י אביה: למה נמנע הצדיק הנודע לי לדבר
עמי ומה שמו ואם יש תקוה להתחזירו. ותשיבני כי ליל י"א לאב
ראתה למורי ז"ל ויאמר לה: אמרי לו משמי, שלא ישאל עוד
שאלות אלו כל-כך פעמים ואיני יכול להשיב לו תשובה כי אם זאת.
הלא הם ג' תיבות אלו: אשר י"מ תי"ם ב בית ד' והוא יבין
מעצמו פירוש הדברים.

ליל י"ב אב: ראתה בחלום למורי ז"ל במערה אחת. ויאמר לה: מה
השיבך הר' חיים? ותאמר לו: אמר לי שלא הבין אותן הג' תיבות.
ויאמר לה: וכי דבר נקל כזה. נאטם שכלו ולא הבין? ואיה החכמה
שלמדתיו?!

וזכור יזכור אותו הרוח רעה שהוצאתי ממנו. והנה ד' שנים שאינר
רואה אותי בחלום. ועתה חשבתי לחזור אליו. וכיון שלא הבין דברי
תשובתי, איני רוצה לחזור אליו.

ונלע"ד פירוש ענין הרוח רעה הנז', (10) שהוא ענין תחיית המתים.
שהחייני בלכתנו לכפר עכברא, מפני שהזיקני אותו הרוח שבקבר
הגוי⁴⁸, או יהיה מה שנעקם פי ביחוד הראשון שהייתי מתלמד⁴⁹.
יום כ"ד לאב הלך רפאל לסינים⁵⁰ והלכה רחל האבירלינא לבקרה.
וא[מרה] ל[ה] בתו כי ביום שבת ראש-חודש אב כל כוונת מבוקש

48 ראה להלן בחלק ה, סימן ה, ובהערה 142 שם.

49 ראה למעלה. 50 שם מקום.

51 אשת ר' יהודה אברלין, מתלמידי האר"י. ראה בנספח א. ואולי היא היא רחל
האשכנזית שבסימן י'?

אותו הרוח היה עלי, ואלי נשתלח, ואחר-כך כשלא רציתי לעשות רצונו, כג"ל, ולא חזרתי שם, שנותרעם עלי על ג' דברים: הא' לפי שכשהלכתי שם חשבתי שהיה רוח רעה, כשאר הרוחות של רשעים, ולכן לא נהגתי בו כבוד והייתי מדבר עמו בזלזול; והב' לפי שלא האמנתי לדבריו, שאמר לי שהיו שם מלאכים ונשמות וכולם ממתינים לתפילתי ולא נתעכבתי שם והלכתי; והג' לפי שלא חזרתי שם אחר כך לדבר עמו. והנה הוא בא בשליחות הב"ה לספר לי דברים נוראים ורוי עליונים ולכן איבדתי וסופי להתחרט על זה, וכשאבקשהו לא אמצאהו.

ר"ח כסלו הש"ע בא רפאל מסינים ואמר לי, כי מורי ז"ל נראה לבתו בהקיץ ואמר לה: אמרי להר' חיים כי הנה הוא נעצב על כי לא הצליח בדרשותיו לאנשי דמשק בחדש אלול והנה תחלה הייתי בכעס עמו, יען לא רצה לשמוע אל דברי הרוח ההוא והמתין עד שיבא [ר' יעקב] אבולעפיא מצפת ועליידי כן נתבלבל הענין, כי כשדיבר עמו הרוח היה עת רצון ואחר-כך עבר זמנו ומפני זה לא הצליח בדרשותיו. אמנם עם כל זה כבר נתרצו דרשותיך לפני הב"ה, אע"פ שלא הצליחו.

ועתה אכתוב מה שאירע להר' יעקב אבולעפיא עם הרוח הג"ל, אחר שכבר יצא מגופה, כג"ל.

הנה אני נתעכבתי מלהשיב העם מפני שהוא לא היה אז במדינה וחשבתי שעל ידי שנינו יתוקן הענין ונהפך הדבר, כי בבואו תחריב הכל. והנה הוא בא ערב-שבת ט"ו לאב וכדי שלא יהיה לי כבוד ע"י דברי הרוח כג"ל, התבילי הכל בעיני העם. אז, ביום שני בשבת י"ז לאב, נגלה הריח הנז' לבת רפאל ויאמר לה שתגזור נדוי לאביה משמו, שלא יטעום מאומה בקר יום ג' עד שיביא לאבולעפיא שם אחר התפלה, להוכיח על הנז'.

ובקרו יום ג' אחר התפלה קרא אותו וישב עד חצי היום בתוכחת הנז'. והיו שם רפאל ובתו וכל בני ביתו ונשים אחרות. ור' י[הושע] בום ובצלאל ופרג'אלא אחיו ואנשים אחרים על הגג, כדי לשמוע. אז אמרה הנערה לר' י[הושע] בום: הבא את מראה הזכוכית לפני והורד פה את המלאך צדקיא"ל השולט ביום הזה. ויתראה המלאך הנז' וד' נפשות של חכמים להיות עדים בדבר, הלא הם: הר' יוסף ציאג והר' יצחק קארו והר' שמואל עמרון והר' אהרן ו' תיפה⁵². והנערה מביטה במראה ורואה אותם ומדברת עמם.

ויאמר לה המלאך: איני רוצה אני להוכיחו, כי ר' י[עקב] אבולעפיא לא יאמין אל הדברים הנראים ברמיזה במראה, רק דברים ברורים מפי רוח הנג'ל עצמו אליו, אתר אשר יתלבש בפי הנערה; וגם לפי שמתחלה הוא עצמו בא בזה השליחות מלמעלה ולכן הנגי עולה למעלה לקראו. אז הלך ונתעכב שם מעט וחזר וירד לתוך המראה עם ד' העדים. ויאמר לה: אמרי לר' יעקב אבולעפיא ולבצלאל ולפרג'אלא שיצאו לחצר, עד שהרוח יכנס בנערה. ויצאו שלשתן לחצר ויתלבש הרוח בנערה ותתעלף בדרך הנכפים. אחר כך שנתלבש הרוח, התחיל לדבר ואמר: אמרי לר' י[עקב] אבולעפיא שיתקרב אצל החלון הזה מבחוץ. ויתקרב ויאמר לו: למה לא נתלבשת עד שהוצאתני? אמר לו: מפני שאינך ראוי לראותי כשאני מתלבש, לפי שאתה חוטא; והנה המשיח ברע עמך, לפי שתמיד אתה מתלוצץ בענין ביאת המשיח, ואומר: אין המשיח בא בדור הזה; וכשהר' חיים המקובל דורש תשובה אל העם בעניני המשיח, אתה מתלוצץ עליו ומהביל דבריו מפני קנאתך בו. ואם חכם אתה בעיניך, תן לי טעם של מצות פסח ושבועות וראש השנה וסוכות וכו'.

ויאמר לו אותן הטעמים הפשטיים הידועים. ויאמר לו: אלו הדברים

גלויים לעמי-הארץ ולו רצית לדעת האמת, היה לכם לשמוע רזי תורה מהר' חיים. והנה הוא היה רוצה ביום שבת לדרוש ולהוכיח העם ואתה עכבת בידו ומנעת התשובה מישראל. אוי לכם חכמי זה הזמן, שאינכם משיבים את העם בתשובה! והנה גם בחכמי מצרים ראיתי שערוריה, כי אין בהם חכמה כלל ומחריבים העיר בעיות הדין. ואנשי מצרים יש להם עבדים (11) משרתים וכשהאנשים יוצאים מבתיהם, העבדים שוכבים עם נשיהם. גם טומנין התבשיל ביום שבת, וכאלה רבות. והנה כל ההולך עתה למצרים, אפילו להסתחר, מחרימין אותו למעלה, וסופו שיאבד כל ממונו מפני הרעות אשר שם. גם בויניציא עתיד לבא חרב שלופה ו' ימים רצופים ויהרגו בה חכמים גדולים צדיקים, שאין כמותם בעיר הזו.

סוף דבר: אוי לכם חכמי הדור שיש לכם גאווה ובוז ואינכם משגיחים על כבוד הבה"ה להשיב העם בתשובה. ואתם גורמין רעה גדולה בעולם. אז נכנע מעט ר' יעקב אבולעפיא וירדו דמעות מן עיניו. ויאמר לו: כיון שנכנעת ונתבזית על-ידי שהוצאתיך לחוץ, די בזה. ויתן לו רשות ליכנס. אחר שנכנס, אמר לו:

„הנה אתה ויושבי דמשק אין לכם חלק לעולם-הבא, חס ושלום, לכמה סבות. אם שאתם מחטיאים העם במה שאתם משיביעים אותם על דבר המסים והעריכות, כמה ממון יש לכל אחד, ונשבעים לשקר — וכבר אתם יודעים שנשבעין לשקר⁵³. גם נשותיכם הולכות חצופות בלבושים ותכשיטין של גנאי, כמו באלו הפינ'גאניש אשר בראשיהן ורדיהן מגולות וממלאין חיקיהם בגדים להראות שרדיהן גדולות ומוליכות אלו הליזא"ריש והנו"קאביש דקים, להראות גופם; ומשימין

53 בענין הזה רבו שאלות ותשובות בספריהם של רבני אותו דור והדורות שקדמו להם, אם מותר ואם רצוי להשביע את הציבור על המסים.

כ"שכ"ש⁵⁴ ומיני בשמים וריחניים, לגרות יצר-הרע באנשים. וכל זה מוליכים בשווקים וברחובות להראות העמים את יפיים. גם הוכיחו את בניכם ומנעו אותם מן העבירות. והנה ארבעים ושמונה בני-אדם עושין עבירות עם גויות ואשת איש ומשכב זכור וזולת עבירות אחרות". ומנה את כולם, אבל על אלו בלבד ספרו לי והם: אליהו חפץ ובני גאנדור ובן קוריידי ואברהם מוציירי — שזכבים עם גויות; ובה קומיירי המשומדת מזנה עם יהושע קוריש והרבה אנשים אחרים; ור' י[עקב] מונידס רובע את נתן כולייף, ועתה נתן לו בתו ועדיין מזנה עמו — ואי לו ליעקב כי פניו שחורות בעולם-הבא כזפת מרוב פשעיו ואין לו חלק לעולם-הבא; ויעקב אוזידא גיסך עשה עבירה עם פלונית; ונסים מנשה אין לו שום חלק לעולם הבא ואין לו בשמים שום מליץ טוב, וכל מי שיעשה טובה עמו, ואפילו לרפאתו מזה החולי שנפגע מן השמים על-ידי רוח רעה, ראוי לנוסרו במסר; ורפאל כולייף ומיכאל בנו עוברים עבירות עם נשים ישראליות וגויות. והנה ליל שבת שעברה שכב תלמיד חכם הנקרא בעדת הספרדים "חכם" עם גויה אחת בגובאר⁵⁵.

ואחר-כך חקרנו מי היה אז שם על התנור אשר שם, ונודע כי הוא

54 לא מצאתי את ביאורי המלים לכל שמות הקישוטים. כשכשי"ש, הכוונה כנראה לעלי חושחש, נטע ההדר. נ ו ק א י ב — הם צעיפים, פ י נ ג' אן — קישוטים בדמות ספלים קטנים.

55 ג'ובאר סמוכה לדמשק ויש שם בית-כנסת בעל מסורת עתיקה עם "כניסת אליהו הנביא" וספר-תורה של עזרא, וכו'. ובני דמשק הולכים להתפלל שם ונשארים שם בימי שבת ומועד. וכבר תואר בית-כנסת זה בספר המסעות של ר' משה באסולה, בשנת רפ"ב, שמצא שם "קהל מסתעריבים כששים בעלי-בתים.. ובראש בית-הכנסת יש מערה יפה, אומרים ששם נחבא אליהו ז"ל, ושהבית-הכנסת ההוא שם מימי אלישע ויש בה אבן אומרים שעליה משת את חזאל" (מהדורת י. בן-צבי, ירושלים תר"ץ, עמ' 67—68).

אברהם בן הר' מ[שה] גלאנטי⁵⁶, כי שם היה ישן הוא ואשתו, וגם גויה אחת בעלת-הבית.

ואשת מאיר פרץ היא ובתה, זונות גמורות, מחטיאות הרבים. ור' דוד גאויזון⁵⁶ חטא הרבה, כי הניח פה אשתו הצנועה ונשא במצרים אשה זונה ובעונותיו מתה אשתו וכלתו שהיו צנועות.

ואדם אחד אמר לי שגם-כן אמר עליו שבמצרים עושה עבירות עם זונות ואיבד את עולמו. ואולי הוא ענין האשה שלקח במצרים.

„והנה ר' י[שראל] נגארה⁵⁶. אמת הוא שהפזמונים שחיבר הם בעצמן טובים, אבל אסור מי שידבר עמו ומי שיוציא מפיו הפזמונים שחיבר, כי תמיד פיו דובר נבלה וכל ימיו שכור. והנה ביום פלוני, שהיה בין-המצרים, קבע סעודתו בשעה פלונית בבית יעקב מונידאש והגיה כובעו בקרקע וזימר שירות בקול רם ואכל בשר ושתה יין, גם נשתכר — ואיך מכריז משמרות בגובאר ודורש להם תשובה!“

ואני חיים ספרתי לו זה הענין והודה לי שכן היה. גם עתה, בהיותו בורח מפני המגפה, עשה משכב זכור מרוב שכרותו. וביום שבת עשה שתי עבירות: הא' שנתקוטט עם אשתו וגירשה מביתו והב' כי אחר-כך נכנסה גויה אחת בביתו והקטירה בכו"ר על האש בשבת ואחר כך שכב עמה. ולכן אסור ליהנות לו ואסור לתת לו כתובה או גט לכתוב, וכמעט שראוי לפוסלן. גם בנו הקטן בעל הגויה, והוא רשע גמור, ישחקו עצמותיו. אבל בנו הגדול (12) אינו חוטא.

והנה הרבה משכב-זכור יש במדינה זו, גם הרבה עינוי הדין ועיוות הדין. יש במדינה“.

השיב לו ר' י[עקב] אבולעפיא: ומנין אני(?) יודע כל זה?

56 ראה במבוא, ברשימת האשים.

אמר לו: והרי בנך משה, הוא ומנחם רומאנו הביאו גויה אחת בבית אחד בחג שבועות שעבר, קודם שהלך לצובה, ושכב עמה.

אמר לו: אפשר שבני חטא בכך?

אמר לו: מעשה אבות ירשו בנים! וכי אתה גם כן לא עשית בבחרותך דברים שאינן טובים?

אמר לו: אם כן, אלך לי לצפת.

אמר לו: החרבת את דמשק ותלך להחריב גם את צפת? תקן תחלה חורבן דמשק ואחר-כך תלך למקום שתרצה.

אמר לו: אמתין עד חודש אלול, שהוא זמן תשובה.

אמר לו: טוב דברת, אבל אין פיד ולבך שווים, כי אינך מאמין באלו הדברים. והנה כשדברתי עם הר' חיים המקובל היה מגמגם בתחלה, עד שהוריד המלאך, ואז האמין ונתרצה להשיב בתשובה את העם — אבל אתה אינך מאמין כלל. לכן, על-כל-פנים התקבצו כל חכמי העיר והשיבו את העם בתשובה והניחו להר' חיים המקובל ולא תקראוהו, כיון שלא האמין בראשונה, וצומו ז' ימים.

אמר לו: והרי יום שביעי הוא שבת?

אמר לו: וכי כל המצוות אתם מקיימים? והנה לצורך שעה, כי חרון אף ה' עליכם, צריך שתתענו גם בשבת. אבל אל תדרשו דרשות. אבל כל היום תרבו בסליחות ותחנונים ובכיה. ואם לא תעשו כן, דעו כי יבאו על יושבי דמשק גזרות קשות, ובפרט רעב של מהומה, אשר איש בשר זרועו יאכלו. והזהרו שר' [שדאל] נגארה לא יכנס עמכם בשום תענית מאלו. ודבר זה אני גוזר עליכם בחרם ונדוי. והנה, אם היה ביניכם צדיק גמור וקדוש היה נגלה אליו מלאך קדוש לדבר לו פה-אל-פה ככל הדברים הנ"ל.

גם בכלל דבריו כי יהושע בום יודע ובקי בענין השבעת הרוחות והשדים ממה שקבל מר' דוד המוגרבי ⁵⁶ רבו, שהיה ירא-שמים וחכם בקי. וזה תלמידו אם ירצה יכול לרפאות את שמעון הנכפה אחי

בצלאל".

ואחר שנסתלק הרוח ג(י)זר ר' יעקב אבולעפיא חרם כלבו ⁵⁷ על העומדים שם, שלא יגלו דבר, מחמת כבודו וכבוד האחרים שזכר הרוח. ולא חשו לחרמו של ים ונתגלו הדברים ואז הוכרח להודות גם הוא. אמנם הטיל מום בקדשים, מפני שנגע בכבודו, והוציא עליו דיבה שאמר "וכי כל התורה כולה אמת". ועל זה בנה מצודות וחרמים, והחרים את הרוח הנו' בקהל, על שהוציא דיבה על אנשים צדיקים. ואחר-כך שלחה לו בת רפאל מסינים בשם הרוח לאמר, כי הרוח הנו' עומד בכל יום בישיבה-של-מעלה ומחרים אותו ולכל המסכים עמו במה שעשה.

כה. שנת שלא. בהיותי בצפת, למדני מורי ז"ל להוציא רוחות רעות בכת ייחוד שלימדני *⁵⁷. וכשהלכתי אליו היתה האשה מוטלת על המטה וישבתי בצדה והפך פניו מכנגדי לצד אחר ואמרתי לו שיהפוך פניו אלי לדבר עמי, שיצא, ולא רצה. וטפחתי על פניו בידי. ואמר לי: וכי מפני שלא החזרתי פני הכיתני? לא עשיתי זה ברשע, כי אם שפניך בוערות אש גדול שורף, ונפשי נשרפת אם אסתכל בך, מרוב קדושתך.

כו. כשנולד חיים בן ר' ידידיה פנצירי, הייתי אני סנדקוס שלו. ובעת המילה ראתה סעדת אשת יעקב נצר עמוד-של-אש מן השמים על ראשי. ונראה לע"ד שהיה שנת [ש]כ"ח ליצירה.

כז. הש"ע. יום שביעי של פסח יצאתי אחר תפלה מן בית-הכנסת

⁵⁷ נוסח-חרם מפורסם, לפי ספר כלבו.

*⁵⁷ ראה את הייחוד בשער רוח הקודש, דף ל, ג.

וסיעת נשים הולכות לפני. ותבט אשה אחת מאחריה לראות פני, ותרא מצד ימיני עמוד אור לבן, מבהיק כפלי כפלים מאור השמש וממלא כל רוחב הדרך ההוא כולו וקומתו כפלים משיעור קומתי והיה מבהיק בתכלית ומתנוצץ כעין הברק המסמא את העינים. ולא יכלה לראות פני כלל, ומרוב צערה נכנסה בפתח חצר אחת להתחבא שם.

ושם האשה ההיא שמחה אחות זבדא אשת קואינקאש (13).

כח. יום ה' כ"ח לאלול הש"ע הוריד ר' י[הושע] בום מלאך היום במראה-זכוכית. ואשאל בלחש אם יש אפשרות בי לראות את אליהו ז"ל ולדבר עמו. ויאמר לי: ז' נשמות הם מצויות אצלך ומדברים עמך, אבל אתה שואל על אחד גדול מאד, והוא מלאך וגם נשמה של צדיק, וכל העולם תלוי בו וכל הישועה תהיה על ידו. ובו ג' אותיות ראשונות של ההויה וגם ב' אותיות א"ל ומפני גודלו איני יכול להזכיר שמו בפירוש. מפני אלו האנשים היושבים עמך פה. והנה תחלה היה מצוי אצלך, ומפני שבטלת מנהגותיך ודרכיך הראשונים גם הוא ביטל לבא אצלך, הלא הם ענין הטהרה והטבילה וענין היותך משיב את האנשים בתשובה בדרשותיך. ואם עתה תרצה לחזור, לא תוכל, כי זקנת ונחלש כחך ואין בך יכולת לעשות כבראשונה. ועם כל זה, אל תתיאש לגמרי, הגם שאי אפשר כבראשונה יהיה קרוב אל הענין הראשון. והנה אם תטבול יהיה דבורו עמך בבירור ואם לאו אמת הוא כי יתגלה לך, אבל על דרך שאתה רואה בזמנים האלו, בהסתר גדול וקוצר דיבור.

כט. ליל א' י"ח לתשרי שע"ג. חלם הפליל סעד אל-דין דגל⁵⁸ טומאת

58 מן הערבית دجال — רמאי, שקרן (ובעברית במשמעות דומה במדרש).

אומת כל הישמעאלים: והנה יושב לבדו במדבר שמים וירא איש נצב לקראתו לבוש סמרטוטין וקרוע בגדים ופניו מושחרות בדיו. וישאלהו הפליל: מי אתה? וישיבהו: אני הוא מחמד נביא הישמעאלים. ויאמר לו: ואם אתה הוא הנביא, למה אתה עומד בכך? ויאמר לו: מפני שהטעיתי אומת גדולה כזו, וכבר עבר זמני, שהיו אלף שנים ונתבטלה דתי שהיא הבל וריק.

והנה ששה אנשים לפניו, והשנים מהם אחזו במחמד זה בימינו וזה בשמאלו ושנים אחרים אחזו בפליל הנז' בימינו ושמאלו והשנים האחרים עברו לפניהם עד מקום אחד שם שהיה בבית-כסא. ויוציאו מתוכו את איש אחד ויביאוהו לפני הפליל, מלוכלך כולו בצואה ופניו וידי ורגליו. וישאל: מי הוא זה? ויענוהו: זהו עיסה בן מרים⁵⁹. וישאלהו: ואיך אתה בכך? ויענוהו: לפי שהטעיתי אומת הנוצרים בדת שקר זה זמן רב וכבר עבר זמנו ונתבטלה דת ההבל והריק⁶⁰.

והנה אלפים ורבבות ישמעאלים באים לפניהם וישאלום: במי נאמין ובאיזו דת נחזיק? ויאמרו להם האנשים: שאו עיניכם למרחוק וראו אומת היהודים לאלפים ורבבות, ובראשם אותו הזקן בזקן לבנה עד הטבור, ושמו עקיבא, והכנסו בדתו דת האמת.

וילכו עד שם. ואחר שעה, והנה כל הישמעאלים הנז' חזרו לפניהם, ויצעקו ויאמרו: תנו לנו דת, כי האיש אשר שלחתם אותנו אליו, נפטר ומת. אז אמרו להם האנשים ההם: הנה כבר הניח תלמידו תחתיו, חליפתו ותמורתו. אמרו לו: ומי הוא? אמרו להם: הנה

ובשאלות ותשובות חכמי הספרדים נמצא תואר של שררה דגלן ואין מהות ברורה (וודאי אינה ממונה על הדגל, כהצעת בן-יהודה במלונ).
 59 ישו הנוצרי.

60 ראה את דבריו של ר' חיים ויטאל על ישו הנוצרי (בדפוס: רוע המצרי). בספר הגלגולים (השלם), פרק סז. הנדפס אינו שלם והוא משובש.

הוא ח"י בעולם הזה ובעולם הבא חיי"ם כפולים ; והנה עתה הוא חי בדורינו זה בעולם-הזה, לכו אליו, כי הוא עתה ראש לכל דת היהודים ההם אשר ראיתם.

ואז חזרו והלכו אליו. וישארו אלו הג', הפליל ומחמד ועיסה תפושים ביד ששה האנשים ההם בצער גדול. והיה הפליל מתהפך על מטתו וצועק בצער. ותראהו אמו בצער ותקיצהו משינתו.

ויחלום זה ג' וד' פעמים ויגד החלום לבני-ביתו ותלמידיו. וביום ההוא שלח אחרי מכשפים בקיאים בחכמת שרי כו"ס ושרי מרא"ה⁶¹. ויביאו שם רוחות ומלכי השדים וישאל מהם שיגידו לו מה ראה בחלומו. ויביאו לפניו ישמעאלי אחד מושחר וקרוע על דרך הנ"ל ופניו טוחות בקרקע. וגם נוצרי אחד מלוכלך בצואה ופניו טוחות וכו'. וישאל להם: על מה הם בצער הזה? ויסירו מצנפותיהם מראשיהם וישליכום בקרקע, וזה ירמוז כי הוסרה ממשלתם ונפלה בקרקע.

עוד הביאו לפניו יהודי אחד יושב על כסא בתוך גן אחד מלא דשאים רעננים מאד בעלי ריח וב' שמשים לפניו בימינו ושמאלו, מגיפין לפניו בהנפה. וישאל להם אם אלו המראות שראה בחלום הם מסיטרא-אחרא, דמיון בעלמא מצד השדים והמזיקין, או אם הם מלמעלה מן השמים? וירימו ידם לשמים וירמוזו כי כל זה מאתו יתברך.

61 המביאים שדים ורוחות בכישוף טיפות השמן, ובמראה זכוכית יראה במבוא.

[חלק ב']

אלו הם החלומות שחלמתי אף על פי שנשכחו ממני הרבה חלומות.

א. שנת השכ"ב, יז לתשון. ביום ההוא היה בידי ספר אחד ישן, מכתיבה אשכנזית, והיה כתוב בו כך: שם אהבה הוא השם שהיה תהן גדול מזכיר ביום הכפורים. ויהי בלילה חלמתי שמת איש עשיר והלכנו לקבורו כל הקהל ומהר"י קארו ור' שלמה אלקבץ ור' יוסף יירגאס החזן. ויוליכוהו לבית-הכנסת הגדולה שבצפת, להספידו. ואחר-כך באו להקים מטתו.

ויאמר החזן: שימו תחלה הציצית על ראשו. וידבר המת ויאמר: איני רוצה. וכל העומדים שם לא יכולו להניחו. עד שקמתי אני בכעס להניחו. ויאמר לי המת: במה כחך גדול יותר מכל אלו? ואומר לו: לפי שאני יודע שם-המפורש ואחרים אותך בו. ויאמר לי: ומי הודיעו לך? אמרתי לו:

הנני מחרים אותך בתוך עמודי אור שבכתר ובל"ב נתיבות חכמה וג' שערי בינה ובע"ב גשרים של מימי תהום ובמ"ב להבות אש שיש בגבורה, ובשם-המפורש שבספירת התפארת, שהיא הויה בניקוד [הולם] צירה [קמץ] צירה.

אז נפל ארצה והנחתי הציצית על ראשו. ויוליכו את ארונו דרך מורד עמוק מאד, ושם בית הקברות, ויקברוהו.

אחר-כך נגלה איש אחד על קברו: ושלשל-ברזל בידו ויפתח הקבר וישם השלשלת על צוארו ויוציאהו. ויתהפך האיש ההוא דמות כלב

ויוליכחו בע־ונד בעולם. אמרתי אל האיש שהוא: הנה האיש הזה מגדולי העיר ולמה תענישהו כך? ויענני: אתם לא הייתם מכירים רשעו בזה העולם, והנה זה הוא העונש שאנו מענישין את כל הרשעים אחר פטירתם.

ב. בשנה ההיא חלמתי: והנני נצב על ראש ההר הגדול שלמערב צפת, בתחלת ההר באמצע, שני ראשים הגדולים אשר לו, שהם על כפר מירון. ואשמע קול מבשר ואומר: הנה המשיח בא! והנה המשיח עומד לנגדי, ויתקע בשופר, והיו מתקבצים אליו אלפים ורבבות מישראל.

ויאמר לנו: בואו עמי, ותראו בנקמת חרבן בית־המקדש. ונלך שם. וילחם שם. ויך כלל הנוצרים אשר שם, ויכנס לבית־המקדש, ויהרוג גם אותם שהיו בתוכו. ויצו לכל היהודים ויאמר להם: אחי, הטהרו עצמכם ואת בית־מקדשנו מטומאת דם פגרי הערלים האלו וטומאת העבודות־זרות אשר בתוכו.

ונטהר ונבנה בית־המקדש על מכונו ונקרב קרבן התמיד על־ידי הכהן הגדול, והיה כדמות ר' ישראל הלוי שכיני. ואשאל את המשיח: ואיך הלוי יהיה כהן? ויאמר לי: טעות היה בידכם וחשבתם כי לוי הוא ואינו אלא כהן⁶². אחר כך הוציא ספר תורה מהיכל בית המקדש וקרא בו. ואיקץ.

ג. שנת שכ"ד. ליל ל"א חשון שאלתי שאלת חלום על זווג אשה אחת, אם היתה בת־זוגתי⁶³.

62 וראה להלן בחלק ד, סימן מט, על הלוויים שיהיו כהנים לעתיד־לבוא, אחר תיקון קין. והוא סוד ענין קורח.

63 = בת־זוגי. צורה זאת חוזרת כמו־כן להלן.

וארא בחלום: והנה בית גדולה ובה שתי פתחים, אחד במזרח ואחד במערב, ואבי האשה בתוך הבית, ואני בפתח מערב מהחוק, ולי שתי כנפים ככנפי הנשר הגדול. ויאמר לי אביה: הכנס בביתי ותראה איך אוכל לתופשך. אמרתי לו: וכי אינך יודע שמי—שהכל קוראין שמי בעל הכנפים— ואיך תוכל לתפשני? וחזר ואמר לי: תכנס ותראה אם אוכל. אז נשאתי את כנפי ואעוף כעוף הפורח ואכנס בפתח מערב ואצא מפתח מזרח. ואחר כך הייתי פורח באויר השמים ככל רצוני, ואבי האשה היה כאבן דומם ולא יכול לקום ממקומו.

ד. שנת שכ"ה. היתה אשתי חנה משודכת לי ונפלה קטטה בינינו. ושאלתי שאלת חלום אם אקחנה. וישיבו לי פסוק: "לך אמור להם שובו לכם לאהליכם"⁶⁴.

ה. שנת שכ"ו. ליל-שבת ח' לטבת, אמרתי קדוש ואשב על השלחן לאכול. והיו עיני זולגות דמעה, נאנח ונעצב על כי בעשרה לחשוון שעבר נשאתי אשתי חנה הנ"ל וקשרו אותי בכשפים^{64*}. ואמרתי אל השם-יתברך: הנה על-ידי שאלת חלום החזרתיה כנ"ל, ואיך גזדמן לי צרה גדולה כזו? ובפרט שיש עון קרי לבטלה כשאני בודק עצמי עמה. גם בכיתי על בטול עסק התורה בשתי שנים ההם, ככתוב אצלי בקונטרס ענייני נשמתי בסימן ב⁶⁵ ומרוב דאגתי לא אכלתי כלל, ואשכב במטתי על פני בוכה, עד שנרדמתי מרוב הבכיה. ואחלום חלום נפלא:

וארא עצמי יושב בית הרב שם טוב הלוי ז"ל מתפלל תפלת המנחה הנקראת עת-רצון ביום שבת. ואחר התפלה הנה עומד לנגדי

64 דברים ה, כז. * 64 ראה להלן בחלק ד, סימן ו.

65 ראה למעלה, סימן ב. ודבר זה נזכר עוד כמה פעמים בחלק ד.

זקן אחד כדמות הרב חיים הלוי אשכנזי ז"ל, שכיני, ויקראני בשמי ויאמר לי: אתה רבי חיים תרצה לצאת עתה לשדה עמי ללוות את שבת מלכתא ביציאתה, כדרך שאתה נוהג להקביל פניה בכניסתה, ושם אראך דברים נוראים? ואומר לו: הנני, ונצא, ונלך עד חומת המגדל הישן שבצפת לצד מערבי, כנגד הכא"ן⁶⁶, במקום שהיה שם בתחלה פתח החומה.

וארא והנה שם הר גבוה, ראשו בשמים. ויאמר לי: עלה אתי ההרה ויהיה שם ושם אגיד לך דברי שליחותי אשר שולחתי אליך. וכהרף עין ראיתיו נצב על ראש ההר ואני יושב למטה כי לא יכולתי לעלות כלל, כי היה זקוף כעין כותל אחד ואינו בשיפוע כשאר ההרים⁶⁷. אמרתי לו: תמיה אני, כי אני בחור ולא יכולתי עלות כלל, ואתה זקן ועלית כלו כהרף עין. ויאמר לי: אתה חיים, איך יודע כי בכל יום אני עולה ויורד דרך ההר הזה אלף פעמים לעשות שליחותו של מקום ואיך אתה תמיה עלי? וכשראיתי כי בראשונה קראני ר' חיים ועתה קראני חיים, ולא רבי, וגם בשומעי דבריו המבהילים, ידעתי כי הוא אליהו ז"ל משבט הלוי ודאי ואז זלגו עיני דמעות ונתפרדתי באימה גדולה. ואז התחננתי אליו בדמעות ואמרתי לו: תיקר נא

66 מקום חניה לאדם ולבהמה.

67 ביסודו של מראה חלום זה נמצא מראה, שתואר בספר הפליאה (ספר הקנה והוא ספר הפליאה, קארעץ תקמ"ד, דף מח; ובנוסח שלפי כתב-יד ברלין, פרומישל תרמ"ד, דף סח. ויש לשער שאין זה המקור הראשון ומקורו במראה של ר' אברהם אבולעפיא, כדברת רבים שבאו בספר הזה. ומראה זה קשור במראה אחד שבספר הקנה (דפוס פוריצק תקל"ו, דף ס; דפוס קראקא תרנ"ד, עמ' 116), שמקורו אצל אבולעפיא. אותו מראה של הזקן בהרי הגליל, חזר ונראה לשלמה מלכו (תית קנה במהדורת, תרצ"ח). כאן הועבר המראה למוטיב קיצוני יותר בתוכנו. — וראה במאמרי: הערות אחדות לתולדות התנועות המשיחיות — סיני, כרך יב (תש"ג), עמ' פד—פט.

נפשי בעיניך והעלני עמך. ויאמר לי: אל תירא, כי על כן שולחתי אליך. ויחזק בזרועי, ויעלני כהרף עין אל ראש ההר עמו. וארא, והנה סולם אחד מוצב ארצה על ראש ההר ההוא וראשו מגיע השמימה ואין בסולם ההוא רק ג' מנכין (?) ר"ל שליבות ומדרגות (15) ובין שליבה לחבירתה כשיעור קומת איש. ויאמר לי: עד כאן נתנו לי רשות לסייעך ומכאן ואילך ראה מה תעשה. וילך ויתעלם מעיני ואני בוכה בצרה גדולה.

והנה אשה חשובה יפה כשמש נצבת על ראש הסולם, ואחשבה בלבי שהיתה אמי. ותאמר: מה לך בני חיים פה בוכה? ואני שמעתי דמעתך, ובאתי לעזרתך. ותפשוט ידה הימנית ותעלני לראש הסולם. וארא והנה שם חלון גדול עגול ושלהבת אש גדולה יוצאה ממנו רצוא ושוב כמראה הבזק, בחזק גדול והיא לוהטת כל הנמצא שם. ואדע בנפשי כי היא להט החרב המתהפכת אשר בפתח גן-עדן. ואקרא במרירות נפש אל האשה ההיא ואמרתי לה: אמי אמי, עזרני נא מהלהט הזה, בל ישרפני. ותאמר: אין לך עוזר מזה הלהט כי אם אתה בעצמך! ולכן אתן לך עצה מה תעשה: הנה שים ירך על ראשך ותמצא שם צמר גפן לבן כשלג וקחהו ושים בחלון הלהט ויסגר, ותעבור מהרה.

ונלע"ד כי הצמר הם, שנהפכו שערות ראשי השחורות — שהם דין — ללבנים על-ידי איזו זכיות בסוד „ושער ראשה כעמר נקא“⁶⁸. ואעשה כן, ואעבור מהרה. ותכף כרגע חזר לצאת הלהט ההוא כבתחלה. ואז נתעלמה האשה והיא מלפני.

ויחזור אליהו ז"ל להתגלות שם כבראשונה, ויאחזני בימיני ויאמר לי: בא עמי אל המקום אשר שלחוני בתחלה להביאך בו. ויביאני אל

חצר גדול שאין לו שיעור, ובתוכו נהרות גדולים מושכין מים חיים להשקות את הגן ההוא. ועל שפתי הנהרות מזה ומזה אילנות של פירות, נחמדים למראה דשנים ורעננים לאין קץ. ורובם אילני תפוחים, מריחים כריח מור ואהללות. ועצי האילנות גבוהים מאד וראשי הענפים היוצאין מגוף האילן כפופים למטה עד קרוב לארץ ותחתיהן כעין סוכה. ובאותו הגן עופות לאין קץ, כדמות אווזים לבנים, מתהלכים בגן לארכו ולרחבו ושונים משניות של מסכת שבת. כי כן היה אז ליל שבת כנ"ל, בתחלת החלום. ומדי הליכתן היו קורין משנה אחת או פרק אחד וזוקפים צוארם ואוכלין תפוחים מן האילן בעצמו ואחר-כך שותין מים מן הנהרות. וזה מעשיהן בתמידות. וכבר הבינותי, שהם נשמות צדיקים בעלי משנה, אך לא ידעתי למה היו צורת אווזים ועופות ולא צורת אנשים. ויוליכני עוד פנימה תוך הגן, עד שראיתי בתוך הגן עליה אחת גדולה וגבוהה, כאילו היא על גבי גבעה גבוהה, ואין תחתיה בית אחר. והיתה גבוהה מקרקע הגן כשיעור קומת איש ופתחה בצד מערב, וסולם של ג' מדריגות של אבנים מהקרקע עד פתח העליה. ויתעלם אליהו ז"ל מעיני. ואעלה אני לבדי בסולם, ואכנס בפתח העליה, ואראה את השם יתברך יושב על הכסא בצד כותל דרומי באמצעו והוא כדמות עתיק-יומין, זקן וזקנו לבנה כשלג, מהודר עד אין תכלית, וצדיקים יושבים שם בקרקע לפניו על גבי מצעות ומרבדים יפים וחדשים, לומדים תורה מפיו. ואדע בנפשי כי אלו הם הצדיקים הנקראים בני-עליה והם בצורת בני-אדם, רואין פני שכינה תמיד ולומדים תורה מפיו עצמו, ולא כן מעלת בעלי-משנה, כי הם בצורת עופות ואווזים, שעליהן נאמר: הרואה אות בחלום יצפה לתכמה⁶⁹. והן עומדין בחצר ובגן ואינן

מקבלים פני שכינה בתמידות כמו בני-עליה ואינן לומדין תורה מפיו.

והנה כשנכנסתי וראיתי פניו נבהלתי ואחזתני רעדה ואפול על פני ארצה בין רגליו ולא עצרתי כח כלל. וישלח את ידו ויחזק בימיני ויאמר לי: חיים בני, קום לך, למה זה אתה נופל על פניך?—לא תירא ולא תחת. אמרתי לו: אדוני, לא עצרתי כח והודי נהפך עלי למשחית מרוב אימתך הגדולה ואין בי כח לקום. ויאמר לי: הנה חזקתיך ואמצתיך, עמוד על עמודך ושב לימיני בזה המקום הפנוי מאין יושב בו, אצלי ממש. אמרתי לו: ואיך אשב אצל ימינך במקום זה והנה כבר הוכן לישב בו הה"ר יוסף קארו? ויאמר לי: כן חשבתי בתחלה ואחר כך נתתי לו מקום אחר ונתתי לך מקום זה וכבר הכינתי לך. אמרתי לו הנה זה המקום הוא של שמואל הרמתי ז"ל. ויאמר לי: אמת הוא כי זה מקומו, אבל כשנחרב בית-המקדש קבל עליו שלא לישב במקום זה עד שיבנה בית-המקדש לעתיד-לבא. ומאז הלך לו לירושלים בבית-המקדש החרב, ושם עומד תמיד מתאבל עליו, עד עת קץ שיבנה ולכן נשאר מקומו פנוי, והנה נתתיו לך שתשב בו. אז ישבתי לימינו, ממש אצלו, על מצעות שבקרקע, כשאר הצדיקים אשר שם.

ויאמר לי: טוב בעיניך זה המקום? אמרתי לו: ומי יכול לספר גדולת שבח מקום העליה הזו?! אמנם, תבאר לי: למה נשתנו בעלי משנה מאלו בני עליה, להיות ביניהם כל כך שינוי כמו שראיתי בעיני? ויאמר: וכי שכחת מה שאמרו חכמים, כי לעתיד לבא הצדיקים הקדוש-ברוך-הוא עושה להם כנפים ושטין על פני המים⁷⁰; ואמרו זה על זו הכת הנקראת בעלי-משנה, שהן בדמות עופות בכנפים

70 איני יודע מקור למאמר זה.

ושטין על-פני המים אשר בנהרי גן-עדן, כמו שראית בעיניך. ואז אמרתי לו: אדוני כבר נזכרתי מה שכתוב בהקדמת ספר התיקונים על פסוק כי יקרא וכו', והאם רובצת על האפרוחים וכו', ואת הבנים תקח לך — כי אפרוחים אלו בעלי-משנה, בנים אלו בעלי קבלה⁷¹, ואלו הן בני-עליה, אלו שהן בצורת בנים.

חזרתי ואמרתי (16) לו: אדוני, תיקר נא נפשי בעיניך, הניחני במקום הזה ואל תחזירני לרדת בעולם השפל, כי גלוי לפניך שכוונתי לעשות רצונך וירא אני פן שאור שבעיסה יחטיאני ואאבד זה המקום הקדוש. ויאמר לי: עדיין בחור אתה, ועוד לך זמן להתעסק בתורתי ובמצותי וצריך אתה לחזור שם להשלים נפשך ובקץ ימך תבא פה למקומך זה. ואם ירא אתה לרדת פן תחטא, תקע לי כף ימינך והשבע לי שלא תניח עסק התורה מפני עסק אחר כלל, וגם אני נשבע לך שאם תעשה כן, לא אחליף ולא אמיר מקום זה לזולתך בשום אופן, וזה יהיה מקומך לימיני קיים לעולם. אז נשאתי את ידי ונשבעתי לקיים כל הנז', וגם הוא נשבע לי לקיים דבריו הנז'. ויאמר לי: לך לשלום וזכור ואל תשכח כל הדברים האלו. אז ירדתי משם מן העליה הנזכרת, אני לבדי, ומצאתי עצמי עומד בזה העולם השפל בחלום עצמו ולא ראיתי שום דבר מכל מה שראיתי כשעליתי בראשונה.

71 ...כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו — ולית צפור אלא שכינתא... הה"ד: שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך... דגם צפור מצאה בית בית דנשמעין ביה פתגמי אורייתא... ואלין דנשמעין דברי תורה בהון אתקריאו ביצים, אפרוחים, בנים. ביצים — מארי-מקרא; אפרוחים — מארי-משנה; בנים — מארי קבלה. ועליהו אתמר...: לא תקח האם על הבנים, דלית סכלתני לאשתמודע בשכינתא כאלין מארי-קבלה... וכו'.

ו. ואחר שלשה חדשים, ליל שבת הגדול, חלמתי וראיתי עצמי מטייל בשדה אחד גדול, ואעבור דרך פתח העליה הנזכרת, ואזכור כי שם עליתי ונשבעתי לאדון הכל, כנ"ל. אז עליתי באותו הסולם ונכנסתי בפתח. ואירע לי ככל מה שאירע לי בראשונה, שנפלתי על פני חרד, ככל הנזכר, ואחרי קומי ישבתי באותו המקום הנ"ל.

אז אמר לי: למה שכחת מה שנשבעת לי במקום הזה? אמרתי לו: כבר עסקתי, אבל אמת היא שלא עסקתי בתורתך כראוי היטב, ועם-כל-זה הודיעני אם חס ושלום נתבטלה שבועתך. ויאמר לי: אל תירא, כי עדיין מקומך קיים ומוכן לך ושבוע[ו]תינו במקומן עומדות; ולכן חזור ותקיים שבועתך כראוי וגם אני אקים את בריתי אתך, לתת לך את המקום הזה שנשבעתי לך.

ויוסף דבר אלי עוד, ויאמר לי: חיים בני, לך נא אל קהל אשכנזים, כי שם מביאים עתה ספר-תורה אחד ותשורר ותזמר לפניו, כמנהגך לכבוד הספר-תורה; וקח עמך את חמיק הר' משה סעדיה, ואמור לו שלא יתרשל במצוה זו, כי זה מנהגו גם הוא, כי זו מצוה רבה היא.

אז נפטרתי מלפניו ונתתי לו שלום והחזיר לי שלום. ואצא מפתח העליה, ואמצא עצמי בעולם-הזה, ואפגע בחמי אשר גם הוא מעצמו (אם)⁷² היה בא לבקשני. ויאמר לי: כמה טרחת לבקשך, כדי שנלך יחד לכבוד ספר-תורה אחד. אמרתי לו: גם אותי צו במקום פלוני לבא לבקשך לדבר הזה.

ונלך אל רחוב עיר צפת, והנה אנשים הרבה מוליכין ספר-תורה אחד מהדר מאד במלבושים ותפוחי-זהב ומוליכין לפניו נרות ואבוקות דולקות ונשורר שירים לפניו עד שנכנסנו בבית-הכנסת של אשכנזים וכבר הקהל היו מתפללין תפלת "יוצר" של שבת, כי יום שבת היה חלום

72 נראה שתיבה זו מחוקה בכתב היד.

הזה, כנ"ל. ונתפלל עמהם תפלת "יוצר" בקריאת שמע ועמידה וחזרת ש"ץ. ואחר-כך פתחנו אותו הספר-תורה עצמו, ויקראו בו ז' אנשים, כמנהג יום שבת, בפרשת השבוע. ונתפלל תפלת המוספין ואחר גמר התפילה רציתי לצאת מבית-הכנסת. ויחזיקו בי מורי הר' משה אלשיך ואבא מארי וחמי הנ"ל, ויאמר: היכן אתה נחפו ללכת? והנה אתה עצור, כי עתה יעשו פה ברית מילה. ואשב שם, ויביאו ילד אחד למול. ויתנו לי הילד לשבת סנדקוס עמו, וימולו אותו, ויאמרו לי: הנה בנך הוא זה. ואחר-כך הם עצמן הביאו שם בבית-הכנסת סעודה גדולה ונאת, ונאכל שם כולנו סעודת-המילה. ואיקץ. ואחר שנתיים ימים בא מורי האשכנזי ז"ל לצפת ולמדתי עמו. וסמוך לפטירתו אמר לי: הנה בן אחד יולד לך עתה וכבר אשתך מעוברת ממנו והוא גדול ת"ק מדרגות על מדרגתך ויש ספק אם יחיה, וכו'. ויפטר מורי ז"ל, וגם הבן הנז' נפטר אחר שנה וחצי. וקראתי שמו יוסף והיה תכלית הדעת. ושבוע אחד קודם שנפטר דיבר דברים קרובים לנבואה.

ואחשוב כי מורי ז"ל הוא ספר-תורה של האשכנזים, ונתגלגל באותו הבן יוסף, והוא הוא הבן שמלתי בחלום.

ז. שנת ש"ל ט"ו לתמוז. שאלתי שאלת חלום על השגת חכמת קבלה. וארא בחלום זקן אחד בדמות הר' אברהם הלוי מוגרבי ⁷³ יושב בחלון ביתי ונתן לי שלום ו[ה]חזרתי לו שלום. ויאמר לי: תרצה שאלמד לך כמה טעמים וסודות בענין התפלין? ואמרתי לו: אם תרצה אני אלמדך יותר משמונים סודות נפלאים בענין התפלין, שלא שמעתם מעולם. והייתי בעיניו כמצחק, והתחיל לומר לי כמה סודות. והייתי מהביל אותם. אז נטה שכמו ללכת. אמרתי לו: תחלה

73 הוא ר' אברהם הלוי ברוכים. ראה במבוא, ברשימת האישים.

למה באת ועתה למה אתה הולך ? ויאמר : הנה אתה קראתני, וכבר באתי, וכיון שאינך מדבר לי הנני חוזר לדרכי. אז הכרתי שהיה אליהו ז"ל. ושאלתי ממנו : אם אזכה לעשות ביאור על ספר הזוהר ? ויאמר לי : לא אוכל להשיבך עד יעברו ימים. ויתן לי שלום וילך לדרכו.

ה. הש"ל. ליל-שבת י"ג לאב. חלמתי שהיה יום שבועות או ראש-השנה והנני יושב עם אבי ואמי וקרובי, אוכלים על השלחן והנה, חלון אחד שאינו מפולש לצד חוץ, והוא בכותל דרום, ותוך החלון ביצה אחת של נחש, וקצה האחד של הביצה התחילה להשבר, ואקחנה ואשליכנה לארץ, ותשבר לגמרי. ויצאו מתוכה שני נחשים גדולים מאד, זכר ונקבה, והיו מעורים ודבוקים זה עם זה כעין תשמיש זכר ונקבה. ואקח אבן אחת לבנה כשלג (17) ואשליכה על ראש הנחש האחד, ויכרות ראשו. אמנם, ראשו נשאר מעורה עם הנחש השני והראש שהוא שנכרת קפץ וברח חוץ מן הבית ההוא, ואלך לבקשו. וארא אהל אחד משמלה לבנה מאד. ונכנסתי לתוכו לחפש אם נכנס ראש הנחש שם ולא מצאתיו. ואומר בלבי : איני חושש אליו, כי בלי ספק שלא יחיה רק עד הערב-שמש וכשישקע השמש ימות לגמרי. אז נשאתי את עיני למעלה וראיתי כתוב בשמלה ההיא למעלה בלשון הזה, קצתו בלשון תרגום וסופו בלשון הקדש, וזה לשונו : כל מאן דאכנע ומתבר סטרא-אחרא וכל מאן דרדיף בתר חייביא לאעברא מיניהו התיא זוהמא ולאכפיא סטרא-אחרא, אשים את כסאי ממעל עבדי מטטרו"ן.

והיה נראה אז בדעתי כי זה הלשון הוא ממש פסוק אחד מספר משלי שלמה. אז אמרתי : אם כן, שכל-כך שכרו גדול מי שמכניע סטרא אחרא, אלך ואהרוג גם את הנחש השני, כי כבר הרגתי

הנחש האחד. ואיקץ.

וזה היה באשמורת הבקר.

ט. בשנה הנז'. חלמתי שהיה יום שמחת תורה והייתי מתפלל בבית-הכנסת של יוונים⁷⁴ שבצפת. והיו שם הר' משה קורדואירו ואדם אחד גדול ממנו במעלה. ואחר שהקיצותי שכחתי אם היה התנא ר' פנחס בן יאיר ז"ל או הר' אלעזר י' יוחי⁷⁵, הוזה שבדור שלי. והם חילו פני שאקום ואהיה שליח-צבור ואתפלל תפלת מוסף של החזרה בקול רם. ואקום ואתפלל תפלת שחרית של חול עד תשלום ברכת "מצמית קרן ישועה". ותכף פסעתי ג' פסיעות ואמרתי "עושה שלום" וכו'. ויצעקו כל הקהל עלי ויאמרו לי: למה אינך משלים כל שמנה עשרה ברכות? ויענו שני החכמים הנז' ויאמרו להם: שתוקו, כי יודע הוא מה שעושה, וכך הוא צורך השעה.

אחר התפלה אמר לי הר' משה קורדואירו: למה אתה מצטער כל-כך לידע חכמת הזוהר על בוריה, ואין דעתך נוחה במה שידענו בה אני וחכמי דורות שלפנינו? ואמרתי לו: אני אשתדל בכל כוחי להשיג יותר על בוריה, ואם לא ירצו מן השמים, מה בידי לעשות? אמר לי: כיון שכל-כך אתה חושק לדעת אותה על שרשה, מה שלא השיגו הדורות שלפניך, אני אעלה ואתפלל עליך בשמים ככל יכלתי. אז אמר

74 ר' משה באסולה (שם, עמ' 43) לא מצא ברפ"ב אלא שלושה בתי-כנסיות בצפת: אחד של ספרדים ואחד של מוריסקים ואחד של מערביים. כנגד זה מצא נוסע מאוחר, בזמן ר' שמחה בר' יהושע מזאלאזיץ, בשנת תקכ"ד, שני בתי-כנסיות ששרדו מן הי"ז שנחרבו ברעש שהיה בשנת תקי"ט, והם "בית הכנסת של האריו"ל ועוד אחרת קטנה הנקרא גריגוס" (ספורי ארץ הגליל, אוצר מסעות, עמ' 244). ועל מסורת בית כנסת זה ומנהגו מימי האר"י, ראה שם עמ' 246.

75 ראה במבוא, ברשימת האישים.

לו החכם האחר שהיה עמו: מה טיבו של האיש הזה, לשיוכל להשיג מעלת השגה זו? ויאמר לו: הנה הוא ירא-שמים מאד, וכל ימיו טרח בכל כחו לדעת זו החכמה וראוי הוא לכך. ויאמר החכם האחר: אם כן גם אני אתפלל עליו למעלה, עד ששיגנה כרצוני.

אחר-כך יצאתי אני מן בית-הכנסת. וראיתי אנשים הרבה יוצאין לטייל בשדה ולהוליך שם מאכל ומשתה, כי יום מועד היה כנו'. ואלך גם אני עמהם לעסוק שם בתורה, אך לא לאכול. ויבאו עלינו שזללים וישללו כל מה שלנו ויקחו את כסותי העליון מעלי, שהיה לבוש-מועד נאה. ואברח ואכנס בעיר אל תוך בית-הכנסת ואתפלל ואומר: גלוי לפניך כי אני לא יצאתי לטייל או לאכול, כשאר האנשים שיצאו, רק לעסוק שם בתורה — ולמה אירע לי כך? והנה איש אחד נכנס וכסותי בידו ויאמר לי: נתקבלה תפלתך לפני השי"ת, כי לא יצאת שם רק לעסוק בתורה, והחזירו לך כסותך — קחנו זה הוא עצמו.

י. בשנה ההיא. הסכימו קצת תלמידי חכמים שבעיר צפת יראי ה' וחסידים להתקבץ יחד כלם בבית-הכנסת בכל ערב-שבת ולספור כל אחד מעשיו לפניהם, אם טובים ואם רעים, מה שעשה בשבוע ההוא, כי על ידי זה יתבייש האדם ויחדל מלחטוא. ואמרתי להם: אין אני מסכים עמכם בכך — כי מי יערב אל לבו לגלות מעשיו הרעים לאחרים? — וקיבוץ הזה היה ביום ערב-שבת בבית-הכנסת. ובאותה הלילה, ליל-שבת, חלמתי: והנה אני הולך ויורד מן הכאן של צפת דרך הסולם של אבנים היורד לשוק ובחנות מוכרי-הבשר שני דרכים, שתי וערב. והנה אבא-מארי בא לקראתי מהדרך האחד, והרב משה קורדואירו והרב משה סאגיש שניהם באים מן הדרך הב' שבו עולין מבית-הקברות אל הכאן. והרבה אנשים נפטרים וכולן ירדו מן השמים אל הדרך ההוא אם(?) לפני ומשם היו באים

לקראתי. ומרחוק, בטרם יקרבו אלי, ראיתי פנקס אחד בידם כתוב בו כמה שמות אנשים, תלמידי-חכמים, והם גם כן היו מזכירין אותם בלחש. והראשון היה הר' שלמה סאג'יש ואחריו אני חיים ואחר-כך שאר תלמידי-חכמים. וכשקרבו אלי השבעתי להר' משה קורדואירו, שיגיד לי מה טיבו של הפנקס באמת, כי אם חס-ושלום כתוב בו שמות האנשים שימותו בשנה ההיא, יותר טוב היא שאדענו. כדי שאחקור במעשי להכין צידה לדרכי. ויאמר: אין זה כי אם מספר התלמידי-חכמים הראויים לשוב בתשובה לעבוד את ה'; וכבר היום הזה כולכם נתקבצתם בבית הכנסת לפשפש במעשיכם ואתה (18) לא רצית להסכים עמהם במצוה זו. ואמרתי לו אותו הטעם עצמו שאמרתי בערב-שבת, כנ"ל. אחר-כך אמרתי לו: וכי הר' שלמה גדול ממני, שהוא כתוב בפנקס קודם ממני? ויאמר: חס-ושלום. אינה זו הסיבה, כי אם מפני כבודו של אביו זה, שהוא היה המתחיל בענין מצות הסכמה זו בשבוע זו, לכן כתבנו בנו ראשון.

אז באנו כלנו אל רחוב היהודים וארא קבוץ כל ישראל יחד מתקבצים שם ובצדדים שקעה השמש והנה היתה חשך אפילה בכל העולם וכל ישראל היו בוכים שם בקול מר. והנה איש אחד בדמות הפרושים והמתבודדים*⁷⁵, קרוע בגדים ושערות ראשו ארוכים, מגיעים עד רגליו, בא מן המערב דרך בית-הכנסת של ארגון⁷⁶ אל הרחוב הנז' והיה משורר זמר שיר ערב בקול רם. ואותו השיר היה מחובר מן בתים, כענין השירים, וכלו היה על מצות היבום והיבמה וענין המשיח והגאולה, על דרך מה שפירשו

*⁷⁵ האמנם הכוונה לפרושים ומתבודדים מישראל, או לדרווישים מוסלמים, לפי התיאור?

⁷⁶ בית הכנסת של בני ארגון נזכר גם במקורות אחרים וכך קראו לאחד מבתי-הכנסיות של הספרדים.

בספר הזהר בפסוק „אם יגאלך טוב יגאל“ 77 וכו'. ולא היה מי שיביך דבריו ולא שומע קולו כלל כי אם אני לבדי. ויבא הולך ומזמר עד מקומי. ויחזור השמש להאיר כבתחלה.

יא. של"א. ראש חדש אייר. בעת המנחה נתבודדתי ע"י קריאת המשנה ג' פעמים, כנודע אצלי. ונתכונתי במחשבתי לשאול: מי היה גלגולי קודם אלי. וארדם וארא מורי ז"ל. ויחזק בזרועי ויאמר לי: הנה איש הבחור יפה תואר הלזה העומד אצלנו הוא גיסי בעל אחותי. ואתה היית רבו. ואיקץ.

וחזרתי לקרא המשנה ונתנמנמתי. ואשמע קול גדול ממש קורא: חיים, חיים. ואירא ואיקץ. ואחשוב בלבי, כי מורי ז"ל הוא רבן גמליאל והוא גיסו של רבי אליעזר תלמיד רבן יוחנן בן זכאי. והלכתי למורי וספרתי לו הכל. ויאמר לי: זה הוא התעוררות עליון בלי ספק. אך איני רוצה לגלות לך פירוש דברים אלו, לפי שאיני רוצה שתדע גלגול נשמתי מי היא.

יב. יום שבת כ"ה לאיר, בעת שהיה הש"ץ אומר קדיש של תפלת „יוצר“ בזמר, נרדמתי וראיתי למורי ז"ל. ויאמר לי: הלא ידעת כי איש אחד הולך עתה לביתך מצנפת אחת חשובה שתשים בראשך. והאיש ההוא נקרא א"ל ונקרא יה"ו. ואיקץ.

77 הכוונה לזהר חדש לרות [ווארשא תרס"ב, דף פח, א] לפסוק „והנה הגואל עובר אשר דבר בועז“: דא איהו גואל קרוב יתיר, קרוב לפורקן סגי, קרוב לעלמא דאתי, ימינא עילאה... „לא אוכל לגאול פן אשמית את נחלתי“ — מכאן דתריך משיחין אינון גואל קרוב וגואל רחוק גואל קרוב מסטרא דימינא, גואל רחוק דא משיחא בן יוסף... „גאל לך אתה את גאולתי“ — דהא משיח בן יוסף אתי ויפרוק קדמאה...

וראה ברעיא מהימנא לתצא, זוהר, חלק ג, דף רפא.

ואגיד למורי ויפרש לי הענין, כי בשבת ההוא זכיתי לתוספת-שבת הרוח שלי המזומן לי אחר שאתקן נפשי.

יג. ובעת מנחה נתבודדתי על-ידי המשנה כנ"ל. ואשאל במחשבתי. אם אני מגולגל מן רבינו הקדוש. וארא למורי אומר לי: דע כי שני יהודה הם. יהודה בן יעקב אבינו ע"ה. ויהודה הנשיא. ודוד המלך ע"ה עומד בין שניהם ואותיותיהן שוות. והנה כתוב "יהודה אתה ידוך" וכו' וראשי-תיבות ד' תיבות אלו הוא שם יאי"א היוצא גם כן מראשי תבות ה' אלהינו ה' אחד. והוא סוד מה שכתב הסבא פרשת משפטים במלת אתה⁷⁸. והוא סוד ה' אחד כי הוא הוא והכל אחד. וכן אתה הנאמר ביהודה לרמוז כי הוא אב ראשון ואב האחרון. ויאמר לי: ולמה אינך מסתכל בזה הפסוק שאומר יהודה אתה כי אתה הוא יהודה הנשיא. ואיקץ מאותה תרדמה של ההתבודדות, כי לא הייתי ישן ממש.

יד. כ"ז לאייר. נתבודדתי כנ"ל. ואשאל במחשבתי: אם נפש רבי אלעזר בן ערך המתעברת בי, אם עדיין היא מתעברת בי. ונדבקתי נפשי בנפשו על ידי קריאת המשנה של "רבי אלעזר בן ערך אומר: הוי שקוד ללמוד תורה" וכו' *⁷⁸. ובהיותי בהקיץ לגמרי ועיני סגורות. ראיתי חברת תלמידי-חכמים עוסקים בתורה. ויאמרו לי: דע, כי זה הספר שבידינו, שאנו קורין עתה בו, ובו כתובים כמה פסוקים. דע כי החכם ר' אלעזר בן יוחי בהיותו חי אמר לנו, שאלו הפסוקים הכתובים בזה הספר מורים על שם אלעזר שהוא רמז בהם.

⁷⁸ ראה את הדרוש הארוך על אתה בכתוב בברכת יעקב ליהודה, בזהר, חלק ב, דף קד.

*⁷⁸ אבות פרק ב, משנה יט.

טו. שלב. כ"ד לתמוז ליל-שבת. קרוב לעלות השחר, קמתי וישבתי בהיותי מתנמנם על מטתי והייתי ישן ומדבר בקול רם יוצא מפי מאליו ואבי ואמי שומעין ותמהים ושותקים. וזהו הלשון שהייתי אומר: והיה ביום ההוא ידל כבוד יעקב וכו', ונשאר בו עוללות וכו'. "ידל כבוד יעקב" — זהו מורינו הר"י לוריא, הנקרא כבוד יעקב, כמבואר אצלי בקונטרסי, בדרוש שארית ישראל ושארית יעקב, ועיין שם ⁷⁹. "ומשמן בשרו ירזה" — הם שתי הכתות שהיו (19) תלמידיו, הנקראים שארית יעקב. "ונשאר בו עוללות" — קשה: כי אם פירושו הוא שישארו שני פעמים שלשה — ה[יה] ל[ו] ל[ו]מר: ששה, ואם הן שנים ושלשה — ה[יה] ל[ו] ל[ו]מר: חמשה; ועל דרך זה יש להקשות במ[ה] ש[כתוב] ארבעה חמשה: אם הוא ד' פעמים חמשה — ה[יה] ל[ו] ל[ו]מר: עשרים, ואם הוא ד' וה' — ה[יה] ל[ו] ל[ו]מר: תשעה. אך פירושו הוא: מן הכת הראשונה שלנו, הנקראת ראש-אמיר, ימותו קצתם, והדבר תלוי בספק כמה ישארו מהם — אם ישארו שנים לבד או שלשה או שנים ושלשה שהם ה' או שני פעמים שלשה שהם ששה, וכן בכת שנית הנקראת סעיפיה יש ספק אם יהיו הנשארים מהם ד' או ה' ⁸⁰. ואז הקיצותי ופתחת עיני וזכרתי כל מה שדברתי ולא נשכח ממני דבר. ובערב-שבת האחרת הוכה מורי ז"ל במגפה ונפטר בה' לאב.

והנה עתה, שנת הש"ע, נשארו מן הכת הראשונה אני והר' גדליה והר' אברהם גבריאלי והר' יוסף נ' טביל מוגרבי והר' יוסף משען, עם היות שמורי ז"ל בעודו חי הוציא אלו השלשה האחרונים מכלל כת זו. ומן הכת השנית נשארו הר' יוסף-טוב צהלון והר' דוד כהן והר' יצחק קרשפין והר"י אלטרץ והר"י אורי ור' ישראל לוי אשכנזי,

79 ראה להלן בחלק ד, סימן נה.

80 ראה להלן בחלק ד, סימנים נז-נח.

יו. אחר ג' ימים שנפטר מורי ז"ל ראיתיו בחלום ושאלתי ממנו איך נפטר כל כך בחטיפה. ויאמר לי: לפי שלא מצאתי אפילו אחד שלם כרצוני ^{80*}. אמרתי לו: אם כן, חס-ושלום אתי-אש מכל מה שהבטחתני ומכל הטובה שאמרת לי שעתידה לבא בעולם על ידי? אמר לי: אל תתיאש, כי בהגיע הזמן אני אבא ואגלה לך את אשר תעשה. ואיקץ.

מאז ואילך רוב הלילות היה נגלה לי בחלום לנחמני, שלא אתי-אש. וזה נמשך עד עשרים שנה אחר שנפטר. ומאז עד עשר שנים לא היה בא כי אם פעם אחת בחדש. ומאז ואילך בא פעם אחת מג' לג' חדשים. ובכל החלומות שאני חולם עמו, תמיד הוא באופן א', כי מלמדני תורה ומנחמני שלא אתי-אש. כי עוד חזון למועד וכו' והכל יתקיים ב"ה.

יז. של"ג. ראש חדש חשון, אחר ג' חדשים שנפטר מורי ז"ל, ראיתי בחלום להר' משה קורדואירו ז"ל בפתח חברת תלמוד-תורה שבצפת והשבעתיו שיגיד לי האמת בענין אופן לימוד חכמת הקבלה בעולם הנשמות, אם הוא על-פי דרכו או דרך מורי ז"ל. ויאמר לי: שת הדרכים אמת, אמנם דרכי היא על דרך הפשט אל המתחילים בחכמה זו ודרך רבך היא פנימית והעקרית; וגם אני עתה למעלה איני לומד אלא בדרך רבך ⁸¹. אמרתי לו: אם כן, למה נסתלק מן העולם? ויאמר לי: לפי שלא מצא בזה הדור אפילו צדיק אחד שלם כרצוני, ואילו מצאו לא נסתלק.

^{80*} ועל סיבת מותו של האר"י משום גילוי סוד בהפצרת ר' חיים ויסאל, וכו', ראה בעמק המלך בהקדמה, פרק ו (דף יב), ובשכחי האר"י (דף טו).

⁸¹ ראה בעמק המלך, הקדמה ב, פרק ב.

יח. של"ד. מוצאי יום הכפורים. שאלתי בחלום למורי ז"ל אם יש איזו בחינת פרצוף מכנגד חציו העליון של זעיר כמו שיש מחציו ולמטה פרצופי יעקב ורחל * 81. ויאמר לי, כי גם שם יש בחינת פרצוף א' היוצאת מן אות אל"ף של אהי"ה של אימא המתלבשת בזעיר ומשם יוצאת זאת התארה לחוץ באחורי זעיר ונעשית שם פרצוף א' עומד על ראש רחל שבאחוריו מחציו למטה. ועל זו העליונה רמזו רז"ל * במה שאמרו כי כשיעקב גזדווג עם לאה היתה רחל למטה תחת המטה. וכנגד זה בצד פנים דזעיר יש למעלה בחינת היסוד הסתום בתוכו, שהוא היסוד של זעיר הראשון משש קצוות, אשר כשנגדל עלה ונקרא ת"ת 82 ובתוכו מתלבש יסוד דאבא. וכמו שהארת יסוד דאימא יוצא לחוץ לצד אחור ונעשית לאה, כן הארת יסוד זה דאבא יוצא לצד פנים למעלה ומזדווג עם לאה הנו'.

יט. חשון ראיתי למורי ז"ל בחלום ויאמר לי: דע, כי כמו שיש שם של מ"ב באותיות, כך ישנו בטעמים 83. ואחר כך שכחתי ולא זכרתי רק השם השני קרע שטן 84, כי הוא טעם הנקרא תלש"א. ואולי הוא כי השם הנו' הוא בגבורה וגם תלשא הוא ת"ל א"ש שהם ה' גבורות — ה' פעמים אל"הים בגימטריא ת"ל

81* על תורת הפרצופים של ר' חיים ויטאל בקשר עם הזיווגים, עיין להלן בחלק ד, סימן נד, ועוד. וראה כמו כן בתוספות סימן ב, ועוד.

[* עיין מדרש איכה רבתי, פתיחתא, ס"י כד].

82 ספירת תפארת. וכן להלאה, בכל מקום.

83 בטעמי נגינה. וראה בעץ החיים השער הד', שער טנח"א (דפוס קארעץ תקמ"ד, דף יז ואילך).

84 השם היוצא מראשי תיבות קבל רנת עמך, שגבנו אטהרנו נורא שבתפילת ר' נחוניא בן הקנה. וראה בשער רוח הקודש, דף ה, ושם נזכר מפי ר' שלמה טאגיש בשם האר"י, שזה הוא השם השני של שם בן מ"ב.

וכולן א"ש גבורה. וכן ב' שמות הנז' עם שני הכוללים, הם בגימטריא תלש"א⁸⁵ (20).

כ. של"ה. יום ראש השנה, כשהיו קוראים הפסוקים של קודם תקיעת-שופר, "עלה אלי"ם בתרועה", נתנמנמתי וכמעט שהיה בהקיץ. וראיתי עצמי בכפר תנחום על ציון אחד של ר' תנחום הקבור שם⁸⁶. והייתי אני וכמה אנשים עושין הקפה לאותו הציון. ובא איש אחד ונתן לי אבן טובה אחת, מאירה כשמש ממש, ויאמר לי: הנה תחלה נתנו לך נר אחד דולק, וחסר השמן וכבה הנר, אך עתה אנו נותנין לך אבן טובה זו, שאינה צריכה שמן ולא תכבה. ואיקץ. ואחר כך, בחדש כסלו, נולד לי בן וקראתיו נחמיה, על שם הציון של הצדיק שהוא ועל שם הכפר גם כן. והבנתי כי הנר שכבה היה בני יוסף, הנ"ל בסוף סימן ה' שדיבר נבואות ונפטר בן שנה וחצי באלול שעבר וזו האבן היא נחמיה. ובעונותי, גם הוא נפטר בן י"ג שנה, וגם זה דיבר נבואות וראה מראות נפלאות בהקיץ. והוא בן ד' שנים ראה על גג אחד למט"ט ואמר לו: אתה הוא גלגול זכריה הנביא בן יהוידע הכהן⁸⁷. ונלע"ד כי גם בו נתגלגל מורי.

85 קר"ע שט"ן עם הכולל של ישתי התיבות בגימטריא תשל"א כמו תלשא.

86 הוא כפר נחום. ובתוספות לשער הגלגולים, בהקדמה לו (דף עה, ב) נאמר: במזרח ים טבריה יש כפר אחד ושמו כפר תנחום: אומרים שם קבור נחום האלקושי. ונלע"ד שמורי ז"ל הודה בזה. — ובשבחי ירושלים (דפוס לבוב לבוב 1865, עמ' [9]): תנחום, שם קבורת נחום הנביא ור' תנחום ורבי תנחומא ע"ה. כמורכן באגרת יחוס האבות צויין שם קברו של ר' תנחום. וראה עתה: מ. איש-שלום, קברי אבות (תש"ח), עמ' 72, 186.

87 דברי-הימים ב כה, כ.

כא. ליל שני של ראש־השנה חלמתי עם מורי ז"ל, שהיה אומר לי: ידעת למה היה מצטער כל כך דוד המלך ע"ה על הבן הא' שנולד לו מן בת־שבע ומת? אמרתי לו: איני יודע. אמר לי: דע, כי זה הבן הוא נתגלגל אחר כך בנחמיה ההתרשטא, שהיה מזרע דוד והיה אדם גדול. גם דע, כי מפני שתחלה מת קודם שנימול ועדיין לא קראו לו שם, לכן גם אחר־כך נטפל ספרו לספר עזרא ולא בזכר על שמו.

כב. ראש־חדש אדר ליל שבת. חלמתי שהייתי בירושלים ובא גוי ישמעאלי ומצנפת לבנה על ראשו ונתן לי שלום בסבר פנים יפות מאד. ואחר־כך היה מברך אותי בלחש, רק שפתיו נעות. ואז נתדמה במחשבתי שהייתי מכירו ושהיה אליהו ז"ל. ושמעתי גם כן אומר בלחש: יקום אלי"ם יפוצו אויביו, וכו'. אחר־כך היה בא ר' יעקב מסעוד והוליכני לבית הרב לפידות האשכנזי ז"ל והיה יום שבת וקם מפני וכבדני כבוד גדול והושיבני אצלו. והיה בידו ספר הזוהר ונתעסקנו יחד בו. ובתוך הויכוח היה הוא מסתפק בענין אחד ואני פירשתי לו והבאתי לו ראיה מספר שמות בזוהר, ממעשה דההוא גברא ששמו יועזר בן יעקב, שהלך לפני ר' אלעזר וסיפר לי איך נכנס לגן־עדן הארץ, וכו' ⁸⁸. ואיקץ.

כג. בשנה התיא. חלה אחי הר' משה וא"ל מורי ז"ל בחלום שאכזין עליו בברכת רפאנו בתיבת רופא חולי עמו ישראל, כי רופא עם הכולל בגימטריא רפ"ח ניצוצין, שמהם באין החולאים; ואכזין שאלו הרפ"ח יתקנו ויתמתקו ועל ידי כן יימשך הרפואה אל החולה.

אמרתי לו, כי רופא אינו בגימטריא רק רפ"ז⁸⁹ וכיון שכן יותר נכון היה שאכזיך הכונה הנז' עצמה בראשי-תיבות רופא חולי עמו ישראל, שהן רפ"ח שלימים (?). ויאמר לי, כי כן הוא האמת, והוא לא רצה לאומרו עד שאני אמרתיו לזכות אותי.

כד. של"ו. ליל שבת כ"ח לאלול נפטר חמי הר' משה סעדיה ז"ל, גי' שעות בלילה. ובהיותו עדיין גוסס משכתי את זרועו במקום הדפק והשבעתיו שאחר שיפטר יבא אלי בחלום ויגיד לי מעלתי ומקומי בגן-עדן. והלכתי לביתי לישון, ולא ידעתי אם מת בלילה ההוא. ויהי בחצי-הלילה ראיתיו בחלום ושאלתי לו: מה אירע לך באותו עולם? ויאמר לי: טוב הוא, אבל בהיות שנפטרתי עתה והיא ליל שבת, לא הכניסוני עדיין בדין-של-מעלה לשאדע מה שיארע לי; והנה מענין מקומך בגן-עדן, כבר הלכתי וחקרתי ולא הניחוני ליכנס לראות את מקומך, כי אמרו לי שאיני כדאי לראותו. אמנם שמעתי כי הוא מקום עליון מאד.

כה. של"ז. חלמתי שהייתי בשוק, בפתח הר' יהודה עונקנינא וארא אדם אחד ארוך יותר מן שלש אמות מושכב שם לאורך הדרך ההוא, מן הפתח ההוא עד קרוב לפני פתח בית הר' יוסף קארו ז"ל, והיה שוכב על המטה. ואמרתי לו: מי אתה? ויאמר לי: אני הוא אדם הראשון אביך⁹⁰, ואני חולה מאד שוכב פה, לכן בבקשה ממך, אתה חיים בני, הבא לי מן חנות הרופא משקין ותרופות טובות להחזיקי לבי החלש מרב החולי. והלכתי והבאתי לו ויאכל וישת. ואיקץ.

89 באמת אין כאן סתירה, כי אמר עם הכולל.

90 ראה להלן בחלק ה, שר' חיים ויטאל הוא גלגולו האחרון של קין.

כו. ליל-שבת כ"ז לניסן. ראיתי קרי בחלום. ואיקץ ואצטער מאד על הקרי. וחזרתי לישן וארא למורי ז"ל. ויאמר לי: הנה עדיין לא הגיע הזמן על מה שצויתך בהיותי חי, שתלך לדור בירושלים. ועתה בא עמי למערה אחת של צדיקים, לדעת מה יהיה. ויכניסני במערה אחת של צדיקים מזמן התנאים ראשונים. והיה בנין קרמון מפואר מאד, מן אבנים גדולות על הציונים של אותן הקברות, כעין אותה מערה של הלל ושמאי⁹¹. וארא חקוק באבן אחת גדולה שעל קבר אחד שם קסטילאל ותחתיו חקוק שם סמאל. וגם היו שמות אחרים חקוקים שם ושכתתים. ושם אמר לי מורי ז"ל: הנה כבר הגיע הזמן ונותנים לך רשות שתלך לדור בירושלים.

כו. בליל מוצאי שבת שלאחריו. חלמתי והנה ספר פתוח לפני וכתוב בו כי הצדיקים (21) מדריגתם היא למעלה מחיות הקודש, לפי שנשמותיהם חצובות מכסא-הכבוד, ואחר פטירתם חוזרים שם ונעשים מרכבה אל השכינה. וחיות הקודש הם מרכבה תחתונה, למטה מהם. עוד

91 תיאורים מקברי הלל ושמאי במירון נמצאות כבר אצל בנימין מטודילא מהם ארוכים. ובסיפור המסעות של ר' משה באסולה: בשפוע ההר לצד מירון, שם מערת הלל הזקן ותלמידיו, והיא מערה גדולה ויפה עשויה בכפות מן הצדדים, בכל כפה ג' ארונות של אבן עם מכסה גבוה והם י"ח ארונות בתוך המערה; ושל הלל כנגד הפתח. וגם חוץ לפתח... יש ב' כפות עם ארון אחד מימין ואחד משמאל, ואמצע המערה רחב, יעמדו בה יותר מג' מאות אנשים... על ההר שכנגד זה, שם שמאי ואשתו בראש ההר, בנין של אבנים גדולות מאד, כל כתל מאבן אחת. והאבן שעליהם לגג, ארכה ו' אמות ורחבה ד' אמות ועביה חצי אמה, לא ישוער איך הושמה האבן ההיא בידי אדם. ובתוך הבנין ההוא ב' ארונות של אבן, חלולים, נראין דרך חלון אשר שם; ותחת אותו הבנין מערה יפה עם י"א כוכין סביב, ששם היו תלמידיו (שם, עמ' 46—47). וראה עתה את התיאורים השונים אצל מ' איש-שלום, עמ' 130 וכו'.

כתוב שם, כי גם אליהו ז"ל נעשה מרכבה אל השי"ת. והנה בזרוע אחד של אליהו ז"ל, אשר נחלק לג' פרקים, כתוב בהן ג' שמות וג' מלאכים, וכולם מסויימים, ושכחתי עניינים בפרטות. אך מה שאני זוכר הוא, כי בפרק הראשון כתוב בו נחושת ובפרק השני כתוב בו נחש ובפרק השלישי אין בו שום אות מהראשונות ושכחתי מה ענינם. גם היה כתוב שם, כי ג' הפרקין הללו עם שלשה שמות המלאכים אשר בהם, הם שלשה רגלי המרכבה.

כה. ראש-חודש טבת היינו בהסגר בכפר עין זיתון והשלמנו מסכת תגיגה. וחשבנו לעשות סעודה לשתי סיבות: האחת, משום סיום מסכתא ועוד משום ראש-חודש וחנוכה. ובלייל ראש-חודש הנו', ראיתי בחלום נפש הר"ר יצחק אמיגו המנגן, שנפטר זה ג' שנים מחולי הכבד וחולי המעיין. וכשהיה בחוליו, היה מוציא מן הכבד חתיכות חתיכות. וראיתיו בחלום בבית הכנסת גדולה, כמנהגו בחייו, והיו אנשי הקהל עם מה"ר [יצחק(?)] קארו ש"ץ שם במעמד ויבא אלי מה"ר [יצחק] קארו ור' אברהם לאנדו הממונה ויחלו פני שאתקן נפש הנפטר הנ"ל. ויאמר לי הנפטר בעצמו: הנה אני אבא אליך שתתקנני. ואיקץ. ויהי בבוקר, סיפרתי החלום לפני בני-הישיבה, והנה שם בכפר הנ"ל הביאו הגויים עגל לשחוט, ויברח מהם ויכנס לבית-מדרשי, ויעלה על גבי האיצטבא אשר שם קובעים ישיבה אני והחברים, ושם שולחו ארוך שמניחים הספרים עליו. ויתייצב העגל לפני ושתי רגליו על האיצטבא ושתי ידיו על השולחן והיה מביט בפני ועיניו זולגות דמעה. ובני הישיבה רואים, ויתמהו. ואמרתי להם: זה הוא החלום שסיפרתי לכם. אז יצאנו לחוץ וקנינו העגל מבעליו ונשחטתו בכוונה לתקן נפש המת המגולגל בהעגל. והעגל פשט צווארו מאיליו, בלי טורח כלל, ונבדוק אותו, ונמצא כשר בלי שום פקפוק כלל. ואמרתי אל החברים: קרעו את הכבד ותמצאוהו נרקב, כמו שהיה בעל-

תחולי המגולגל הנ"ל. ויקרעוהו וימצאו כל הסימפונות מלאים דם ותולעים ארוכים מאד ורבים לאין מספר. אז צויתי להם שיזהרו, שלא להשליך ממנו אפילו כל שהוא לאיבוד. וכן עשו, וינקרו כל התולעים וכל החלב האסור של שארית העגל ולא אבדו ממנו כל שהוא מן המותר לאכילה. וגם לא הנחתי לאכול ממנו שום זר כלל. כי אם אנחנו לבד, בכוונה לתקן את הנפש התיא על-ידי סעודת-מצוה. אחר-כך, בלילה שלאחריו, ראיתי בחלומי נפש הנזכר, ואמר לי: תנוח דעתך כשם שהנחת דעתי.

כט. השל"ח. ראש-חודש כסליו אחר שקיעת החמה, נראה ברקיע לצד מערב, נוטה מעט לצד דרום, כוכב אחד גדול ובו זנב ארוך מאד נוטה לצד מעלה, על הכוכב עצמו, והיה נוטה קצת הזנב כלפי המזרח, והיה שוהה שם שיעור ג' שעות ממש. ואחר-כך היה שוקע במערב אחורי ההר ההוא שבצפת ונמשך זה יותר מחמישים לילות. ובט"ו לכסליו הלכתי לדור בירושלים.

ל. ליל-שבת ב' בכסליו חלמתי, שהייתי נושא עיני למרום וראיתי דמות ציור א' מרובע ברקיע ממש בתים בתים כטורי החושן י"ב בתים והיה מגוונים יפים ומיני צבעונין ומוזהבים כזה.

ובטור הראשון בבית הראשון שבכולם היה כתוב בו: דגל יהודה. ובבית השני כתוב בו: אריה. גם ראיתי כל צד אחד שברקיע, ציור אחד מוזהב ומפואר בתכלית היופי ובתוך הציור ההוא היה כתוב אותיות כתר באותיות גדולות מאירות מאוד ומתנוצצות כברק. והאותיות ההם היו כתובות במעשה רוקם בולטות כמרגליות וזהב ומיני צבעונין.

והיה נראה לי בחלום, כי זה היה בתוך ביתי, והייתי מספר החלום לאמי והייתי מפרש לה פירוש החלום. והוא סימן: הגלות השיב אחר ימינו והימין הוא פני אריה אל הימין.

והנה, יהודה נקרא גור-אריה, שהוא בגלות, והנה עתה יזרח אור המשיח משבט יהודה, הנקרא אריה, והוא בימין, ואיקץ.

לא. ליל ערב-שבת-קודש השל"ט היה מגיפה במצרים וברחו אנשים ובאו לירושלים. וקמתי בחצי-הלילה ונצבתי בחלון שבעלייתי, נוכח בית-המקדש להתפלל אל הקב"ה בבכי על דבר המגיפה, שלא תבא לירושלים. ואחר כך ישבתי במקומי המיוחד לי לעסוק בתורה באותו החדר שלי והיה הנר כבוי ונתנמנמתי בעודי יושב.

וארא בחלום, והנה שר צבא הגויים ועמו חיל אנשים רבים באים לצבא על ירושלים, לשללה. וקמתי ואמרתי לו בקול רם: הזהר, אל תשלח ידך בעיר זו. ויאמר לי: ומי אתה שאשמע לדבריך? ואמרו לו בני-אדם שהיו שם: דע, כי זה האיש הוא אדם גדול וקרוב למלכות. וירם (22) אותו השר את ידו ויך אותי על עורף צוארי ומכח אותה ההכאה נכפף צוארי עד למטה. והקצותי ועוד צוארי כפוף, ממש כאילו היה הדבר בהקיץ ממש. ובהיותי משתומם על המראה והנה נחש אחד גדול, קר בתכלית הקור, מתחיל להכרך על רגלי. ואקום במהרה והדלקתי הנר וראיתי הנחש ההוא נכנס בצדי ממש בחור אחד שבכותל ואהיה עוסק בתורה עד הבקר ואלך לבית-הכנסת ואתפלל

תפלת השחר ובאתי לביתי. ואכנס בחדר הנז' ותכף נאלמתי לגמרי עד שקיעת-החמה. ואז באו אנשים לביתי להתפלל ערבית ליל-שבת. וכאשר התחילו לומר פסוק מזמור שיר ליום השבת נפתח פי מאליו והתפללתי תפלת ערבית כדרכי.

לב. הש"מ. ליל מוצאי-שבת י"ו לאדר אמר לי מורי ז"ל בחלום: דע, כי שרש נשמתך בי"ב שבטי ישראל היא באחד מן ג' השבטים שהולכו מטת יעקב מצד מזרח והוא מן השבט היותר קרוב לצד דרום.

לג. שמ"ו. ליל ט"ו בשבט, אחר שחזרתי לצפת. שאלתי שאלת חלום מה שמו של היצר הטוב הנכנס בי בתחלת י"ד שנים ללידתי. וארא בחלומי חכם הר' חיים המוגרבי והיה אומר לי: באתי להשיבך שאלתך — דע כי שמו שגליד מלשון "נצבה שגל לימינך".*

לד. שנ"ד. הייתי באותו זמן דורש תשובה לעם בלילות. ובתוך השנה ההיא חלמתי ב' או ג' לילות רצופין חלום אחד בסגנון אחד ואני זוכר פרטיו, רק זה אני זוכר, בדרך כלל, כי הייתי רואה בחלום שהייתי יוצא לטייל בשדה אצל נהר גדול, וראיתי שם מחנה גדול ועצום של ישראל חונים שם באהלים ונכנסתי באהל אחד וראיתי המלך שלהם יושב שם מוטה על צדו והוא אדם ארוך וזקנו שחור(ה) כבן חמשים שנה. וכאשר ראה אותי הושיבני לצדו בשמחה גדולה ויאמר לי: דע כי אני מלך ישראל משבט אפרים ובאנו עתה כי כבר הגיע זמן קבוץ גלויות ולא באתי פה אלא בחשק גדול שהיה לי לראותך.

לה. ראיתי בחלום עשיר אחד שנפטר פה דמשק שנה אחת קודם שבאתי ושמו יהודה גאנו ומעולם לא ראיתיו ויחל פני, שלמען ה'

* תהלים מה, ין.

שאתקן נפשו, כי אין זולתי ראוי לתקן בדור הזה, והנה למחר אבא לביתך לתקן אותי. ואיקץ.
ויהי ביום ההוא ותבא לביתי נערה אחת, בת דניאל רומנו, שהיתה פגועה מרוח רעה, שארפאנה.

לו. שס"ז. י"ב לכסלו, ליל ג' שככבו מאדים ומלאכו סמאל.
והיה בפרשת וישלח, שבה מלחמת סמאל עם יעקב⁹³ וענין אלופי עשו, כמו שאמרו רז"ל*: אלוף מגדיאל, זו רומי, גם זהפטרה של "חזון עובדיה".

וארא בחלומי הר גדול וגבוה מאד, והוא צור התלמיש, והיה חצוב וישר מן ד' רוחותיו כדמות ד' כתלים של חומה אחת מרובעת. ואעלה על החומה המזרחית מצד קרן דרומי-מזרחי ואשאל: מה היא העיר הזו? ויאמרו לי: זו היא נינוה. ואחר כך היו אומרים לי: זו היא רומי הרשעה.

אמר הכותב, חיים: זכור, כי כן תמצא בספר זרובבל של כתיבת-יד⁹⁴. וארא כי מצד פנים של כותל מזרחי היה שם תקועה יתד א' ארוכה מאד ובולטת לצד בתי העיר ומקומה היה במחצית גובה הכותל

92 לא מצאתי את שמו של המלאך הזה, לפי שכונתו לסמאל, יש לשער שהמדובר במלאך מסיטרא דשמאל. אחד משני הממונים על אחד מן ארצות של מטה, שמו קסטימון. זוהר בראשית, דף ט, ב. [עיי' : מלאכי עליון, עמ' רפח].

93 סיפור האיש שנאבק עם יעקב, לפי פירושי המקובלים.
[* פרקי רבי אליעזר, פ' לח; יונתן בן עוזיאל בראשית לו, מג; בראשית רבא פג, מג (מהד' סהעאדאר, עמ' 1000)].

94 וכך כתוב בספר זרובבל: ותשאני רוח בין השמים ובין הארץ ותביאני בנינוה עיר הדמים... ואען ואומר: אתה ה' השלכתני בזה... ואשאל לאיש: מה שם המקום הזה? ויאמר אלי: זאת היא רומה רבתא. — וראה הנוסחאות השונות. אבן-שמואל: מדרשי גאולה, עמ' 379 וכו'.

ממש. וחרב אחת הפוכה, חודה למטה, נעוצה בידו. ובית-יד שלה היה למעלה בראש הכותל: כי שיעור אורך החרב היה כשיעור אורך גובה מחצית הכותל. ויאמרו לי: הנה, זו החרב נעוצה בזו היתד מיום שנברא העולם עד היום הזה. ושום אדם לא נגע בה מעולם. ואסתכל בה וארא והנה היא חרב נחושה שאין כמוה וחותכת כל מיני ברזל כאילו הם קש יבש. ולה ד' פיפיות מן ד' צדדיה. ובראש החרב, בקצה חודה, היה כעין פה אחד של נחש ממש, והיו אומרים שכל מי שהחרב הזו תגע בו אין לו תקומה כלל.

ואחשוב בלבי: אולי כל כך אורך הזמן, מבריאת עולם עד עתה, עלתה חלודה על החרב. ואסתכל בה, שהיתה חדשה ממש, ואקחנה בידי. ויגידו לקיסר רומי: הנה, אותה החרב ששום אדם לא נגע בה מעולם, הלא היא ביד איש יהודי אחד. ויצו המלך לבקש אותי ולהרגני. ובהיותי עדיין שם למעלה על החומה זרקתי החרב מידי אל תוך העיר ותנע(ו)ץ חודה למטה בקרקע חצר אחת מחצרי העיר. ואברה ואחבא במערה אחת אשר ברומי ובה שוכנים אנשים עניים ואהיה מתחבא שם עד שעת מנחה של יום שבת. ואז יצאתי ויפגעו בי אנשי הקיסר ויוליכוני לפניו. ויצו: הוציאו כל איש מעלי! ואשאר אני והוא לבדינו. אמרתי לו: על מה זה אתה מבקש להרגני? והנה כלכם תועים בדתיכם, כמו העורים, כי אין תורת אמת רק תורת משה לבדו ואין זולתה אמת. ויאמר לי: הנה, לפי שידעתי כל זה, לכן שלחתי לבקשך, לפי שידעתי כי אין גבון וחכם כמוך בחכמת האמת ורוצה אני שתודיעני סודות התורה וקצת שמות השי"ת אלהיכם, כי כבר אני מכיר האמת; לכן אל תירא ממה ששלחתי אחריך, כי אני אוהבך באמת.

אז הודעתי מעט מזו החכמה. ואיקץ.

לז. שס"ו. חלמתי שחכם אחד גדול, מן הקדמונים, הזהירני שבכל

תפלה אתפלל בברכת "שמע קולינו" תפלה זו בלשון זה: יהי רצון
מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי (23) שתחברני ותקשרני ותיחדני
באזור חגורת מתני שכינת עוון, כמו שאמרת למשה ע"ה "וראית את
אחורי"*. ואיקץ. ושכתתי מי היה החכם הנזכר. ואני מסופק באחד
מאלו השנים: או רב המנונא סבא או רב ייבא סבא.

לח. שס"ח. ראיתי בחלומי שהייתי עובר בדרך אצל בית חיים מונידס
והגן הנקרא בוסתן איל קאט וארא והנה אדם חשוב מאד יפה תואר
וזקנו שחור(ה) ניצב בפתח הגן הנז' אשר כנגדו יש פתח חצר אחד
שבתוכו קבור קבר אחד, ואומרים שהוא צדיק קדמון מישראל.
והנני עובר ואשאל לו: מה שמך? ויאמר לי: אני הוא אביך
ישראל סבא. ואשמת מאד כשמוע דבריו ונשקתי ידיו. ואיקץ.

לט. בחדש אב, בהיות מוראד באשא המשנה רוצה לחזור
לקוסטנטינא חלמתי, שזה המשנה בא פה דמשק ויראני ויחבקני
וינשקני ויאמר: שאל מה אעשה לך ועלי להפיק רצונך. ועוד זה
מדבר ויביאו לפניו שקים גדולים מליאים כלי זהב וכסף ומאזנים
ויתלו את המאזנים לפניו ויתחילו לשקול הכסף במאזנים, כדי להצניע
באוצר המלך. וארא שם כלי אחד של כסף, כעין אשישה של יין,
גובהה אמה אחת. ואחמדה ואקחנה בסתר ביד. ויאמר לי המשנה:
אם תרצה קח לך. ואקח אותה לי. ויוציאו עוד אשישה אחרת מאבן
טובה, זכה כזוכית לבנה מאד, והיתה נפרדת לחלקים רבים, כעין
חוליות זו על זו, אשר בהתחברם יחד יחוברו לאשישה אחת, ולה
מכסה מכסף. ואקחם ואטמנם תחת שולי חלוקי. ויבט בי המשנה
ויאמר לי: אם תרצה, קח לך גם זו, כי שלך היא, כי כלי זה הוא

*] שמות לג, כגן.

מכלי בית-המקדש, והיה שלך, ובזמן החורבן שללוה האויבים, ולכן אל תתבייש לקחתה, כי שלך אתה לוקח. ותחבר חלקיה הנפרדים. ועשיתי כן ולקחתיה. ואיקץ.

מ. אב. וארא בחלום שהייתי בבית-הכנסת של ספרדים ביום ראש-השנה, בעת תקיעת-שופר. ויקם נער אחד יפת-תואר כבן י"ז שנה, ובידו שופר, ויברך הברכה ולא תקע כלל. אמנם, התחיל לדרוש דברי תוכחות. ויאמר: עיקר תקיעת-השופר אינה אלא אחר התעוררות התשובה הגדולה. והוכיחם הרבה. ובסוף דבריו אמר להם: ואם לא תעשו כן, הנה כתוב * "והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים", והביטו וראו כי יתומים היא בגימטריא שופר. אמרתי לו: והלא אין מספרן שוה! אז ביאר לי איך הם שוין. ואני שכחתי ענינו.

וארא יושב אצלי חכם גדול גב(ו)ה קומה ויפה תואר ושמר משה ר"ב. אמרתי לו: אין כבוד תורתו משגיה פחיתות זה הקהל כי אדם לתקוע השופר ביום כזה אין בהם אלא הנער הזה, ולא עוד אלא שבירך והפסיק בדרש, וגם אחר הדרש לא תקע כלל. ויענני: גם אני יורד עתה מן השמים, ואני רואה פחיתותם, כי אין להם רועה הגון, גם הם נערים פני זקנים ילבינו, ואני שותק — גם אתה שתוק כמוני ותסבול. אחר כך חילה פני, שאשקתו יין משלי. ואקח כוס אחת ואהפוך שוליו למעלה ואתן בשוליו מים שרופים שמוציאין מן היין באלנב"י⁹⁵. ולפי שלא אמרתי קדוש על היין עדיין אז בשחר, לכן לא השקיתיו לא יין וגם לא בכוס עצמו.

מא. שס"ט. ליל מוצאי שבת, בחול המועד סכות. חלמתי באשמורת הבוקר שהייתי בצפת בבית-הכנסת עם מורי הר' משה אלשיך ז"ל.

[* שמות כב, כג].

ויאמר לי: מה קול הקרית הזוהי, ומאמתיים הדבר כי עליך תבוא גאולת ישראל? אמרתי לו: הנה, זה ימים התחלתי להשיג רוח-הקודש, ובני-אדם רואים אותי כי אני מתבודד ומשיג ורואה מראות וכו'. ולכן אומרין כן. ויאמר לי: הלא ידעת מה שקרה לר"י ׳ן טבול המוגרבי⁹⁶, כי לקח בת ר' יום-טוב צהלון לאשה ולא זכה לגשת לבא אליה כדרך כל הארץ וכל העם מרננים עליו. אמרתי לו: אם הוא חכם, כמו שהוא אומר, כי משיג רוח-הקודש, למה אינו מרפא עצמו מזאת הרעה הגדולה שבאת עליו. ואיקץ.

ובבוקר, בא לביתי שבוי אחד שבא מסלוניקי לגבות פדיון שבויים ויספר לי כי בלילה הזו חלם שהיה יום ראש-השנה והיה בבית-הכנסת ויקח החזן שופר בידו ויתקע והקול היוצא מן השופר לא היה קול תקיעת אלא הקדיש בעצמו: יתגדל ויתקדש, וכו', ויקרב משיחה בעגל[א] ובזמן קריב. ואז היו כל הקהל עונים אחריו: אמן, יהא שמייה, וכו'.

מב. כ"ו לחשון. חלמתי חלום גדול ולא זכרתי רק זה המעט דרך כללות:

וארא אדם אחד אהובי, הביא לי אגרת אחת שיעור חצי נייר משלנו, כתובה אשורית גסה, כעין אותיות כתב ספרי-תורה שלנו ממש ויתנה בידי ויאמר לי: הנה תמיד היית אתה חושק לראות כתב מיד המשיח מלך ישראל, והנה הבאתיה לך מארץ רחוקה יותר משנתים ימים, ממקום ישוכנים השבטים, אבל אני הבאתיה לך במרוצה, בזמן מועט, והיא כתובה מיד המשיח עצמו ושולחה אליך.

אז השבעתיו ג' פעמים אם אמת הוא כי היא כתב ידי המשיח עצמו וגם שהוא עצמו שולחה (24) אלי בפרטות. וישבע לי כי זה הוא אמת

96 ראה עליו במבוא, ברשימת האישים. וראה להלן בחלק ד סימן נח.

ויציב. ואפתח אותה והנה כותב בתחלתה שלומות רבות, כענין דרך האגרות ואחר כך היה כותב באריכות ודרך כלל הוא להודיעני כי כבר נודמן לבא לארץ־ישראל תכף ולכן צריך שאשתדל להשיב לישראל בתשובה, כדי שעל־ידי כן יהיה עזר אליו לשיבא במהרה.

מג. י"ח לכסלו. חלמתי שהייתי מצטער לדעת ענין אחד וחליתי פני ר' משה הסוא"ז (?) "שיראני ספרו, אולי אמצא כתוב שם טעם למה היו קורין אותי בתחלה בעל־הכנפים ועתה נאבד ממני הכח ההוא. והיה נראה לי בחלום שהספר ההוא היה מחכמת מורי ז"ל. ואז ראיתי והנני פורח באויר כמנהגי בראשונה.

מד. י"ו לטבת. חלמתי חלום גדול ושכחתי. ואכתוב את אשר זכרתי ממנו :

הייתי אני ושמואל בני יושבים על שפת הים הגדול ואגע בידי במים לראות אם הם קרים או פושרין, וארא והנם פושרין. וגעל משם אל הר גבוה מאד אשר בשפת הים ההיא ולצד ההר שבצד מי הים היה כותל בנוי מאבנים ולא היה שם ההר משופע ורחוב פנוי בין הכותל ובין הים. ואעקור אבן אחת מראש הכותל ואשליכהו ברחוב ההוא. ואחר שהשלכתי הייתי צופה באבן ההיא, והנה נשתנית לעצם רחב כשיעור גולגולת אדם עד הגרון, ובקצה האחד היה חתוך, כאילו נחתך מן המפרקת, אבל לא היה בו ציור כלל. עוד היתה הולכת ומצטיירת מעט מעט בכל ציורי ראש האדם. אחר־כך נפקחו עיניו, והיו צופות ומביטות בי בזעף גדול ואני רואה ומתבהל מראות כל זה. ותפתח הגולגולת את פיה ותאמר אלי: וכי אין אני יודע שאתה הוא שעקרתני מן זה הכותל והשלכתני למטה. והנה אני הוא טלפא"ס אחד עשוי בכשפים, והניחוני שם בראש הכותל להיות ישראל

משועבדים תחת יד האומות כל זמן שאני נתון שם ועתה שעקרתני והשלכתני פה כבר הוסר כחי מאותן הכשפים ויצאו ישראל מתחת השיעבוד. ואתה גרמת כל זה, ולכן אני זועף עליך.

וארא, והנה נשלם ונגמרו כל איברי גופו בפרצוף אדם גיבור ובעל-קומה ושמן ובעל-בשר ואדמוני, ויעלה אלי אל ראש ההר ההוא להלחם בו. וארא אצלי ב' סכינים, אחד גדול, והיה ראש להב הברזל קטוע, והב' קטן ממנו, ולהב הברזל שלם, אך קתא ובית-יד שלו מעץ, חציה העליון הסמוכה ללהב לא היתה בו משני צדדיה כלל. ואקחם, ואלחם עמו בחזקה, ואכהו הכה ופצוע מכות עצומות בצווארו ובשתי כתיפיו עד מקום החזה, והדם שותת ממנו, דבר נפלא.

והנה חבירו בא לעוזרו ולא ידעתי מאין בא והיה איש שחור וקטון הקומה וחלש ממנו וגרוע במעלה ממנו ויבא לעוזרו: והכיתיו גם הוא, כמשפט הראשון ממש.

ואתיירא, פן יתפשני שר העיר — למה שפכתי דמם — ואניחם, ואשוב לאחור. אז בא הראשון ויקח מידי הסכין האחד ואתיירא ממנו, פן יתחזק עלי. והתחלתי להחרימו, ואמרתי לו: תהיה בחרם ובנידוי מפי הב"ה בשתי עולמות אם תזיקני. אז התחלנו להתווכח יחד דרך התנצלות. ואז ידעתי והכרתי מי הוא. ואיקץ.

ואחלום שנית שהייתי כותב דברים נפלאים הרבה, ושכחתי ענינם, אך דרך כללות אני זוכר שהייתי כותב כל התיקונים של נפשי שכבר תיקנתי אותם, ושכבר תיקנתי כולם או רובם. ובדף אחרת הייתי כותב דברים אחרים. והייתי כותב אחר כך: אלו הן הברורים שעדיין לא הובררו מתוך הקליפות לשיתוקנו: וכשישלים הב"ה לבררם, יתוקן כל העולם.

מה. י"ד לאדר ראשון. חלמתי שהייתי מתעטף בציצית קטן והיה מצוייר בו חמש שורות ובכל שורה מהם היו בה שלש עיגולים

עשויין כמין סגול, כעין שמציירים המקובלים [ה]אחרונים בספריהם ציור העשר ספירות — שלש שלש שלש, אלו למעלה מאלו. והייתי תמיה, כי הי' ספירות הם שלש ושלש ושלש בג' שורות ובציצית שלי איך היו ה' שורות של שלש שלש. והייתי מקיץ וחוזר וחולם כל זה ד' או ה' פעמים. והנה, הציצית עצמו היה מבגד אחד שלם כעין שלנו, אלא שהיו מצויירין בו ציור הי' ספירות שלש שלש שלש במעשה רוקם, כענין יריעות המשכן. וכמדומה לי שבתוך החלום עצמו הייתי אומר שהיו ה' שורות כנגד ה' פרצופין שיש בכל עולם של אצילות בריאה יצירה עשיה⁹⁷, וכל פרצוף לא היו בו רק ג' ספירות כנגד ג' קווים הכוללים כל ט' ספירות שבפרצוף. ונראה לענ"ד, כי פתרו הוא כי גמרתי לתקן לבוש נפשי דעשיה הכולל ה' פרצופין (25).

מו. ה' לניסן היה חלום ארוך ואכתוב מה שזכרתי. הייתי אני והרבה צדיקים מהתנאים עמנו. והיה שם חכם אחד שר על כולנו. והיה כל אחד מן היושבים שם מזמר לפניו קדיש אחד בניגון וקול נעים, לבחון איזה קדיש ראוי ומעולה משאר הקדישים. וכמדומה לי שהיה זה באחרית הימים, שעתיד זרובבל לומר קדיש⁹⁸, ואז יעלה קרח ועדתו משאול בזמן התחיה⁹⁹ והיה מנסה לדעת מי הוא הראוי לומר הקדיש ההוא. ואצלי ספק קרוב לודאי שאותו החכם היה מורי ז"ל. גם-כן אני מסופק אם היה יום שבת או יום-טוב, וזה נראה לי יותר ודאי שהיה יום-טוב. ואחר שהרבה מן התנאים ההם כל אחד

97 ראה להלן, חלק ה, סימן מה, ג, ובתוספות, סימן סז. וראה בשער הגלגולים, דף לט.

98 איני יודע מקור לדבר הזה.

99 ראה להלן, חלק ה, סימן מט.

מהם אמר קדיש אחד, קמתי אני ואמרתי בנעימה, והיה נראה לי אז כי הנועם ההוא כנועם קדיש של החצוצרות, הנהוג עתה לחזנים ספרדים. והייתי מרים קולי כל-כך בניגון הקדיש ועניית "אמן, יהא שמיא רבא" וכו' בכל כחי בנועם, עד שניחר גרוני מעט והיה מתדמה אז במחשבתי שלא נחה דעת מורי ז"ל בהרימי קולי עד כי ניחר גרוני מעט והשלמתי כל הקדיש כלו בנעימה והרמת קול בכח. ואני מסופק אם הקצותי תכף או אם גמרתי כל תפלת ערבית. כי ליל יום-טוב או שבת היה, כנז'. ואחר-כך הקצותי.

אחר-כך חזרתי לישון וארא מהר' יוסף קארו ז"ל בא לביתי להקביל פני ביום-טוב. וישב. והנה, ר' שבתי חיים ושותפו הביאו לי מנחה ד' או ה' קופות של מאכל ותרנגולות פטומות מבושלות ומיליינאש גבינה וחלב ואתן לפני מהר' יוסף קארו ויתרצה לסעוד עמי. אך הוא לבדו אכל מהם, ואני לא אכלתי אלא תבשילים שלי, כמנהגי גם בהקיץ. ואיקץ. והנה פעמים הרבה אני חולם שמהר' יוסף קארו חולה וגוסס ואני הולך לבקרו ומצטער עליו ועושה לו תרופות. ואיני מבין פתרונם.

מז. כ"ב לניסן. אמר לי מורי ז"ל: הנה אני באתי בעולם הזה פעם אחרת והיו בצפת ת"ר בעלי-בתים ועתה תחזור להתישב צפת ויהיו בה אלף ות"ר בעלי-בתים ואחזור אני לבא.

מת. הש"ע. י"ח לכסלו. חלמתי שהייתי משדך לבני שמואל עם בת שלמה רגואן והייתי אומר לו לשלמה: אינך מכיר ערך מדרגתי, כי הלא כל בחינות חנוכה נרמזים בשמי. ואפרשם לו. ואיקץ. ואחלום שנית כי הייתי חוזר ומפרש מה ששכחתי, והוא זה: כי הנה ח' של חיים היא ח' של חנוכה. גם כן ח' של חיים רומז לח' אורות נרות חנוכה. אבל השמן שבנרות נרמז בשתי יודי"ן של חיים.

שהם סוד מה שכתוב במנורת זכריה ושנים זיתים עליה, הם ב' יודי"ן, כמו שכתוב ברעיא מהימנא פרשת פנחס¹⁰⁰, כי כל יו"ד שיעזרה כזית והם גם כן סוד אלה שני בני היצהר, וכו'*, כי השמן יוצא מן הזיתים וגם הוא נקרא יצהר, כמו שכתוב "דגנך תירושך ויצהרך"; גם יצהר הוא אביו של קורח¹⁰¹, ומ' של חיים היא מ' של מנורה, שהם הנרות עצמן, הרי נרמזו בשמי הנר והשמן והאור. גם נרמז בשמי שמו של הגואל ההוא בעל נס חנוכה והוא מתתיה חשמונאי. ומ"ם של חיים רומז למ' של מתתיה. ועוד פירשתי דברים גדולים בענין הנז', ואיני זוכר כי אם זה שכתבתי.

מט. כ"ט לכסלו. חלמתי שהיה בקר יום שבת אחר תפלת שחרית והייתי בבית מורי ז"ל. ואמר לי: דואג אני על קרובי ר' דוד אמריליו, שבא הוא וביתו ממצרים לגור פה צפת והוא עני ואביון ומהיכן יתפרנס. אמרתי לו: לימדתני רבינו: רגלוהי דאיניש אינון ערבין ליה, וכו'¹⁰² ואולי היה לו איזו זכות שהביאוהו רגליו ליקבר פה. אמר לי: אם כן, איך הוא עדיין חי? אמרתי לו: אולי נגזר עליו שיחיה פה זמן מועט ואחר כך יקבר פה.

אחר כך הרגשתי בעצמי שנתעלפתי, שאחזני כאב גדול ואחר כך הוסר ממני העילוף. והנה, ד' נשים שמעו שנתעלפתי והיו באות לעשות לי תרופות. וימצאוני יושב, כי הוסר ממני העילוף. והיו שם אנשים הרבה ואומרים: זה העילוף לא בא לו אלא מהדאגות

100 זוהר ויקרא, דף רמד.

[* זכריה ד, יד].

101 וקורח היה משורש נשמתו של קין ותיקונו נעשה בידי רח"ו. ראה להלן בחלק ד.

102 הגירסא בגמרא היא: רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה — לאתר דמיתבעי תמן מובלין יתיה (סוכה נג, א).

שדואג על כי אין העם שומעים קולו לשוב בתשובה. אז אמרתי למורי ז"ל: אל תכעוס עלי ואומר לך דבר אחד: הלא היא, כי כל הרעה הזו — שאין העם שבים ואינם שומעים לקולי — אתה גרמת כל (כל) זה, יען לא לימדתני כל הצורך בחכמה זו. ואיני רוצה עתה להטריחך, כי הגיע זמן סעודת שחרית שבת ולכן אלך עתה לביתי ואבוא אחר הסעודה ואשב כל היום עמך, עד שתודיעני מה שתעשה עמי. ויצחק מורי עמי ברצון טוב. ואיקץ. (26).

ג. י"ז לטבת, בפרשת שמות, שבה נזכר ענין לידת משה רבינו ע"ה חלמתי חלום ארוך ושכחתי וזהו מה שנזכרתי: כי היה אהרן הכהן אחיו של משה חי בעולם הזה, בדור הזה, והיה פקיד על מלאכת המלך, ואיני זוכר אם על המכס או אם על עשיית צורת המטבעות¹⁰³. גם איני זוכר אם גם ראיתיו בעיני אם לא. ובי"ח לטבת בזה השבוע חלמתי גם כן חלום ארוך ושכחתי כנז' ואיני זוכר אם ראיתי בעיני ליששכר בן יעקב או אם הייתי דורש בעניניו סודות נפלאים בלבד.

ובערב שבת של זו הפרשה, בעשרים לטבת, חלמתי חלום מבהיל ושכחתי ראשיתו וגם כמה דברים באמצע החלום. וזהו מה שנזכרתי: כי היה יום הושענא רבה או יום שמחת תורה עצמו והייתי בבית הכנסת בצפת, והיה עליהם חכם ר' יעקב אבולעפיא, ורצו אנשי הקהל לתקן בית הכנסת במצעות נאים, כמנהג ישראל לכבוד שמחת התורה. ואז בחלום היה נראה לנו כי גם היה מנהג כל ישראל מימי קדם להביא בבית הכנסת את גופו של משה ע"ה. ואני מסתפק אם היה המנהג להביאו בכל שנה ביום הזה או מז' שנים לז' שנים ביום שמחת תורה, והנה בזה היום כבר עברו ז' שנים, ולכן היו מביאים

אותו. וטעם הדבר לפי שהיום הזה הוא שמחת התורה שניתנה על ידי משה, ולכן היו מביאין אותו, שישמח משה במתנת חלקו. ועוד, לפי שקורין ביום הזה פרשת וזאת הברכה, שנוכר בה פטירת משה, ולכן מביאין את גופו לזכור ענייני פטירתו.

וארא והנה הביאו גוף משה לבית הכנסת והיה ארכו קרוב לעשר אמות. ויכינו שם ספסל ארוך ועליו ספרים ועליהן הניחו גופו של משה. וארא שהיה גופו מלובש במלבושיו, וכאשר השכיבוהו על השולחן נשתנה מכמות-שהיה ונהפך לספר תורה אחד ממש, ולא היה נגלל אלא שטוח לארכו, כעין אגרת ארוכה מוטלת לאורך הספסל וכתוב בה כל פרשיות התורה מן בראשית עד לעיני כל ישראל. ולא היה כעין ספר-תורה שלנו, עשוי מן יריעות רבות וכל יריעה נחלקת להרבה דפין, אלא כולן דף אחד לבד ומשורטט שטוח, שטה תחת שטה, עד הסוף. והניחוהו ראשו לדרום, שהוא פרשת בראשית, וסופו לצפון והוא פרשת וזאת הברכה. וחכם הקהל היה יושב אצל ראשו ואני בסופו. ואמרתי בלבי: מגאזה עשה כן שהניח ראש הספר-תורה אצל מקומו וסופו אצל מקומי. וחזרתי ואמרתי בלבי: אף-על-פי שהוא נתכוון להתגאות עלי, ראוי לי לשמוח בזה, יען מקומי סמוך לסוף פרשת ברכה, שבה כתוב פטירת משה, כי זה יורה שיש לי אחיזה ודביקות שיש בנפש משה רבינו ע"ה עם נפשי. אז אמר החכם הנ"ל: הביאו לבושים להלביש גוף משה רבינו ע"ה, אבל האיזור שבו חוגרין מתניו אל תביאנהו, זולתי חוט אחד דק בלבד ובו תחגרוהו. והיה נראה בעיני החכם שדבר זה הוא חידוש גדול, שלא ידעוהו זולתו. וצחקתי עליו בלבי, כי הנה דבר זה של החוט כתוב בפירוש במסכת סופרים¹⁰⁴. אחר כך ראיתי והנה חזר הספר-תורה לכמו שהיה, גוף משה ממש, וילבישוהו

104 לא מצאתי רמז לכך במס' סופרים שבידינו.

ויחגרוהו בחוט הנז' ושתי סודרין לבנים ותמהתי עליו איך הוסיף שתי הסודרין. בתחלה צוה שלא יחגרוהו אלא בחוט לבדו. אחר-כך שינו מושב הספסל הנז' והניחו ראשו למערב וסופו למזרח, ואני מסופק אם הוא להפך. וענין זה [היה] בחצי היום ושכחתי מה אירע עוד... אחר-כך ראיתי עצמי חוץ לחומת עיר צפת במזרח, ושם מקום גבוה רחב כעין מישור אצל החומה, ואני וכל העם יושבין בצד דרומי המישור ולצד צפוניו לצד החומה ממש היה מקום משה ע"ה ואיני זוכר אם היה שם קברו ממש או אם גופו לבד, כבראשונה. ואמנם, לא היינו רואין אותו ממש, רק בידיעה לבד. וגם היה בעת המנחה והייתי מתעצב ודואג בלבי מאד ואומר: מי יתן והייתי זוכה עתה לראות אור זיו השכינה אשר חופף על משה ע"ה. העומד פה עמנו, ומי יתן יפקחו עתה עיני ואראה. ובהיותי מהרהר, נשאתי את עיני להר הגדול אשר במערת צפת, אשר הוא מחובר מן הרים הרבה זה אצל זה, ובאמצע זה ההר, אצל כפר סמועי"אה*, היו שם ג' ראשי הרים סמוכים יחד, כנז'. וארא והנה שקעה החמה שלא בעונתה אחורי (ראש) ראש ההר הנז' כמנהגו. והייתי חושב בדעתי, כי עדיין לא ירד השמש הרבה באחורי ההר וקמתי — אולי אראהו. ואשער בדעתי, כי השמש עצמו היה בכפר אחד שהיה אחורי ראש ההר האמצעי הנז'. וראיתי בעיני את האור שלו זורח ונוטה לצד השמים — בת... השמש, אך את השמש לא ראיתי. ואיקץ.

אחר-כך חזרתי להתנמנם וראיתי עצמי בבית הכנסת של ספרדים בדמשק ביום ראש השנה בעת תקיעת שופר. ויקם הר' יהודה אסומאדו ז"ל ויתקע סימן הראשון, שהוא תשר"ת, ולא השלימו, אבל תקע

* הוא הכפר סמועי, שבין פרוד (פראדיה) ומירון. עיין: ברסלבסקי, הידעת

את הארץ, א, תל-אביב תש"ז, עמ' 231.

תקיעה ושברים ותקע התרועה והאריך בה מאד — עד כי לא היה בו כח להריע. ואז הריע ג' טרימוטי"ן קטנים בתכלית החולשא (?)... כלל (27). וכולנו היינו תמהים מכל אלו השנויים שעשה. וכל החלום היה בסוף הלילה. ואיקץ.

[נא]. ט"ו בשבט. חלמתי שהיה יום הכפורים ביום והיינו אני ומורי ז"ל האשכנזי בתיבה והר"י קוריאל שליח צבור. והתחיל כל-נדרי בנועם, ולא כמנהגו. ואמרתי: עדיין הזקן הזה קצת בכחו הראשון. אחר כך אמר ה' מלך בנועם; אחר כך הוציא ספר תורה והיה סג"נהור, כמנהגו. וכשקרב אצל התיבה שאל למורי ז"ל עלי, אם עדיין הייתי אוהו דרכי במחשבת ההשגה. ושיבהו: עדיין כל מחשבותיו בענין זה. ואז הייתי בוכה לפני מורי שיורני דרך זו אלך. ואיקץ.

(נא) [נב]. אל תתמה אם אני כותב חלומות, כי הרי במדרש קהלת שאל ר' יוחנן להתוא גרדי שראה בחלום לרב אסי שהרקיע היה גופל והחזיקו רב אסי ומאז ואילך חשש לזה החלום ונהג בו כבוד¹⁰⁵.

105 במדרש שם [מדרש קהלת ט, ח] אין כתוב על חשיבות החלום והחשבתו. הסיפור מובא שם כדי להעיד על גדולתו של ר' אסי, שצם שלושים יום, שיזכה לראות את רבו ר' חייא אחר מותו ולא ראה אותו ואמר לו שאינו כדאי. [עין ירושלמי כלאים פרק ט, הלכה ד: חד גרדי אתא לגבי ר' יוחנן. אמר ליה: חמית בחילמי דרקיעא נפל וחד מן תלמידך סמך ליה. אמר ליה: וחכים את ליה. אמר ליה: אין אנא חמי ליה אנא חכים ליה. עבר כל תלמידוי קומוי וחכם לרבי יוסה. ובמדרש קהלת שם: חד גרדי אתא קימי דר' יוחנן. אמר: חמית בחילמי דרקיעא נפל וחד מן תלמידך סמכיה בידיה. אמר: ידעת ליה? אמר ליה: אין אעבר יתהון קמי ידע אנא ליה. עברון קומיה. בד מטא לר' אסי אמר: דין הוא].

גם במס' ברכות אביי ורבא גדולי הדור היו נותנין שכר לבר-הדיא שיפתור להם חלומותיו¹⁰⁶. וכאלה רבות. ושם אמרו כי לאדם טוב אפילו כדוד אין מראין לו אלא חלום רע ואם רואה חלום טוב שוכח אותו. אבל אחרים רואין לו — חלום טוב. ושם אמרו: ג' חלומות מתקיימין — חלום שחלם לו חבירו וחלום שחריית וחלום שנפתר בתוך חלום. אם כך, יותר טוב הוא כשחבירו חולם לו חלום טוב מכשהוא עצמו חולם¹⁰⁷.

[נג]. ו' לניסן. חלמתי שהייתי הולך בדרך והנה שם הרים גדולים ובהם כפרים סמוכים לצפת. ואבא אל כפר אחד ושם יהודים. וארא שם בית-הכנסת וכנגדו בית-המדרש אחד ללמוד בו תינוקות כל הכפר ושם יושב המלמד שלהם ושמו ר' יאשיה, הנזכר בירושלמי, שצוה, "קברוני בתכריכין לבנים שאיני בוש במעשי", וכו'¹⁰⁸. והיה איש חסיד גדול ופרוש ומתבודד. וגמרתי בלבי לשאול ממנו דרכי בפרישות והדת-בדדות. ואשאל ממנו. וארא כי היה מלביש אותי מלבוש של משי והיה אורג אותו על גופי והיה כעין חגורה של משי רחבה שיעור ג' אצבעות ארוכה מאד. ותחילה היה מסדר אותם ממעלה למטה על גופי כעין שתי ואחר-כך היה אורג אותם כעין ערב, עד שגמר לארוג את המלבוש. והיה אומר לי: הנני מלבישך חגורה. והיה נראה לי כענין מה שאמר הכתוב, "ויעשו להם חגורות".*

106 בברכות נו. לפי המסופר שם אביי היה מעלה לו שכר לבר-הדיא והיה פותר לו לטובה ואילו רבא לא העלה לו שכר ופתר לו לרעה; קללו רבא וסופו שנוענש.

107 תוכן הסימן הזה נמצא בדפוסים בתחילת החלק הזה, לפני החלום הראשון. ולשם הוא שייך. ומשום כך היה שם מסומן, בכתב מאוחר: ועיין בסימן נא.

[108 ירושלמי כלאים פרק ט, הלכה ג].

* בראשית ג, ז].

רצוני לומר: לבוש אחד נעשה מאריגת חגורות וכבר החגורה היתה מתחלה נארגת מחיבור חוטים. והיה אומר לי פסוקים נחמדים מאד מענין שלימות נפשי ושכרה בתענוגי העולם-הבא. ואיקץ והייתי זוכרם. וחזרתי לישון, ושכחתיים. ואיקץ. והיה זה הפסוק שגור בפי: "שמן ששון מחברך מור ואהליות קציעות כל בגדותיך". גם פסוק "אז תתענג על-ה'" ¹⁰⁹ וכו'. וכל שאר דברי החלום שכחתיים. והיה זה באשמורת הבוקר.

[נד]. ליל שבת כ"ד לניסן. ואחר שנולד בני אברהם יצ"ו בכ"ה לאדר, יום שבת. חלמתי שנולד לי בן והיה יום המילה ביום שבת. והייתי בכעס עם קהל הספרדים שבדמשק והתפללתי בביתי עם קצת אוהבים שלי. ויאמרו לי: למה אינך שולח אחר רבך הר' משה אלשיך נ"ע? ואמרתי להם: מפני שאיני רוצה שימול בני, אלא ר' שלמה שניאור ואם יבא מורי אצטרך לתת לו את בני שימול אותו. אז ראיתי חדר אחד בתוך ביתי פתוח בכותל ימני ושם שתי חלונות ובהם יושב מהר"י קארו ז"ל מתפלל עמנו. בא לכבדני. ואתן לו שלום. ויחזיר לי שלום ויבוא עד המקום אשר אני יושב ויוליכני אל כותל המזרחי שבבית, אנוחנו שנינו לבדינו. ויאמר לי: אתה עסוק למול בנך עתה, והנה המלך שלח המשנה שלו להשחית ולשלול כל העיר. והנה בעת הזו יכנס המשנה או הקהא"י שלו, לכן ראה אם תוכל לבטל גזרה זו בכח חכמת הקבלה שאתה יודע. אז התפללתי בנשיא(ו)ת כפי, ואמרתי: יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתראה לפניך דם קרבן בני שאמול היום כדם קרבנות על גבי המזבח וכו', ותרחם על עמך ישראל ועל העיר הזו, וכו'. ואיקץ.

[נה]. כ"ב לטבת שע"א. ראיתי בחלום שפתחתי תפלין שבראשי וראיתי בפסוק "למען ירבו ימיכם וכו' על הארץ" זו הצד"י הארוכה תמורתה אות ק וטיפת דיו על כולה וגררתיה ונגלית אות ק ותמהתי: איך זה נעלם ממורי ז"ל כשראם ולא הגיד לי פ(י)סול זה. ואקח (28) סכין וגררתי גג הקו"ף באמצעו וישאר ק' ארוכה ואיקץ.

ואישן ואחלום שנית, כי זו הי' ארוכה היא י"ן של קי"ן והוא הטוב שבקין, חיבור אבא ואימא. ומפני העון של קי"ן שחטא בהן כנודע, היו אחד באחור כנודע ב ק' ארוכה ואז שלטה בהן הקליפה, ושהיא ק, ונהפכו לק' שהיא ק של קין ולא עוד אלא שהחושך שלה גברה שם וזו היא טיפת הדיו. והתחלתי אני לתקן פגם של קין באבא ואימא. ועדיין כלשהו נשאר לי לתקן בזעיר. ושכחתי ענינו אחר שהקיצותי. ונראה לי כי גם היו אומרים לי שכבר בא לי נשמה וחיה מן עשי"ה¹¹⁰ ואני בתקונם מפגם קין הנו'.

[נו]. ליל ב', ד' לאדר שע"ג. חלם ר' משה מזרחי הסופר שהיה בבית מדרש אחד ושם זקן אחד יושב על מחצלת ושלוש מאות תלמידים נצבים עליו. ודמות אותו זקן היה כדמותו בכל הפרטים ועיניו סגורות ודורש, כמוני ממש. וישאל עליו ויאמרו לו: זה הוא הלל הזקן. ויתמה איך יושב על מחצלת. ויענוהו כי כן היה עני בעולם הזה. והנה הוא מדבר בלחש רב מרחוק מן הזקן עם ג' מהנצבים ואומר לו: הנה דמות זקן זה בכל פרטיו דומה לחכם פלוני הר' חיים ויטאל. אז היה אותו הזקן משיבו מרחוק ואומר לו: וכי אתה תמיה על זה? דע כי נשמתו אצולה מנשמת. אז הוליכיהו למדרש רבינו הקדוש ז"ל והראוהו רוב עושרו וגדולתו לאין קץ; ואותו עצמו לא ראה.

110 ראה במבוא. וראה בשער הגלגלים הקדמה א, ולהלן בחלק ה, בכמה מקומות.

וקודם לזה, קרוב לשנה, חלם גם כן שראני בחלום והיה שואלני.
גם ראיתי איזו פעם בחלום אותו דבר ואמרתי לו בשתי לילות של
שבת חלמתי עם אליהו ז"ל (29).

[חלק ג]

אלו הם חלומות זולתי.

א. שנת של"ט. בירושלים. בא אלי גוי אחד בנאי ואמר לי: חלמתי בזו הלילה שמכותל הבית הזה שאתה דר בה היה יוצא מעין מים חיים ומשקה לכל העולם, אפילו לגויים.

ב. גם בא אלי פליל אחד גדול, שהשכיר לי ביתו, והשכים בבקר רוכב על הסוס ואמר לי: כל הלילה הזה לא ישנתי מרוב מחשבתי על חלום נפלא שראיתי בזו הלילה, ובאתי לראות אם יש שום שינוי בביתי:

ראיתי שהי[ני]תי נכנס וראיתיה מוצעת מצעות משי וכסף זהב, גם כל הכ(ו)תלים היו בנויים מאבנים טובות ומרגליות מבהיקות כשמש ומכותל דרומי יוצא לחוץ מעין מים חיים ומשקה לכל העולם, אפילו לגויים.

ג. גם אשה ישראלית מתענה כל ימיה אמרה אלי: ראיתי הלילה בחלום את שיך עבד אל-נביא, הפליל יותר גדול שבירושלים, שנפטר בשנה זו אחר שלקח לשמואל הנביא לישמעאלים מיד היהודים¹¹¹.

111 ר' בנימין מסודילא מספר, שהנוצרים מצאו את קברו של שמואל ברמה עלייך כנסת של יהודים והוציאוהו משם והעבירוהו לשילה. בעל תוצאות ארץ ישראל מצא שם בית תפילה של ישמעאלים ואילו אצל נוסעים אחרים בימי הביניים, יעוד ר' משולם מוולסירא בשנת רמ"א, מתואר מקום קברו של שמואל ברמה

והיה אומר לי: קח נא מידי את המפתחות האלו שהם משערי בית-המקדש, כי עד עתה היינו אנו מושלים עליו ועתה שבאת אתה כבר ניתן לך ממשלת בית-המקדש; ולכן, הנה אלו המפתחות, קחם לך, כי שלך הם מכאן ואילך. ואקחם ונלך עם הרבה יהודים ונבנה בית-המקדש וטיהרנוהו ונקר[י]ב קרבנות חובותינו.

ד. יום אחד הייתי מתווכח עם פליל אחד גדול על-ידי מתורגמן וחילה פני מאד שמאז והלאה אטרח ללמוד לשון ערבי, שלא יצטרך לשמוע דברי על-ידי מתורגמן והסכמתי לעשות כן. ובבקר בא אלי הה"ר יצחק חדידא ז"ל, תלמיד מורי ז"ל, ויאמר לי: נפלאתי מאד, כי ראיתי בתלום הלילה הזה למוריניו ז"ל מדבר עמי וכשרצה ללכת אמרתי לו: למה אינך אומר לי איזו שליחות שאומר אל תלמידך ידיך הר' חיים? ויאמר לי: הזכרתני? לך אמור לו שיזהר בנפשו שלא ילמד לשון ערבי, כי מן השמים אינם חפצים שילמוד לשון זה, כי חס ושלום יבא לידי סכנה בהתווכחו עמהם פה-אל-פה, שלא על-ידי מתורגמן.

ה. שמ"ו. בצפת שאל ר"ש בן קאים שאלת חלום על ענין של השגתי. והשיבו לו: התרפית ביום צרה צר כחכה¹¹². וגראה לי פירוש הדברים שהי[נ]תי צריך לקבוע וללמד לזולתי.

כמצוי בידי היהודים, עם בית-כנסת במקום. בדורות המאוחרים כבר נזכר תמיד המסגד והקבר נמצא בידי המוסלמים. כנגד זה לא מצאתי שהיהודים החזיקו בקבר שבמצפה — בנבי סמואל — שגם הוא מיוחס למקום קבורתו של סמואל. וראה עתה אצל איש-שלום, עמ' 113 וכו'.

ו. גם ר' י[עקב] מסעוד סגי נהור שאל שאלת חלום על הנז' והשיבו לו שני פסוקים אלו: והיה בעבור כבודי וכו', וראית את אחורי וכו'¹¹³. וחזר ושאל שאלת חלום לילה אחרת והשיבו לו: הנה תשובת מה ששאלת על הר' חיים, היא רמוזה באות ת' ובאות ו' של אלפא ביתא של אשרי תמימי דרך. ואמר לי כי זו התשובה היתה חלום בתוך חלום והקיץ בפיו מדבר התשובה הנז'.

ז. שנ"ח. בדמשק. חלמה סעדת שראתה אשה אחת שהלכה עמה לבית הכנסת להתפלל מנחה. והיו שם אנשים רבים. ותאמר להם בכעס גדול: למה אינכם ממתנים עד שיתקבצו כל אנשי המדינה ויתפללו יחד? ותאמר לה סעדת: מי את, שאינך יריאה לחרף כל האנשים האלה בקול רם? אמרה לה: אני האשה שלקח ה"ר חיים המקובל במצרים. ותלך עוד להלאה, לצאת מפתח העיר. ותאמר לה סעדת: יש הסכמה שלא תצא שום אשה חוץ מפתח העיר, אלא אם יהיה ללוות איזו נפטר. ותאמר: שאי עיניך וראי. אז נשאה עיניה ותרא ארון אחד גדול כאורך שתי קומות איש והיה פורת באויר והולך. ויצא קול אחד מתוך הארון ויאמר לה: סעדת, לכי אל ה"ר חיים המקובל ואמרי לו: החכמה שנתן לו ה"ה לא נתנה לו לבדו, אלא כדי שיזכה גם כן לבני אדם וישיבם בתשובה ולמה מונע מלדרוש לעם להשיבם? והנה אני המדבר הוא יהושע בן נון תלמידו של משרע"ה ואמרי לו משמי כל אלו הדברים.

ח. שנ"ט. חלמה סעדת הנז' שהיתה בשדה וראתה ז' חכמים עוברים דרך שם וכל אחד מהם היה נושא ספר תורה אחד בזרועו. ואחר כולם ראתה לאשתי חנה הולכת בסמוך עם החכם הז', האחרון שבכל הז', והיתה נושאת בזרועה ג' ספרים גדולים כעין שלנו ואינן ספריי

תורה ממש. ותשאלנה: להיכן אתם הולכים? ותאמר לה: אנו הולכים להר הכרמל להתפלל שם. ותאמר לה: ומי הם אלו? ותאמר: הראשון שבכולן הוא החכם האשכנזי, רבו של בעלי הר' חיים, והוא הגדול שבהם. והאחרים הם: הר' יוסף קארו והר' יוסף סגיש והר' יעקב בירב הגדול והר' יוסף ציאח ועוד ששי, ולא זכרה את שמו. והו' האחרון שבכולן הר' משה סעדיה אבי ולכן אנכי הולכת סמוכה לו. ואלו השלושה (30) ספרים שאני נושאת זהם ספרי חכמה שחידש בעלי הר' חיים בעולם הזה, ואני עזרתיו ושמשותיו, ולכן נותנין לי שכרי בעולם הבא.

אחר כך הפך מורי ז"ל פניו אליה ואמר לה: סעדת, לכי אמרי להר' חיים המקובל שכינך משמי: למה חותם פיו מלדרוש חכמתו לרבים להשיבם בתשובה ולמה מתגאה כל כך בחכמתו, כי הנה בנו הקטן שיצא מחלציו¹¹⁴ יהיה חכם גדול יותר ממנו.

ט. שם"ז. ליל ששי תלם ר' בנימין חזן, שראה זקן מופלג אומר לו: למה בכל יום אתה חוטא, כשנכנס הר' חיים המקובל לבית הכנסת ואינך עומד מפניו? והנה הוא אדם גדול בישראל ואינכם מכירים מעלתו והנה החכם הזה הוא קרובי ודעי, שאם מכאן ואילך לאתתקן חטא זה, תקבל עונש. ולכן בבקר השכם ולך לביתו ותנשק ידיו ורגליו ותבקש ממנו מחילה על מה שעשית לשעבר. ויאמר לו: מי אתה? ויאמר לו: אני הוא אליהו הנביא. ויקץ.

י. בת יוסף ציאח תלמה, שראתה אותי לבוש ירוק כעין כרפס ומצנפת כרפס על ראשי, ואני יושב על הכסא. והיו אומרים לה: הנה זה הוא מלך ישראל וכשיעברו ג' שנים מהיום אז יהיה הוא מלך

114 כנראה אין הבחנה לר' שמואל ויטאל. ראה להלן, חלק ה.

על כל ישראל.

יא. ראש־חודש כסלו חלם ר' כלב פינטו שראה להר' יעקב אליהו וחילה פניו שיתן לי שלום משמו ושיאמר לי כי אני חשוב מאד בתכלית למעלה בשמים וכי המשיח אהב אותי מאד ותמיד הוא מתפלל עלי לפני הב"ה.

יב. [י"ב] אייר. תלמה רחל האשכנזית, שהיתה יושבת שם בצפת במרפסת עליה שלה, אשר אני דרתי שם, ותרצ אותי מעופף ויורד מן השמים וירדתי שם. והייתי מספר לה גדל מעלתי אשר לי שם והמראות הגדולות שראיתי שם. וגם כי בהיותי שם נתנו לי מפתח אחד, ויאמרו לי: לך לאוצר פלוני אשר כאן, אשר עדיין לא נפתח מיום שנברא העולם ופתח אותו בזה המפתח, כי אין רשות לשום אדם לפותחו אלא אתה. והלכתי שם עם מלאך אחד גדול ששלחו עמי, שיראני מקום האוצר ההוא. ושם ראיתי חכם אחד גדול שנפטר זה ת"ק שנה ויאמר לי: הנני מיעץ אותך¹¹⁵, שלא תפתחו עתה. פן יעכבו אותך פה בו ולא יתנוך לירד עוד בעולם השפל; ומרוב אהבתי אותך אני מיעץ אותך כן. ואם ירא אתה על שאינך מקיים שליחותך, תן לי המפתח, ואני אעמוד כאן כאילו אני מתעסק לפותחו ואתעכב פה קצת זמן ואז תבא לפותחו כי אין רשות לשום אדם בעולם לפותחו אלא אתה.

ושמעתי עצתו וארד בעולם הזה.

יג. שס"ח. כ"ט לתמוז, ליל מוצאי־שבת, חלם ר' אליהו עמיאל שהיינו בצפת. ואמרתי לו: בא עמי, כי אני רוצה לקבץ כל הצדיקים

וללכת לבית-המקדש. ונלך תחלה אל מערת ר' יהודה בר אלעאי
 וזיה יפה-תאר ושמן ובעל-בשר. ויאמר לי: לך אצל אדוני. והלכתי
 שם. וראיתיו עם עשרה חכמים לומדים עמו. ומשם
 לר' יוסי דמן יוקרת. ומשם להלל ושמאי ור' שמעון
 בן יוחאי ור' אלעזר בנו ור' יוסי בן קיסמא ור' פנחס בן יאיר.
 ומשם לר' יוסי הגלילי. ומצאתיו כותב ספר תורה אחד. ויאמר:
 המתינו לי עד שאכתוב ג' תיבות אלו והם: —
 ה' ילחם לכם¹¹⁶. ומשם ליונתן בן עוזיאל ומשם
 חזרתי לצפת להושע בן בארי. והר' יוסף קארו והר' שלמה
 אלקבץ והר' משה קורדואירו והר' יעקב גויזו והר' אלעזר אזיכרי
 ואבא מארי ז"ל ועמיתם הר' משה גלנטי שהוא חי עדיין. ומשם לרבן
 יוחנן בן זכאי ולר' עקיבא ולר' מאיר. ומשם ליונה בן אמת. ומשם
 לרבינו הקדוש ותוארו כתואר מורי הר' משה אלשיך ז"ל. ומשם
 ליוסף הצדיק ויהושע בן נון ואלעזר ואיתמר וע' זקנים וכלב
 בן יפונה. ומשם לגד החוזה. ומשם לאדם הראשון ואברהם יצחק
 ויעקב. ואלו הד' לא היו קבורים בעפר. אלא הם ישינים שוכבים
 במערה. ואבוקה גדולה מאד לפני אדם הראשון לבדו. ושלהביות
 ונרות לאין קץ נכללין בכלל השלהבת הגדולה של האבוקה מראשה
 ועד סופה. וישאלני ר' אליה הנז': מה המה אלה השלהביות? ואמרתי
 לו: אלו הן כל שמות הצדיקים אשר הם כלולות בנשמת אדם¹¹⁷.

שהיא האבוקה עצמה והן בדמיון הנרות לפני האבוקה.

ומשם הלכנו עם כל הצדיקים הנז' לבית-המקדש. ושם מערה אחת
 תחת בית-המקדש, ושם היה זקן מופלג. ולא הודעתי לר' אליה את
 שם הזקן שהוא ועמו יושב מורי ז"ל האשכנזי. ויאמר מורי ז"ל: הביאו

[116] שמות יד, יד.]

117 ראה להלן בפרק ה, סימן לו, ועוד שם בכמה מקומות.

לפנינו את יעקב אבולעפיא. וילכו הר' אלעזר אויכרי והר' משה גלאנטי ויביאוהו שם. וכל הצדיקים הנ"ל כולם לובשים לבנים וגם אני הייתי לבוש צוף אחד לבן. ויעקב הנז' בא לבוש בגדים שחורים וגם היה לו מסוה אחד שחור על ראשו ופניו וזקנו. ויצו מורי אל שני החכמים שהביאוהו להסיר מעליו כסותו השחורה וילבישוהו מעיל קטן לבן (31) מגיע עד כרעיו בלבד. ויעשו לו כן. אבל המסוה הנז' אמר להם שימתינו, שעדיין אינו זמנו להסירה. אחר כך ציוה אותי מורי ז"ל שאלך לחגי הנביא, שיכתוב לי שטר בידו מכל מה שעבר. ונלך ונמצאהו במערה, יושב על האצטבא ונר דולק לפניו. ויכתוב בידו ויתן בידי. וחגי נשאר במערה ולא בא עמדי לבית-המקדש כשאר הצדיקים הנ"ל. ובעודי מדבר עמו הלך ר' אליה הנ"ל ויספר למורי ז"ל איך נכתב השטר ונחתם ואז הזקן הנ"ל היושב שם פתח פיו ויאמר לר' אליה: לך אמור להר' חיים, שזכור יזכור ולא ישכח את הדברים אשר נדברנו יחד זה ימים בליל שבת בבית הכנסת אחד והבטיחני לקיימם, והם דברים שהוא מוכרח לעשותם. ואני עדיין עם חגי, ומשם שמעתי כל דברי הזקן, כי קרובה מערת חגי לבית-המקדש. ואמרתי: כן אעשה. ושמתי ידי על ראשי כמי שמודה לקיים הדבר ההוא.

ויקץ והנה חלום.

והי אחר כך ביום שבת הבאה באשמורת, היה ר' יעקב אבול[ע]פיא מטייל בבית הכנסת ושונה משניות. ופתע פתאום לקחו כסותו השחורה מעליו כי לא הליבש בתי ידיו ולא הרגיש מי לקחו. ויפן אחריו ולא ראהו. וגם היו שם ג' אנשים אחרים ולא ראו מאומה. ובערב שבת השלישית עשה שלום עמי ויקבל עליו לבא הוא ותלמידו בכל יום חצי-שעה לשאפרש לו מעט מספר הזוהר דרך פשט בלבד. וחזר בו.

יד. כִּי לֹאב חֵלֶם ר' יִצְחָק וְ נֹחַ הַחֹזֶן בַּלֵּיל שֶׁבֶת
 שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ לַגּוֹב"אֵר לְהַתְּפַלֵּל שֶׁם בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת בְּמִשְׁמֶרֶת שֶׁל עֶרֶב־
 רֹאשׁ־חֹדֶשׁ וּפָגַע בּוֹ אָדָם מֵהוֹדֵר בִּיּוֹתֵר, כִּבְּן מ' שָׁנָה, אֲדַמּוּנִי גְבַה־
 קוֹמָה וַיִּפֹּה תוֹאֵר. וַיֹּאמֶר לוֹ: מַה עָשׂוּ קִהְלִי אֶסְקִלִי יֵן בַּעֲנִין הָרִ'
 חַיִּים, שֶׁלֹּא רָצָה לִהְיוֹת חֹכֶם עֲלֵיהֶם? וַיִּשְׁבִּיבוּ: כִּבֵּר אֲנִי עֲסוּקִים בַּעֲנִין
 זֶה, לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם. וַיֹּאמֶר לוֹ: אֵילֹו יִדְעַתֶּם מַעֲלַת הַחֹכֶם הַזֶּה הֵייתֶם
 מִשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים לַפֶּתַח, לְנִשֵּׁק יָדָיו וּרְגָלָיו וּלְחִסּוֹת תַּחַת כְּנַפָּיו.
 אָמַר לוֹ: וְכִי אֵין אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא חֹכֶם גָּדוֹל? וַיֹּאמֶר לוֹ: כֹּל
 הָעוֹלָם יוֹדְעִים שֶׁהוּא חֹכֶם גָּדוֹל, אֲבָל אֵינָם יוֹדְעִים מִי הוּא. אָמַר לוֹ:
 וּמִי הוּא? וַיִּפְצַר בּוֹ מְאֹד עַד שֶׁהִשְׁבִּיבוּ. וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה הוּא הַמְּשִׁיחַ.
 יֵאבִיֵא לְךָ רֵאִיָּה מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַנְּבִיאִים וּמִן הַכְּתוּבִים וּמִן הַתַּלְמוּד.
 מִן הַתּוֹרָה—מִן הַפָּסוּק שֶׁאָמַר "וַיְחִי לִמֶּךָ" וְכו' ¹¹⁸—לִמֶּךָ הֵם אוֹתִיּוֹת
 מִלֶּכְךָ. וְאָמַר "וַיּוֹלֵד בֶּן" וְלֹא אָמַר וַיּוֹלֵד אֶת פְּלוֹנִי, כְּשֶׁאֵר הַמִּקְוֹמוֹת,
 וְהַטַּעַם הוּא כִּי נָח הוּא הַמְּשִׁיחַ. וְאֵם תִּהְיוּךָ ח' שֶׁל נָח עַל צַדִּיק, תִּהְיֶה
 צוּרֶת ב' וְנִמְצָא כִּי וַיּוֹלֵד בֶּן הוּא כֵּאֵילוֹ אָמַר וַיּוֹלֵד נָח. וְלִפִּי שֶׁלֹּא הִיָּה
 מֵהוֹל בִּידֵי אָדָם נִקְרָא בֶּן סֵתָם, וְכִשְׁהִטִּיפוּ מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית עַל־יְדֵי
 אָדָם הִיָּה כֹחַ בְּאוֹתָהּ הִב' לַעֲמוּד עַל עֹמֶדָה וּנְתִיבָהּ לַח', כִּנְגֵד
 הַמִּילָה שֶׁנִּתְּנָה לַח' יָמִים; וְאֵן נִקְרָא שְׁמוֹ נָח מִמֶּשֶׁ. וְלֹא עוֹד,
 אֲלֹא שֶׁהֵנוּךְ אֲשֶׁר בְּסוֹף ב"ן נִקְדָּמָה בְּרֹאשׁ וְהִיָּה נָח, כִּי הֵנוּךְ הִיָּה
 ב' שֶׁל נָחֶשׁ, שֶׁהִיָּה הָעֶרְלָה שֶׁנִּתְּקְנָה בּוֹ. וְלִפִּי שֶׁהוּא הַמְּשִׁיחַ בְּדוֹר
 הַמְּבוּל וּבְדוֹר הָאַחֲרוֹן, לִכֵּן נֹאמַר ¹¹⁹ "זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ" — בְּדוֹר
 הַמְּבוּל, "וּמַעֲצִבֵּן יִדְּיָנוּ"—בְּדוֹר הָאַחֲרוֹן. גַּם לְרִמּוֹז לְזֶה יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי
 טַעְמִים בְּמִלַּת זֶה, תְּרִי טַע"מִי וְתִלְש"א, לְרִמּוֹז כִּי נָח זֶה יִנְחַמְנוּ בְּשְׁנֵי
 גְּאוּלוֹת. גַּם לְזֶה נִכְפַּל שְׁמוֹ נָח נָח. גַּם נִכְפַּל שְׁמוֹ לְרִמּוֹז אֶל הַג' ל,

[118] בְּרֹאשִׁית ה', כח.]

[119] שֵׁם שֵׁם, כט.]

כי נח הוא תי"ם, בזה האופן: כי מ' של חיים במלואה היא מ"ם, בגימטריא פ'; ושתי היודי"ן הרי ק ואות ח"ת היא אצלנו בעולם העליון במילוי ח"ח כמו שאתם אומרים בעולם השפל ה"ה ו"ו, מ"ם, נו"ן, כן אצלנו ח' במלואה ח"ח — הרי הכל בגימטריא קי"ו, כמו נ"ח נ"ת, ואז, בזמן גאולת דור אחרון, נקרא שם המשיח חיים והנו"ן שבנת לא תזכר עוד, כי היא נון של נ"חש ושל נ"פילה, כי לכך לא נאמר נו"ן באשרי יושבי ביתך¹²⁰, כנודע.

מן הנביאים—דכתיב "והוציא את האבן הראשה תשואות חן חן לה"¹²¹ והם אותיות נח נח, כי בדור המבול גבר כח הנו"ן, שהיא הנתש והערלה, על אות ח, שהיא המילה ואז יגבר כח הח' שהיא המילה על הערלה, שהיא נ' של נחש, וזה יהיה בבית שני, בימי זכריה, אך בגאולה האחרונה יבטל הנ' של הנחש לגמרי ויהיה שמו חיי"ם, כנ"ל.

מן הכתובים—דכתיב "לפני שמש ינון שמ"ו"¹²², כי ינו"ן בגימטריא נח נח וכן חן, וגם חיים על דרך הנ"ל.

מן התלמוד—שכתוב שם "בעקבי משיחא חוצפא יסגא"¹²³, פירוש: כי שם המשיח הוא חיים כנ"ל. ועק"בי הם אותיות יעק"ב אבולעפיא שבזמנו, כי חוצפא שלו יסגא על חיים, גם רומז, כי יעקב הנזכר יעקב על-ידי חיים הנז', כי אות כ"ף (כ"ף) של יעקב במילוייה הם בגימטריא ק': הרי כי יעק"ב הוא יעכ"ב. ונתן לו

¹²⁰ ראה בספר המפואר לר' שלמה מלכו (דפוס ווארשה תרמ"ה, דף יג): שהנו"ן רומז נפילה... וזה גם כן רמז במזמור תהילה-לדוד, שבאותה האלפא-ביתא נראה שחסר נו"ן, וכו'.

[¹²¹ זכריה ד, ז].

[¹²² תהלים עב, יו].

[¹²³ משנה סוטה ט, סו].

האיש ההוא שתי הדסים להריח בהם כדי שלא ישכח זה החלום¹²⁴.
ויקץ. (32).

טו. שנת נ"ה. קודם שנשאתי אשתי גאמ"לא היתה דרה בסינים, וראתה בחלום שהיתה עולה בסולם גבוה מחצרה אל גג ביתה ובן הר"י כהן דודה בחיקה. ובהיותה קרוב אל הגג נראה אליה זקן מופלג וזקנו אדומה ולבנה. ויאמר לה: פלונית, אם לא תקבלי עליך מעתה להינשא להר' חיים המקובל, אשליך אותך ואת הילד לארץ. והיא היתה בוכה. ולא נתרצה הזקן להניחה עד שנדרה לו לעשות כן. אחר כך באה לדור פה דמשק. בלילה אחד של מוצאי-שבת לקחה בפיה מן היין שבכוס ההבדלה, קודם שיטעום ממנו שום אדם, והוציאה ראשה מן חלון ביתה, לשמוע קול ראשון¹²⁵. ושמעה שהיו קורין פסוק "עץ חיים היא למחזיקים בה", וכו'¹²⁶. אחר כך נכנס לביתה יום אחר גוי מכשף ובראותו אותה אמר לה מאליו: כמה טוב מזלך. כי את עתידה להנשא לחכם גדול, זקן אחד ושמו חיים.

יו. שס"ו. חלם ר' שלמה ואלנסי שהיה בדמשק בבית[הכנסת] של ספרדים ביום תענית צבור ואביו ז"ל יושב בתיבה. ובאמצע הסליחות שתקו כל הקהל יותר משעה אחת, וכולם היו בוכים. וישאל להם ר' שלמה: מה זו שתיקה? ואין עונה. וישאל לאביו ויאמר לו: אתה ירדת מעולם העליון, הגד לי הסיבה. ויאמר לו: ואיך נתפלל לפני הב"ה, אם חכם זה הקהל ר' יעקב אבולעפיא החרימוהו בשמים מפי הר' חיים המקובל, איך תשמע תפלת הקהל שלו? ועל זה כולם בוכים.

124 ראה לסימן הזה את החלום המקורי, בתוספות בסוף, סימן יו.

125 כנראה היה זה סימן לעתיד לבוא ואינו ידוע לי ממקום אחר.

126 משלי ג, יח.

יז. שס"ז. ליל ראש-השנה. אירע ענין מצור גאנבו"לט¹²⁷. וכל יושבי העיר התביאו נכסיהם במערה ור' שמואל בירו"אני לא היה לו מקום לטמון, והיה מצטער כל הלילה, כי למחר ביום ראש-השנה היה עתיד ליכנס הצר בעיר. ויחלום כי גם בתוך החלום היה מצטער על זה. והנה איש עומד לנגדו ויאמר לו: אל תצטער על זה — וגנותי על העיר הזאת למעני ולמען דוד עבדי! ¹²⁸ ויאמר לו: כי מי הביא לדוד בדמשק לשיגן עליה? אמר לו: הנה חיי"ם הוא דו"ד. אמר לו: ואיך הוא זה? אמר לו: חשוב דו"ד וחיי"ם בגימטריא במספר קטן והם שוים ¹²⁹. אמר לו: ומי הוא? אמר לו: זה הוא הר' חיים המקובל. ויקץ.

ויחלום שנית החלום הזה. וכן ד' וה' פעמים. ויהי בבקר שללו החיל כל חיל דמשק ולא נגעו בבתי היהודים כלל. ואחר כך, ביום שני של ראש-השנה, הלך לו. וזה ר' שמואל הנוז, מעולם לא דיבר עמי ולא נכנס לביתי. והוא איש נבון וירא-שמים ועוסק בתורה ופרוש מן הבריות ונושא ונותן באמונה.

יח. שס"ח י"ח לאלול. חלמה נחמה בת ציאד כי ראתה אותי מתבודד ומתלבש בשלהביות אש ואורות גדולים והיה זה בשביל שהייתי מוציא מפי שמות-קדש ומהרהר בהם.

¹²⁷ בגי' גאנבולאט היו משפחה כורדית אורתודוכסית, שעוד מימיו של כיבוש סוריה בידי סלים שלטה בסנגאק קליס בסוריה הצפונית ואחר-כך נשקעה בקרב הדרוזים. בשנים 1603—1607 הם היו בני בריתו של האמיר פחיר אדין הב' שהשתלט על הלבנון ועל צפונה של ארץ-ישראל.

[¹²⁸ מלכים ב, ו].

¹²⁹ דוד בגימטריא י"ד, חיים במספרו קטן — כחשבון העשרות כיחידות — הוא י"ד.

יט. כ"ה לאלול, ליל שבת, חלמה אשת ר' בנימן סרוק הגדולה, ששמעה אנשים רבים אומרים: נלך לראות המעלה הגדולה שעלה הר' חיים המקובל. ותבא עמהם. ויראוני בבית גדולה מוצעת מרבדים נאים. ושם מטה גבוהה מן לוחות מוזהבות הנקראת בערבי תכ"ת¹³⁰. וסביב לה אבוקות שעוה גדולות דולקות וסביב כל אבוקה כעין נרות קטנות ושלהביות, כתאחזות ונכללות בשלהבת האבוקות. ואני יושב על מטה הנז', לבוש בגדים לבנים, והיו הלבושים מצפרנים לבנים מאירים בתכלית, כעין מה שאמרו ז"ל בלבושי אדם הראשון ממש¹³¹. וידעת כי בכ"ה לאלול נברא העולם¹³².

כ. גם בליל זו עצמה חלמה דודת אשתי כזה החלום עצמו: שהייתי בשדה גדול יושב שם על הכסא והייתי לבוש בגדי צפורן לבנים ומאירין כשמש, כבגדי אדם הראשון, וכל ישראל היו באים שם לפני והיו מביאין לי אגרות וכתבים מכל הארצות. וענין האגרות האלו היה, שכולם היו מקבלים אותי לנשיא ולדיין (33) עליהם. והיו מביאין לפני בעלי דינים הרבה והייתי דן לכל אחד כראוי לו — זה ביסורין וזה במלקות וזה במיתה, והכל בקול דממה דקה. ואני יושב ושותק ושני שרים לובשי בגדי כרפס, אחד מימיני ואחד משמאלי, משנים שלי חותכין הדין ואני באמצען שותק כמלך. והנה אדם גדול ומצנפת כרפס בראשו מביא אלי אגרת מן צידון ויתנה לי והיא מענין האגרות הנ"ל. והיו אומרים לדודת אשתי: כל גדולת החכם

¹³⁰ ט"ז, מטה.

[¹³¹ עי' מדרש תנחומא, מהד' ר"ש באבער, בראשית, עמ' 18; בראשית רבא, כ, יב, מהד' טהעאדאר, עמ' 196; פרקי רבי אליעזר, פרק יד; זוהר, שמות, דף רח, ב].

[¹³² ויקרא רבה כט, א; פסיקתא, פסקא כג, מהד' באבער, דף קג, א].

הזה באה אליו מצידון וכל זה זכה לפי שהיה מתרצה במועט ולא היה רודף אחר המותרות.

כא. כ"ט אלול חלם שמואל בני שהיה בידי ספר של חכמה ממורי ז"ל ולא הייתי מניחו לקרות בו ואמר לי: למה אינך מניחני? ואמרתי לו: הבט כנגדי בזה הכותל. ויבט שם וירא איש זקן פניו כשמש והיה נגלה ומתעלם. וישאלני אם אני הייתי רואהו גם-כן. ואמרתי לו: כך הוא המנהג, שאני איני יכול לראותו ואתה רואהו. כענין שאול עם בעלת אוב. ואני לא רציתי להודיעו מי הוא הזקן הנראה שם כל זמן שאני עוסק בתורה בספר ההוא. ובני חשב בדעתו כי עתיק יומין הוא. אחר כך הלכנו לגן אחד ושם בית אחד ואני נכנסתי, והוא לא הניחוהו ליכנס, ובכה עד שהניחוהו. ונכנס וחזר לראות כבתחלה שאני קורא בספר הנז' והזקן הנז' עומד לנגדי.

כב. [ש]ס"ט. ה' תשרי. חלם בני יוסי שראה אותי בחברת אנשים רבים והוא היה בחברת אנשים אחרים לנגדי. ויאמר איש אחד מאותן שעמו: לך, אמור לאביך זה הפסוק: עבר קציר כלה קיץ וכו' ¹³³. ובא ואמר לי. ויחזור לומר לו: אמרת לו הפסוק? ואמר לו: כבר אמרתי. וחזר ואמר לו: איך אמרת לו הפסוק — בתמיהא או בניחותא? אמר לו: אמרתיו בניחותא. אמר לו: אם כן, חזור לו הפסוק בתמיהא.

כג. ליל שבת חול המועד סכות חלם ר' כלב שהיה בביתי והנה שליח אחד בא אלי מירושלים ובידו אגרת וכתב בה: הנה כמה אגרות שלחנו לך שתבא לירושלים, למה אתה מתעכב? מהר ובא. אמנם לא תבא הנה כי אם הסירך העורים והפסחים ואחר כך תקבץ בני ישראל והביאם עמך לירושלים. ואמרתי אל השליח: מכיר אני אותך

שהיית אוהב שלי גדול. ואמר לי : ודאי, שאילולי שאני היותר אוהב גדול שבעולם לא שלחוני בשליחות זה. וישאל ממני ר' כלב שאפרש לו ענין האגרת הנז' והייתי אומר שהיו כותבין לי שטרם שאלך לירושלים שאחזיר בתשובה לאנשי דמשק ולשאר בני ישראל שהם עורים ואינן רואין הדרך הישרה והם פסחין מללכת בדרכי השי"ת.

כד. ז' לחשון חלם בני שמואל שהיינו הולכין להביא חטים למצות שמורות לפסח. והיינו הולכין בבקעה אחת כולה מעלות ומורדות ואין שם שום זרעים. ומשם ואילך היה כל הדרך מליאה קוצים. ואמרו לי : איך נוכל ללכת על הקוצים ? ואמרתי להם : אני אזכיר שם אחד ותוכלו ללכת. ובתי עזמי הולכת לפני ותאנה אחת לחה בידה. ואמרתי להם כי כל גדולת חכמתי היתה בתאנה הזו שבידה. והיה נהר אחד גדול נמשך בכל הדרך ההוא מצדו אחד עד שהגענו אל מקור מי הנהר ההוא. ואשב שם ואקח קליפי ביצים ואגוזים ואכתוב על כל קליפה מהן אחת אות. וכל האותיות שבקליפות ההן היו אלו : אדהיכטן. והיה שם סולם אבנים גבוה וראשו בשמים זקוף ישר ולא נטוי ולא היו יכולים לעלות בו וזכרתי שם אחד ונעלה למעלה ושם גג גדול ושם בית אחד ובתוכו ריחים גנוזים מבני אדם. ואני הייתי טוחן תמיד כל צרכי ואקח קליפה אחת מהן ואטחון שם. ולקחתי קמח שלה ופזרתי על שאר הקליפות ונעשו קנים ארוכות וחזרתי לירד. ואזרע אלו הקנים במקור הנהר הנז' בקרקע. והקנים הנז' היו בהם קשרים רבים, כדרך כל הקנים, אלא שהיו קשרים אדומים. ואמרתי לבני : לך מכאן והתחבא, שלא יראוך האנשים האלה. ויכנס בגן אחד ויזכיר שם אחד. ויתבקע אילן אחד מאליו. ויתחבא שם בתוכו. וילכו האנשים לבקשו, ויצא מתוך האילן ויקח ענבים מגפן אחת טובה אשר שם ויוציא גרעיני הענבים ויזרעם ויצמחו

חטים. ואגער בו: למה לימדת חכמתי לאלו האנשים? ויקח ענבים רעים מגפן אחרת רעה אשר שם, ויוציא גרעיניהם וישליך על החטים הצומחים. ויתייבשו. וחזרנו אל המקור הנז' ואקח מטחינת קליפת האגוז הנ"ל, ואשליך על הקנים הנז' ויצמחו חטים לפסח. ויאמרו לי: באיזי כח אתה מצמיח אלו החטים? ואמרתי להם: והלא ר' אליעזר היה חכם בנטיעת קשואין גם-כן. ויאמרו לי: ר' אליעזר היה עושה כן בכח באחיות עינים, לפי שעה, ולא בפועל כמון. ואמרתי להם: אני עושה כר' עקיבא, שהיה עושה בפועל גמור גלוסקאות יפות ואוכל אותם וכל שאר מה שהיה אוכל תמיד היה על דרך זה. והנה ר' עקיבא תמיד דבק בי, וממנו היא כל חכמתי, ומכחו אני עושה כל זה, להצמיח אלו החטים. אז נבקע קרקע המקור הנז' ויצא מתוכו גחזי גער אלישע. וישאלהו בני: הנה אתה מצורע, כי אלו הקנים הם עצמותיך. והקשרים [ה] אדומים שבהם היא הצרעת שבהם — ואיך יכולת לעלות? ויאמר לו: כבר אני יודע כי זה שעושה אביך הוא להחיות המתים. אז אמרתי אני לו: והרי אתה הוא (34) אחד מד' הדיוטות שאין להם חלק לעולם הבא¹³⁴. ויאמר לי: הנה בנך שמואל ישיב לך תשובה בעדי. ויאמר לי בני: אבי, כבר אמרת לי כי כמה אופני עולם-הבא יש; ומה שאמרו רז"ל כי ד' הדיוטות שהן גחזי ובניו אין להם חלק, רצוני לומר: כי לא יקומו הם מעצמן, כשאר המתים, אבל אם אתה נוטע אלו הקנים שהם עצמותיו ואיבריו פעם אחרת כדי להחיותו בתחיית המתים, וכבר הגיע זמנה אפשר שיקום. אז הלך גחזי ונכנס בגן הנז' וישב שם. אחר כך חזר ונבקע הקרקע הנז' ויצא משם עוג מלך הבשן. אמר לו בני: הנה אתה רשע גמור ובקשת להרוג כל ישראל על-ידי האבן שזרקת עליהם — ואיך זכית לתחיית המתים? ויאמר לו: אף-על-פי-כן, הבט לברית החתום

בבשרי על ידי אברהם ראש הנמולים, שהיה יותר צדיק מכל המוהלים שבישראל. ולכן זכיתי לקום בתחיה, והנה אביך מכיר אותי. ויאמר לו: והלא אבי גולד בזה הדור. ואיך מכיר אותך? ויאמר לו: הנה אביך הוא אחד מאותם הג' שקפלו העולם, שהם אחיה השילוני ודוד המלך ע"ה ואליהו ז"ל. ויחשוב בני כי אני הוא אחיה. ויאמר לו עוג: למה זרע אביך אלו החטים המועטים ולא זרע הרבה, כי יכול אני לבלוע כל אלו החטים בגמיעה אחת. ואמרתי אני לו: אפילו חטה אחת מאלו שזרעתי אינך יכול לאוכלה! ואקח חטה אחת מהן וכתבתי עליה שם אחד והיתה גסה כשיעורי שקד אחד ונתתיה לו. וישם בפיו ויוציא דם מפיו ולא יכול לאכל אותה. אחר כך התחנן אלי עוג, שאתן לו גם כן מקוב נחלה לשבת בו ואתן לו נחלה מועטת בגן הנז', כמו שנתתי אל גחזי. ויכנס וישב שם.

כה. כ"ג לחשון חלם שמואל בני שאני והוא ויוסי בני ר' כלב ומוסא גג'אר היינו הולכים בשדה זרועה, עד שהגענו לגן אחד גדול מאד, מוקף חומה מאבני שיש, ושם פתח אחד, ולה דלת ישנה נרקבת, ורציתי ליכנס בה. ואמר לי ר' כלב: הנה יש פתח אחרת טובה מזו ונלך שם והיה לה דלת חדשה מן תדהר מריח ריח רע נפלא. ואפתחנה ונכנסנו בה. וכל הגן מלא אילנות מכל מיני פירות שיש בעולם וגבוהים עד לשמים ומריחים, דבר נפלא, אפילו העלים שלהם. וכל קליפות כל האילנות היו קליפות לבנות. והלכנו עוד בגן הנז' וארא סולם מבנין אבנים, גבוה לאין-תכלית, ובו מעקה משני צדדיו. וראש הסולם מגיע לפתח עליה אחת סגורה וסמוך אל הפתח הנז' היה חלון אחד בלתי דלת, אלא היה לו רשת של עצים. ויאמר לי ר' כלב: הנה בעליה זו יושב זקן אחד ושמו אפרים ואינו מן הראוי שנכנס עד שיתעורר משינתו. ויעלה בני שמואל בסולם עד ראשו ויתאחז משם בסבך אותן האילנות הגבוהים ויכנס בנקבי רשת החלון

עד חצי גופו. ויחזק בו הזקן ויעזרהו, ויכניסוהו כולו. וירא הזקן עומד על מצעות נאות ובראשו אחת מצנפת כעין הכרפס. וילך שמואל ויפתח מבפנים את הפתח, ויעלה ר' כלב, ויחזור לירד. ויאמר לי: הנה, הזקן חולה וישן. אז שמואל חילה פני הזקן שיפתח גם החלון והפתח לגמרי ויתראה פניו אלינו, למען יאמינו כי אינינו ישן. ואז עשה כדבריו. ואז עלינו כולנו ונשב שם עמו.

ויאמר הזקן לשמואל: תן לפניהם לאכול. וירד שמואל וילקט עלים ופירות מאילני הגן. ויתן לפנינו, וישם לפני ג' עלים ויתן על עלה הא' תאנה אחת ובעלה הב' תפוח אחד ובעלה הג' פיר"א ¹³⁵ אחת; ויתן לפני ר' כלב עלה אחת בלבד, ובתוכה ענבים. ולפני האחרים לא זכר מה נתן. ואני הייתי אוכל מהתאנה ומהפיר"א שבימין ושמואל, אך מן התפוח שבאמצע לא אכלתי. אחר כך אמרתי אני: הוציאו כל איש מעלי. ואשאר אני ובני שמואל עם הזקן לבדינו. והייתי אני לבדי מדבר עם הזקן בלחש. ואותן שיצאו לחוץ היו מתאחזים בענפי האילנות כנגדנו, אולי ישמעו מה שהיינו מדברים. ויאמר להם בני: בעוד שאבי והזקן מדברים, באו עמי ואראה אתכם גן אחד טוב. ועשה כל זה כדי שלא ישמעו את דברינו. ויוציאם דרך הפתח הראשונה הישנה ויכניסם בגן אחר, אשר בהכנסתו היו בו אילנות טובים כאותן שבגן הראשון. ויניחם שם והוא חזר אל הגן הראשון ויעלה אל גג החומה ומשם היה רואה אותם איך היו הולכים ונכנסים יותר לפנים באותו הגן האחר והנה שם כלו מלא עשבים בלבד. ויאמרו לו: למה רמיתנו להביאנו אל הגן הזה, שראשיתו היה נראה חשוב כמו הגן הראשון והנה כלו עשבים בלבד. ויאמר להם: זה עשיתי כדי שלא תשמעו מה שמדבר אבי עם הזקן. ואחר כך היה הזקן מגלה קצת סתרים שהיינו מדברים אנו יחד, לשמואל. ואני הייתי

מצטער, כי לא הייתי רוצה שיגלה לו. ויקץ שמואל והנה חלום (35).

[כז] (כה). כ"ה לחשון. חלם ר' נסים כהן שבאו מקוסטנטינא אנשים לדמשק ויחנו במקום אחד. וישאלוהו: אתה נכנס לבית הר' חיים המקובל? ויאמר להם: כן. ויאמרו לו: אינך יודע מעלתו כמה היא. ויהי באנשים ההם חכם אחד גדול יפה תואר ואדמוני ועיניו כעין התכלת. ויאמר לר' נסים ולשני אנשים אחרים: עשו לי הטבת-חלום. והתחיל בקול-רם ואמר: מי שבירך אברהם יצחק וכו', הוא יברך את פלוני. וקודם שיזכיר שמו היה מזדעזע ולא היה יכול להזכירו. והיו אומרים לו: אולי שמו אברהם? ויאמר: לא. וחזר להזכיר לו שמות אחרים, והיה אומר: לא. עד שנתחזק בעצמו ואמר: הוא יברך את הר' חיים המקובל וכו'. אחר כך קם בן החכם הגו' ואמר: ואני רוצה לבדכו שנית, יותר בחזק ובשפה ברורה. ויאמר בקול-רם: "מי שבירך אברהם וכו', הוא יברך להר' חיים המקובל". אח"כ אמרו החכם ובנו לאנשים העומדים שם: דעו כי לא באנו פה מארץ רחוקה כי אם בעבור החכם הר' חיים המקובל.

[כז] (כו). ה' לבסלו חלם ר' נסים ששלחוהו אלי שיאמר לי והוא נתעצל לספר לי החלום.

אחר-כך, ליל ה' לבסלו חלם שהיו מוכיחין אותו, לפי שלא סיפרו לי, וגם היו מכין אותו ואומרים לו: אמור לו שילך לדור בירושלים, על כל פנים. אמר להם: ואיך ילך והוא מתיירא מן הסנג'ק¹³⁶, שר העיר? ויאמרו לו: לא יתיירא משום נזק ואם ירא הוא, קח זה הטס של זהב עשוי בזו הצורה T כעין ג' קרנות ובכל קרן

כתוב שם אחד וישימהו כעין ציץ על מצחו והקרן האמצעי יהיה תלוי בין שתי עיניו ותנהו לו ולא יירא משום נזק. ויבא אלי אז בחלום והיה אומר לי השליחות הנז'. והייתי אומר לו: הנה, כל תאותי היא זו, אבל מה אעשה שאשתי מעכבת על ידי ואילו לא היתה מעכבת הייתי הולך ומוליך עמי לירושלים כ"ח בעלי-בתים לדור שם. ויקץ.

ולא זכר מה הן ג' השמות הנז', רק שבראשון היה כתוב בו אות ש ובשני אות ד וכל השאר נשכח ממנו.

[כח] (כז). כ' לטבת חלמה דודת(י) אשתי שראתה אותי לבוש בגדים לבנים קצרים ואינן טובים וחדשים ור' יעקב אבול[ע]פיא לבוש בגדים נאים וחשובים, והיתה מצטערת מזה. והיתה שם אשה חשובה מאד, לבושה בגדים לבנים יפים בתכלית, ותאמר לה: אל תצטער[י] מזה, כי יש להר' חיים לבושים רבים נאים וחשובים שאין בעולם כמותם ואותן הלבושים שלו הם הלבושים העקריים והנאים באמת ואלו הלבושים של הר' יעקב הם נאים לפנים, למראית העין, ולא כפי האמת. ואמנם, לפי שהר' חיים מתעצל מלדרוש כדי להשיב העם בתשובה, לכן אינו לובש עתה הלבושים החשובים שיש לו.

[כט] (כח). י"א לשבט חלם ר' מרדכי כהן¹³⁷, שראה להר' שמואל די מדינה¹³⁷ רב שבסלוניקי ואמר לו: לך בשליחותי זה להר' חיים המקובל ואמור לו: למה מונע עצמו מלדרוש ומלהשיב העם בתשובה וישב לו בקרן זוית — וכי חושב הוא שישאר העולם בזה המצב? והלא כבר הגיע הזמן של תיקון העולם, והכל תלוי בו, כי

הוא הגדול שבדור הזה, וכבר הוא יודע כל זה שכל תיקון העולם תלוי בו, ולא הייתי צריך להודיעו.

ויאמר לו: וכי הוא ישמע לי? ולא יאמין ולא יחוש לדברי. ויאמר לו: לך ואמור לו שליחות זה ואם לא יאמין, לך אמור לו, שאם ירצה אני אבא ואדבר לו, אם ירצה בחלום או אם ירצה בהקיץ.

ויאמר לו: ואם כבוד-תורתו נפטר לעולם-הבא זה כמה זמן, איך תדבר לו בהקיץ? ויאמר לו: מה לך בכך? אמור לו אלו הדבר[ים] וכבר הוא יודע באיזי אופן אני יכול לדבר עמו בהקיץ, כשירצה. גם קח ספר הזה ותן לו והוא יראה איך בתחלת זה הספר כתוב בו ענין השליחות הזה, ואיך כל תיקון העולם תלוי בו, ויביאהו לפני וארא והנה הוא ספר ישן מאד מקלף בשל תפלין ובכתיבה אשורית יפה מאד. ויתנהו לי ויאמר לי גם כן כל דברי השליחות. ואמרתי לו: ומה לי צורך בספר הזה? וכי כל זה אין אני יודע היטב, כל זה? וגם יודע אני כי כן כתוב בספר הזה, אז פתח הוא הספר ולא היה רואה כתוב בו הענין הזה. ואמרתי לו: הנה, כל עניני השליחות הזה כתובים הם בתחלת זה הספר בהסתר וברמז ואתה הוא שאינך מבין אותו. ויאמר לי: כבר אני יודע שכל הדברים האלו הם בחלום, שהרי החכם הג'ל נפטר זה זמן רב ואיך מדבר עמי בהקיץ? ועם כל זה השב לי תשובה מה אשיב לו, כי הנה הוא ממתין לי שאלך להשיב לו התשובה שלך וגם צוה עלי, שאומר לכבוד תורתו, שיזדרו בכל כחו לתקן העולם בלי שום עצלות, לפי שכבר הגיע זמן ואין בעולם מי שיכול לתקנו זולתך. ואל תדאג אם בני אדם אינן שומעין את דבריך ולא תירא ולא תחת משום אדם בעולם. אז אמרתי לו: ומה בידי לעשות, אם אינן רוצים לשמוע בקולי? והנה כל הימים אני טרוד במחשבה זו ואיני יודע מה אעשה. ויקץ.

[ל] (כט). ט"ו בשבט חלם שולימאן רקאק שהיה יום שמחת-תורה.

וראה חכם אחד רוכב בין הגויים על סוס לבן ותמה מזה. ויאמרו לו: הנה זה החכם התענה י"ו תעניות. ואילו התענה עוד תענית יום (36) השבעה: עשר, היה בא המשיח. ושם החכם היה ר' משה רקי. ואחר כך ראה אותי בבית הכנסת והוציאו ספר-תורה וקראו בו ואחר כך קמתי ודרשתי דרושים נפלאים מבהילים העולם. ואחר כך זימנתי להם סעודה גדולה, ויאכלו עמי.

[לא] (ל). בלילה הנז' חלם ר' צדוק הס[ו]ן פר שהיה יום שמחת ¹³⁸ תורה גם כן כנ"ל ואני לבוש צוף לבן בביתי והיה לי ספר תורה אחד ועליו עטרה גדולה ומפה נפלאה. והיו אומרים: לא ראינו מימינו עטרה יפה כזו. והייתי דורש להם דרושים נפלאים. ואחר-כך הולכתי לגן נאה והכינתי להם שם סעודה גדולה מתרנגולות פטומות וככרות לחם. והיו אומרים: מימינו לא אכלנו סעודה כזו.

[לב] (לא). בלילה הנז' חלם ר' כלב שהיינו בישיבה לומדים ובא שם מורי ז"ל האשכנזי ואמר לנו: רציתי ללמד לכם פירוש הלכה-למשה מסיני והלכה סתם וסברא ושמעתתא. והיה מפרש דברים נפלאים. ויקץ.

וחזר לישן וראה איך היינו בבית הכנסת אחד עוסקים בתורה ושם יותר ממאתיים עששיות דולקות, ודאור שלהם חשוך מאד. וחזר מורי ז"ל ונכנס שם במהירות גדול. ויאמר ר' כלב: איני יודע למה אלו הנרות חשוכות. ויאמר מורי: אני אתקן אורם. ויקם ויתקן מנורה אחת גדולה שהיתה שם, קרובה אצלי. ואז היתה מאירה מאד. ויאמר מורי: איני צריך לתקן כל הנרות אשר כאן, כי כיון שתיקנתי זו

המנורה הגדולה, מאליהן יאירו שאר הנרות. וכן היה כדבריו ¹³⁹.

[לג] (לב). כ"ד לשבט חלם בני שמואל שהיו באים שני תוגרמים אל ביתי, וסגרתי הפתח. ואז הוסר לוח אחד מן הדלת מאליו, ויכנסו משם לבית וישבו אצלי ויאמרו לי: אל תירא, כי יהודים צדיקים אנו ובאנו בצורת תוגרמים כדי שתקבל דברינו בשמחה ותעשה אותם. והאחד היתה מצנפתו לבנה, והב' במצנפת כעין הכרפס. והכרתי בהם שהיו באים כדי לשמוע דברי-תורה מפי, ודרשתי להם. ובהמשך הדרשה דרשתי להם מעלת הבכור וחשיבותו לפני ה' ¹⁴⁰. אמר לי בני: מה היא זאת המעלה? אמרתי לו: הנה, המשיח הוא בכור, וממשפחת אביו הוא משבט יהודה, אך משפחת אמו היא משבט ראובן הבכור, אף-על-פי שמקצת הבכורה ניתנה ליוסף. וכל זה הוא מבחינת גופו, אבל בחינת נפשו היא מן יוסף, שלקח עיקר הבכורה של ראובן. וגם כי הוא הבכור לרחל אמו. אז הפך בני פניו לאותו אשר מצנפתו ככרפס ואמר לו כמצחק: הנה אני בכור מאמי, איפשר שהמשיח יהיה ממני? ויאמר לי: אפשר שתהיה או אתה או אחד שיצא מזרעך. אחר כך דיבר עמי ואמר לי: דע לך כי אנחנו באים אליך בשליחות מן הזקן החכם היושב בירושלים תמיד והוא אוהבך בתכלית. והנה קח נא זה הכתב ששולח לך. אמרתי: כבר אני מכירו והיה אהובי גדול, יתכן ש(ה)עוד הוא חי? ואמר לי: ולמה תתמה מזה ולמה אינך חי? ואקח הכתב ואקראהו ובו כתובים דברים רבים בארוכה, אך מה שהוא זוכר היא נקיצור: אתה ה' חיים, כבר ידעת מה שמחשיבין אותך בשמים עד להפליא; גם ידעת כי אין הגאולה באה אלא על ידך ולכן טוב לך שמעצמך תמהר לקרב הגאולה, ותקבל שכר גדול.

139 הכוונה ברורה: שהוא תיקן את ר' חיים ויטאל בלבד ועל ידיו יתוקנו

כל האחרים.

ואם תתאחר, סוף הדבר הוא שיכריחוך מן השמים שתעשהו, ואז תוכרח לעשותו ולא תקבל שכר גדול. ואמנם אי-אפשר שתבא הגאולה כי אם על ידך, או ברצונך מעצמך, או על ידי הכרח. אלו דברי הכתב.

ואחר שהייתי קורא הכתב, היה בעל המצנפת ככרפס חוזר לעשות שליחותו בעל-פה, ככל הכתוב בכתב. ויאמר לו חברו: מה לך לספר כל זה? וכי הוא אינו יודע כל זה היטב? ואחר כך נתתי להם לאכול ולשתות. ויקץ.

[לד] (לג). ו' לאדר א' ראה אותי ר' כלב בחלום לבוש קמב"א¹⁴⁰ שלמשי אדומה ובידי חרב שלופה והייתי אומר: "לעשות נקמה בגוים" וכו' ¹⁴¹.

[לה] (לד). י"ד לאדר א' ראה ר' כלב בחלום נפטר אחד, ושאל לו: מה אומרים למעלה בענין הגאולה? ויאמר לי: אין לי רשות לאומרו, אבל לך להר' חיים המקובל ואמור לו פסוק "האלף לך שלמה" וכו' ¹⁴² והוא יגיד לך כמו שהוא יודע. כי הנה, בזה הפסוק נרמז קץ הגאולה וכמו ששלמה בנה בית המקדש א' כן בשמו של שלמה יבנה בית-המקדש לעתיד.

[לו] (לה). י"ד לאדר שני ראה ר' כלב בחלום את בני שמואל שהיה לו זקן ארוך ואדום, והיה תמיה בעצמו. ואמרתי לו: הנה, בני זה הוא גלגול מורי ז"ל האשכנזי ונתגלגל עתה בו כדי שאלמד לו חכמה זו, לשלם לו מה שהוא לימדני.

[לז] (לו). כ' לאדר שני חלם שמואל בני שהיה אז יום הדין הגדול והיה אדם הראשון ור' עקיבא דיינים לכל באי עולם והיו יושבין בחדר בימי האמצעית אצל החלונות. וברוך בן גריה היה השוטר שלהם.

וזה ברוך היה יושב בביתי החצונה מלקה לר' אליעזר ור' יהושע ור' שמעון בן יוחאי, כי אין איש נמלט מיום הדין, כנודע מפסוק "למה הרגזתני לעלות" ¹⁴³. אחר כך היה מלקה את המן האגגי. והיה בני תמיה: מה זכות היה לו להמך, להיות נידון אצל ג' גדולי עולם הנז' ? ויאמרו: לפי שמצדו האחד, הסמוכה להם, יצא משם רב שמואל בר שילת והוא הנידון עמהם ואינו המן עצמו כמו שאתה חושב. אחר-כך הכניסו לדון בחדר הנז' את חכם אחד שהיה נקרא שמו חכמי"ם. ושאל עליו: מי הוא זה ? ויאמרו לו: "מאן חכמים ? — ר' מאיר". וידינו אותו ויצא זכאי בדינו. ואז דיבר בני דבר אחד. ויגער בו (37) ר' מאיר. ויקצוף בני. ויאמר לו ר' מאיר: מצחק אני עמך, כי אנחנו קרובים בנשמותינו ואנחנו משורש אחד. וידבר לו דברי פיוסים. אחר-כך דנו את ברוך בן גריה ואמרו לו: הנה בתחלה היית ראוי ליקרא ארור, על-ידי ענין אחד, ואחר-כך נכנסת בכלל ברוך — וצריך שתקבל עונש על הזמן הראשון. אמר ברוך: כיון שכבר נכנסתי לכלל ברוך על-ידי ירמיה הנביא קרובי, נעקרתי מכל מה שקדם. ואז פטרוהו מן הדין ¹⁴⁴.

וישאל להם: מפני מה אין אבי יושב פה עמכם והנה הוא בעל הבית הזאת ? ויאמרו לו: וכי אין אתה [יודע] שהוא הוא רבי

[143] שמואל-א כח, טו].

144 ראה להלן בנספח א, שגלגול נפשו של ברוך בן גריה היה ר' יוסף המוגרבי (ך' טכול), שלא היה השלום שורה בינו לבין ר' חיים ויטאל. ראה להלן בחלק ד, סימן נח, ובמבוא.

עקיבא — אם-כן, הרי הוא כאילו הוא עצמו יושב פה. ועוד, כי אביך הוא גם-כן אדם הראשון, העומד פה. ויאמר להם: גם כל הנשמות כלולות באדם¹⁴⁵! ויאמרו לו: אינו דומה—כי שאר הנשמות הם דרך כללות נכללים בו, אבל אביך הוא אדם בעצמו, מהיותר מובהר ומשובח שבו.

[לח] (לז). כ"ח לאדר שני, רחל האשכנזית ראתה בחלום שהייתי בבית אחד ולפני שולחן מסודר בספרים ללמוד והייתי אוכל ארוחת ירק של צנון וחזרת. ותאמר לי: למה אתה אוכל אכילה זו? ואמרתי לה: מעולם לא פסק מעל שולחני לא צנון ולא חזרת ותמיד איני אוכל אלא ארוחת-ירק. ותרא בביתי ערימת תבן וקש גדולה, והנה היא בוערת באש והתבן והקש איננו אוכל. ואותו האש היה יוצא ממנו אור ומאיר לי ולכל הבית אור גדול. ותתמה על המראה ההוא, ותשאל אותי: מה ענין ההוא? ואמרתי לה: זהו שאמר הכתוב „והיה בית יעקב אש וכו' ובית עשו לקש“¹⁴⁶ וכו'. ותאמר לי: אתה אומר לי לשון הפסוק ככתבו, אבל אני רואה שהענין הוא ממשי במעשה ובפועל גמור.

[לט] (לח). ג' לניסן חלם ר' כלב שהייתי יושב בביתי ודורש סודות נפלאים לבני-אדם אשר שם, בפסוק „גדול יהיה כבוד הבית היה האחרון מן הראשון“ וכו'¹⁴⁷. ובתוך הדרש אמרתי: הוציאו כל איש מעלי! ויצאו כלם וישאר הוא לבדו עמי. ויאמר לי: למה צוית כך?

¹⁴⁵ ראה להלן, חלק ד, סימן לו, מא, ועוד שם. וראה בשער הגלגלים, דף יב, ב, ודף לב.

[¹⁴⁶ עובדיה א, יח.]

[¹⁴⁷ חגי ב, ט.]

ואמרתי לו: וכי אינך רואה אלו הנכנסות? וישא עיניו וירא שתי נשים לובשות לבנים וקומתן שוה. וישאלני: מי הן? ואמרתי לו: זו שבימין היא לאה וזו שבשמאל היא רחל. וישא עיניו להביט בפניהן. ותכהין עיניו. יען היו קרני הוד ואור וזיו כקרני החמה יוצאות מפניהן. ואני קמתי מפניהן ותדבר לאה עמי ותאמר לי: הנה באנו לחלות פניך שתצטער בצער רחל זאת, אשר היא מסורה עתה ביד עשו הרשע שלקחה והיא בצער גדול. לכן, הרבה בתפלה עליה להב"ה שיוציאנה מתחת ידו ויקרב הגאולה.

ויבך ר' כלב על זה בכיה גדולה. ויאמר: והלא בראשונה, כאשר בא עשו לקראת יעקב, נגש יוסף לפניה, כדי שלא יביט בה כלל¹⁴⁸—ועתה איך נמסרה ממש בידו?!

ואשב אני על הארץ ואתפלל ואבך לפני הב"ה בכיה גדולה ובכמה מיני השתחויה וכריעה ובריקה וקידה. ואתפלל תפלה אחת מסודרת על ענין שאלה מהשי"ת, שיקרב גאולת ישראל ויציל את רחל מתחת יד עשו הרשע וכו'. ואז ראינו אדם אחד ולא זכר מי הוא. ויאמר לנו: אל תרבו מאד בבכיה, כי עתה הוא חדש ניסן. ואז גמרתי תפלתי. וילכו שתי הנשים ההן לדרכן. ואמנם, כשבאו לפני בתחלה היו באות מהמערב ופניהן למזרח, ואני יושב בדרום בביתי.

וחלום זה היה ממש בשעת אילת-השחר. ויקץ מתוך הבכיה, והנה עדיין היו עיניו יורדות דמעה. ומשם בא לביתי להתפלל שחרית.

מ. חול המועד של פסח. חלם ר"ש חייטי שהיו בני אדם באים אלי

[148] עיין בראשית רבא עח, י, מהר" טהעאדאר עמ' 928: וביוסף כת' ואחר נגש יוסף ורחל וישתחוו אלא אמר יוסף זה הרשע עינו רמה שלא יראה את אמה וגבהה קומתו וכיפת אותה. ועיין בהערות שפ. ע"י גם: תורה שלמה, חלק חמישי, ויצא, עמ' 1301.]

להחזירם בתשובה. והייתי אומר להם: דעו שאני לא נולדתי בעולם הזה אלא להשיב בני-אדם בתשובה וכל הנשמות שנתקנו תנו אותם לי עמי, והנשמות שעדיין לא נטהרו יחזרו למעלה, להצרף ולהזקק עד שיתוקנו.

מא. כ' לניסן חלם ר' יוסף סיגורא שהיה רואה כל הגוים שבדמשק אסופות אסופות והיו אומרים: כבר נגלה מלך ישראל ובא בלי ספק בזה העולם. וגם ר' דוד גאויזון ביום הזה הוא יוצא ממצרים לבא פה. והיו שואלים זה לזה: מהיכן יצאו אלה הדברים? והיו אומרים כי עשרה חכמים שלהם נתקבצו במקום אחד ועשו פעולה בהשבעות והשיגו בידיעתם, כי כן הוא בלי ספק. ויקץ.

וישן ויחלום שנית ויקץ. והיה מדבר ומוציא מפיו פסוקים אלו: "עד מהרה ירוץ דברו, הנותן שלג כצמר וכו', משליך וכו', ישלח וכו', מגיד דבריו ליעקב" וכו' ¹⁴⁹. ויקץ (38).

וישן ויחלום שלישית, כי היה בא לביתי לספר שני החלומות הנזכרים. והייתי אני ור' י[עקב] מונידאס ובני-אדם אחרים בבית-הכנסת. והיה ר' י[עקב] הגז' אומר לי: תן לנו אות ומופת על אלו הדברים שאתה אומר לנו. ואתכעס עליהם ואמרתי: כמה אני טורח בעבורכם להטיב לכם ואינכם מאמינים לקולי! והביטו וראו כתיבה זו שכתבתי מזמן מורי ז"ל. וגם ראו שמות העשרה חבירים שאני עתיד לקבץ על ענין הזה. ויביטו וימצאו כתוב שם שמותם ואחד מהם היה נקרא יעקב מנשה והשאר שכח שמותם. ויתמה ר' יוסף סיגורא על יעקב מנשה, איך זכה להיות מן העשרה. ויאמר: אין זה כי אם לפי שהוא בעל-צדקה גדול ומכניס אורחים תמיד. אחר כך הייתי מראה להם באותה הכתיבה הגז', בדף אחר, כתוב שם "יעקב

אבולעפיא" וקו אחד של דם מקיף שמו. ואמרתי להם: דעו לכם שכל זמן שזה הוא שכור אין לו תקנה. ואחר כך סיפר לי אותו שני החלומות שחלם הוא כנ"ל. ויקץ.

[מב] (מא). בלילה הנזכר חלם ר' נסים שהיה הולך לירושלים עם ר"ש חייטי, ובצאתם מן דמשק היה נהר גדול, ונכנסו בספינה קטנה, לעבור לצד השני של הנהר. ויקם עליהם גל-מים גדול להטביעם, ופגעו באי אחת שהיתה בתוך מימי הנהר ההוא, וכל האי היה מוקף חומת עץ כעין מרפסת נאה, ובה הרבה חלונות פתוחים מד' רוחותיה לנהר ההוא. ויתאחזו בעצי החומה ויכנסו לתוך האי ההיא וניצולו. ויראו והנה כל האי זרועה בתכלית היופי. וישאלו: למי האי הזו? ויאמרו להם: זו נקראת האי של חיים הזקן. ויראו באמצע האי צומח שם תומר אחד גדול ושם הייתי אני ור' יצחק אלטיף ואנשים אחרים עמי. והייתי אומר: כבר יש עמנו פה תשעה אנשים, ואם היה בא איש אחד היינו עשרה ואמרנו קדיש.

[מג] (מב). כ"ב ניסן חלם ר' נסים, שהיה שואל לאיש אחד עלי ואמר לו האיש ההוא: אם יטהר מרכבת הזקיהו לא יירא משום אדם.

[מד] (מג). באייר חלם ר' יצחק אלטיף, שיום אחד נתעלפתי עילוף גדול, כמו שעה אחת, ובאו אנשים זקנים לאין קץ ונשים רבות לראות אותי, ותמלא הבית לגמרי. והיו מצטערים כולם עלי. ואחר כך הוסר העילוף ופתחתי עיני ואמרתי להם: דעו, כי עתה עלתה נפשי עד כסא-הכבוד וחזרו ושלחו את נפשי בעולם הזה, כדי שאדרוש לכם ואדריך אתכם בתשובה ובעניני הצדקה.

אז היו כולם נושקין את ידי. ואחר כך באה אשתי גאמילא והסירה החלוק שעלי והלבישתני חלוק אחר לבן וטוב.

[מה] (מד). בחדש אייר חלמה מירא אחות ר"ש חייטי בהיותה בכפר, כי ראתה בית-הכנסת ארוך, לא ישוער ארכו ותפארתו, ונתמלא אנשים לאין קץ לובשי ציצית ותפלין ומתפללין בכובד ראש ויראה. ובקצה בית הכנסת חלון אחד ושם אדם גדול מאד עטוף בציצית ותפלין. ובתוך התפלה יצאה בת קול ואמרת: צדקה, צדקה, צדקה וצדקה תציל ממות¹⁵⁰. אחר כך ראתה שני שוטרים תופשים בר' יעקב אבולעפיא מימינו ומשמאלו, להביאו לדין, ואביו ר' שלמה ודודו ר' אברהם צועקים ואומרים: אין עליו אשם, כי אנשי דמשק רשעים, ואינו יכול להוכיחם. אז החכם הנ"ל הפך פניו להם בכעס גדול ובנזיפה, ואמר: שקר אתם אומרים, כי כל האשם תלוי בו. ויברח יעקב הנז' מידם. ויבאו עשרה שוטרים אחרים, באין לבקשו ולא מצאוהו. וירם שוטר האחד מהם ידו ויחזק בזקן עצמו, ויאמר: גם אם יסתר במסתרים משם אביאנו, כי הוא גרם להביא גזירה רעה על העיר הזו לסיבה שאינו מוחה בהם והנה הגזירה נצבת נגד פניכם.

וישאו עיניהם לשמים והנה חשך אפילה גדולה ורעמים וקולות אבני בלסטראות יוצאות ומרעישות העולם. אז בקשו הר' משה קורדואירו והר' אלישע גאליקו והר' מרדכי אחיו למד סניגוריא עליו. אז צעק עליהם החכם הנ"ל, ואמר להם: אין בזה העולם חנופה ולא משוא פנים, והאמת הוא כי כל העון תלוי בו, לפי שאינו מוחה בהם. ויקץ. ואז בשבועה היא נתחזקה המגיפה בעיר להפליא.

[מו] (מה). ט לתמוז חלמה מרחבה אשת ר"ש חייטי, שהיתה הולכת בשדה וראתה פתח אחד ונכנסה בגן אחד גדול מאד והאילנות שבו מריחין כמור ואהללות. גם היו בתוכו בתים רבים נאים, דבר (39) נפלא.

ובריכת מים נובעים גדולה להפליא בתוך הגן ושאדריבן¹⁵¹ יוצא בתוכה שממנו נובעין המים. וסביבות הבריכה ספסלים רבים לישיב שם בני-אדם. ולא היתה רואה שום אדם בכל הגן [ה]הוא והיתה נכנסת בכל הבתים לראות עניינם ותשא עיניה ותרא אשה אחת חשובה מאד, יפה ושמינה ובעלת-בשר, יושבת בעליה אחת גבוהה. ותאמר לה: איך נכנסת בזה הגן, אשר אין רשות לשום אדם ליכנס בו? אז היתה חושבת בדעתה: מי הוא בעל זה הגן המפואר? ותשמע קול יוצא ואומר: "זה הגן הוא מקומו של הר' חיים המקובל", ולא ראתה מהיכן יצא הקול ההוא. ולפי שעה ראתה אותי עומד אצלה. והייתי אומר לה: הנה, זה הוא המקום האמיתי.

[מז] (מו). ח' לאב ליל שבת חזרה מירא אחות ר"ש חייטי הנ"ל (מסימן מה), שראתה בחלום להר' מרדכי משמת והר' משה קורדואירו והר' דוד נ' זמרא והר' משה ברוך בעלה, נצבים פתח הרחוב הקטן אשר אני והיא דרים שם. ונזף בה בעלה הגז' בכעס ואמר לה: למה נתעצלת באותו השליחות ששלחתי לך בחודש אייר? ותאמר לו: הנה ר' יעקב אבולעפיא הלך לצפת. ויאמר לה בכעס גדול: וכי מה לנו בזה, אם הוא פה או בצפת? והנה, הר' חיים המקובל שכינך, לכי אמרי לו כי עד עתה יגענו להליץ זכות על יושבי העיר הזו, וראי זו הזיעה היוצאת מן בשרינו תוכיח על יגיעתנו וכבר אין תפלתנו יכולה להליץ עליהם מרוב עבירות גדולות אשר בקרבה.

[מח] (מו). י"א לאב חלם בני שמואל שהייתי שולח לבתי לקנות לי מלפפונות ותכף היתה חוזרת ואומרת: אדום ירקרק ירוק. אמרתי לה: וכי ג' מלכי השדים הם באים לביתי? וראיתי שהיו נכנסין דרך

151 כנראה מזרקה ולא מצאתי את מקורו של השם הזה (פרסי?).

פתח ביתי ג' מלכי השדים, האדום והלבן והירוק. ולא נכנסו מעומד
אלא יושבין ונסחבין על ארכובותיהן. ותחלה הכניסו רגליהן ואחר
כך גופם וישבו לפנים סמוך אל הפתח. אז השתחויתי להם ג'
השתחויות. ויאהב האדום את שמואל מאד. ויאמר לו שמואל: הנה
בוזה השבוע שאלנו אל השדים הנקראים שרי-מראה וידברו אלינו כך
וכך וכו' כנזכר בקונטרס ענייני גשמיים בסימן כג¹⁵².
אח"כ חזר שמואל בו ואמר: לא כך היה כי אם מלאך אחד הנקרא
צדקי"אל. אמר לו: כך הוא, כי כל מלך מן ז' מלכי השדים יש מלאך אחד
ממונה עליו. אז שאלתי אני לו: למה באתם אלי, עתה? ויאמר לי:
הנה, כשהורדת המלאך הנזכר לא חטאת, יען חפצת לידע הדברים
ששאלת ממנו, אבל מה שאתה חוטא הוא על שלא האמנת לדבריו
שאמר לך שאתה מוכרח להשיב את העם בתשובה ואינך מקיים
דבריו. ודע, כי כל דברי המלאך ההוא אמתיים והוא אשר שלחנו
לדבר לך הדברים האלה משמו. אז גם מלך הלבן פתח פיו ויאמר:
הלא עד עתה הייתי שותק, אבל דע לך כי כל מה שאמר לך אותו
המלאך הוא אמת ויציב ואם אינך רוצה להאמין דבריו, תדע מה
שיהיה לך! אך מלך הירוק לא דיבר כלל. והנה המלך האדום היה
לבוש בגד צמר אדום נאה ומלך הלבן לובש בגד-צמר לבן דק,
ומלך הירוק היה לובש בגד-משי ירוק. ואמנם המלך הלבן היה
קצר קומה מאד. אחר כך יצא מלך האדום עם שמואל ונכנס לבית
התנור שאצל שכונתנו ואמר לו לבעל התנור: תן ככר-לחם אחד
להר' חיים, ולא רצה. אז קרב אליו להזיקו, ואז גשק רגליו ויתן לו
הלחם ויביאהו לי. אחר-כך נתעלמו הלבן והירוק, לא נשאר כי
אם האדום. ויאמר לנו: אם תרצה אתן לך אות כי כל הנ"ל הוא אמת.
אז הכניסנו לתוך הבור שבחצר, ובתחתית הבור נקב אחד, והוציאנו

משם והכניסנו לבית אחד נאה במצעות נאות ובו חלונות הרבה. וכל חלון פתוח לדרך אחת, ובהם יוצאין הם אל המקום שרוצים ללכת שם. ויוציאנו מחלון אחד ויוליכנו אל הים הגדול ובזוית אחת שבים היה שם חשך גדול ובאמצע מקום החשך נקב קטון בשיעור רמון והיה בו כעין אור של נר מאיר. ושם בור אחד גדול מאד ועמוק בלתי כתלים, סביב הבור, שלא יכנסו בו מימי הים, ועם כל זה לא היו נכנסין מימי הים בתוכו. ויאמר לו: ראיתם זה הפלא? ודעו, כי בדרך הזו אנחנו עולים מתחת לארץ, כי שם מושבינו. ובדרך הזה עלינו כשבאנו עתה אליך להגיד לך שליחות המלאך הנ"ל (40).

[מט] (מח). י"ב לאב חלמה אשת עוזיאל שמש אסקליין והוא דר בכנסת הנשים, כי ראתה אנשים והיו מכבדין ומרביצין השווקים שהולכין בהם לקהל של אסקליין. ותשאל להם ויאמרו לה: זה אננו עושין לכבוד הר' חיים המקובל, שחוזר להיות מנהיג וחכם על קהל אסקליין, כבראשונה. ותרא אותי נכנס בבית-הכנסת ואחרי נכנסו כמו מאתים אנשים לבושים לבנים ואחריהן כמו ק' אנשים לובשי מוראדו¹⁵³ ואחריהן כמו שמונים לבושי שחורים. וישבתי אני ושמואל בני במקומינו תחת ההיכל. והמאתים לובשי לבן ישבו נגדנו לפנינו ולבושי המוראדו אחריהם ולבושי השחורים אחרי כולן במושב האבלים אצל הפתח. ויאמר לי שמואל: הבט וראת איך מקומנו לבד הוא מהודר ומצוייר בתכלית היופי ברקמי זהב וכל כתלי בית-הכנסת מתקלף קליפות ליפול. ועשרה חכמים נפטרים יושבים כנגדי — ז' מצפת והר' יצחק קארו והר' שמואל עמרם והר' יוסף פיסו מדמשק. ותאמר זו האשה לבעלה השמש: לך מהרה ותקבץ כל קהל אסקליין, שיבאו לפני

החכמים האלו שבאו. ויאמרו לו החכמים: אין אנו צריכין לך. כי אתנו שלוחים לקבצם. וישלחו שליח לקבצם ויבא ויאמר להם: הנה יצחק עורייבי הוא בבתי הנוצרים לגבות רביתותיו ור' חיים ברור הלך לחליב והשלישי, והוא יהושע שנינא, הנה הוא בא. ויבאו שם יהושע הנז' ועמו ישראל דאלי לבדם. ויאמר יהושע: הנה בית הכנסת הזה נופל וחרב והלואי שיחרב לגמרי, כי מה בידינו לעשות כיוון ששאר הקהל לא באו. ויאמר ישראל: אין כח בידינו לתקן החורבן הזה. אז אמרו החכמים הנז': כיוון שהקהל הזה אינן חוששין לכבדינו, הננו הולכים וחכמים אחרים יותר חזקים ממנו הם יבאו וייסרו אותם.

אז היתה בית הכנסת של הנשים גם כן מליאה נשים ושם רחל האשכנזית. ותאמר לה אשת עוזיאל: איך הוא שהר' י[צחק] קארו היה בעולם הזה סגי-נהור לגמרי ור' שמואל עמרון סומא באחת מעיניו ור' יוסף פיסו בעל בשר ושמן ועתה הם ממש להפך? ותאמר לה: הנה בעולם הבא מתרפאין כל בעלי מומין וכן מי שהיה בעל-בשר בעולם-הזה, הוא רזה בעולם-הבא, על-ידי התורה המתשת חומר האדם.

אז יצאתי אני גם-כן. ותצא האשה הנז' אחרי. וראינו שהיה שם בעזרה יורה גדולה על האש מן זפת רותח ובעלה עוזיאל אצל היורה. ותשאלהו אשתו: מה זה? ויאמר לה: זה הוא להרתיח בה את קהל אסקליין שלא רצו להתחזיר להר' חיים לחכם עליהם. אז נגעה ידה ביורה וקפץ טיפת זפת מן היורה לידה.

ואצא מפתח העזרה, ויביאו אצלי פרה אחת לבנה כולה, ושום שיער של גוון אחר לא היה בה; ועליה מצע אחד לבן, מרוקם בכסף לבן; ועליו כר אחד לבן, מרוקם בכסף. וחבל אחד של משי, עשוי מעשה עבות חובש את המצע והכר על הפרה.

וחיו שם לפני אנשים לאין קץ. ותרא ג' אנשים נצבים אצל הפרה.

ולהם בתי-ידיים במלבושיהם רחבים מאד, כבתי-ידיים של הערביים. ואלו ג' האנשים לא היו להם ידיים. והיו האנשים תמהים באיזי אופן ירכיבוני ג' האנשים מבלי ידיים על הפרה. או הוציא כל אחד מהן שתי כנפים גדולים ככנפי הנשר מתוך בתי הידיים ולקחוני בכנפיהן וירכיבוני על הפרה. ואלך.

ותשאל האשה אל הנשים העומדות שם: להיכן מוליכין להחכם? ויאמרו לה: להר הכרמל; והנה גם אנחנו כולנו נלך עתה לבתינו, ונקח המלבושים הנאים שלנו ונלך עמו שם.

ותאמר להם: ואיך אשת החכם אינה הולכת עמו? ויאמרו לה: כבר היא רוכבת על הבהמה ועומדת בפתח ביתה ללכת עמו.

ואלך אני והיה איש א' לפני ושמעו אליהו עמיאל ובידו חנית ארוכה מאד ובראשה דגל א' גדול מאד מרוקם בכסף כעין דגל המלכים והוא נוסע והולך לפני בדרך הגו'.

והנה השחר עלה ויכנס החזן בבית-הכנסת ויאמר סליחות בקול רם. ותעור משנתה מתוך יראה גדולה ותשמע להחזן ואמר: ה' שמעה, ה' סלחה וכו'. ותאמר היא: אמן, כן יאמר ה'. ותבט בגב ידה ותרא טיפה אחת שחורה כזפת עליה ותזכור מטיפת הזפת שראתה בחלום כנ"ל. ותרצהו היטב ויעבור מעל ידה.

[ג] (מט). ליל שבת ט"ו באב חלמה מרחבא אשת ר"ש חייטי שראתה עצמה במקום אחד ותאמר בלבה: הנה זה המקום הוא טבריא. ויאמרו לה: כן הוא. ותראה כי היתה שם בפתח בית-הכנסת, והוא מלא אנשים רבים מישראל קהל גדול וחכם אחד עמד ודורש להם. ויאמר (41) החכם ההוא ושני חכמים שהיו שם עמו: הנה אנחנו בזה העולם העליון דורשים לרבים, ולמה הר' חיים המקובל אינו רוצה לדורש לרבים בעולם השפל, להשיב בני-אדם בתשובה? ועל-ידי כן שאינו דורש להם, תבא עליהם רעה גדולה. ויקם אחד ויאמר:

ואיך ידרוש להם ואינן רוצים לשומעו ולקיים דבריו? ויאמר החכם הנ"ל: אמת הוא שאינן רוצין לשמוע, אבל הרבה אנשים אחרים יש, כי הם שומעין לו.

וירד מטר מן השמים והמטיר אבנים שחורות דקות כעין ברד שחור תמורת מטר. והיו אומרין לה: הנה זה המטר שחור שיורד. הוא לפי שאינן שומעין דברי הר' חיים המקובל.

[נא] (נב). בלילה הנז' בא ר' יעקב אבולעפיא מצפת ובלבל התשובה. ואז היה ר' ישועה המלמד בבית הכנסת ספרדים באשמורת הבקר יושב שם בבית הכנסת ועוסק בתורה ונתנמנם נים ולא נים וכמעט שהיה ממש בהקיץ.

וירא והנה מעין נובע מים חיים גדול מאד יוצא מתוך בית הכנסת ויוצא לחוץ דרך הפתח. והיה הוא בעצמו אומר: זהו שאמר הכתוב: „ומעין מבית ה' יצא והשקה“¹⁵⁴ וכו'.

וירא, והנה במקור המעין חרס אחד מן נחשת עומד שם ומעכב נביעת המים. ויאמר אל העומדים שם: הנה מה שסותם פי התהום, שלא יעלה הוא חרס ממש, כמו שאמרו ז"ל על דוד המלך ע"ה כשכרה השיתין; ולמה נשתנה זה החרס להיות מן נחשת הנקרא בערבי נחש? ויאמרו לו: הכל הוא א'. ויחזור לשאול. ויאמרו לו: לך שאל להר' חיים המקובל והוא יגיד לך. ויפצר בם מאד ויאמרו לו: הנה חרס ונחש מספרן שוה במספר קטן¹⁵⁵. ויאמר לי: ומי הוא זה אשר הניח זה החרס כאן? ויאמרו לו: יעקב אבולעפיא. אבל דע, כי אף על פי כן סוף הדבר יהיה טוב והמעין

154 קאל ה, יח.

155 חרס במספר קטן — בחשבון העשרות והמאות כיחידות — עולה טו

וכמרכן נחש.

הזה לא יפסק ויהיה טוב, כי כך נחש במספר קטן עם הכולל¹⁵⁶
בגימטריא טו"ב. אחר כך:

[נב] (נא). בליל שבת כ"ז לאלול, בהיותו גם כן נים ולא נים
באשמורת הבוקר בבית-הכנסת הנז', חזר לשאול על ענין החרס הנ"ל.
ויאמרו לו: הנה גם בשמו של ר' יעקב אבולעפיא נרמז כל הנ"ל:
כי הנה יעקב במספר קטן הוא בגימטריא נחש. ויאמר להם: ואיך
הוא? ויאמרו לו: כבר בתורה נכתב יעקוב מלא ו* והוא במספר
קטן כמו נחש.

[נג] (נב). ראש-חודש אלול. אחות ר"ש חייטי בקיאה בלחש טיפות-
שמן על כוס מים.

שאלתי: אם אצליה בתשובת אנשי דמשק? והשיבה: כי מאת ה' היתה
להכניס תשובה בלבם, ואנשים הרבה ישובו בתשובה, אך לא לגמרי,
לפי ששורשם מר והושרש היצר הרע בלבם: ועם כל זה ראוי
להשיבם, כי לא עלי המלאכה לגמור, ויהיו מחלוקות גדולות בין
המוסתערבים והספרדים, ויפסידו ממון רב. והנה כבר התחילה הקטטה,
אלא שהב"ה משקיט אותה, ואחר-כך תהיה קטטה גדולה כנז':
וימות חכם זקן ועשיר אשר ראה לו בנים ובני בנים והוא מוסתערב,
בינוני הקומה, ויחלה ד' או ה' ימים וימות קודם ראש-השנה הב[א]
ר[אשון] או יותר קודם. ואחר שימות תתחדש הקטטה עוד ואחר כך
תשקוט הארץ ויהיו כולם לאחדים.

עוד שאלתי: היכן מזלי? ותאמר לי: כי כל ימי היותי בחוץ-לארץ
או פה דמשק, לא אמצא נחת-רוח כלל, לא לנפשי ולא לגופי ולא
לממוני. ואם אלך לצפת יהיה לי נחת רוח כפלי כפלים מבדמשק.

¹⁵⁶ כנ"ל עם עוד מספר אחד, לחשבון התיבה עצמה.

* ע"י ויקרא כו, מב; ירמיה ל, יח; שם לג, כו; שם מו, כז; שם נא, יט.

אמנם, אין מזלי עומד אלא בירושלים, לכל פרטיה, בחיתי בעולם-
הזה ובעולם-הבא. והב"ה וכל הנשמות וכל המלאכים בכעס עלי על
ישיבתי פה. והנה, תחלה הייתי דר שם ומפני קטטות ולשון הרע
יצאתי משם, ואילו לא יצאתי אפשר שכבר באה הגאולה בימי.
ואמנם, כבר עתה מתו כל האנשים המבקשים את נפשי וכשאלך
עתה יהיה לי שם מעלה גדולה וכבוד גדול ועושר ושלמות הנפש.
ולא עוד, אלא שמקום של קבורתי הוא שם. ובלכתי שם ילך עמי
יוסי בני וג' אוהבים ילכו עמי לתור הארץ ויחזרו פה ויוליכו שם
בתייהם. וח' בעלי בתים ילכו לגור שם בעבורי ובמעט זמן יתרבו
שם בעלי בתים הרבה קרוב לת"ק, מכל המקומות. ותכף בלכתי שם
ישלח לי איש אחד עשיר גדול מארץ אחרת דרך יבשה מתנה גדולה
על ידי שליח. ואחר כך יבא הוא וג' עשירים אחרים ויעמדו שם
עמי ויטיבו לי במתנות גדולות. וגם ייטיבו אל אנשי ירושלים בעבורי.
ובבואם ימצאו שם קטטה גדולה, היהודים עם הגויים, על ענין ממון.
והם ישקיטו הקטטה הנו'. והליכתי זו תהיה מהיום עד תשלום ז'
חדשים. ובחדש השמיני יעלה במחשבתי פתאום לילך שם ושם
אשיא את בני ובנותי עם אנשים מארצות אחרות, ולא מתושבי
הארץ. ומשם אכתוב לכל הארצות אגרות ולא יפילו דברי ארצה
וישלחו ממון רב להעמיד המדינה על תילה. ואותות ומופתים אראה
שם בעיני על דרך הגאולה, אך הגאולה בעצמה לא יש (42) (יש) כזו
באלו השרים שבזה הזמן לדעת מתי תהיה. וכשאהיה שם אהיה
תמיד נותן הודאות לשי"ת על שהוציאני מדמשק, על רוב הצרות
שעתידות לבא בה. ומכללן הוא, כי ג' פעמים תבער אש בבתי דמשק
בין האומות, ולא יודע מהיכן ירד האש, ואינו אלא מן השמיים.
ובהיותי בירושלים אשמע פעמים הרבה שמועות מבהילות כי הגוים
נאספים להלחם עליה והכל יהיה הבל, כי אם שלום ואמת יהיה בימי.

[נד] (נג). ט' לאלול. מזל-טוב, המלחשת על טיפות-השמן גם שומעת קול דובר אליה, אמרה לי כי כל גדולת כוכב מזלי אינו אלא בירושלים לכל דבר—אם לענין השגת החכמה בשלימותה, אם לענין מזונותי, אם לשררה וכבוד. וענין שלימות חכמתי היא שנת ע"ה למולדתי. וימי חיי ק שנה. ושם בירושלים אקבר מבן ק' או פ"ט. וג' בנים זכרים יהיו לי מאשתי גאמילא ושמואל יגדל מבן ט"ו ומעלה בחכמה מאד. והבן שיולד לי בשנה זו יגדל יותר ממני מאד בחכמה.

[נה] (נד). הש"ע. ליל ראש-השנה חלם ר' יעקב רומאנו הדר בירושלים שראה בחלומו מן קרן הר-הבית מזרחי-דרומי עד הר-הזתים על נחל קדרון ועמק יהושפט, גשר אחד גדול בנוי כעין קשת ממש, ועל הקשת כסא. וישאל: למי זה הכסא? ויאמרו לו: הנה בו ישב הב"ה לשפוט כל הגוים בעמק הזה. וירא כל העמק מלא אנשים מעוטפי ציצית ולובשי תפלין. ויראני אני חיים, בא ממקום רחוק עד העמק ההוא, ואחרי באים אנשים עם רב כחול הים לובשי תפלין וציצית. ובהגיעי שם, קמתי כמו שליח צבור והתפללתי עם הצבור ההם והייתי אומר: ויעבור וכו' וכל השלש עשרה מדות. ויקץ.

[נו] (נז). ו' לתשרי. חלם ר' ברוך פוליישטרו שראה בחלום לר' ישעיה שיני נ"ע, שהיה נכנס לביתי בתכריכין לבנים ורביד זהב על צוארו וישב לנגדי ויאמר לי: עתה באתי מן השמים בשליחות; יען כי תחלה שלחו הרוח ההוא בבת רפאל עניו להשיב בתשובה לאנשי דמשק ולא האמינו לדבריו ועתה אני בא בשליחות ההוא, באופן שלא יוכלו להכחיש. וזה לכם האות: כי ספר הזה שבידי נכתב בשמים. ואראהו, והנה הוא כתוב באותיות שלנו הנקראות רש"י, והיו מוזהבות, והראה לי כתוב בספר ההוא כל ענייני השליחות.

שישובו בתשובה ככל שליחות דברי הרוח ההוא ממש.

[גז] (נו). ב' לחשון ליל-שבת חלם שמואל בני והנה ים-סוף לפניו, והוא ארוך מאד אבל אינו רחב הרבה. ויקרע הים לרחבו, ויהי ליבשה באמצע ב' חלקיו כזה:

והנה בחלק הא' של הים עצמו היו ב' שבטים בני יעקב עצמן, דן ונפתלי וכל צבאותיהם בתוך הים, אצל היבשה שנקרעה, ושני דגלים ביד דן ונפתלי אבותיהם. ובחלק הים השני, אצל היבשה, ב' שבטים אחרים עצמן, גד ואשר, הם וצבאותיהם; וב' דגלים ביד גד ואשר אביהם אצל היבשה גם כן. ואני הייתי עומד תוך היבשה שנקרעה מצד האחד ובידי דגל יהודה. ואני וד' השבטים נוסעים והולכים לצאת משם, ופנינו לצד אחד של הים. ור' יעקב אבולעפיא עומד בצד שכנגדי ביבשה גם כן ופניו הפך מכולנו, לצאת מצד האחר, ובידו דגל יוסף. וישאל בני: וכי זה ראוי לשאת דגל יוסף? ויאמרו לו: אף-על-פי שאינו ראוי, עמ-כל-זה לסיבת היותו תלמיד-חכם נושא אותו. אמנם, הוא הולך למפרע מכל השבטים, אחור באחור. ויקץ. ואולי פתרונו בסוד: אני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן¹⁵⁷. ואמר ומי בראש וכו' ולא רצה. וישב אחור. והבן זה.

[גח] (גז). עשרים לטבת ליל ששי חלם ר' יהושע אלטיף שהמלך גזר כליה חס ושלום על הספרדים שבדמשק. ועליתי אני בתיבה.

ואמרתי להם: כל זה בא לכם מפני שלא שמעתם בקולי לשוב בתשובה ולכן אם תאבו לשמוע דרשותי ותשובו בתשובה, עלי לבטל גזירה הקשה הזאת מעליכם, בלי ספק. ויענו: לא נעשה ולא נשמע.

אז באו חיילות המלך ונכנסו ברחוב היהודים והיו הורגים כל הנמצא. ויתחבא ר' יעקב אבולעפיא וכל הספרדים עמו במחילות עפר תחת הארץ. וירא ר' יהושע אלטיף את ר' בנימן סרוק שהיה מתחבא מבית לבית ויבא אלי לחלות פני, שאניחם ליכנס בביתי. ואמרתי להם: כיון שנגזרה גזירה, הלואי שאוכל לבני ביתי. וילך ר' בנימן להתחבא ור' יהושע אלטיף יצא לשדה. וירא שם לר' יעקב מונידאס ויאמר לו: אינך מודה שכל הגזירה הזו באה בעבור ר' יעקב אבולעפיא, שמנע להר' חיים המקובל להשיבכם בתשובה? ויאמר לו: אין ספק כי כן הוא.

ויברח רבי יהושע אלטיף לצפת. וירא לתלמידי-חכמים אשר שם בוטחים ושקטים ויאמר להם: איך לא באה גם עליכם צרת דמשק? ויאמרו לו: הם חטאו על ששמעו לר' יעקב אבולעפיא, החכם שלהם, כדי למנוע דרשות ותוכחות הר' חיים המקובל ולא כן אנחנו.

[נט] (נח). ליל ה' י"ט לטבת חלם ר' יהושע אלטיף שבאה גזירה מאת (43) המלך להרוס ולהחרیب שליש הבתים של היהודים אשר בדמשק והוא המקום הנקרא ת"ל — ערו ערו עד היסוד ולא יבנו עוד לעולם, על רוב העבירות, שגדלה רעתם לפני ה'. וראה כי כרגע נחרבו עד היסוד ולא נשארו לזכרון.

[ס] (נט). כ"ה לטבת חלם ר' כלב שהיינו ברחוב ובא אדם חכם אחד זקן מצפת ויאמר לי: מה אתה עושה פה? ואמרתי לו: אינך יודע כי נשארתי בעולם-הזה להיותי מאסף לכל המחנות? ויאמר

לי: אם כן, אתה משבטו של דן¹⁵⁸. אמרתי לו: איני כי אם משבט אחר, יותר עליון, אבל באתי להיותי מאסף לכל המחנות.

[סא] (ס). ראש-חדש שבט חלם ר' כלב שהייתי ברחוב וקומתי גבוהה מכל בני אדם מאד. והיו הכל תמהים. לפי שמתחלה הייתי קצר-הקומה. ויאמר להם ר' כלב: כל תרוצה לראות את שאול המלך יראה אותו, כי הוא-הוא, כי גם שאול היה משכמו ומעלה גבוה מכל העם.

[סב] (סא). ליל שבת כ' לשבט חלם בני יוסי שהיה בביתו ושמע קול כרוזים מכריזים: הנה מלך ישראל עובר וכל מי שהוא יהודי יבוא ללוותו. וכל השומעים היו באים והיו מתקבצים אלפים ורבבות מישראל. וגם הוא יצא מפתח ביתו בחוץ, ברחוב העיר, וירא כתות כתות מהלכות זו אחר זו, כת אחת בעלי חרבות וכת אחרת בעלי רומחים וכת אחרת בעלי-קשתות וכת אחרת בעלי-אלתות, רוצה לומר: עצים עבים ומקלות וכתות רבות מכל מיני זיין שבעולם. וכשיצא לקח בידו מקל אחד הנקרא אלה, והיתה מן זהב. אמר לו איש אחד שהיה נקרא יצחק: למה עתה עומד בזו הכת? לך לך עם הכת שלפנינו, שהם בעלי מקלות. אז הלך עמהם. וירא בראש כל המחנות שורה אחת של שלשה אנשים ובאמצע היה מלך ישראל והיה כבן ששים שנה וזקנו שחורה ולבנה מעורבת ואני מצידו האחד ואיש אחר מצדו השנית, ולא זכר מיהו. ואחר שלשתנו היו באים כל ההמון הנז', כת אחר כת¹⁵⁹. כי אמרו לו בחלום הנז', כי

158 אולי משום שבני דן הלכו צפונה לכבוש להם ארץ מאחורי תחום כיבושי כל השבטים והיה בכך למאסף.

159 במקום זה נאמר בכתב-היד: "עיין בסוף זה החלום", ששם צויין ההמשך הבא כאן למקום הזה.

הכת הראשונה ההולכת אחרי המלך ואחרי, היו כולם משפחת דוד המלך ע"ה. וראה רבים מהחיל הנז' שהיו מן הנביאים והצדיקים שבדורות ראשונים, וגם היה בהם אנשים מן הדור הזה שלנו, והיה מכיר את כלם. ואחר-כך, כשהקיץ שכחם. גם אמר כי הוא חושב בספק שהעיר הראשונה הנ"ל היא ירושלים תוב"ב. גם אמר כי יהושע בן-נון היה איש שמן ובעל-בשר וגבור חיל וזקנו שחורה ופניו צהובות-אדומות, כעין התפוח¹⁶⁰.

וכלנו רגליים ולא רוכבים על סוסים. והנה גוים ישמעלים רבים לפנינו והיו שואלים: מה ענין זה החיל הגדול? ויאמר להם בני ואחרים גם כן: הנה זהו מלך ישראל. ויאמרו הגוים: הנה כבר נפלה מלכות ישמעאל בלי ספק, ומלכו ישראל, וישתקו. והיינו עוברים ביניהם ואין דובר דבר. והיו ישראל תמהים איך הגוים שותקים. אמרתי אני להם: ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. ונלך עד פתח אחד ונכנסנו בה לחצר אחד גדול של מלך ישראל ושם אכסדרה אחת ובה סולם א' גבוה לא ישוער. ועלינו כולנו בסולם ההוא וממנו לסולמות אחרים זה למעלה מזה, עד אשר נכנסנו לעליה אחת גדולה.

אז נשתנה החלום בדעתו של יוסי בני, וראה אותי חולה על מטתי בצד אחד של הבית הנז' ואשתי חנה נ"ע חולה במטה אחרת, בצד אחר בבית. ואמרתי לו וליהודה בני, אחיו. לכו אל יהושע בן-נון ושאלו ממנו מהי הסבה שחליתי עתה ובמה אתרפא. אמרו לי: והיכן הוא? אמרתי להם: הנה הוא יושב בעיר הזו, בבית פלוני. וילכו שם ויגידו לו שליחותי. אז אמר להם יהושע פסוקים רבים מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, ודורש להם דברים נפלאים וסודות ושמות היוצאים מאותן הפסוקים בראשי תיבות וסופי תיבות

ובנוטריקון ובגימט'. ויאמרו לו: אין אנו באים אלא לשתאמר לנו במה יתרפא אבי מזה החולי. אמר להם: באלו הפסוקים והשמות שאמרתי לכם רמוז ענין חוליו ורפואתו — מה לכם לדעת איך הוא? לכו הגידו לו אלה הדברים שאמרתי לכם והוא מעצמו יבין הדברים היטיב. אז באו ויגידו לי תשובת דבריו. וגם הגידו כל זה לאשתי חנה ותשמח היא מאד בתשובה ההיא. אמרתי להם: חזרו ולכו אליו ושאלו ממנו: איך אפשר שבזמן כזה וגם כי הוא יושב בזה העיר עמנו, איך יש בינינו בישראל איש פלוני מכשף גדול (44) ושואל אוב וידעוני. וילכו. ויאמרו להם: אין זה תימא, כי הלא בימי מלך הראשון של ישראל, והוא שאול המלך, אשר הוא עצמו הסיר האובות והידעונים מכל הארץ ואחר-כך הוא עצמו הלך ושאל באוב. אז חזרו ויגידו לי התשובה. ואז ירדנו כולנו עם המלך של ישראל בדרך הסולמות הנז', ולמטה היה מישור גדול מלא זרעים נפלאים דשנים ורעננים, והיו שם מוכנים סוסים קלים כגשרים לכל ההמון הרב הנז' ורכבנו כולנו עליהם. והיה בני תמיה איך נזדמנו שם הסוסים הנז' עתה, מה שלא היה כן בתחלה. ונלך בדרך, חוץ לעיר, כדי לילך לעיר אחרת. ובאמצע הדרך היה נהר גדול רחב מאד. ויתיצבו כל החיל בשפת הנהר, כי לא ידעו איך יעברו הנחל. ואני הייתי בצד המלך, לפני כל החיל, ואמרתי להם: וכי לא היה כן בירדן, שנבקע לפני ישראל ועברו ביבשה? גם אנחנו נעשה כן — בואו אחרינו. אז אנחנו שלשתנו, המלך ואני האיש האחר כנ"ל, שבשורה הראשונה, נכנסנו במימי הנהר רוכבים על הסוסים. ויתבקעו המים ויבאו אחרינו כל החיל. ונעבור הנהר ביבשה לגמרי לצד השני. אז הקיץ בני משנתו ולא זכר רק את זה שכתבתי. אמנם החלום היה גדול וארוך מאד.

בליל הנז' חלם ר' נסים כהן, שראה גוי גבור חיל אדמוני ובידו ספר והיה כתוב אותיות ישמעאלים ובמקום אחר אותיות אשורית.

ויאמר לו: מי אתה? ויאמר לו: אני בן בתו של מחמד נביא
הישמעאלים, ואני יהודי ועמדי חמשה אחרים חברים, תלמידי רבי
יעקב אבולעפיא. ואנחנו חושבים, שהוא חכם גדול יותר מה"ר חיים
המקובל. אמר להם: באו עמי אליו ותשמעו חכמתו. ויבאו לביתי
ושמעו דרושים ממני. ויאמרו: עתה ידענו כי יש אלי"ם בישראל
ותורה בישראל, ולכן כל ימינו נשב עם החכם הזה. ומה שהיה כתוב
בספר ההוא היה: ה' מלך וכו' וגם היינו אנחנו מתפללים ה' מלך וכו'.
גם בלילה הוא חלם ר"א חייטי שהיה יום ראש-השנה ולא היה אדם
יודע לתקוע וקמתי אני ותקעתי שופר. והיה הקול מתפוצץ בכל העיר
והיו תמהים איך זקן חלש כמוני היה תוקע בכח הגדול ההוא.
גם ר' חביב חלם אז שהיה יום שמחת ¹⁶¹ תורה והיו כלם בביתי
מתפללין בשמחה גדולה ומוציאין ספר-תורה וקורין בו אנשים הרבה,
וביתי מוצעת במצעות נאות.

[סג] (סב). י"ט לאדר חלם ר' בנימן סרוק, ששלח משנה המלך
ארבעה אנשים ממשרתיו להוליכני אצלו, על שאלה אחת בענין ששה
אותות שעתידין להיות קודם ביאת המשיח וכבר הגיעו הד' והיה
רוצה לשאול על שתי האותות שעדיין לא באו ואין שום חכם בזה
הדור יכול לדעת זה, כי אם אני. אז היה הוא אומר: ירא אני פן
יבא נזק גדול לר' יעקב אבולעפיא מזה, פן ישאלני המשנה מעניני
הרעים עמי ואודיעהו. אז היה רואה זקן אחד מהודר נצב לפניו
ואמר לו: דע כי נגזר(ה) גזירה על ג' אנשים גדולים שבעיר הזאת
שימותו בשנה הזו וכל זה מפני שהשליכו כבוד תורתך עד עפר,
על ידי ב' חכמים, הר' חיים והר' יעקב אבולעפיא, שיש קטטה ביניהם
וזה דובר על זה רעה, הושפלה תורתך בפני עם הארץ. והיה ר' בנימן

161 בכתב היד: שמחה, כמו למעלה, עמ' קה.

מחלה פניו ואומר: חדל-נא, מי יקום יעקב, כי קטן הוא. ויאמר לו: אם כן, הגזירה תהיה, שיפסידו אנשי דמשק בשנה זו ג' אלפים גרוש¹⁶². ויתעלם הזקן ההוא וירא איש אחר, שמו ר' משה, וישאל ממנו: מה אירע לך שנתעכבת? ויאמר לו: מפני שהייתי חולם עם זקן (45) אחד כך וכך. ויאמר לו: וכי המעט בעיניך דבר זה? ואז גם הזקן הנז' חזר ונגלה שם ושניהם היו משביעים אותו כמה מיני שבועות, שיגיד לי ולר' יעקב אבולעפיא החלום הנז'. אחר כך חזר וראה את חכם אחר ושמו ר' משה גם כן והזקן עמו. והיה ר' בנימן מספר להם החלום והיו חוזרין ומשביעין אותו פעמים רבות שיגיד לנו החלום הנז'. ויאמר להם: והן לא יאמינו לי. ויאמרו לו: השבע להם בספר תורה שכך חלמת. ויאמר: מימי לא נשבעתי בספר תורה. ויאמרו לו: אם כן, השבע להם בשי"ת. והיה מקיץ וחוזר וחולם כל זה ששה פעמים. ובאחרונה אמרו לו: ראה כי זה החלום אמת, כי הרי הוא חלום שנפתר בתוך חלום עד ששה פעמים וגם כי הוא חלום האשמורת של הבקר¹⁶³. ועוד טעם שלישי ושכח את ענינו. ואז היה מחבר את שנינו ועושה שלום בינינו. וייקץ.

[סד] (סג). כ"ד לאדר חלם שמואל בני ושכח כלו. וזהו מה שנזכר: כי כבר המשיח בא לישראל ואז היינו כולנו הולכים יחד, עד שהגענו אצל נהר גדול רחב וכל שפתיו וכל הבקעה אשר שם דשינה ורעננה. וכלם היו מתייראים לעבור. והיינו רוכבים על סוסים. והיו שם משה ויהושע. ומשה היה אדם יפה תואר מאד וגבור. ואמרתי אני, כי אני אתחיל לעבור בנהר. אמר יהושע: אני אתחיל. אמרתי

162 גרושים.

[163] ע"י ברכות נה, ב: ג חלומות מתקיימין: חלום של שחרית וחלום שחלם לו חברו וחלום שנפתר בתוך חלום].

אני: לא כי, אני אתחיל, כי אתה מן יוסף ואני כהן וכך עברו הכהנים בירדן בתחלת כל ישראל. אמר לי בני: לא כי, הם עמדו באחרונה בירדן עד תום כל העם לעבור. אמרתי לו: עם כל זה, הם עברו ונכנסו לפני כל ישראל. ואמר לי בני: וכי אתה עובר לפני יהושע, שהוא קרע הירדן? אמר לו יהושע: שתוק, כי גם אביך גדול הדור. אז אמרתי, אני: וכי הוא עבר בזמנו ואני אעבור עתה בזמני. אז נעצב יהושע ונתאחר לבסוף. אז חליתי פניו שיבא ובהגיענו אל הנהר, קדמתי אני ועברתי בתחלה במימי הירדן ואחר כך נבקע הנהר ליבשה ונעבור כולנו. ומשה נתאחר וישב לו במקום אחד. ויאמר לו בני: למה אינך עובר בתחלה? ויאמר לו: לפי שבשנה הזו מת אבי ואני מתאבל עליו, הנח לאביך שיעבור בתחלה, כי זמנו הוא. אז נתעכב בני עמו ויעברו שניהם הנהר אחרונים מכל העם.

[סה]. כ"ה לאדר גולד בני אברהם יצ"ו ונתעלף אז וקראו לו בשם אברהם כמה פעמים, עד שנתעורר. ובליל כ"ז לאדר חלם ר' יוסף ציד, שהיה שומע קול מבלי איש ואומר: הנה, כמה טרח הר' חיים המקובל להתזיר בתשובה לאנשי דמשק ולא יכול להם. והנה עתה בא הזקן הר' אברהם הלוי¹⁶⁴ והוא ישיבם בתשובה בעל-כרחם ובימיו תבא הגאולה. ויאמר הוא: והנה כתוב: "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא"¹⁶⁵, שהוא משבט לוי. ויאמרו לו: והנה אליהו ישתנה שמו ויקרא אברהם. ובג' לניסן מלתי בני וקראתיו אברהם ולא הייתי יודע עדיין מאותו החלום כלל וגם הוא לא היה יודע שבעת לידתו כשנתעלף קראוהו אברהם כנז'.

164 ראה במבוא, ברשימת האישים. [165 מלאכי ג, כג].

[סו]. י"ט לניסן שמחה אשת קולינקש ראתה בחלום אחיה שנפטר זה כמה שנים ובידו כבש אחד שחוט וחתוך מחציו ומעלה בלתי השוקים. ואחריו היה בא איש אחד. ותשאל לאחיה: מי הוא האיש הזה? ולא ענה. אז אמר לה האיש ההוא: אני באתי עתה להודיעכם, כי זו הגזירה באה עליכם על שלא שמעתם לא לקול אותו הרוח ששלח הב"ה לכם בבת רפאל עניו להשיבכם בתשובה ולא לקול הה"ר חיים המקובל. ותאמר לו: ואם עתה ישובו, תתבטל הגזירה? ויאמר לה כמתלהלה: עד שישוּבו.

וביום ההוא נפטר ש"ץ של הקהל הר' יום טוב אריפול נ"ע. ואולי הוא כבש השחוט.

[סז]. ליל ג' כ"ד סיון [ש] "ע חלם ר' שמואל פנצירי, שהיה יום הכפורים בשעת הנעילה והתחילו לומר פזמון "אל נורא עלילה". ואני ערכתי שלחן לפני כל הקהל ההוא להסעודה אחר התפלה ההיא. ואמרתי להם: הנה, אחר הסעודה אראה אתכם שתי לוחות של עשרת הדברים. והיו מונחות בקצה השולחן ומכוסות במטפחת אחת. אז קרב ר' שמואל הנז' וגילה קצה של המטפחת וירא שם לוחות אבנים לבנות כמראה הבדולח הנקרא קרישטל, זך ומבריק אור גדול. וינחם על אשר עשה, לבל יארע לו כענין אנשי בית שמש, כי ראו בארון אלי"ם¹⁶⁶. ויראם והנה שיעור ארכם זרת אחד בלבד. וישאל לי: והנה אמרו רז"ל, כי הלוחות ארכן ששה טפחים¹⁶⁷. ואומר לו: להיותנו עתה בגלות נתמעט ארכן עד זרת לבד.

[166] עיי' שמואליא ו, יט.

[167] ירושלמי שקלים פרק ו, הלכה א. וע' : ר' מנחם עזריה מפאנו, עשרה

מאמרות, ויניציאה שנ"ז, ב, ב.

[סח]. יום ערב ראש חדש אב [ש]ע היה הר' שמואל אדאג'יש יצ"ו בבית-הכנסת של ג'ובר במשמרת, בתענית, בציצית ובתפלין וחכם אחד היה דורש. ונתנמנם בעודו יושב אצל ההיכל. וירא איש נכבד קורא אותו: שמואל אדאג'יש! ויאמר: הנני. ויאמר לו: אתה אוהב את החכם הר' חיים המקובל? ויאמר: כן הוא. ויאמר לו: אם כן, שמע נא דברי אשר אני מצוה אותך בשבועה, שתלך ביום הזה קודם שתאכל לבית החכם הנז' ואמור לו למה אינו משגיח לתקן המדינה הזו והנה העון תלוי בצוארו על שאינו מחזירם בתשובה; וכל זה גורם הוא, יען הוא אינו מראה פנים לקצת בני אדם שאינם אוהבים אותו ולסיבה זו הם מעכבים תיקון המדינה, בחשבם (46) שהם מכעיסים אותו בזה. ויאמר לו: וכי הוא יכניע עצמו להם? ויאמר לו: והרי מצינו גדולי הדור שהיו מכניעים עצמן לפני בני-אדם שאינם מהוגנים להשיבם בתשובה, בראותם כי הוא מראה להם פנים צהובות — והנה הוא הגדול שבכל הדור הזה וכפי גודל מעלתו הוא גודל ענשו; גם אינו משתדל לתקן כל העולם כי הכל תלוי בו.

[סט]. ליל א' של ראש השנה שע"א חלם שמואל בני שהיה עומד (עומד) בפתח הרחוב שלנו וירא ישמעאלי אחד אדמוני, יפה תואר מאד, בחור, ובמצחו כעין כתר ובו בולט כעין לוז אחד עגיל של זהב ובו עין אחת פקוחה מאירה כשמש. ויברח בני עד פתח חצרי והנה אני יוצא. ויאמר לי אותו הישמעאלי: מה אתה חושב לעשות מאותו הדבר? דע לך, שאם לא תעשהו יבא לך נזק גדול ואל תתיירא מאותם הראשים של קהל ספרדים היועצים לך בהפך, כמו גאוויון וזולתו, — אל תשמע מהם ואל תתיירא מהם כלל וכו'.

[ע]. ליל שני של ראש השנה שע"א חלם מור"א נגאר שראה חכם אחד ולא הכירו ויתן לו אגרת פתוחה וחתומים בה חכמים קדמונים

הרבה. והחתימות היו למעלה וענין דברי האגרת למטה מהחתימות. ויאמר לו: הבט וראה מי הם החותמים בה. וירא בראשותם ג' חתימות, זו למטה מזו: הראשונה, נראה לו כי היא של רבן יוחנן בן זכאי, או קרוב לזה מענין אותיות ח"ן, והשנית רב ייבא סבא והשלישית רבה בר בר חנה ותחתיהן חתימות חכמים אחרים הרבה מאד, אינו זוכרם. ויאמר לו: קח האגרת הזאת והוליכה להר' חיים המקובל ואמור לו שישמור האגרת הזו היטב עם אגרת אחרת שיש לו, כי הוא מוכרח לו.

והיה מקיץ ומספר לי החלום הזה והייתי אומר לו: איני רוצה להחשיב דברי חלומות. והיה חוזר וחולם החלום הנז'. ואומר לו החכם ההוא: על כל פנים לך אצלו ואמור לו כל הדברים האלו הנ"ל. כה אירע לו ה' או ו' פעמים, חולם ומקיץ, והכל היה חלום אחד. ויהי בהקיצו שכח דברי ענין האגרת הכתובים למטה מהחתימות (47).

[חלק ד]

אלו הם הדברים שאמר לי מורי ז"ל הנוגעים לי ולשרש נשמתי.

א. ביום ראש חודש אדר השל"א ליצירה אמר לי, כי בהיותו במצרים התחיל להשיג השגתו ושם נאמר לו, שיבא לעיר צפת, כי שם הייתי אני חיים דר שם, כדי שילמדני. ואמר לי, כי לא בא לדור בצפת תוב"ב אלא בעבורי ולא עוד אלא שאפילו עיקר ביאתו בגלגול הזה לא היה אלא בעבורי, להשלים אותי, ולא בא לצורך עצמו, כי לא היה צריך לבא.

גם אמר לי, שלא היה מוטל עליו ללמד לשום אדם זולתי אני לבדי ובהיות שאני אלמוד לא יצטרך הוא להתקיים בעולם הזה. גם אמר לי שהיתה נשמתי למעלה מכמה מלאכי רום גדולה בתכלית המעלה ושהייתי יכול לעלות על ידי נשמתי, על ידי מעשי, למעלה מרקיע ערבות.

ב. ושאלתי לו שיודיעני מי היא נשמתי ולא רצה לבאר בכל הפרטים. אמנם אמר לי, דרך כללות, ענין זה:

כי תחלה הייתי הרב הר' וידאל די טולושא, בעל ספר מגיד משנה, ונקרא שמו כשמי עתה¹⁶⁸. ואחריו הייתי בגלגול איש אחד ושמו ר' יהושע סוריאנו והיה אדם עשיר וזקן ובעל צדקה ומשכים ומעריב בבית הכנסת. ואחריו הייתי בגלגול בבחור אחד

168 ויטאל, שהיא צורה איטלקית, וידאל שהיא צורה ספרדית של תרגום השם

ושמו אברהם¹⁶⁹, בחור בן י"ג שנים, ונפטר בשנת י"ד. ואחריו באתי עתה בגלגול בפעם הזאת ונקרא שמי חיים, כשם הראשון דון וידאל, בעל מגיד משנה. ואמר לי, שמה שהוצרכתי להתגלגל עתה, היה לסבת שבגלגול אחד מן הקודמים אלי לא הייתי מאמין הרבה בחכמת הזוהר. וכפי דבריו הבנתי, שהיה כשהייתי בגלגול מגיד משנה ולא רצה לגלות הענין.

ואמר לי כי העיקר, שאני צריך לתקן עתה בגלגול הזה הוא לעסוק בחכמת הזוהר.

- ואמר לי, כי לפי שבהיותי בגלגול המגיד משנה, הייתי מעיין גדול וחריף בחכמת העיון, לכן איניני חפץ עתה מאד לטרוח בחכמת העיון. ואמר לי, כי כל אלו הגלגולים הנז' אינן רק מבחינת הנפש שלי בלבד, כי בחינת הרוח והנשמה¹⁷⁰ יש בהם דברים [מגלגולים] אחרים.

ג. גם אמר לי שבהיותי בן י"ג שנים נתעבר בי בסוד עיבור נפש ר' אלעזר בן ערך, תלמיד רבן יוחנן בן זכאי ז"ל. ואחר כך, בהיותי בן עשרים שנה, נתעבר בי נפש ר' אלעזר בן שמוע, תלמיד ר' עקיבא ז"ל, כי להיותו אחד מעשרה הרוגי מלוכה, מעלתו גדולה מר' אלעזר בן ערך ושעתה בשנת השל"א ליצירה, שאני בן כ"ט ללידתי, היה רוחו של רבי עקיבא ע"ה מרחפת ומחופפת עלי להתעבר בי ב"ה. מזה נראה כי נפשו מגולגלת בי עם נפשי.

ד. אחר כך, ביום ראשון של חול מועד של פסח הלכתי עמו לכפר

169 בגירסא שבספר הגלגולים, חלק שני: אברהם כ"ץ (דף ג, ב מן החלק השני).

170 ראה במבוא.

אחד הנקרא עכברא ושם נכנסנו במערת ר' ינאי בתוך הפרדס. שיוצא מעין אחד מפתח המערה עצמה, ופתחה צר עד מאד. ואמר לי כי אין קבור שם רק ר' ינאי לבדו, אך ר' דוסתאי ור' נהוראי — ככתוב בס' ייחוס הצדיקים* — אינן קבורים שם¹⁷¹. ושם הדביק נפשו בנפש ר' ינאי, ובכלל דבריו אמר לו ר' ינאי: אני הוא ר' ינאי בעל הציון הזה. ודע כי כה אמר השם־יתברך: לך ואמרת אל האיש הזה חיים הבא עמך שישמור עצמו מן הרכילות ומן לשון הרע ומן שיחה בטילה ויהיה שפל רוח מאד ואני אהיה עמו בכל מקום.

ה. גם אמר לי החכם מורי ז"ל ביום ההוא, כי נפשי יש לה שייכות ואחיזה בנפשו של משה רבינו ע"ה, כי כל כללות הנשמות נכללות בו, ובפרט נשמות הצדיקים, ויש לי חלק בחינת נפשי בדוקא ממנו, אבל בבחינת הרוח או הנשמה לא היה מדבר אז עדיין מה ענינם; ושנפש הזו נתגלגלה אחר־כך כמה גלגולים, עד שנתגלגלה אחר כך ברבן יוחנן בן זכאי ז"ל ואחר כך ברבי עקיבא ז"ל ואחר כך נתגלגלה כמה גלגולים, עד שנתגלגלה באב"י הנקרא נחמני, חבירו של רבא. ואמר לי כי זהו סוד מה שאמרו רז"ל בגמרא, כי שלשה חיו ק"ך שנה: משה ורבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא¹⁷². ומשה עשה מ' שנה

[* ייחוס הצדיקים לר' גרשם ב"ר אשר איש שקרמילה, מנטובה שכ"א].
 171 קברו של ר' ינאי בכפר עכברא נזכר כבר בסיפור המסע של ר' יעקב שליח ר' יחיאל מפאריש במאה הי"ג (אוצר מסעות, עמ' 69), ואחריו כמה אחרים. וראה עתה אצל איש־שלום, עמ' 159 וכו'.
 אותם דברים הכתובים כאן על קבר ר' ינאי חוזרים בהקדמה ל"ז שבשער הגלגולים [ירושלם תער"ב, דף עה, א]. גם ר' יעקב, שליח ר' יחיאל מפאריש, מזכיר את קברי ר' נהוראי ור' דוסתאי עם קבר ר' ינאי.

[172 ע"י ספרי, פיסקא שגג, מהר"י איש־שלום, דף קנ, א: ומשה בן מאה ועשרים שנה — זה א' מארבעה שמתו בני מאה ועשרים שנה. ואלו הם: משה

בבית פרעה ומ' במדין ומ' פרנס את ישראל. וכן רבן יוחנן בן זכאי מ' שנה עסק בפרקמטיא ומ' למד ומ' לימד. וכן רבי עקיבא: מ' שנה היה עם הארץ ומ' למד ומ' לימד. וגם גלגולו אחר כך באב"י נרמז במה שאמרו רז"ל¹⁷³, כי רבן יוחנן בן זכאי לא הניח מקרא ומשנה וכו' והיות דאב"י ורבא; והבן ענין זה. ואחר-כך נתלבשה נפש זו באחד מרבנן סבוראי הנקרא רב אחאי, וזה שנאמר בתלמוד עליו "פריך ר' אחאי"¹⁷⁴. ואמר לי כי כמדומה לו, שרב אחאי זה הוא עצמו רב אחאי משבחה, בעל ספר השאלות. ואחר כך נפש זו נתגלגלה ברב דוסתאי גאון. ואחר כך עברו כמה גלגולים, עד שנתגלגלה בר' אהרן הלוי נכדו של הר' ז[רחיה] הלוי בעל המאור. ואחר כך נתגלגלה בהרב בעל ספר מגיד משנה. ואחר כך בר' יהושע סוריאנו. ואחר-כך בבחור אחד הנקרא אברהם, כנ"ל. ואחר כך נתגלגלה בי אני עכשיו הצעיר היים.

ו. ואמר לי כי יש לי שייכות וקורבה עם הרמב"ם ז"ל ולכן עשה ביאור המגיד משנה על ספר הי"ד להרמב"ם ז"ל, כנודע. ואמר לי, כי לסבת היותו ר' אלעזר בן ערך תלמיד רבן יוחנן בן זכאי, שהוא שורש נפשי, כנ"ל, לכן בא עתה להתעבר בי בהיותי

והלל הזקן ורבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא. משה היה במצרים מ' שנה ובמדין מ' שנה ופירנס את ישראל מ' שנה... רבן יב"ז עסק בפרקמטיא מ' שנה ושימש חכמים מ' שנה ופרנס את ישראל מ' שנה. ר"ע למד תורה מ' שנה ופירנס את ישראל מ' שנה. ועי' גם ילקוט שמעוני, רמז תתקסה. כאן: ר"ע שימש חכמים ארבעים שנה ולמד תורה ארבעים שנה ופרנס את ישראל ארבעים שנה. ועי' בהערות שם. ובראש השנה לא, ב: כל שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה מ' עסק בפרקמטיא מ' שנה למד מ' שנה לימד.

[173 עי' סוכה כח, א.]

[174 יבמות כד, א.]

בן י"ג שנים, כדי להשלים מה שחסר לרבן יוחנן בן זכאי רבו והוא המדריכני עתה ומסייעני, כי התלמיד חייב בכבוד רבו. גם ר' אלעזר בן שמוע נתעבר בי בשנת העשרים, כדי להשלים חלק ר' עקיבא רבו, לסיבה הנזכרת, כי הוא תלמידו.

ואמר לי, כי זהו הסימן אל היותי מגלגול ר' עקיבא, כי בכל עת שאני רואה קבוץ עם להרוג איזי אדם אני מתעלף, לפי שנפשי זוכרת הצער שסבלה בזמן שנהרג ר' עקיבא ע"ה. וכן הוא האמת. גם נתן לי סימן אחר, כי בהיותי בחור היה לי חשק גדול ללמוד בספר פרקי ר' אליעזר; והטעם היה לפי שהיה רבו של רבי עקיבא.

גם אמר לי, כי לסיבת שהיו רבן בן זכאי ור' עקיבא שניהם עמי הארץ בתחלת בחרותם, במ' שנה הראשונים, ובפרט ר' עקיבא, שהיה אומר "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור"¹⁷⁵; ומזה תבין שאר דברים, כשהיה עם הארץ מ' שנים ובהכרח שהיו להם חטא[ו]ת נעורים. ואמר לי, כי הסיבה היה לפי שהיתה נפשם בחינת טיפת זרע אחת מאותן העשרה טיפין שהוציא יוסף מבין (48) עשר אצבעותיו, כמו שאמרו ז"ל¹⁷⁶ ועל כן היו עמי הארץ מ' שנים הראשונים ונאחזו בהם החצונים קצת בימים ההם. ולסיבה זו הוצרכו להתגלגל אחר כך בכל הגלגולים הנז'. ולסיבה הנז' נכנסה נפש גדולה וקדושה כזו בר' עקיבא, שהיה בן גר ולא מזרע ישראל. והסיבה, לפי שהיא טיפת זרע יוסף שיצתה מבין צפרניו בעת הרהורו באשת אדוניו, כנודע¹⁷⁷.

[175] פסחים מט, ב].

[176] ירושלמי הוריות, פרק ב, הלכה ה; סוטה לו, ב; בראשית רבא לט, א (מהר"ם סהעאדאר, עמ' 1072); מדרש הגדול, בראשית, מהר"ם מרגליות, ירושלים תש"ז, עמ' תרסח].

177 ראה את תוכן כל הסימן הזה עד כאן וקצת דברים מן ההמשך בשער הגלגולים, הקדמה לו (דף מ).

ונודע מ"ש בזוהר בפרשת ויקרא, דף יד ריש ע"ב, כי הגר קשה
לאעברא זוהמא מיניה, אפילו עד תלתא דריז, ואח"כ כיון שר' עקיבא
היה בן גר¹⁷⁸, בהכרח הוא שנאחזו בו החצונים בהיותו ע"ה כנו'.
ואמר לי שלסיבת היותי מגולגל מהם, שלכן אירע לידי
החטא ההוא, שקשרו אותי ביום חתונתי בכניסתי לחופה ועמדתי
קשור ט' חדשים רצופים ובהכרח היה שהוצאתי קרי לבטלה בזמן
ההוא. וזה נמשך לי להיותי מטיפת זרע יוסף, כנ"ל, ומסיבת היות
ר' עקיבא בן גר כנו' דהוא קשה לאעברא זוהמא מיניה. וגם טעם
אחר היה בי, כי הגאווה הגדולה שהיתה בי בהיותי בחור, אעפ"י
שלא היתה בגלוי לפני בני-אדם אלא במחשבתי לבד, ביני לבין
עצמי, זה גרם לי החטא הנז', כנודע שעבירה גוררת עבירה. ואמר
לי, כי אלו השני דברים הנז', שהם הקרי לבטלה בעת היותי קשור
כנו' וגם ענין הגאווה הגדולה שהיתה לי בימי בחרותי, הם שני
החטאות שיש לי עתה בגלגולי זה. והם החטאים היותר גדולים שיש
לי בכל ימי חיי ושלכן אני צריך עתה לתקנם. והוא כי כנגד הגאווה
אני צריך שאתנהג בשפלות רוח עד קצה האחרון; וכנגד הקרי לבטלה
צריך אני ליזהר שלא אשמש מטתי עד אחר חצות הלילה ושאשהא
על הבטן עד שטיפי הזרע יכלו לגמרי ולא יצא אח"כ לחוץ ושלא
לדבר עם האשה דברים רבים בעת הזווג ושאתענה פ"ד ימים רצופים.
כנו' אצלי בתיקון העונות ועיקן שם. והם כנגד פ"ד שנים שנתעכב
יעקב אבינו מטיפת קרי, עד שנשא את לאה והוליד לראובן.
גם אמר לי, כי לסיבה שהייתי בגלגול אחד מן הקודמים בלתי מאמין
הרבה בחכמת הזוהר, שצריך שעתה אעסוק תמיד בכל יכלתי בחכמת
הזוהר. ושזה הוא העיקר הגדול שאני צריך לעשות עתה בגלגולי זה.

[178] ע"י דברי הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה, שיוסף אביו של ר"ע היה

וגם א"ל כי לסיבה הנז' צריך שלא אקשה קושיות רבות בזה, עד אשר אלמוד עמו זמן נודע אצלו ואח"כ יהיה לי רשות להקשות ולשאול כל מה שאני רוצה לחקור ולידע בס' הזהר. גם א"ל כי יש בידי עתה ג"כ עון ליצנות בגלגול הזה.

ז. אח"כ יום אחד אמר לי, כי ג' הגלגולים הנ"ל שקדמו אלי היה עונם לשהוצרכו להתגלגל מפני הסבות האלו אשר נזכיר: כי הרב המגיד נתגלגל עיקר גלגולו על שחטא בשוגג בעון נדה ועל כן בא להתגלגל בי, לתקן העון הזה, ועל כן בא לי עון זה, כי בלילה הראשונה שנכנסתי לחפה לא פירשתי מיד מאשתי בראותה דם בתולים בבעילה הראשונה. ואלו לא בא לידי עון זה הייתי אני משלים שנותיו של הרב המגיד, שלא מילא שנותיו ומת קודם זמנו, ומה שחסרו משנותיו הם מ"ד שנים והייתי ג"כ מוסיף עליהם שנים יתירות. וכיון שבא לידי עון הנז' עצמו אף על פי שהוא דם בתולים ואינו כל כך עון ובפרט שהיה בשוגג, עם כל זה כיון שכל עיקר ביאתי היתה לכך ולא תיקנתי, לכן אין לי אלא אלו המ"ד שנים בלבד וזהו סוד „ויש נספה בלא משפט“¹⁷⁹ וכו' ח"ו, כי מספיק זה להכריע עון נדה הקודם כיון שזו היתה עיקר סבת ביאתי בעולם, אעפ"י שזה החטא של עתה אינו חטא גמור. ואמר לי שהיה איפשר שבהמשך הזמן היה אפשר שיתוקן זה ע"י תשובה. ואח"כ התעניתי ג' ימים רצופים, כמו שנכתוב למטה, ואז א"ל שכבר נתבטלה הגזרה ההיא ת"ל.

ח. גם כן אירע דבר אחר אל הרב המגיד אשר גם עליה נתגלגל, אעפ"י שעיקר גלגולו היה לסיבת עון נדה כנ"ל. והוא, שפעם אחת

בא לידו דין אשת איש והתירה לינשא וטעה בדין. וא"ל כי גם אני טעיתי קרוב לזה, כי בהיותי בחור בא לפני מורי הר"מ אלשיך נר"ו דין אחד של אשת איש והיינו נושאים ונותנים יחד בדין הזה ואמרתי לו שהיה דעתי נוטה להתירה וגם הוא אמר שלזה דעתו נוטה והתירה. ויען אשר לא עיינתי היטב בדין ההוא טעיתי בו. וא"ל כי לא נזדמן אז הדין ההוא לפני, אלא לתקן העון ההוא ואז, אלולי עיינתי בו לא הייתי טועה והייתי מתקן העבר. ושע"כ היה עתיד לחזור ולבא דין אחר כיוצא בו לידי. שישאל ממני חכם אחד סברתי בדין ההוא ואשיב לי האמת. ובוה יתוקן הענין הנו, כי החטא לא היה במעשה אלא בדיבור לבד וגם עתה בדבור תליא מלתא לתקן פגם הדבור ההוא.

וסיבת גלגול הר' יהושע סוריאנו נתגלגל לסיבה, שפעם אחת אכל חלב בידיעה ובמזיד ולא נזהר בו. וא"ל כי לסיבה זו אני מתקן עתה מאד העון הנז' ונתן לי הסימן הזה, שאני יושב שתי שעות בניקור הבשר וכמעט שאני משליך כפלים כמוהו מן הבשר עם החלב; ושמכאן ואילך אזהר ג"כ שלא יכנס בפי כל ימי חיי שום בשר ניקור, וזולתי אם יהיה ע"י מומחה חסיד.

וא"ל ג"כ, כי קודם גלגול ר' יהושע סוריאנו קדם לו ממש גלגול אחר באיש אחד שמו ר' שאול טרישטי ונזדמן לו עון אחד והוא: כי הוא היה מוהל ומתחלה לא היה בקי ומל ילד אחד ומת מחמת המילה. והיה זה שוגג קרוב למזיד. ועון הנדה של הרב המגיד הקודם זה, גרם שפיכות דמים שחטא ר' שאול טרישטי. ושתי עונות אלו גרמו עון חלב במזיד להר' יהושע הנז', שנתגלגל בו ר' שאול הנז' מיד אחר שמת. ונמצא: שהרב המגיד היה שוגג ור' שאול אחריו שוגג קרוב למזיד ור' יהושע אחריו מזיד גמור — כי עבירה גוררת עבירה (49) ונתן לי סימן כי עתה אני בגלגול הזה אני נזהר מאד ומתרחק שלא להיות לא מוהל ולא שוחט ואדרבה איניני

יכול להסתכל כאשר מוהלין או כאשר שוחטין. ולפעמים אני נוהר אפילו מלהרוג את הפרעושים¹⁸⁰. ואחר ר' יהושע נתגלגל בבחור אחד שמו אברהם ומת בן י"ג שנים בכרת על אכילת החלב בגלגול ר' יהושע שהיה במזיד¹⁸¹.

ט. אח"כ ביום פסח שני ט"ו לאיר הגיד לי הדברים יותר מבוארים וא"ל: דע כי אעפ"י שאמרו בזהר כי קין הוא זוהמת הנחש והבל הוא מסטרא דאדם, פי' הדברים הם כך, כי ע"י חטאו של אדם נתערב טוב ברע ויצאו קין והבל, שניהם מורכבים מ טוב ורע, אלא שקין היה רובו רע מזוהמת הנחש והבל רובו טוב מצד אדם ומיעוטו רע, מצד הנחש. אבל חלק קין הטוב הוא דבר גדול במאד מאד, לסיבה [שהיה] בכור ולקח הבכורה של חלק הטוב כנזכר בזהר פ' בראשית דף לו ע"ב ובכל תיקון סט, דף קג א וקיב א וקטז א וקין. ואח"כ התחיל קין להתקן בקינן ומהללאל, כנז' בזהר בפ' תרומה. ואח"כ כשיצאו יעקב ועשו היו בסוד הבל וקין וכשנולדו נולד יעקב וידו אוחזת בעק"ב עשו¹⁸², הוא אותו חלק הטוב של הבכורה שלקח עשו שהיה הטוב של קין שנתערב עם הרע כנ"ל בסוד "ואתה תשופנו עקב"¹⁸³ וע"ש עק"ב ההוא שלקח ממנו נקרא יעקב.

ואח"כ כשהוליד את יששכר, הוריש לו אותו החלק הטוב שלקח מעשו, שהיה מן הטוב של קין. וזה שכתוב "וישכב עמה בלילה הוא"¹⁸⁴, כי הוא יעקב עצמו הנק' כן על שם העקב הנז' ¹⁸⁵ ונתנו בלאה בסוד

180 ראה בשער רוח הקודש, דף ז, א, ולהלן, סימן כ.

181 ראה בשער הגלגולים, שם, ולהלן, סימן מז.

[182 בראשית כה, כו].

[183 שם ג, טו].

[184 שם ל, טז].

185 ראה בשער הגלגולים, שם, ולהלן סימן לט, מ ומב. וראה שער

זווג ומשם יצא יששכר. וז"ש מה שאמרו במדרש רות כי מן יששכר יצא ר' עקיבא שהוא העק"ב הנז'.

ואח"כ נתגלגל בנדב ואביהוא כי הם תרי פלגי גופא, כנז' בזוהר פ' אחרי מות.

ואח"כ נתעברו בסוד עיבור בפנחס, שהוא אליהו הנביא ז"ל¹⁸⁶, עד הזמן שהלך אל המערה כי איבדם ע"י מעשה דבת יפתח ונסתלקה ממנו הנבואה ואח"כ חזר ולקחם במערת הר חורב, כנז' בזוהר. ובאותו הזמן שנסתלקו מאליהו ז"ל נתגלגלו בסוד גלגול בשמואל הנביא ע"ה. וא"ל מורי ז"ל, כי זהו הטעם שהראו לו בחלום, כי היה מקומי בעולם הבא מקום שמואל הנביא ע"ה.

ואח"כ חזרו ונתעברו באליהו ז"ל. ואח"כ חזרו ונתעברו באלישע הנביא ז"ל. ואחר כך נתגלגלו בחזקיהו מלך יהודה ז"ל. ואחר כך נתגלגלו במתתיה כהן גדול חשמונאי. אח"כ נתגלגלו בעקביא בן מהללאל. ואח"כ ברבן יוחנן בן זכאי. ואח"כ בר' עקיבא בן יוסף. ואח"כ ברב ייבא סבא של פ' משפטים. ואח"כ באביי. ואח"כ נתעברו ברב אחאי הנזכר בגמרא "פריך רב אחאי"¹⁸⁷. ואחר כך ברב אחא משבחא גאון, בעל השאלות. ואחר כך נתגלגל ברב דוסתאי גאון. ואח"כ בר' אהרן הלוי נכדו של הר' זרחיה הלוי בעל המאור. ואח"כ בדון וידאל די טלושה בעל ספר מגיד משנה. ואח"כ בר' שאול טרישטי. ואח"כ בר' יהושע סוריאנו. ואח"כ באחד בחור ששמו אברהם. ואח"כ בי אני הצעיר חיים¹⁸⁸.

הפסוקים, דף לח.

[186] עיין ילקוט במדבר, רמז תשעא; פרקי רבי אליעזר, פרק מד; זהר חדש, ווארשא תרס"ב, מדרש רות, עמ' 168; ר' שלמה בן-גבירול בפיוט "שלח מנזר" (מהד' ביאליק-רבניצקי, ב, עמ' 28), ועוד.

[187] ע"י למעלה, הערה 174].

188 בשער הגלגלים, שם.

י. אח"כ הגיד לי בארוכה הרבה אנשים שהם מן שרש נשמתי וכולם מבחינת הנפש שלי. ועוד יש אנשים אחרים, גם מבחינת נפשי. ואלו הן הגו' בפסוק: קין. קינן. יובל. מהללאל. יששכר. שלה בן יהודה. נדב ואביתוא. יבל. למך אביו. נחשון בן עמינדב. נתנאל בן צוער. קרח. דתן ואבירם. יתרו. פנחס. עתניאל בן קנז. כרמי אבי עכן. שמגר בן ענת. שמשון. אלקנה. שמואל הנביא. אביה בן שמואל. חבר הקיני. יעל אשת חבר הקיני. רחב הזונה. עלי הכהן. אפלל. ססמי. חבר אבי שוכו. ישבח אבי אשתמוע. ישובי לחם. ישי אבי דוד. אבישי בן צרויה. שמעא אחי דוד. דואג ואחיתופל. אביה בן רחבעם. אליהו הנביא ז"ל. אלישע הנביא. יונה בן אמתי. חיאל בית האלי. נבות היזרעאלי. מיכה המורשתי. נחום האלקושי. חזקיהו המלך. מנשה בן חזקיהו. אוריה הכהן. זכריהו בן יברכיהו. יחזקאל. אליהו בן ברכאל הבווי. חנניה חבר דניאל. גדביה בן יכניה המלך. ענני בן אליועניני¹⁸⁹. ואלו הן מן כת התנאים: מתתיה כ"ג חשמונאי. יוסי בן יוחנן איש ירושלים. נתאי הארכלי. עקביא בן מהללאל. רבן יוחנן בן זכאי. ר' עקיבא בן יוסף. ר' יוסי הגלילי. ר' נהוראי סבא שבזוהר סוף פ' תצוה. רב ייבא סבא שבפ' משפטים. יונתן בן הרכינס. חנניה בן חזקיה בן גרון. אבא שאול. ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג. ר' חוצפית התורגמן. ר' יוסי בן משולם קהלא קדישא. ר' יהודה בר' אלעאי. ר' אחי בר יאשיה. רבן גמליאל. וא"ל מורי ז"ל כי אחד מחבירי רשב"י שנמצאו באדרא רבה שהוא מן השרש של נפשי ולא רצה לגלותו אז וגם לא רצה לפרש הטעם.

ויש ג"כ קצת תנאים אחרים שיש לי קצת אחיזה בהם ואיני יודע ביאור הענין מה הוא. ואלו הן: רב שמעיא חסידא רבו של הינוקא

189 ראה שער הליקוטים דף קלו, ב, בשער הגלגולים, דף מ, ב, להלן

סימן מה — מז, ובתוספות, סימן י.

של פ' בלק. ר' צדוק הכהן ור' קיסמא אביו של ר' יוסי בן קיסמא ור' כרוספדאי חמיד לבא שבזוהר פ' שלח לך¹⁹⁰.
ואלו הן האמוראים: רב הונא שהיה ריש גלותא בבבל בזמן רבינו הקדוש, שהעלו ארונו בזמן ר' חייא. יהודה וחזקיה בני ר' חייא. לוי בר סיסי. ר' שמעון בן יהוצדק. רב יבא סבא, אמורא, תלמיד רב, והוא אביו של רב חנא וגם הוא חמיו של אשיאן בן נדבך. פנחס אחי שמואל. ר' מיאשא בזמן ר' יוחנן¹⁹¹. ר' שילא דמס' ברכות שנעשה לו הנס¹⁹². רב ייסא אמורא והוא רב אסי הכהן. ר' צדוק תלמיד רבינו הקדוש. ר' ירמיה בר אבא בימי רב. ר' חלקיה בר אבא. רב שמן בר אבא. מר עוקבא. ר' זריקא. רב סחורא. ר' עקיבא האמורא. עולא בר קושב, בימי ריב"ל. אבוי הנקרא נחמני. רמי בר חמא. רב ביבי בר אבוי. רב דימי מנהרדעא. רב ניחומי. רב משרשיא. רמי בר יחזקאל (50). רב יימר. ר' שמואל בר שילת. ר' אבין נגרא¹⁹³. נתן דצוציתא ריש גלותא¹⁹⁴. ר' תנחום דמן נוי. רב יבא אבי רב סמא ורב ספרא בימי רבינא. רמי בר תמרי¹⁹⁵. רפרם בר פפא. ר' זעירא בר הלל. ר' זעירי מדהבת¹⁹⁶. רבין ורב דימי דסלקו מבבל לארץ יש'. רב חנא בגדתאה. שבחת בריה דרבינא¹⁹⁷. רב חמא בר בוזי. רב

[190] ע"י זהר, במדבר, דף קסד, ב: רבי כרוספדאי חמיד לבא. ע"י גם: תקוני הזהר, תקונא שבעין; זהר חדש, מדרש רות.

191 ע"י שבת צט, ב; ירושלמי, שם א, א.

192 הכוונה לברכות נח, א. אולם ר' שילא זה היה תנא — בדור השלישי.

193 שבת כג, ב.

194 שם נו, ב.

195 מנחות כט, ב; חולין קי, א.

196 תענית ז, ב.

197 שבחת בריה דרבינא. נראה שיש לתקן: שבחת בריה דר' חנינא. ע"י בבא

קמא צא, ב; בבא בתרא כו, א; שם קכו, א. ועיין גם להלן, עמ' קעה.

שישא בריה דרב אידי. ר' חייא מדפתי. יהושע בר זרנוקי ונק' בגמ' חייא בר זרנוקי¹⁹⁸ והוא שיבוש. איז¹⁹⁹. אבדימי. באל²⁰⁰. רב יהודה הנדואה²⁰¹. רב טביומי. רב מלכיו²⁰².

ואלו הן רבנן סבוראי: רב אחאי. רבה מפומבדיתא.

ואלו הן גאונים: רב אחא משבחה. רב דוסתאי גאון. רב צמח גאון הראשון בריה דרב פלטוי גאון. רב נהילאי גאון הראשון²⁰³.

ואלו הן פוסקים: הרשב"א ז"ל. רבינו אהרן נכדו של הר' זרחיה הלוי ז"ל. דון וידאל די טלושה בעל ס' מגיד משנה. הר' יוסף קארו בעל ס' בית יוסף על הטורים. ואחי כר' משה ויטאל. ואני הצעיר חיים. ודע כי כל אלו הם משרשי בבחינת הנפש, אבל הרבה מהם יש שהיה רוחם משרש אחר ואפי' ר' עקיבא היתה רוחו משרש אחר, זולתי אביי לבדו, שהיו נפשו ורוחו ונשמתו כולם מזה השרש שלי. ונמצא כי כל אלו הגלגולים הנ"ל שזכרתי מן קין ועד אני חיים, הכל הם מן בחינת נפש לבד. ושבתי אוצר פירי²⁰⁴ הוא אחד מהקליפות של שרש נפשי.

יא. בענין השגתי שאל את נשמתי ואמרה לו שאתענה ארבעים ימים רצופים בשק ואפר ואחר כך אתענה שני וחמשי ושני תמיד עד

198] ע"י סנהדרין כו, א.

199] איז. ע"י עירובין לו, ב; ביצה לו, ב; יומא נו, ב; חולין יד, ב.

200] באל. ע"י ברכות כה, ב; שבת יז, ב; תענית יח, א; עבודה זרה לו, א"ב.

201] ע"י קידושין כב, ב; בבא בתרא עד, ב.

202] מלכיו. ע"י ביצה כח, ב; יבמות קיג, א; כתובות סא, ב; מכות כא, א; עבודה זרה כט, א; מגחות ט, ב; נדה נב, א.

203] שער הגלגולים, דף מא.

204] עיין: יומא פב, ב; בבא בתרא צ, ב.

תשלום שתי שנים ומחצה ואז אשיג השגה גמורה, כמוהו ממש, בלתי שום תערובת דסטרא אחרא, כמו שאירע לאחרים.

יום אחד חזר לשאול והשיבו לו: שאתנהג חדש אחד שלם בשק ואפר ותענית ושאתנהג בשפלות ושלא אתלוצץ משום אדם. ואמר לי, כי כל עיקר השגתי תלויה בשתי ענינים אלו הנז' בפרטות, שהם השפלות ושלא להתלוצץ.

יום אחד חזר לשאול והשיבו לו כי להשיג השגה אמתית כמוהו ממש לא היה איפשר עד מלאת שתי שנים ומחצה. אמנם אם בתוך זמן הנז' אתנהג בתשובה ובפרט שאתענה מ' ימים רצופים בשק ואישן כל אלו הלילות בשק, שאז יבא לי התעוררות רוח הקדש מג' לג' חדשים בפתע פתאום. ואחר השתי שנים ומחצה אשיג ממש כמוהו באמיתות. וסיבת קצבת זמן הזה הוא, כי ישבתי בבחורות שתי שנים ומחצה בלתי עוסק בתורה ומעשי לא היו אז רצויים כתיקנם. ולכן הייתי צריך תשובה ב' שנים ומחצה אחרים, כמספר הימים ההם ממש.

יב. יום אחד חזר לשאול והשיבו לו שאתענה ארבעים יום רצופים בשק ואפר ובכי, ובפרט שאשכב כל אלו הארבעים לילות על הקרקע לבוש שק, גם אשים אבן אחת תחת מראשותי ואכוין בשם ההויה העולה אב"ן כזה יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה ואחר כך אתענה שני וחמשי ושני בכל אלו ההנהגות הנז' עד תשלום שתי שנים ומחצה ושאתנהג בכל זמן זה בענוה ובשפלות גדול עד התכלית האחרון ושאוהר גם כן עד התכלית מן הכעס ומן ההקפדות.

יום אחד אמר לי, שאוהר מאד, כי כפי מה שהגידו לו הוא מוכרת, שבהמשך הזמן הנז' שתתערבב מחשבתי ולא ארצה לסבול עול התשובה כל כך ולכן, כיון שהבחירה תלויה בידי, שאוהר ואתחזק בדבר הזה מאד.

יום אחד אמר לי כי אז בשבוע ההיא היה רואה רוח טהרה אחת שהיה מסבב אותי ושזה מורה כי בהכרח אני צריך להשיג השגה. ואף על פי שאני אדחה אותה, יכריחוני מן השמים עד שאשיגנה ב"ה ושאשיג השגה גמורה אמיתית כמוהו.

יום אחד אמר לי, כי כל זה שאני עתיד להשיג עתה הוא מחמת חשקי בו ושנשמתו היא מסייעני מאד וכמעט שהוא מתעבר בי. ואמר לי, כי יש לי קורבה גדולה עמו ובפרט כי פעם אחת, בגלגול אחר, הייתי תלמידו גם כן כמו עתה ושאתדבק עמו תמיד במחשבתי ויועיל לי מאד.

יג. יום אחד אמר לי, שאזהר מאד לומר „הללויה אודה ה' בכל לבב“ וכו' ²⁰⁵ ואחר כך אכין בשם מנצפ"ך ואעשה כך תמיד כשאקום בכל לילה אחר חצות, כי מועיל מאד אל ההשגה. גם אמר לי שאזהר לשים תמיד תפלין כסברת ר"ת, שהם סוד צירוף שם יהה"ו היוצא מר"ת „יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי“ ²⁰⁶ ולכן הנחת אלו התפילין מועיל מאד אל ההשגה ואל השכל והידיעה ²⁰⁷.

גם אמר לי כי עיקר השגה זו תלויה על ידי כיוונת האדם וזהירותו בכל ברכות הנהנין, לפי שעל ידם מתבטל כח אותם הקליפות הנמצאות במאכלים החומרים ומתדבקים באדם האוכלם ועל ידי הברכות האלו הנאמרות בכונה הוא מסיר מהם הקליפות ומזכך החומר שלו ונעשה שכלי וזך; ושאזהר בזה מאד.

[205] תהלים קיא ומנהג לומר מזמור זה בשבת בתפילת מנחה לאחר קריאת התורה; עיין על כך: ישראל חיים פריעדמאן, לקוטי מהרי"ח, [חלק שני], מ.—סיגעט תרס"ג, דף עג, ב.

206 ירמיה ט, כג.

207 שער רוח הקודש, דף ט, ב"ג (דפוס ירושלים תרל"ד).

גם צוה אותי שאקרא בכל יום הקביעות של מקרא ומשנה ותלמוד וקבלה עם הכוונות שמסר לי, ככתוב בספרי ואזהר בו מאד²⁰⁸, גם תחמיר עלי מאד בענין השבת לשומרו ולכבדו, יותר מכל שאר המצוות כולן²⁰⁹.

יד. יום אחד הייתי לפניו ונתעכבתי חדש ימים שלא עשיתי שום ייחוד מן הייחודים שסידר לי והכירו בפרצופי ואמר לי: „אם יום תעזבני ימים אעזבך“²¹⁰ ואתה גורם בזה נזק גדול, שתגרום שיתפרשו ממך הנשמות שרוצות לידבק בך. ונתתי לו טענה, שלא הייתי רוצה אלא לעסוק בתורה באותו זמן, ובפרט שלא היו באים כפי הראוי אותם הנשמות בגילוי. והשיב לי שעם כל זה לא אמנע מלעשות הייחודים ההם בכל יום, כי הוא גדול מן עסק התורה, כי הוא מייחד העולמות העליונים והוא עסק התורה וייחוד

208 על הזהירות בברכות הנהנין, — ראה בשער רוח הקודש, דף י, א. ועל ידיעות הלימוד, ראה שער המצוות פ' ואתחנן: ועתה נבאר סדר עסק התורה שיעסוק האדם בכל יום... בלימוד קבוע: שצריך ללמוד בכל יום בקביעות... תחילה יקרא מקרא תורה. ואחר־כך נביאים ואחר־כך כתובים ואחר־כך קבלה ואחר־כך משנה ואחר־כך תלמוד... ונלע"ד שהקבלה תהיה באחרונה בכולם, לפי שסדר המדרגות ממטה למעלה, הם מתחילין מן המקרא ומסיימים בקבלה... (דפוס ירושלים תרס"ה, לד, ב). — ובשער רוח הקודש: צריך לזהר שלא לבטל בכל יום הקביעות של מקרא משנה תלמוד וקבלה עם הכוונות שלהם... וצריך להיזהר בזה מאד (שם ז, ג).

209 בשער רוח הקודש: ביום שבת קודש, כל מי שזוכה להיות לו סוד תוספת שבת בנפשו, אין עוונותי מתגלים במצחו ביום שבת, כי אין אחיזה אל החיצונים ביום שבת קודש במי שיש בו תוספת שבת (דף ד, ד). ועוד שם ובמקומות אחרים.

210 עיין: הימאן, אוצר דברי חכמים ופתגמיהם, עמ' 81 (ערך „אם תעזבני

יום, ימים אעזבך“).

הכל ביחד. והזהירני שכאשר אייחד הייחודים, שלא תהיה כוונתי בלבד להמשיך את הנשמה, אלא לתקן למעלה (51).
גם אמר לי כשהלכתי עמו לטבריא במערת ר' עקיבא*²¹⁰, כי אמר לו ר' עקיבא שאזכור עשרה פעמים את ר' עקיבא זה אחר זה קודם כל תפלה מן הג' תפלות ערב ובקר וצהרים ועל ידי זה יתעבר בי ויסייעני מאד. ואמר לי, שאין צורך לומר ר' עקיבא, אלא עקיבא בלבד.

גם אמר לי כי עד חג הסוכות של שנת השל"ד אני צריך סיוע ממש, שהוא יעזורני בעת הייחוד, אבל משם והלאה איני צריך לסיוע כלל, כי כבר אז נשלמים שתי שנים ומחצה שחטאתי בהם, שמנעתי עצמי מעסק התורה. וגם, כי עד אז אפילו אם הוא מסייעני, הוא במקרה, שאי אפשר להיות בקביעות, אבל משם והלאה יהיה ב"ה בקביעות.

טו. גם צוה אותי שלא אמנע מלייחד הייחודים שמסר לי ושאם אלך להשתטח על קברי הצדיקים יהיה בערב ראש חדש או בט"ו לחדש, כי אז יש יותר הכנה מכל שאר הימים ושלא אלך לא בשבת ולא ביום טוב ולא בראש חודש, כי אז נפשותם עולות למעלה ואינן מושגות על הקבר. ופעם אחת שלחני על קברי הצדיקים בחול המועד להתפלל עליהם, אבל לא נשתטחתי.

ואמר לי, כי הייחוד של היודי"ן והווי"ן של י"ג חזו"ת דרישא אייחד אותו יותר בקביעות משאר הייחודים. ובלילי החול יהיה אחר חצות הלילה, כי אז הוא עת רצון. ובליל שבת אייחד אותו אפילו קודם חצות אחר סעודת הלילה. ובראש חדש אייחד הייחוד שהוא מיוסד על שם שדי, כי ייחוד זה הוא סוד ראש חדש; כי שם שדי במילואו הוא

[*210 עיין : איש-שלום, קברי אבות, עמ' 173].

בגימטריא ראש חדש ²¹¹ ואפילו להשתטח על הצדיקים ביום ראש חודש, הוא טוב הייחוד הזה הנז' של ראש חדש. גם הייחוד של פסוק של חדשים לבקרים ²¹² הוא טוב לעשותו בלילי החול אחר חצות לילה, או בליל שבת קודם חצות, כי בשני זמנים אלו מתפשטת לאה בכל אורך זעיר. גם בליל שבת קודם חצות אייחד הייחוד של עשרה הוויות שבדעת. גם צווגי שאקרא בכל ליל שבת אחר הסעודה וברכת המזון, קודם חצות, מס' עירובין: בסוד העירוב ובסוד ע"ב ה"ו.

ודע כי עיקר כל אלו הייחודים הם או על קברי הצדיקים או בכל חצות לילה, אחר עבור חצות לילה, אפילו שלא על קברי הצדיקים, יועיל. ואחר חצות לילה היא עת רצון ואז היא שעה הנבחרת מכל שאר השעות.

טז. גם אמר לי כי רב ייבא סבא הוא יותר קשור עם ר' יהושע סוריאנו שאכל חלב כנ"ל * ואם אתקן זה, יתקשר עמי רב ייבא סבא יותר מן השאר. ורבן יוחנן בן זכאי קשור עם הרב המגיד על ענין הנדה. ור' עקיבא קשור יותר עם ר' שאול טרישטי על ענין שפיכות הדם הנ"ל. וענין ר' עקיבא הוא מחמת מה שנכשל גם הוא באותו מת מצוה שהרכיבו על כתיפו כמה מלין ואמרו לו חכמים, שעל כל פסיעה ופסיעה היה שופך דמים ²¹³ ולכן הוא קשור עם ר' שאול, אבל בשנים האחרים לא רצה לגלות כיון שלא גלוהו רז"ל, אבל ענין ר'

211 על ייחודי ליל שבת וראש חודש וייחוד ליל חול ראה בשער רות הקודש, ייחוד יב ואילך.

212] איכה ג. כג.

* עיין למעלה, עמ' קמ"קמא, וכן להלן, סי' מו.

213 ע"י ירושלמי נוזר, פרק ז, הלכה א.

עקיבא כבר גלוהו רז"ל ולכן יש לו רשות לגלותו.
גם אמר לי שראה כתוב במצחי פסוק „לחשוב מחשבות לעשות
בזהב“²¹⁴ וכו', לרמוז אל עון ביטול זמן שביטלתי בחכמת
האלקימיא.

גם צוה לי בענין הסרת הסכין מעל השולחן שאזהר מאד להסיר אותו
לגמרי ולא יספיק לכסותו בלבד ובפרט אני שבא משרש קין שהוא
סוד כלי זין²¹⁵.

גם אמר לי כי עתה בגלגול הזה אני מתקן את יובל, שהוא משרש
גפשי והיה לוטש נחשת וברזל מצד הגבורות ואיני מתקנו כראוי.
ולכן, לפעמים כשהסכין בידי אני חותך ידי ואצבעותי בלא מתכוין
או על ידי כל כלי ברזל. ואמר לי, כי בחינת יובל היא בחינת קין
אשר בפרצוף יעקב, כי גם הוא כולל קין והבל וכל השרשים כמו
זעיר א[נ]פין הנקרא ישראל הכולל קין והבל הראשונים, בני אדם
הראשונים, ושהוא מוכרח לתקן את יובל הזה קודם ביאת המשיח
בסוד „יובילו שי למורא“²¹⁶. וזה יובל נתעבר במשה ע"ה להתקן בו,
כי גם במשה ע"ה יש בו קצת ניצוצות של קין וזה נרמו בר"ת
„ויתעבר ה' בי למענכם“²¹⁷. וזהו סוד „ועל יובל ישלח שרשיו“²¹⁸,
כי יש בו כל שרשי קין כמו שיש בזעיר הנז' כי קין הוא בחינת קין
בזעיר. ויובל הוא בחינת קין בפרצוף עליון הנקרא יעקב, כנודע.
ונמצא כי יובל זה התחיל להתקן על-ידי משה ע"ה ולכן נרמו בר"ת
פסוק הנז' של „ויתעבר ה' בי למענכם“.

[214] שמות לא, ד].

215 שער רוח הקודש, דף י, א.

[216] תהלים עו, יב.

217 דברים ג, כו.

218 ירמיה יז, ח.

יז. פעם אחת הלכתי עם מורי ז"ל אל מקום שנתוועדו שם חברי רשב"י כשעשו האדרא רבא דנשא. ושם במזרח הדרך יש שם סלע אחד ובו שתי בקיעות גדולות. ובאותה הבקיעה שלצד צפון, שם ישב רשב"י ע"ה בזמן האדרא רבה. ובבקיעה שלצד דרום שם ישב ר' אבא. ואצל האילן שכנגד ב' בקיעות אלו במערב שלהם, שם ישב ר' אלעזר. ומורי ז"ל ישב בבקעה הצפונית במקום רשב"י ע"ה ואני ישבתי בבקיעה הדרומית, במקום ר' אבא, שלא בידיעה. ואחר כך הגיד לי מורי ז"ל הענין ולא ידעתי אם ענין הנ"ל, שאחד מחברי האדרא הוא משרש נפשי, הוא ר' אבא, ועל כן ישבתי במקומו שלא בידיעה. וענין ישיבתנו בב' בקיעות אלו הנז', אני מסופק אם הדבר הי' להיפך מהנז'.

אמר לי, כי בהיותי קטן קללתי פעם אחת את אמי ע"ה. וצוה אותי להתענות ג' ימים רצופים לילה ויום ולכוין שהם ע"ב שעות והוא כנגד תרין עטרין דחסדים וגבורות דאבא ואימא הגנוזים בג' אבות חסד גבורה תפארת והם ע"ב כנודע, כי שם ע"ב הוא בחג"ת. ולפי שפגמתי וגרמתי לסלק אלו הב' עטרין מן הבן העליון, לכן אכוין להחזירם אליו על ידי אלו הע"ב שעות שיש בג' תעניות אלו. ואמר לי שאתענה אלו הג' ימים הנז' ג' ימים קודם יום שבועות ואכוין גם כן בסוד "היו נכונים לשלשת ימים"²¹⁹, כי אז פסקה זוהמתן של ישראל ועל ידי התענית הזה יפסק גם כן ממני זוהמת החומר אשר בי, כדי לקבל כח ידיעת סודות התורה בליל שבועות עמו. ובליל שבועות למדתי עמו כל אותה הלילה בסודות התורה ולא ישנתי כלל כל אותה הלילה. וגם אמר לי, כי אלו הג' תעניות יועילו לבטל גזרת המ"ד שנים שחסרו מהרב המגיד כנ"ל וע"ש (52).

יח. יום א' בשבוע הששי של ספירת העומר אמר לי, שאכוין בשבוע ההיא שהיא כנגד יסוד, כנודע, ושאכוין בו לתקן הפגם שפגמתי בו בהיותי נקשר בימי חופתי, כנ"ל.

יום אחד הייתי בתענית ובכיתי מאד והרביתי דברים לפני השי"ת לומר: שלמה היה מונע ממני דרכי התשובה ולא היה משים בלב מורי ז"ל שילמדני כרצוני והרבה דברים כאלה. והלכתי לביתו והכיר הענין בפרצופי ואמר לי, כי באותה שעה רצו להענישני בבית-דין העליון על שהטחתי דברים כלפי מעלה, לולא שנזדמן סניגור עלי לומר, שמחשבתי היתה לטובה. ואמר לי, שאזהר מלדבר פעם אחרת דברים כאלה, כי יותר ממה שהעגל רוצה ליינק פרה רוצה להניק²²⁰, אלא שיש זמן קצוב לכל דבר כנו': לכל זמן ועת לכל חפץ וכו'²²¹ ואיך הייתי אומר, שח"ו הב"ה היה מונע ממני התשובה! ואדרבה, מי היה גורם ומכניס בלבי כל זה ההתעוררות של התשובה, לולא הוא ית' ברחמיו הרבים על בריותיו? ואמר לי, כי מה שמנע עד אז להגיד לי כל רצוני היה סבת זמן קצוב ואז באותו היום נשלם הזמן ושמעיהם ההוא ואילך לא יסתיר ממני כל אשר אשאל ממנו. וכן עשה מאז והלאה.

יט. אמר לי, כי בגלגול הקודם קיימתי מצות שחיטה ועתה בגלגול הזה הזהירני במאד מאד, שלא אשחוט כלל ועיקר. ולא עוד, אלא שהזהירני גם כן, שלא להמית שום בריה, אפילו כנים ופרעושים כלל ועיקר.

ואמר לי, כי יען אשר אני ניצוץ חדש, שעל כן אני מוכרח לקיים מצות פריה ורביה, כי עדיין לא קיימתיה.

[220] פסחים קיב, א.

[221] קהלת ג, א.

ואמר לי, כי המצות אשר אני חסר מהם, הם אחד עשר בלבד, אף על פי שאני חדש. ואחר שאשלים אותם, אז צריך שאקיים מצות שלוח הקן, אף על פי שכבר קיימתיה בגלגול אחר. וזו המצוה היא תיקון האחרון שבכל התיקונים שאני צריך לתקן. וכוונת הענין, להורות על שילוח הנפש שכבר נגמרה להתקן על-ידי האחד עשר מצות הנז', ואז יבא הרוח לבדו ויתוקן גם הוא. ואחר שיתוקן גם הוא, אז תבא גם הנפש, שכבר היא מתוקנת ותהיה אז כסא אל הרוח המתוקן. והבן מאד ענין זה וזכרהו, כי זה שרש גדול ואל תשכחנו.

ואמר לי כי אלו האחד עשר מצות הם מאותם שאינן מצויות בתכלית ההרחק. ואמר לי, כי אחת מהם היא מצות זרוע לחיים והקיבה.

כ. ופעם אחרת ביאר לי הענין היטב ואמר לי, כי הנה יש מצות עשה ולא תעשה זכרים ומצות עשה ולא תעשה נקבות. והנה, אין לך אבר מכל רמ"ח איברים שבאדם הראשון שלא יהיה כלול מן בשר וגידים ועצמות. והנה הבשר והעצמות הם מצות עשה והגידים הם מצות לא תעשה. והנה שרש נפשי היא באבר הכתף השמאלי שלאדם הראשון מבחינת לאה, אשר עומדת שם מאחוריו. והמצות עשה אשר באבר הזה הם אחד עשר כמנין ו"ה, שתי אותיות אחרונות של ההוי"ה, והם כמספר כתף, באופן זה: וי"ו פעמים הי * — של; וי"ו פעמים הי — קפ, הרי תקי. תסיר יא, כמנין וה, ישאר תק, כמנין כתף. והמצות לא תעשה הם טו, כמנין ב אותיות יה הראשונות של ההוי"ה. וכמ"ש ז"ל: יה עם שמי — שס"ה, זה עם זכרי — רמ"ח. וגם הם בגימ' כתף, באופן זה: יו"ד פעמים הי — ש. יו"ד פעמים ה"ה — ר. הרי תק, כמנין כתף. והנה העשרה.

[* וי"ו פעמים הי = 22 × 15 = 330 ; וי"ו פעמים הי = 12 × 15 = 180.]

הרמוזים באות י הם עשר מצות לא תעשה זכרים והחמשה הרמוזים באות ה ראשונה הם חמש מצות לא תעשה נקבות. והששה הרמוזים באות ו הם ששה מצות עשה זכרים והחמשה הרמוזים באות ה אחרונה הם חמש מצות עשה נקבות. והנה העור שיש באבר הזה של הכתף בו נרשמו כל ההארות אשר יש בפנים באבר הזה. ואמר לי החכם נר"ו, כי בחטאו של קין ירדה נפשי עד העקב. ואבא מארי ע"ה כשהוליד אותי העלה אותי עד מקום הטיבור. ואני צריך עתה לתקנה ולהעלותה עד מקומה לגמרי. ואמנם העשרה מצות לא תעשה הזכרים לא קבלתים ממורי ז"ל. אבל הה' מצות לא תעשה הנקבות הם: א. לא תרצח, ובכללה שלא להלבין שני חבירו ברבים. ב. לא תגנובו ממון. ג. לא תבשל גדי בחלב אמו. ד. לא תאכל חלב. ה. לא תאכל כל דם. וששה מצות עשה הזכרים הם אלו: א. וחי אחיך עמך והיא קרובה ממש של מצות הצדקה והיא לבקש המצאה אל אחיך, שיוכל לחיות עמך כנודע. ב. לאכול מעשר שני בירושלים. ג. ועשית מעקה לגגך. ד. מצות פריה ורביה. ה. למול את הבן ובפרט בנו ממש. ו. ואהבת לרעך כמוך. וחמש מצות עשה הנקבות ואלו הן: א. ההלואה לעני וסימניך: אם כסף תלוה. אל תיקרי אם בחירק אלא אם בצירי. ב. מצות ציצית וגם בכללה ליתנה על הכתף לפי ששרשי מן הכתף. ג. שלוח הקן וסימניך: שלח תשלח את האם. ד. שמטה בשביעית. ה. לזכור יציאת מצרים²²².

כא. גם הזהיר מורי ז"ל לי ולכל החבירים שהיינו עמו בחברה והיא שקודם תפלת שחרית נקבל עלינו מצות עשה של "ואהבת לרעך כמוך" ויכוין לאהוב לכל אחד מישראל כנפשו, כי על ידי זה

²²² שער הגלגולים, דף יז, ב — יח, א. וראה ספר הליקוטים, פרשת יתרו ועוד בכמה מקומות.

תעלה תפלתו כלולה מכל ישראל ותוכל לעלות ועשות תיקון למעלה. ובפרט אהבת החבירים שלנו צריך כל אחד ואחד ממנו לכלול עצמו כאלו הוא אבר אחד מן החבירים האלו. ולמאד הזהירני מורי ז"ל בענין זה. ואם איני חבר הוא ח"ו עומד בצרה או יש לו איזי חולה בביתו או בבגיו, ישתתף בצערו ויתפלל עליו; וכן בכל דבריו ישתתף לכל חביריו עמו²²³.

גם מורי ז"ל לא היה הורג פרעושים וכנים ושום רמש חי כלל ועיקר. ואמר לי, שלהיות שרש נפשי מן קין שהרג את הבל וגם מפני ר' שאול טרישטי, שנתגלגל עמי ממש על עון שפיכות דם כשמל התינוק הנ"ל ומת תחת ידו, שצריך שאזהר שלא להמית שום דבר חי בעולם וגם שלא לשחוט כלל (53).

גם עשיתי תיקון ותעניות על ידי מורי ז"ל על עון שאירע לי בימי חופתי, שנקשרתי והזרעתי לבטלה. ועל עון כיבוד אב ואם. ועל יין נסך ששתיתי עם ישראל אחד שנשתמד והטעה אותי ואמר לי שהיה אז בא לעיר צפת לחזור לדת ישראל ולא היה אלא לפנים ואחר כך חזר לסורו הרע²²⁴. ועל עון הגאווה. ועל הליצנות. ועל שפיכות דם הנ"ל שידעת. ועל ביטול קריאת שמע ותפלין.

אמר לי מורי ז"ל, כי לפי שאני משרש קין, שהוא סוד הגבורות הנק' אש, לכן אני מתפעל מאד ומתבהל מאד מראיית המים, כי האש בהכנסה תוך המים נכבית ומתבטלת. וגם לפי שהמזיקין יצאו מתולדת קין, כנודע, לכן אני מתפחד מאד מן המזיקין.

כב. גם אמר לי, כי קין הוא בסוד ציור ומעשה והבל הוא הבל העליון של הפה, שהוא דיבור, ולכן שרשו של הבל הם דרשנים

223 ראה שער הכוונות בתחילתו ולהלן, סימן גא וכו'.

224 בשער רוח הקודש נמצא תיקון מיוחד למי ששתה יין נסך עם ישמעאל.

ודברנים, אבל אני להיותי מן קין, איני דברן ובעל דברים ואין לי כל כך כח הדיבור כמו שיש לי כח בציור במלאכות מעשיות. בענין המשניות שאני מחויב לגרסן על פה, אמר לי מורי ז"ל שהם סדר נשים ושאר הסדרים איני מחויב.

גם אמר לי, כי הימים הנכונים להתענות אני בהם ב ימים רצופים, הם יום ג ויום ד בשבוע כפי שרש נשמתי.

גם אמר לי, כי אין לך אדם שאין לו יום אחד קבוע בשבוע ויום קבוע בחדש, שהוא יום יפה לו לכל דבריו, כי מזלו תלוי באותו היום, כפי שרש נשמתי, ובאותו יום אין לו פחד משום דבר רע ופגע רע ולא ימות באותו היום ושזהו סוד „ושוב יום אחד לפני מיתתך“²²⁵, כי באותו יום אין פחד שימות בו ולכן שוב בתשובה באותו יום, כי משם ואילך יש פחד בשאר הימים. ואמר לי, כי היום הנכון לי שהוא כפי שרשי ונשמתי בכל שבוע הוא ביום שני מן השבוע והיום הנכון לי בחדש, שהוא יום של שרש נשמתי, הוא יום שלשה עשר בכל חודש וחדש.

גם אמר לי כוונה אחרת בקדושה ואמר לי, כי אף על פי שכל אדם צריך לכוין בה אני צריך לה יותר משאר כל אדם. והוא כי הנה ג' קדושות הם: אחת קדושת שחרית של העמידה והיא נקדישך, ב' היא קדושת מנחה של העמידה והיא נקדישך, ג' היא קדושת „ובא לציון“ שאנו אומרים בליל מוצאי שבת אחר העמידה. וכבר ידעת כוונת הקדושה שהיא דילוג עליית מלכות למעלה ממקומה לקבל דעת, כי דעתה קלה וזהו סוד הדילוג שאנו מדלגין כשאנו אומרים ג"פ קדוש קדוש קדוש וכו' כנז' בפרקי היכלות. וכבר ידעת כי כל עליה היא על ידי שם מ"ב ולכן צריך שתכוין בקדושת

העמידה דמנחה דחול בשתי אותיות ראשונות של אבגית"ץ. ובקדושת עמידה של שחרית דחול תכוין בשתי אותיות גי האמצעיות. ובקדושת ובא לציון של מוצאי שבת תכוין בשתי אותיות תץ האחרונות. כי שם זה הראשון הוא כולל כל שם של מ"ב והוא עיקרו של שם בן מ"ב לפי שהוא בסוד ספי' החסד המתפשט בכולם בנודע ולכן כל הכוונות הם בשם זה לבד.

כג. פעם אחת שאלתי למורי ז"ל בערב שבת על השגת נשמתי ואמר לי פסוק זה "ולמי כל חמדת ישראל הלא לך"²²⁶. וחליתי פניו, שיבאר לי דבריו ולא רצה לבאר יותר מזה. ואמרתי לו אם היה פירוש דבריו, שאני משרש שאול המלך, שלו נאמר הפסוק הזה? והשיב לי, שלא היה רצונו לפרש ולבאר כוונת דבריו.

פעם אחת חזרתי לשאול לו על ענין נשמתי ואמר לי, שהייתי יכול להשיג יותר מן המלאכים מצד גודל ערך נשמתי ושביאת נשמתי לעולם היתה לצורך גדול בעולם ושלא היה בידו ורשותו לבאר יותר מזה, כי לא ניתן לו רשות, ושם היה מגלה לי הענין שהייתי כמעט פורח באויר מרוב שמחה על הענין, אלא שלא ניתן לו רשות לאומרו אז.

הר"י ארזין ז"ל הגיד לי, כי ליל א של שבת הלך לבית מורי בחצות הלילה מרוב קנאה, שעלה בלבו לומר למה היה הוא גדול בשנים יותר ממני והיה משועבד לי לשמוע הדרוש ממני והלך לבכות בפני מורי ז"ל אז על הדבר הזה והשיב לו, כי הוא ז"ל לא בא לעולם אלא ללמד אותי בלבד ושכל שאר החבירים לא היו יכולין ללמוד אפילו אות אחת ממנו, אלא כולם היו צריכים ללמוד עמי. וגם ענין זה אני שמעתי מפי מורי ז"ל. גם שאל ממנו שכיון שהיו אנשים

גדולים משורש נפשו שא"כ איך ישתעבד לי? והשיב לו, שאין הדבר תלוי בזה אלא בנפש האדם עצמו, שתהיה היא ממקום גבוה. גם הר"י באגילייר יצ"ו אמר לי, כי מורי ז"ל הגיד לו על ענין קורבתו של מורי ז"ל עמי, שהטעם היה, כי ג' אותיות אב"י ברמזו בשם עקיבא ושהם ממטה למעלה ולא רצה לבאר לי יותר מזה. וגם אמר לו, כי עלי נאמר "מה שהיה הוא שיהיה"²²⁷ ר"ת משה. והענין, כי כמו שר' עקיבא לימד תורה לכ"ד אלפים תלמידים ולכל העולם שכן אהיה אני עתה ב"ה.

פעם אחת הייתי יושב לפני מורי ז"ל אחר סעודת המנחה של יום שבת והייתי מפציר עמו, שיבאר לי בענין השגתי ובענין שרש נפשי ובתוך הדברים אמר פסוק זה "אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן"²²⁸. והפצרתי בו שיבארהו לי והשיב לי, כי הנה ר"ת פסוק זה הוא אליהו חי. והענין הוא מ"ש ברע"א מהימנא, כי משה היה רבן של כל ישראל והמתורגמן שלו היה אהרן הכהן כמ"ש "והוא יהיה לך לפה"²²⁹ לפי שמשה היה כבד פה וכבד לשון ולעתיד לבא בדורו של משיח יבא משה ע"ה בגלגול וילמד תורה לישראל וגם אז הוא יהיה ערל שפתים והמתורגמן שלו יהיה אליהו ז"ל שהוא חי וקיים והוא פנחס בן אהרן אחיו של מרע"ה * וזש"ה "אם ללצים הוא יליץ" כי כשיצטרך מרע"ה מליץ ומתורגמן הנה אליהו ז"ל שהוא חי הוא יליץ ויהיה מתורגמן שלו. ולא רצה לבאר לי יותר איך נקשר ענין זה עם הויכוח הראשון שהיינו מוכחים יחד (54). יום אחד אמר לי, כי אמרו לו בתפלתו, כי אני עתיד לראות מלאך

[227] קהלת א, ט.

228 משלי ג, לד.

229 שמות ד, טו.

* עיין למעלה עמ' קמג, הערה 186.

אחד פנים בפנים ולדבר עמו. והפצרתי בו שיאמר לי שמו ואמר לי, שהוא אליהו ז"ל.

כד. יום אחד אמר לי, כי אז התחיל חלק הרוח שלי להתנוצץ בי דרך תוספת נשמה בכל ערב שבת במקרה עד יעברו שתי שנים ומחצה הנ"ל, שהם מתחילים מן ר"ח אייר השל"א עד סוכות השל"ד. ואחר כך אקנה חלק הרוח ההוא בשלימות ואז אשיג השגה גמורה ב"ה, כנ"ל. והטעם הוא כי הנפש אין בה יכולת רק לקיום המצוות במעשה אמנם להשלים חלק השגת ידיעת התורה והשגת רוח הקדש צריך בחינת חלק הרוח ונמצא, כי ענין השגתי תלויה עד שאקנה חלק הרוח שלי בקביעות ובשלימות ב"ה. ואמר לי, כי זה הניצוץ של חלק הרוח שלי שהוא בא גם כן משותף עם ניצוץ רוחו של ר' עקיבא ומתלבש בו. והטעם לזה לפי שכמו שנפשי היא גם כן משותפת דרך גלגול ממש עם נפש ר' עקיבא כמו שיתבאר למטה, כן חלק רוחי אינו בא אלא משותף ממש ברוחו של ר' עקיבא. וכאשר אקנה רוחי בשלימות יהיה גם כן רוחו של ר' עקיבא משותף עמי. ונמצא כי אני צריך תחלה להשלים את נפשי בשתי שנים ומחצה הנז' ואחר תשלומה לגמרי אז אזכה אל הרוח שלי וגם יבא משותף עם רוחו של ר' עקיבא, כי אין הרוח יכול ליכנס באדם עד תשלום תיקון הנפש לגמרי אם לא בדרך מקרה בתוספת בערב שבת וגם לזה צריך תשובה ומעשים טובים.

ואמר לי, כי אין מי שיהיה עמי בסוד גלגול ממש מכל אותם שהם מן השרש שלי רק ר' עקיבא לבדו, כי הוא ממש עמדי בסוד גלגול, אך האחרים של שרש נשמתי אם יתדבקו עמי הוא בסוד עיבור בלבד ולא בסוד גלגול.

כה. ופעם אחרת אמר לי, כי גם כל אותם הניצוצות של האנשים שהם מן תחלת הדרגת נפש ר' עקיבא עד אני הצעיר חיים, כי כולם הם מגולגלים בי בגלגול גמור ומשותפים עם נפשי בגלגול הזה. ואיפשר שאם אזכה יותר יתעברו בי גם מן אותם אשר הם קודמים אל ר' עקיבא, כמו רבן יוחנן בן זכאי ז"ל וכיוצא בו בסוד עיבור בלבד. וטעם הדבר לפי שאין בכל הניצוצות של השרש הזה כל כך קרוב אל ניצוץ נפשי כמו ניצוץ נפש ר' עקיבא, כי ניצוץ נפשי קרובה וסמוכה אליו יותר מכלם ולכן הוא מתגלגל עמי יותר מכל שאר הניצוצות. וכמו שניצוץ נפש ר' עקיבא עלה באותה המדרגה הנקראת מחשבה גם אני אוכל לעלות כפי מעשי במעלה גדולה מאד יותר מכמה ניצוצות אשר קדמו אלי.

ואמר לי, כי נפשי ונפש ר' עקיבא הם סמוכות יחד בשרש הנפשות. אמנם ר' עקיבא לא היתה לו מצד קין רק בחינת נפש בלבד, כי הרוח שלו מבחינת קין גם כן אשר היתה ראויה אל הנפש ההיא שלו לא לקחה או אמנם לקח רוח אחרת משרש הבל או אדם. וגם אני יש לי מזומנות שתי בחינות של רוח: האחת היא בחינת הרוח הראויה אל נפשי, שהיא משרש קין, והב' היא בחינת רוח משרש אחר, כמו שביארנו, כי על ידי חטאו של אדם הראשון נתערבו הנשמות בחינת רוח מן שרש הבל עם בחינת נפש משרש קין. וכן להפך. ובחינת רוח משרש אדם ברוח של קין או של הבל וכן להפך. והנה בחינת הרוח אשר לי מצד קין הוא גדול במאד מאד מן הרוח אשר לי מצד העירוב כנז' ואם אזכה אקח את הרוח הזה אשר נוגע לי מצד קין. וכן על דרך זה הוא בנשמה. ואמר לי, כי אחר הניצוץ של ר' עקיבא אין קרוב אלי יותר מן ניצוץ אביי, לפי שאביי זכה ליקח נפש ורוח ונשמה כולם מן השורש שלו, שהם מבחינת קין מש[א] כ באחרים כנ"ל. ואמר לי, כי אביי הוא הוא רב ייבא סבא עצמו הנז' בוהר בפ' משפטים ואביי נרמז בר"ת פסוק

„אך בי' ישוב יהפוך ידו כל היום“²³⁰ ואמר יהפוך על היפוך ייבא לאביי וזהו יהפוך ידו. ושאלתי למורי ז"ל, שיבאר לי סיבת היפוך זה מה ענינו ולא רצה לבאר לי.

יום אחד אמר לי, כי שרש נפשי היא טיפת זרע יוסף שיצתה מבין צפרניו מאותן העשרה טיפות כנודע²³¹.

גם אמר לי, כי הנפש יתירה שבאה לי בסוד תוספת שבת היא גבוהה ומעולה מאד וכמעט שהיא מן בחינת האצילות. ואמר לי אותו היום, כי אז עדין לא זכיתי לנפש יתירה הנז' רק פעם אחת או שתיים.

כו. בענין נפשי אמר לי, כי הנה כאשר חטא קין היו אז כל הניצוצות של זה השרש כלם כלולים בו כלם ממנו עד הניצוצות שיהיו עד ביאת המשיח וגם ניצוץ נפשי היתה כלולה בו. ועל ידי חטאו נתערבו כל הניצוצות בקליפות וכל הניצוצות המעולות והחשובות ירדו למטה מכל השאר בעמקי הקליפות לפי שעון קין היתה במחשבה העליונה כנו' בתקונין. והנה ר' עקיבא מקומו הוא בזרועות בסוד „וידו אוחזת בעקב עשו“²³² כמבואר לעיל, כי הוא העקב של היד השמאלי של זעיר א[נ]פין. והנה היד לפעמים האדם משפיל אותה עד העקב ולפעמים יכול להעלותה עד הראש ולכן נפלו זרועות אלו עד העקב ואחר כך על ידי שנהרג ר' עקיבא נתעלה ועלה עד המחשבה העליונה וכמ"ש הב"ה למשה כך עלה במחשבה כדי לתקן מה שנפגם. ואמר לי, כי גם אני וכל הדומים אלי נוכל לעלות על ידי מעשינו להיותנו מבחינת הזרועות לעלות במעלה

[230] איכה ג, ג.

[231] עיין למעלה, עמ' קלת.

[232] בראשית כה, כו.

רמה ונשאה עד אין קץ יותר מכמה אנשים הקודמים אלינו בזמנים הראשונים. ואמנם מקום ניצוץ נפשי הוא בכתפות שבזרועות ונתן לי סימן בזה, כי יש לי שם שערות ארוכות ונמצא שאני כלול מחסד ומגבורה להיותי בסוד הכתיפות. והנה עדיין הניצוץ הפרטי של נפשי לא נתגלגל ולא בא עדיין בעולם הוא לבדו אלא עתה ובערך זה אני (55) חדש, אבל בערך שיצאתי כלול בנפש קין כגז' אני צריך להשלים נפשי ורוחי ונשמתי שנפגמו אז בהיותי שם מחמת חטאו של קין וצריך אני להשלים חלקי אשר שם. והנה ניצוץ נפשי קרוב וסמוך אל ניצוץ נפש ר' עקיבא יותר מכל השאר ולכן הוא מתגלגל עמי יותר מכל השאר.

כו. אמר לי מורי ז"ל, כי שלשה היו שטעו בקץ, והם יעקב כשקרא לבניו ונעלם ממנו הקץ. וכן ר' עקיבא יש בו אותיות יעקב לרמות, כי טעותם שוה וטעה וחשב שבן כוזיבא היה משיח. וכן שמואל טעה בענין אליאב שחשב שממנו יצא המשיח וכמ"ש "אך נגד ה' משיחו"²³³. ולכן שלשתן נתגלגלו לתקן טעות הזה.

אמר לי מורי ז"ל, כי נפשו של ר' עקיבא אינה כשאר נפשות הגרים הנעשות מזווג נפשות הצדיקים בגן עדן הארץ כגז' פ' שלח לך, אבל היא נפש גבוהה מאד אלא שבחטאו של אדם ושל קין יצאה אל החצוננים והוכרחה ליכנס בגוף גר והנה היא באה מלובשת בתוך נפש אחרת הנקרא נפש הגר הנז' בסבא דמשפטים ואותה נפש הגר גרמה לו להיותו עם הארץ מ' שנים בסוד "קשים גרים לישראל כספחת"²³⁴ והבן זה. וכן היה ברבן יוחנן בן זכאי, שהיה עם הארץ מ' שנים²³⁵. והטעם היה, לפי ששרש הנפש שלהם היתה מטיפת זרע

[233] שמואל-א טז, ו. ועי' מדרש תנחומא, מהד' באבער, תחילת פרשת ויחי; בראשית רבא. שם; פסחים נו, א; ילקוט שמעוני, שם. — ירושלמי תעניות ד, ה. 234 עי' יבמות מז, ב. 235 עי' למעלה עמ' קלו—קלז, הערה [172].

יוסף כנז' ולכן גם אני בא לידי חטא הנ"ל בהיותי נאסר ונקשר תשעה חדשים כנ"ל.

גם אמר לי, כי ריב"ז ור' עקיבא היו שתי זרועות ימין ושמאל של משה רבינו ע"ה מעורבים בקין ולכן היו שלשתם שוין שנותיהם כל אחד ק"ך שנים ולכן רצה מרע"ה שתנתן התורה על-ידי ר' עקיבא כנז' שם באותיות של עקיבא. וגם כן מרע"ה הכה לעוג מלך הבשן ובו היה אז מעורב ניצוץ ר' שמעון בן נתנאל ר"ת של בש"ן וזהו עוג מלך הבשן. ולכן היה משה מתיירא ממנו מן עוג להמיתו מפני אותו ניצוץ של קדושה שהיה בו, שהיה ירא חטא, ואחר-כך היה הניצוץ ההוא תלמידו של רבן יוחנן בן זכאי.

כה. ערב שבת אחד ראה כתוב במצחי כלשון הזה: הכינו כסא לחזקיה מלך יהודה, להורות שנגלה בי נפשו בסוד תוספת שבת ואחר-כך באותו יום עצמו נתכעסתי בביתי ונסתלק ממני. ואחר-כך עשיתי תשובה באותה השבוע ובערב שבת השני ראה מורי ז"ל, שהיו נדבקים בי בסוד תוספת שבת רוחו של חזקיה ורוחו של ר' עקיבא. וחזרתי להתכעס באותו היום בביתי ואמר לי שנסתלקו ואחר-כך בו ביום בכיתי ועשיתי תשובה על הכעס ההוא ואמר לי, כי בא אלי רוחו של בן עזאי בלבד אף על פי שאינו מן השרש שלי וזה לפי שהיה חתנו של ר' עקיבא²³⁶. ואמר לי, כי בבקר ערב שבת היה כתוב עקיבא בה"א.

יום שבת אחד עיינתי שני פסוקים על דרך האמת. ואמר לי מורי ז"ל בבקר יום שבת שראה לבן עזאי שהיה נותן לי שתי מתנות ושואמר לו מה חידוש חידשתי ביום השבת ההוא וסיפרתי לו ואמר לי כי לפי שבאותה הלילה של ליל שבת עלה בדעתי פתאום וקריתי משנה

אחת של בן עזאי ג' או ד' פעמים שלכך הוא נתן לי אותם שני מתנות הנז'. ובימי החול של אותה השבוע אמר לי, שהיה רואה בי שהיה בי תוספת רוח מצד רוחו של אביי ככתוב בזוהר בפ' צו שהתלמיד חכם יש לו תוספת רוח גם בחול כמו שיש לעם הארץ בשבת.

ביום שבת אחר אמר לי, כי ראה כתוב במצחי שם ההויה מאירה מאד וזה להורות כי שם ה' נקרא עלי. ואמר לי, כי גם כל ניצוצות שיש בשרש נפשי מן חזקיהו עד נפשי כלם באו בי בסוד תוספת בשבת ההוא. ואפילו פנימיות רוחו של חזקיה ע"ה בא אלי אז.

כט. יום ר"ח תמוז אמר לי, כי ראה את נפש רב דימי מנהרדעא שהיתה מוכנת להתעבר בי לפי שהיא משרש נפשי וגם לפי שביום ההוא לויתי מת מצוה אחד ורב דימי היתה המצוה הזו תדירית בידו לעשות מצות לוויה של האורחים ושל המתים ועל כן היה רוצה להתעבר בי. ואמר לי, כי חזקיהו המלך לא מילא שנותיו ואף על פי שהוסיפו לו ט"ו שנים²³⁷ משלו הוסיפו לו ועדיין חסרו לו שנים אחדות ושאר שנותיו השלימים רב דימי הנז', כי הוא היה גלגול חזקיהו ע"ה עצמו בלתי שום עירוב ניצוץ אחר עמו אלא הוא לבדו. וז"ש חזקיהו²³⁷*: „אני אמרתי ב ד מ י ימי וכו' פוקדתי יתר שנותי“, כי ברב דימי היו שאר שנותיו ושאר ימיו. ואני חיים ראיתי ששלח לי רבא האמורא שלום שתי פעמים: אחת בתוך תפלתי ואחת בחלום. ואמר לי מורי ז"ל, כי רצה רבא לעשות שלום עם רב דימי המתלוח עמי על שהיה עמו בקטטה ממש שעשה לו תלמידו רב אדא בר אהבה על ענין הגרוגרות שהביא רב דימי בספינה כנז' בתלמוד²³⁸.

237 * ישעיה לח, י.

[237 עי' יבמות ג, א.

238 עי' בבא בתרא כב, א.]

ל. יום שבת אחד נגלה בי רב משרשיה ואמר לי מורי ז"ל, כי זהו סוד תוספת שבת גמור מצד שרש נפשי. והענין הוא, כי שם זה הוא מבחינת אבא ואימא הנק' י"ה ונודע כי מזה הוא תוספת שבת ושאר אותיות הם משרש. והנה הב' שינין הם שני שמות מצפץ, שכל אחד מהם עולה בגימ' ש והם שני שמות של תוספת שבת הנז' ברעיא מהימנא בפ' יתרו²³⁹ מן אותם הז' שמות הכתובים שם, נשארו ב אותיות מ"ר והם בגימ' שאר הה' שמות שהם ה' ה' אלהים אל אדני הנז' שם שהם בגימ' רל"ד וז' השמות עצמן הרי הם רמ"א. נמצא, כי שם זה הוא תוספת שבת של שרש נפשי והוא כללות ז' שמות השבת ומקורם שהם י"ה. ואמר לי מורי ז"ל, כי חזקיהו המלך הוא בחינת הראש של זה השרש של קין ויען היה קין תלוי ברפיון בימי המבול כמ"ש ז"ל²⁴⁰ נתקן ונתחזק על-ידי חזקיהו ומשם התחיל להתחזק בחינת הראש וזהו חזקיהו — חזק יה. וז"ש "אמרתי לא אראה י"ה"²⁴¹, כי הנה הוא בא לחזק בחינת הראש של שרש זה שהוא י"ה כנודע ששם זה הוא בראש והוא חשב תחלה שעדיין לא נתקן. ונשלם בחינת הראש של קין להשתלם בזה רב משרשיא, כי יש בו אותיות שר"ש י"ה, כי השרש הוא בראש וגם שם הוא שם י"ה ונמצא כי חזקיה המלך ורב משרשיה שניהם הם בראש קין. ואמנם ביחזקאל הנביא נתחזק קין בבחינת הרגלים וזהו סוד "בן אדם עמוד על רגליך"²⁴², כי היה בחינת קין בן אדם הראשון (56) ואמר לי, שיעמוד על רגליו ויחזקם ויתקנם, כי משם נמשך ולכן

[239] דף צב.

240 עי' בראשית רבא, מהד' טהעאדאר, עמ' 219, פרשה כב, ובמקורות שהובאו שם.

241 ישעיה לח, יא.

242 יחזקאל ב, א.

נקרא יחזקאל לשון חזק. והנה שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא הם שתי שיני"ן של רב משרשיה ולכן נשא בן עזאי בתו של ר' עקיבא²⁴³, כי אף על פי ששנים אלו אינם משרשי כנ"ל, עם כל זה יש להם קורבה גדולה עם שרשי. וכן אירע לאליהו ז"ל, שנתעברו בו נדב ואביהוא, שהן מן קין, יען היה בא מבנות פוטיאל, שהוא יתרו, שבא מן קין כמ"ש ז"ל²⁴⁴. וכן הענין באלישע ויונה, שיש להם קורבה גדולה בשרש נפשי. ולא רצה לגלות לי יותר בזה.

יום שבת אחד נתגלו בי רמי בר יחזקאל ורב ביבי בר אביי. ואמר לי החכם ז"ל, כי באותה הלילה אמרו לו בחלום, כי רב ביבי הנז' הוא נרמז בר"ת פסוק "חזה ציון קרית מועדנו אהל בל יצען בל יסע"²⁴⁵ ושמורי עצמו היה נרמז בר"ת "חזה ציון קרית מועדנו", כאשר יתחלף מ של מועדנו בא"ת ב"ש באות י יהיה יצחק כשם מורי ז"ל. וגם אמר לי בחלום ההוא, כי ר"ת "חזה ציון קרית מועדנו" הוא בגימ' רח"ל, שהוא סוד הנוקבא דזעיר אפין הנק' רחל. וגם היא נקראת ציון קרית מועדנו היוצאת בחזה דזעיר אפין. ולזה אמר חזה ציון בלשון תרגום ולא אמר ראה בלשון הקדש, לרמוז אל הנז' ושגם אביי, אביו של רב ביבי, רמז בר"ת של "אהל בל יצען בל יסע". ולא רצה לגלות לי תכלית דברים אלו מה עניינם.

לא. בענין אשתי אמר לי, כי הנה אין בכל הניצוצות של שרש גפשי כ"כ קרוב אלי כמו ניצוץ ר' עקיבא והוא קרוב עמי יותר מכולם וכל מה שאירע לו אירע לי.

243] עי' למעלה, עמ' קסה, הערה 336.

244 עי': י"ל קרינסקי, חמשה חומשי תורה, ווילנא תרפ"ח, תחילת פרשה פנחס, ובמקורי רש"י שם.

245 ישעיה לג, כ].

ואמר לי, כי אשתי חנה היא גלגול כלבא שבוע חמיו של ר' עקיבא ויען כי נרבע כנקבה בא בגלגול אשה אחת שהיתה מרכניתיה דאביי. יען גם הוא היה משרש ר' עקיבא, כנודע. ועליה אמרו בתלמוד²⁴⁶: „אמר אביי, אמרה לי אם“. ואחר כך נתגלגלה באשתי חנה. ויען היא גלגול זכר, לכן אי-אפשר להיות לי ממנה בנים זכרים אלא נקבות. ואפילו לא תלד נקבות לפי שהיא זכר, אלא בהצטרפות נשמת נקבה אחרת עמה, שתתעבר בה. ואמר לי, כי נתעברה בה נפש אשת טורנוס רופוס, שנשאת אחר-כך לר' עקיבא, כנודע*. וזה הוא לסיבת הקורבה שיש לר' עקיבא עם אשתי, שהיא מגלגול חמיו, כנז'. ואז נתעברה מבתי אנג'ילא וכשנולדה נתגלגלה בבתי הנז' ונתפרדה מאשתי. ואחרי שמתה בתי אנג'ילא הנז' אז יצטרך שתחזור להתעבר פעם שנית באשתי ואז תחזור לילד בת אחרת ותהיה גלגול אשת טורנוס רופוס הנז' ממש. ואם תחיה הבת ההיא, יצטרך שנפש נקבה אחרת תתעבר בה ותוליד בת אחרת ותתגלגל הנפש באותה הבת. והנה, אם אותה הנפש תשאר עם אשתי בבחינת עיבור ולא תפרד ממנה, אז אפשר שהולד אשר תלד שיהיה זכר. ואמר לי שתמות זאת ואחר-כך אשא אשה אחרת עם עושר גדול מופלג, דוגמת ר' עקיבא עם אשת טורנוס רופוס, כן יבא לי העושר מפאת אשה גם כן כמוהו. ופעם אחרת אמר לי, כי אחר אשר אזכה להשלים את נפשי אקח את רוחי. וכמו שנפשי משותפת עם נפש ר' עקיבא כנ"ל, כן רוחי יבא גם כן משותף עם רוח ר' עקיבא גם כן ואז אזכה ליקח בת זוגתי האמתית. וכמו שנפשי ורוחי משותפים עם נפשו ורוחו של ר' עקיבא, כך תבא נפש בת זוגתי האמתית משותפת עם נפש אשת ר' עקיבא האמתית, שהיא בת כלבא שבוע. ויען אשר יש

[246] עיין: היימאן, תולדות תנאים ואמוראים, חלק א, עמ' 80, שאסף כל

הלשונות „אמרה לי אם“. * עיין: גדרים נ, ב.

מעלה יתירה לבת כלבא שבוע, לפי ששהתה כ"ד שנים לבעלה
ללמוד תורה, לכן גם אשתי המשותפת עמה כנוז, יש לה מעלה
גדולה מאד ואיני יכול לזכות בה עד שאשלים נפשי ויבא בי
רוחי ²⁴⁷.

לב. ערב ראש חדש אלול השל"א שלחני מורי ז"ל למערת אביי ורבא
ושם נשתטחתי על קבר אביי ז"ל וייחדתי תחלה הייחוד של הפה
והחוטם דעתיקא קדישא ונפלה עלי שינה ואיקץ ולא ראיתי דבר.
אחר כך חזרתי ונשתטחתי שנית על אביי עצמו וייחדתי הייחוד
שכתוב מכתובת ידי מורי ע"ה עצמו ובהיותי מחבר ומשלב אותיות
הוי"ה ואדנו"ת כנודע, נתערבבה מחשבתי ולא הייתי יכול לחברם.
ואחדל מלחשוב בחיבור ההוא. ואז נתדמה אלי במחשבתי כאלו קול
אומר לי: "חזור בך, חזור בך", פעמים רבות. והייתי מחשב בדעתי
לומר: הנה, זהו לשון עקביא בן מהללאל אל בנו כנודע ²⁴⁸. ואז חזרתי
לחשוב בחיבור ההוא וגמרתיו. ואז נדמה במחשבתי כאילו אומרים
לי: אלים יראה לו השה לעולה בני ²⁴⁹ וכאילו היו מבארים לי פירושו
והוא: כי מה שהייתי דואג על שלא הועלתי בייחוד הראשון, שאינו
בן. אמנם, הועיל והצליח לפני השי"ת וזהו "אלהים יראה לו השה"
וכו'. ויתדמה במחשבתי כאילו היו מבארים לי כי בפסוק הזה נרמז
כל הייחוד הראשון שעשיתי, כי ראשי תיבות של "אלהים יראה לו
השה", בגימ' מ"ו, כמנין ייחוד הוי"ה ואהי"ה ור"ת "השה לעולה בני"

²⁴⁷ בשער הגלגולים הנדפס נה, ב, נוסף כאן: אמר שמואל: אמר לי
מורי ז"ל, כי בתווגו האמיתית היא אדונתי אמי מב"ת. — והכוונה לאשתו
של ר' חיים גאמילא.

[²⁴⁸ משנה עדיות ה, ו.

²⁴⁹ בראשית כב, ח].

ואמר לי מורי ז"ל, כי אמרו לי אז במנחה, שאם אזכה באותו יום שבת הבא הראשון אל רב ייבא סבא שישאר בי תמיד ולא יסתלק.

כשאר הגלגולים שלי ועל ידו אזכה אל הארות גדולות ובפרט בתפלת העמידה בברכת השנים ובאת צמח ובשומע תפלה. וטעם הדבר, לפי שגם רב ייבא סבא מתגלה אל הצדיקים כמו בניהו בן יהוידע, כמבואר אצלנו. ונוסף על זה, שהוא משרשי ולכן אם אזכה שיתגלה בי יגלה לי נפלאות גדולות ב"ה.

לב. ליל מוצאי שבת ההיא ייחדתי ייחוד אחר חצות הלילה, כשקמתי ממטתי, ואירע לי כנ"ל. והזהירני רב ייבא סבא שעל ידי הייחוד מכתובת ידי מורי ז"ל אשיג בחכמה כל מה שארצה ושאיחדנו ג' פעמים בג' יום באופן זה: בנפילת אפים בשחרית ובנפילת אפים ²⁵⁰ בעמידה במנחה ובק"ש של ערבית. ובזה אשיג כל מה שארצה. וליל יום ב חזרתי לייחד אחר חצות לילה. ואמר לי רב ייבא סבא: ולמה לא ייחדת הייחוד ההוא כמו שצויתך לעשותו ג' פעמים בכל יום כנ"ל? כי בזה תשיג השגה שלימה לאין קץ ולך לך אצל רבך הר' יצחק אשכנזי ואמור לו שילמדך איך תעשהו בג' זמנים: הנז' ואמור לו, שידבר עמי ואני אלמדהו לו והוא ילמדהו לך אחר כך. ואינך יודע כמה אתה גדול לפני השי"ת, כי אדם גדול אתה כר' עקיבא וחביריו ותשיג מה שלא השיג שום אדם בדור הזה, אפילו הר"י אשכנזי רבך, ואתה עתיד שידבר לך המלאך אליהו ז"ל פה אל פה בהקיץ. ולכן כאשר תייחד ייחוד הזה תעלהו בסוד אליהו שהוא סוד שם ב"ן והוא סוד מיין נוקבין ותעלהו בסוד נדב ואביהוא שהם סוד הנפש ותעלה אותי גם כן עמהם. ובזה תשיג, שידבר לך אליהו ז"ל ושאר מלאכים. ואינך יודע כמה גדולה מעלתך מכל אנשי הדור הזה. ובנים יתן לך השי"ת, גם עושר, שלא תצטרך לשום אדם. ואז בבקר הלכתי אצל מורי ז"ל וסיפרתי לו כל הנז'. ואחר כך לימד

לי איך אעשה הייחוד הנ"ל בג' התפללות בנפילת אפים דשחרית ומנחה ובקריאת שמע של ערבית. וכבר ביארתי בסוף הייחוד של כתיבת ידי מורי ז"ל וע"ש.

גם ענין ייחוד נדב ואביהוא ואליהו ז"ל כתבתיו אחר הייחוד הא' של הפה והחוטם דעתיקא קדישא. ועיין שם ביחוד הב'.

לג. ביום שבת איכה חלמתי שהיה אומר לי מורי ז"ל ענין זוג אחד של אמוראים והיה קורא עליהם: מה רב טובך וכו'. ובבקר הלכתי אצלו ופירש לי הענין וא"ל כי הוא סוד גדול. וא"ל כי בע"ש ראה במצחי כתוב רמי בר חמי ואותיות נ"ר²⁵¹ ולא הבין הדבר. עד שגילו לו הדבר על ידי חקירה. והענין הוא כי כבר ביארנו, כי תרי"ג ניצוצות תלמידי חכמים יש בכל שרש נפש ונפש. והנה בת רב חסדא הנז' בגמ' הוא בחינת המלכות, בת אותו שכתוב בו ורב חסד; וזהו גם כן סוד רב טובך. והנה זוג עליון הוא סוד הדעת הוי"ה ואהי"ה, שהם בגימ' מ"ז; ושם הוא סוד רמי בר חמא, כמו שנבאר, ולכן לקח אותה תחילה. ואחר כך לקחה רבא, שהם אותיות באר, שהוא זוג תחתון דיסוד, כי רבא הוא בגימ' שני זווגים תחתונים, ה' אלהים וה' אדני, שהם בגימ' באר, שהם המלכות בז' היכלותיה עם הת"ת, כנודע²⁵². ולזא' אמר רבא: "ואנא בתראה"²⁵³. אמנם רמי בר חמי הוא העליון, כי אם תצרף שני

251 על קריאתו של האר"י מעל המצח ועל סוד הקריאה, דאה בשער רוח הקודש, דף ג, ב, וכו'.

252 שער בכוונות, דרוש ערבית.

253 עי' בבא בתרא יב, ב: כי הא דבת רב חסדא הוה יתבה בכנפיה דאבוה הו' יתבי קמיה רבא ורמי בר חמא. אמר לה: מאן מינייהו בעית? אמרה ליה: תרוייהו. אמר רבא: ואנא בתרא. וכן היה. עי': ברכות נו, א; יבמות לה, ב. עי' גם ברכות מד, א.

זווגים התחתונים שהם סוד באר ור בא עם זווג העליון העולה
מ"ז כנו' יהיו שלשתם בגי' נר והם בגי' רמי. והנה רמי
הוא בחי' רוממות הדעת כנודע והוא שער החמשים נתיב לא ידעו
עיט. וזהו רמי בר חמא כי חמא בגימ' מ"ט ורמי הוא
שער החמשים של שרש נפשי סוד דעת העליון של שרש נפשי. וזהו
ענין "מה רב טובך" שחלמתי, כי מה שהיא המלכות כנודע היא בת
רב טוב שהוא רב חסדא והיא צפונה ליראך רמי
ורבא סוד הדעת והיסוד. וגם ראשי תיבות של "מה רב
טובך אשר" הם בגימ' רמי. וזכור ענין זה, כי רמי הוא
שער החמשים של שרש נפשי.

לד. כבר ביארנו במקום אחר ענין נשמות התנאים והאמוראים היכן
הם.²⁵⁴ ועתה נבאר בפרטות קצת מניצוצות שרש נפשי. וכבר ידעת
כי יש בזעיר ה' חסדים מתפשטים וגם ה' גבורות. נראה לי כי כל
זה בפרצוף עצמו של אבר העקב שבפרצוף הכולל של קין אשר כולו
הוא פרצוף הגבורות של מוח הדעת דזעיר. הנה בחינת הגבורות
של הגדלות הם כך: גבורה של הגדלות העולה דרך עליה מן יסוד
לנצח הוא חזקיהו המלך. והגבורה העולה עד החסד הוא
יחזקאל הנביא. גבורת הגדלות העולה מיסוד אל ההוד הוא ר'
עקיבא²⁵⁵. והעולה עד הגבורה הוא עקביה בן מהללאל.
והגבורה העולה בשני שלישים תחתונים מגולים שבת"ת הוא רבן
יוחנן בן זכאי. ומן הנשאר שליש החסד אחר התחלקו הוא מר
והוא מנשה בן חזקיהו המלך. שליש העליון אליהוא בן ברכאל

254 ראה בשער הגלגולים, דף מא.

255 פרוט הרעיון עם תוספות, בעץ החיים, שער המוחין (כ), סוף פרק ט
(דפוס קארעץ, דף סב).

הבוזי ממשפחת רם, זה מר וזה רם. ואחר כך עולה בדעת והוא שמואל הנביא מן הרמתיים. והקטנות של שם אלהים כנודע. ונבאר בו שלוש הבחינות, שהם בחינת המוח ובחינת החסדים ובחינת הגבורות. הנה המוח שעולה בנצח הוא רמי בר חמא. והחסד העולה בנצח הוא אביי. והגבורה רב ביבי בנו. ואחר כך עולה בחסד שהוא הזרוע ימני. והמוח הוא רב סחורה. והגבורה רב שמואל בר שילת. והחסד פנחס אחי מר (58) שמואל, והוא בחינת גבורת הגדלות המכה תוך הקטנות. וההוד המוח הוא רב משרשיא תלמיד אביי; והגבורה רמי בר תמרי; והחסד רפרם בר פפא. ואחר כך עולה בגבורה. המוח ר' זריקא; והגבורה ר' זעירי מדהבת; והחסד ר' זעירא בר הלל. והת"ת — בשני שלישים המגולים התחתונים — המוח עולא בר קושב; והגבורה רבין דסליק ונחית מארץ ישראל לבבל; והחסד רב חנא בגדתאה. והת"ת — בשליש עליון המכוסה — המוח ר' מיאשא שבזמן ר' יוחנן; והגבורה ר' שילא שנעשה לו הנס במסכת ברכות²⁵⁶; והחסד שבחת בריה דרבינא²⁵⁷. ומורי ז"ל צוה אותי שתמיד אכוין בכל אלו הנו' בכל שבוע ושבוע, נחלקים כפי הימים. והוא שאכוין באותם שהם בנה"י בשלושה ימים אב"ג, ובחג"ת בשלושה ימים דה"ו, ובדעת ביום ששי אחר ה' שעות, כי כבר ידעת כי אז מתחיל קצת תוספת שבת. ודע כי כל זה היה כתוב אצלי מימי מורי ז"ל בנייר קטון ושם באחרית הכל ראיתי כתוב: רב חמא בר בוזי, בלתי שום פירוש ואיני יודע אם צריך לכוין בו ביום שבת. ושכחתי הענין.

256 ע"י ברכות נח, א. וע"י למעלה עמ' קמה, הערה 192.

257 עיין למעלה, עמ' קמה, הערה 197.

לה. פעם אחרת אחר יום א' צוה אותי גם כן, שאכוין בכל ימי השבוע בכל תפלה ותפלה באלו התנאים והאמוראים והצדיקים שאכתוב עתה. וזה סדרן. יום א': שחרית רב ייבא סבא, מנחה אביי, ערבית רב ביבי בנו. יום ב': שחרית רב ייבא אמורא, מנחה וערבית אביה בן רחבעם. יום ג': שחרית רב דימי מנהרדעא, מנחה רב דימי דסליק לארץ ישראל, ערבית רב ייסא האמורא. יום ד': שחרית רב אחאי בר יאשיה, מנחה רב שישא בריה דרב אידי, ערבית רב חייא מדפתי. יום ה': שחרית יהושע בר זרנוקי, מנחה איו, ערבית אבדימי. יום ו': כולו נחום האלקושי. יום שבת כולו מיכה המורשתי.

ודע כי גם זה מצאתי כתוב בנייר קטן ובאחרית כל הגז' מצאתי כתוב שמות אלו ולא אזכור ענינם. ואלו הן: רב ביבי, רב זריקא, רב טביומי, ר' כרוספדאי חמיד לבא, ר' צדוק הכהן, ר' קיסמא, רב שמעיה חסידא. ונלע"ד עתה שצוני לכוין בהם כל אחד מהם בז' הימים של השבוע כסדר אבג"ד הו"ו.

לו. פעם אחרת אמר לי, כי אליהוא בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם הוא בשליש העליון המכוסה של הת"ת וז"ש: ממשפחת רם. ואלקנה ושמואל הנביא בנו הם מן הרמתים שהוא בדעת עצמו, שהיא הרמה העליונה הכולל שתיהן.

ולי אני הצעיר אמר לי פעם אחרת, שאני גבורת הוד העליונה אשר בדעת עצמו. ור' יוסי הגלילי הוא מן הפיאה השמאלית שבראש, מן בחינת אל שדי שבפרצוף כתף שמאלי שבפרצוף של שרש נפשי. ויונתן בן הרכינס הוא מן הגבורה של הגבורה שבחמש גבורות שבדעת. ור' עקיבא הוא מן גבורת ההוד של הדעת. ואני מן גבורת הוד שבדעת לאה החצונה. ויחזקאל הנביא הוא מטיפת אדם הראשון קודם שנולד קין, דוגמת מה שהודעתין בענין מיכה המורשתי ונחום האלקושי. ור' חוצפית

התורגמן הוא מן גבורת ההוד שבדעת שמצד אבא ובוקע האור שלה ועוברת עד הדעת של לאה החיצונה. וממה שנשאר שם הוא שורש נפשי. ונלע"ד שאמר לי מורי ז"ל, כי הוא מוכרח שבעוברה דרך דעת אימא תעבור דרך גבורת ההוד של דעת דזעיר שמצד אימא. לפי שאבא גניז גו אימא. והנשאר בהוד דדעת דזעיר דמצד אימא שם יש לו קירוב גדול עמדי. וכן כל שאר השרשים של מורי הרי משה אלשיך נר"ו הם באים ועוברים על דרך הנו' ויש לי שייכות עמהם.

שייך לעיל: אמר לי מורי ז"ל: כי להיות יונתן בן הרכינס מגבורת הגבורה של הדעת, ור' עקיבא מן גבורת ההוד של הדעת, לכן היה יונתן בן הרכינס חריף ממנו, כנו' ביבמות ובירושלמי דיבמות²⁵⁸.

לז. ביאור ענין שרשי הנשמות, מה ענינם.

דע כי כל הנשמות תלויין באדם הראשון, כי הוא כולל כל ה שרשי הנשמות שהם: א ר יך ואבא ואימא וזעיר ונוקביה. והנה רמ"ח איברים ושס"ה גידים הם באדם והם תרי"ג שרשים, ר"ל שכל אבר אחד מאלו הרמ"ח וכל גיד אחד מאלו השס"ה גידין, יש בו פרצוף אחד בכל תרי"ג איברים וגידים ונקראים שרש אחד. והנה כל אבר כלול מבשר וגידין ועצמות, כמשז"ל²⁵⁹ לענין טומאה ולענין אבר מן החי, אבל אין הגידין האלו ענין השס"ה גידין, כי השס"ה גידין הם גידין בפני עצמם, זולת הרמ"ח איברים, אבל הגידין הנכללים באיברים הם העורקים הקטנים המתפשטים תוך הבשר והאבר ואינן מכלל הגידין השס"ה. ונמצא כי תרי"ג שרשים הם באדם הראשון

[258] עיי' יבמות טז, א; ירושלמי שם, פרק א, הלכה ד.

259 משנה אהלות א, ח.

וכל שרש מהם יש בו תרי"ג ניצוצות של נשמות, שכל ניצוץ מהם נקרא נשמה אחת. וכל זה בחיצוניות הנפש, כמו שיתבאר למטה. וזה אמיתות ועיקריות הענין. אמנם על ידי העונות והפגם של התחתונים מתחלקים שתי הבחינות הנז' לכמה חלקים. פי': כי התרי"ג שרשים גדולים יכולים להפרד ולהתחלק עד ששים רבוא שרשים קטנים. וכן התרי"ג ניצוצות גדולים שבכל שרש מהתרי"ג שרשים גדולים יכולין להפרד אל ששים רבא ניצוצות קטנים. אבל דע כי אינו מוכרח שיתחלקו אל תרי"ג או אל ששים רבא, אבל הכונה היא שפחות מן תרי"ג שרשים גדולים או פחות מתרי"ג ניצוצות גדולים בכל שרש מן התרי"ג אי-אפשר להיות. וכן יותר מן ס' רבא שרשים קטנים או יותר מס' רבא ניצוצות קטנים בכל שרש מן התרי"ג אי-אפשר להיות, אבל החשבון אשר באמצע איפשר להיות, כי יש שמתחלק לאלף ויש לאלפים ויש לעשרת אלפים וכיוצא בזה. והכל כפי מדרגת העון. והטעם נזכר בתיקונין, תיקון סט, דלית גלגול יתיר מס' רבא, אבל פחות מס' רבא, עד תרי"ג, איפשר להיות, כפי מיעוט העון ומדרגתו. והנה קין והבל הם שני איברי הכתף של אדם הראשון — הבל בכתף הימני וקין בכתף (59) השמאלי והוא בחינת פרק הכתף [שבגוף] המחבר את הזרוע עם הגוף. והנה מחמת החטא שחטאו שניהם, כנז' בתיקונין בתיקון סט, פגמו למעלה ונתחלק כל שרש משניהם, שהוא תרי"ג נשמות גדולות, לששים רבא ניצוצות, שכל ניצוץ מהם הוא נשמה אחת. וזו"ש בתיקונין שם דמשה אתפשטותיה עד ששים רבא וכו', לפי שהוא מן שרש הבל. והנה שרש הדעת היורד דרך חוט השדרה, תחלה יורד אל שתי כתיפות האלו ואחר כך יורד עד יסוד, להמציא טיפת הזרע. והנה בהגיע טיפת הזרע מן הכתף אל היסוד, אז נקרא היסוד כפת תמרים, כי אותיות כתף וכפת שוין, וכאשר יורד משתי הכתיפות ביחד אל היסוד, אז כתיב: "שתי כתיפות

חוברות על שתי קצותיו וחובר" ²⁶⁰, כי אז מתחברין ביסוד ואז כתיב ²⁶¹: "האלף לך שלמה", כי היסוד נק' שלמה וכמו שכתוב ²⁶²: "את בריתי שלום". ואז הוא סוד אלף, כי ב פעמים כ ת ף הם בגימ' אלף, אבל כ ת ף אחד לבדו הוא בגימ' ת"ק, כמנין אותיות המילוי לבדו, הנעלם מן שם ש ד י שביסוד, ובהתחברם הם אלף ²⁶³.

לח. ועתה אבאר ענין השרשים הנז', כי הנה מחמת חטאו של אדם הראשון נתערבו ניצוצות משאר איברי אדם הראשון בקליפות הרע של שרשי קין והבל ובעת הגלגולים מתגלים יחזור כל דבר אל שרשו.

והנה עתה אבאר שרש קין לבדו, אשר בו תלוי ניצוץ נפשי, אני חיים. שרש קין הוא פרק הכתף השמאלי המחבר הזרוע עם הגוף ויש בו בשר וגידים ועצמות, כי כבר נודע כי אינו נקרא אבר אלא שיהיה בו בשר וגידים ועצמות. וכבר נתבאר לעיל ²⁶⁴, שהגידים האלו הם העורקים הקטנים שאינן בכלל הגידים שס"ה הנ"ל. וג' חלקים אלו שבאבר הזה מתחלקים לס' רבא ניצוצות קטנות וכל האבר של הכתף הזה הוא פרצוף אחד שלם. ואמנם שרש ניצוץ נפשי היא בפרק העקב השמאלי שבפרצוף זה, שהוא כתף השמאלי של אדם הראשון מהבחינה השנית, ובוזה העקב השמאלי של זה הפרצוף של קין, יש בו יותר מתרי"ג ניצוצות קטנות והם הנפשות הנ"ל שכולם הם משרש נפשי, שכתבנום בפרטות למעלה

[260] שמות כח, ז: שתי כתפת חברת יהיה-לו אל-שני קצותיו וחבר.

261 שיר השירים ח, יב.

262 במדבר כה, יב.

263 ראה בשער הגלגולים, הקדמה יא (דף יב, ב, עד דף יד).

[264] עיין למעלה, עמ' קעז, תחילת סי' לז.

מִן קִין וְעַד נִפְשֵׁי אֲנִי חַיִּים. וַיֵּשׁ עוֹד אַחֲרֵיהֶם זֹלַת הַנֶּל וְלֹא
בִּיאָרֶם לִי מוֹרֵי זֶל כֹּל הַנִּיצוּצוֹת שֶׁבַעֲקֵב הַזֶּה.

לט. ואבאר עתה ענין זה העקב השמאלי שבפרצוף קין, שהוא כל
אבר כתף שמאלי של אדם הראשון כנוז. דע כי טיפת הזרע הנמשכת
מן העקב הזה עד היסוד של זעיר לפעמים נעשית יעקב ולפעמים
נעשית עקביא ולפעמים עקיבא וכיוצא בזה ואין להאריך
בפרטים אלו. ודע כי סוד עקב לעולם הוא סוד המלכות ולכן
יש כח בכל ניצוצות של זה העקב לעלות למעלה עד המחשבה,
בסוד „נקבה תסובב גבר“²⁶⁵. ומצד זה זכה ר' עקיבא לעלות
במחשבה. והבן זה.

והנה נפשי שלי, אני הצעיר חיים, היא מזה העקב הנז' של
פרצוף כתף שמאלי של אדם הראשון ולכן יש לי שערות ארוכות
בכתפי השמאלי כנ"ל, שנתן לי מורי ז"ל סימן, שמן הכתף השמאלי
של אדם שם הוא אחיזת נפשי. ואמנם יש לי שערות ארוכות גם
בכתפי הימני, אלא שבכתף השמאלי הם מרובים יותר. וטעם הענין
הוא, כי כאשר נפגם צד הימני כמו המשל בחטאו של הבל, שנפגם
כתף הימני, אז אין הסימן ניכר אלא בימין לבדו, אבל כאשר מחמת
פגם נפגם צד השמאלי, כמו המשל בחטאו של קין, שנפגם כתף
השמאלי, אז גם הפגם ההוא מגיע עד כתף הימני וכן כיוצא בזה.
ולכן יש בי שערות גם בכתף הימני, אלא שבכתף שמאלי הם יותר
מרובים, לפי ששם הוא עיקרם, אבל כשאין הפגם רק בימין, אז
אין הסימן ניכר רק בימין לבדו. והבן זה²⁶⁶.

[265 ירמיה לא כב.]

266 ראה בשער הגלגולים, הקדמה לא (דף לא, ב, וכו').

מ. ודע כי אין האדם צריך לתקן כל הפגמים שיש בכל השרש שלו, כמו המשל: מי שהוא מאבר הכתף השמאלי של אדם, שהוא נקרא שרש ק"ן, ואמנם הוא מן אבר פרטי שבפרצוף הזה הנז', כמו מן העקב הנז', אין שום ניצוץ מזה העקב צריך להשלים ולתקן כל הפגם שיש בכל הפרצוף הזה, רק אבר העקב בלבד. ונמצא כי כל הניצוצות שהם מן זה העקב השמאלי שבפרצוף הזה של כתף השמאלי של אדם הראשון כולם ערבים זה לזה לתקן כולם, כל אחד מהם בעבור כלם וכן כלם בעבור האחד מהם. וכאשר יושלם להתקן זה העקב אין צורך אל זה העקב להתגלגל כלל אף על פי ששאר הכתף הזה לא יהיה מתוקן.

ודע כי כשאיזי ניצוץ אחד מן הניצוצות של זה העקב חטא ועשה עבירה והוצרך להתגלגל וליתקן, אז הוא מתגלגל עם ניצוץ אחר משל העקב הזה עצמו והוא נתקן יחד עמו. אך אם העון חמור מאותם שגופו כלה ואין לו תחיה ח"ו, אז מתגלגל הוא לבדו וגופו הראשון נאבד לגמרי. גם אם הוא מתגלגל להשלים איזו מצוה שחסר לו להשלים ולא לתקן פגם של עבירה או חטא, אז גם כן הוא מתגלגל לבדו כל-כך פעמים עד שישלים המצות. והגופות שלהם, כל אחד נוטל חלק כפי מה שהשלים בו.

ודע כי כשחסר מאיזי ניצוץ²⁶⁷ מצוה אחת אחת אינינו חוזר ומתגלגל עם ניצוץ שני, אף על פי שהוא משורשו, אלא עם ניצוץ הדומה לו בלבד ולא עם שאר נצוצות, אף על פי שהם משרשו.

ודע שאם האדם יחטיא לחבירו, אז אפילו שאין שניהם משורש אחד צריכין להתגלגל שניהם ואותו שהחטיאו יתעבר בו לסייעו שיעשה מצות, לתקן מה שהחטיאו.

[267] בשולי הגליון הוסיף משהו: נלע"ד שצ"ל כשנפגם איזי ניצוץ. וכן בשער הגלגולים, דף נו, ב בא בסוגריים: נלע"ד שצ"ל כשנפגם].

ודע כי אם האדם יהיה נפשו שלימה ומתוקנת לגמרי, אז יתגלו בו כל ניצוצות אשר בזה העקב ויהיו מאירים בגופו. והנה, כדי שיהיה מתוקן צריך שיתגלו במצחו ויוכרו שם למי שחננו ה' דיעה להסתכל בפרצוף, צריך שיתגלו שם במצחו כל מציאות התרי"ג ניצוצות שיש לשרש ההיא של הנפש או לרוח או לנשמה, שאלו התרי"ג הם התלמידי חכמים שיש בכל שורש ושרש. והנה, יש הרבה שאינם ניכרים בפירוש, אבל הם נכללין עם האחרים הגדולים מהם והענין הוא, כי יש כמה ניצוצות [גדולות]²⁶⁸, שהם עקרי התרי"ג ניצוצות [הקטנות], כי כאשר אלו מתגלים אז ודאי שכל השאר מתגלין ונכללין עמהם, אלא שלסבת גודל הארת אלו העקריים אינן (60) ניכרים האחרים. ולא ביאר לי מורי ז"ל כמה ניצוצות הם השרשים²⁶⁹ אשר הם העיקריים. והנה, אם לא יהיה נפשו או רוחו או נשמתו מתוקנת לגמרי, אז כפי המצוות שעושה כך ניצוצות יתגלו בו מן תרי"ג של הנפש או מתרי"ג של הרוח או מתרי"ג של הנשמה. ויש ניצוצות שהם מרוחקים הרבה ממנו ויש קרובים מאד ויש מקיפים אותו מרחוק ויש מקיפים עליו וחופפים עליו בסמוך. והכל הוא כפי מעשי האדם. וכאשר יחטא יחזרו להסתלק ממנו ח"ו וכפי שיעור החטא כך יהיה מספר הניצוצות אשר יסתלקו ממנו.

מא. גם בענין שורשי הנשמות, דע כי כל הנשמות היו כלולין באדם הראשון. והנה, כל שורש נשמות אדם הראשון הם ג' אבות ואחר כך נחלקים לי"ב שבטים ואחר כך נחלקים לשבעים נפש. וכל חלק מאלו [הע'] נחלק לכמה חלקים, עד שנמצאו כל החלקים של השרשים

[268] הדברים שבאו בסוגריים מרובעים נוספו בכתב היד ביד מאוחרת, אבל אפשר שהם תיקונים של המחבר עצמו, לאחר שעבר על כתב ידו.

269 תיבה זאת נראית כמחוקה בכתב-היד.

כולם שיש בנשמת אדם הראשון הם ששים רבוא שרשים [קטנים]. והנה, אם תדקדק תראה כי התרי"ג הם כללות הס' רבוא, כי ששים רבא הם ת"ר אלף והם ב אותיות ת"ר של תרי"ג. ואות ג של תרי"ג הם ג אבות. ואות י של תרי"ג היא סוד ע נפש, כי הנה ו קצוות הם בסוד ששים רבא, כנודע, והיו"ד היא משלמת לע' נפש, כנודע. גם ב אותיות י"ג הם י"ב שבטים ואחד יתר הוא מציאותם, הרי שהם תרי"ג, וכוללין כל המציאות הנ"ל.

והנה ק"ן שהוא שורש אחד מן השרשים שבנשמת אדם, והוא הכתף השמאלי של אדם, ונחלק על דרך הנו', שהוא ג אבות וי"ב שבטים וע' נפש. ואין עוד נחלק יותר רק עד ע נפש, שהם עד שבעים שרשים ולא יותר, כי אינו דומה לאדם הראשון שיש לו ס רבא שרשים, אבל לפי שק"ן הוא אחד ממספר השרשים של אדם הראשון, לכן יש בו גם כן מציאות אדם, להיותו נחלק כמוהו לג' אבות וי"ב שבטים וע' נפש, שהם ע שרשים ולא יותר, אבל אינו דומה לגמרי אל אדם הנחלק לס' רבא שרשים. ואמנם, אלו הע' שרשים של ק"ן נחלק[ים] עד ס רבא ניצוצות לבד, אך השרשים אינן רק ע שרשים [קטנים]. וכן על דרך הזה הוא בכתף הימין של אדם הראשון והוא שרש הבל. ויש בו גם כן ג אבות ואחר כך נחלקים לי"ב שבטים ואחר כך נחלקים לע' נפש, שהם ע שרשים ולא יותר. וכללות כולן יחד הם ששים רבוא ניצוצות נשמות ולא יותר.

ודע כי כל שרש ושרש מן אלו השבעים שרשים שיש בק"ן או בהבל, יש בו פרצוף שלם אחד. וכללות הפרצוף הזה נקרא שרש אחד, כי אין לך שרש ושרש מכל השרשים כולם שאינו בחינת פרצוף גמור ²⁷⁰.

וְנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי כִּי הַשְּׂרָשִׁים הֵם הַת"ח הַגְּדוֹלִים וְהַבְּעָלִי מַעֲשֵׂה
נִקְרָאִים נִיצוּצוֹת נִשְׁמוֹת וְכַמ"ש לְקַמֵּן* 270 וצ"ע].

מב. וְהֵנָּה שְׂרֵשׁ נִפְשֵׁי אֲנִי חַיִּים, הוּא שְׂרֵשׁ אֶחָד מִן הַשְּׁבָעִים
שְׂרָשִׁים שֶׁל קִין, וַיֵּשׁ בּוֹ פֶּרֶצוֹף אֶחָד שֶׁלֵּם וַיֵּשׁ בּוֹ יוֹתֵר מִתְרִי"ג
נִיצוּצוֹת נִשְׁמוֹת. וְר' עֲקִיבָא וְעֲקִיבָא בֶן מֵהִלְלָאֵל וְגַם אֲנִי חַיִּים,
אֲנַחְנוּ הֵם מִן הָעֵקֶב שֶׁל זֶה הַפֶּרֶצוֹף. וְחֻזְקִיהוּ הַמֶּלֶךְ הוּא בְּרֹאשׁ
הַפֶּרֶצוֹף הַזֶּה.

וְדַע כִּי תֵרִין כְּתַפִּין הַנּוֹ' דָּאֵדָם הַרְאִשׁוֹן, שֶׁהֵם בַּחֲנִינֵת קִין וְהַבֵּל, ר"ל
כִּי הֵנָּה אֲבָא וְאִמָּא הֵם אָדָם וְחוּה וְתֵרִין עֲטָרִין דְּגַנְיִזִין בַּהוֹן,
שֶׁהֵם חֶסֶד וְגִבּוֹרָה, אֵלּוּ הֵם: הַבֵּל — חֶסֶד וְקִין — גִּבּוֹרָה.
[הַנִּלְע"ד כִּי אֵין הָעֵקֶב הַזֶּה הָעֵקֶב הַכּוֹלֵל שֶׁל כָּל פֶּרֶצוֹף קִין, אֵלָּא
עֵקֶב אֶחָד פְּרָטִי שֶׁל אֶחָד מֵהֶע' שְׂרָשִׁים שֶׁל קִין, כִּי בְּכָל שְׂרֵשׁ יֵשׁ
עֵקֶב אֶחָד אֲךָ זֶה הַשְּׂרֵשׁ כָּלּוֹ שֶׁל ר' עֲקִיבָא אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא הָעֲלִיּוֹן
אוֹ הַתַּחְתּוֹן אוֹ אֶחָד מִשְׁאֵר הֶע' הַשְּׂרָשִׁים וְאֵינּוּ מוֹכְרִחַ שְׁכָל הַשְּׂרֵשׁ
הַזֶּה הוּא הָעֵקֶב לְבָדּוֹ שֶׁבְּכָל כִּלּוֹת פֶּרֶצוֹף קִין הַכּוֹלֵל ע' שְׂרָשִׁים.
וצ"ע].

גַּם בַּעֲנִין הַשְּׂרֵשׁ שֶׁל נִפְשֵׁי בִיֶּאֱר לִי מוֹרִי ז"ל פַּעַם אַחֲרַת עֲנִין זֶה.
דַּע כִּי נִצַּח וְהוֹד דַּעְתִּיק יוֹמִין מִתְלַבְּשִׁין בְּשֵׁתִי זְרוּעוֹת אֲרִיךְ אֲפִין.
וְהֵנָּה מִשְׁתִּי הַיָּדִים שֶׁל ב' זְרוּעוֹת שֶׁל אֲרִיךְ אֲפִין נַעֲשׂוּ חֲכָמָה וּבִינָה
אֶל אֲבָא וְאִמָּא. וּמִן שְׁתֵּי הַכְּתָפוֹת הֵם סוּד תֵּרִין עֲטָרִין הַנִּקְרָאִים
חֶסֶד וְגִבּוֹרָה דֹּאחֲסִינוּ לְבִרָא קְדִישָׁא זַעִיר אֲפִין. וְהֵנָּה אֵלּוֹ הַד' מוֹחִין,
שֶׁהֵם תֵּרִין מוֹחִין דֹּאבָא וְאִמָּא וְתֵרִין עֲטָרִין הֵם סוּד אֹר הַמִּקְיָא

סימן ב, ע"ד (דפוס ירושלים תרע"ב, דף ג' וכו') הדרוש היסודי בענין
השתלשלות הנשמות מאדם הראשון, החשוב כמרכז להבנת תוכנם של
כמה סימנים אחרים בחלק הזה. [270* עיין להלן, עמ' קצ].

של זעיר אפין. ואחר כך נתנוצצו מן אלו הד' מוחין ג' ניצוצות. הב' הם מב' מוחי אבא ואימא והאחד הוא חיבור התרין עטרין הנז' יחד. ונתלבשו אלו הג' ניצוצות שמצד האור המקיף בנה"י של הבינה, שהם מוחין פנימיים דזעיר, נמצא כי נה"י של הבינה הם ג' מוחין הפנימיים דזעיר-אפין ומתלבשין בהם ג' ניצוצות מן הד' מוחין המקיפים. והד' מוחין הראשונים הם אור המקיף אליו. והנה לפי שהמוחין הפנימיים אינן רק ג', שהם נה"י דבינה כנז', לכן לא נתנוצצו מן הד' מוחין המקיפין רק ג' ניצוצות וניצוץ השלישי הוא מן הב' עיטרין ביחד ליכנס ביסוד הבינה הנעשה דעת בזעיר אפין.

והרי בזה ירד מדרגה אחת שהוא מן ד אל ג'. ואחר כך במלכות ירד מדרגה שנית והוא כי מן ג' ירד אל ב', כי הנה נצח והוד של זעיר אפין נעשו מוחין פנימיים אליה ולא מן היסוד.

והנה, אותם הג' פנימים של הזעיר שהם נה"י דבינה, הם אור מקיף אל המלכות ומהם התנוצצו שתי ניצוצות לבד, אחד הוא כללות נצח הוד, שבהם ב' מוחי אבא ואימא, והב' הוא חד עיטרא של הזעיר, והיא עיטרא דגבורה לבד. הרי, כי תחלה היו המקיפין ד' ואחר כך ג' ואחר כך ב'.

מג. ועתה אבאר השרש של נפשי. הנה אין מציאות מלכות בזכר בעתיק יומין, כי אין בו רק מציאות תשעה. היכלין הנז' בריש אדרת האזינו²⁷¹. ולכן שורש המלכות שבו לא נרמזה רק בסוד ההוד שבו, כי כבר ידעת כי המלכות היא לעולם בהוד. והנה, הוד זה מתלבש בחד עיטרא הנקרא גבורה דאריך אפין והיא סוד הכתף השמאלי ושם נרמזת המלכות. ומזה הכתף השמאלי נמשך ניצוץ אחד להיות אור מקיף אל המלכות. והנה, קיין שהוא מצד

מציאות המלכות, נרמז בכתף שמאלי של אדם הראשון, כי שם שרשו הראשון. ואמנם, כנגדו הוא נצח דעתיק יומין בכתף הימני דאריך אפין ובו סוד הת"ת. ולכן הבל נרמז כאן וכאן הוא שרשו. ובוזה תבין מעלת כתפות אלו ובפרט כתף השמאלי, כי כבר ידעת כי אפשר למלכות ובפרט בסוד אור (61) המקיף לעלות למעלה מן הזכר, הרי כי הוד דעתיק היא מלכות ונתלבשה בעיטרא דגבורה דכתף זעיר שהיא מלכות ועקב הכתף מלכות שבו. ומעקב זה העקב, שגם הוא מלכות, משם הוא ר' עקיבא ועקביא, וכו'.

ענין שורש נפשי. הנה נודע כי בועיר אפין יש תרין מוחין חכמה ובינה וביניהם הוא המוח הג' הנקרא דעת, הכלול מחסד וגבורה. וכאשר חטא אדם הראשון הוריד הדעת למטה בין שתי הכתפות של זעיר, בשליש עליון דגופא, ושם ירד חסד בכתף ימין וגבורה בכתף שמאל. והנה, קין והבל נולדו אחרי שחטא אדם הראשון. ושרש קין הוא מן אלו הגבורות שירדו בכתף שמאל אחרי ירידתם שם, כי אז אין להם כל-כך הארה כמו בהיותם למעלה, במוח עצמו. והנה השרש של נפשי הוא מן קין. והנה, כל השרש שלי, כגון ר' עקיבא וכיוצא בו, כלם הם מן גבורת ההוד, שהיא הגבורה החמשית. והנה יש כאן תערובת אחת והוא כי הנה כאשר הנשמה יוצאה מכאן יש לה פנימיות וחיצוניות בהכרח, כי הנה יש לה בחינה מן המוח עצמו שהוא גבורת ההוד אשר שם וגם מן הכתף השמאל עצמו. ואם הדעת היה למעלה במקומו בראש, היה חיצוניות הנפש מן העצם והבשר של הגלגלתא עצמה, אך עתה הוא מן הכתף ואין החיצוניות והפנימיות מתייחסים יחד. ונמצא שפנימיות נפשי היא מן המוח [ה]עליון הנקרא דעת. וחיצוניותה ולבושה הוא מן כתף השמאלי. ונמצא שיש לה פחת א' בבחינת פנימיותה, כי אינה מאירה עתה כמו אם היתה למעלה במקומה, ופחת שני בבחינת חיצוניותה, שהיא מן הכתף ולא מן הגלגלתא. וב' בחינות אלו הם

בגוף, רוצה לומר כלי ומלבוש של הנפש, וכנגדן יש ב בחינות פנימיות וחיצוניות בנפש עצמה הנקראות אורות. ועיין לקמן בדרוש לבושי הנשמות זולת הנשמות עצמן. והנה, על-ידי תיקון האדם על ידי מעשיו בעולם הזה, יוכל לתקן זה לא עתה רק אחר כך, בימות המשיח, כי אז, מכח מעשים טובים שקדמו אל האדם עתה בעולם הזה, יתוקן אז הפגם בימות המשיח ויעלה הדעת למעלה ואז תאיר פנימיות נפשי כמתחלה. וגם חיצוניות נפשי תהיה אז מלמעלה מן גלגלתא. אבל בענין חיצוניות נפשי שיש לי עתה, שהיא מן הכתף השמאלי, אני מסופק אם אמר לי מורי ז"ל שישאר לעולם עמי, כיון שעתה היא מחוברת עם נפשי, או אם הוא הפך זה.

והנה, כמו שנתבאר שירד הדעת למטה בחטאו של אדם, כן ירדה בחינת לאה מאחורי הדעת של זעיר, ששם מקומה תחלה, ועתה ירדה גם היא עם הדעת באחורי הכתפים, כנודע, כי לאה יוצאה ממלכות דבינה והדעת הוא ביסוד דבינה. והנה [מ] עיקר גבורת ההוד [עצמה] שבדעת דזעיר הוא ר' עקיבא. ונפש שלי חיים היא [מ] אותה ההארה אשר יוצאה מן גבורת ההוד, שהוא ר' עקיבא, אל ההוד שבדעת דלאה. ונמצא שאני לא [ב] הוד דדעת דזעיר ולא [ב] הוד דדעת דלאה, אלא מהארה אמצעית הנמשכת ויוצאה מהוד דדעת דזעיר להאיר אל הוד דדעת דלאה. ואפשר כי זהו מה שפעמים היה אומר לי מורי ז"ל שאני מן הוד דדעת דזעיר ופעמים אומר לי שאני מן הוד דדעת של לאה. ופעמים אומר לי שאני מן הכנף שבכתף שמאלי. ור' עקיבא הוא הקנה אמצעי המעמיד ואני הוא הנוצה והשיער היוצא מן הקנה המעמיד, כמו שנבאר ב"ה למטה.

גם אמר לי מורי ז"ל כי פנימיות של נפשי היא מן גבורת ההוד שבמוח ממש שלמעלה, רק שירד למטה כנו' וחיצוניות נפשי היא מן החסד שבכתף השמאלי.

דע, כי כמו שביארנו ענין חילוק אדם הראשון אל תרי"ג שרשים

גדולים וס' רבא שרשים קטנים וכן כל שרש מן התרי"ג נחלק עד
ס' רבא גיצוצות קטנים וכל זה הוא בבחינת הנפש. וכן על דרך
חשובן הזה הוא ממש בבחינת הרוח. וכן הוא בענין הנשמה וכו'.
ואין להאריך, כי זה דבר פשוט ²⁷².

מד. ועתה אכתוב מה שהגיד לי מורי ז"ל ז' ימים קודם שנפטר
להיי העה"ב. ודע כי מן השעה הראשונה שדיבר עמי, אמר לי שאזהר
מאד מאד, שלא אגלה ענינו של השגתו וידיעתו לבני אדם, לפי שהוא
לא בא רק לתקן אותי בלבד ואחר כך על ידי יתוקנו אחרים. והתרה
בי שאם אגלה ענינו שימשך נזק גדול לו ולי ולכל העולם כלו.
ונתגלגלו הדברים שמורי הר"מ אלשיך נר"ו ידע הדברים וגזר עלי
שאגיד לו הענין. ומכח גזרתו הוכרחתי לגלות לו ואז משם ואילך
נתרבו הנכנסים בבית מורי ז"ל. ואני הייתי חושב שעשיתי מצוה
גדולה, לזכות כל אותם שהיו חוזרים בתשובה. ופעמים רבות היה

272 בנדפס נוסף כאן : אמר שמואל : הואיל ואתא לידן אחוה דעי גם אני ממה
שהגיד לי אבא מארי ז"ל, כי שרש נפשי אני שמואל מנצוץ ר' מאיר ע"ה וגם
אני בחלומי כך הגיד לי הוא עצמו ואמר לי : אתה ניצוץ נפשי. וספרתי הדברים
למורי זלה"ה ואמר לי : כך הוא האמת. ועוד חידש לי כי רבי מאיר
ע"ה נתגלגל בזקני ע"ה ושמו הר"ר יוסף ויטאל ז"ל סופר התפילין.
ולהיות כי ר' מאיר ע"ה היה סופר גדול בדורו, כנודע במשנה, לכן גם זקני
הר"י הנז' ע"ה היה סופר גדול ובקי ואומן, לא קם כמוהו. והרב הגדול האר"י
זלה"ה אמר למורי אבי זלה"ה שחצי העולם היה נזון בזכות זקני ע"ה באמצעות
התפילין הכשירים שהיה עושה. ואחר כך נתגלגל זקני זלה"ה בי אני
הצעיר שמואל ויטאל ולכן גם אני יש לי יכולת בכתיבה מעט. ודי בזה. כי
אמר לי מורי זלה"ה יום אחד : למה אני שותק לדברך ושומע מה שאתה
אומר ואיני גוער בך, כמשפט האב לבן, אף-על-פי שאתה לפעמים מכעים
אותי וגם יש בינינו אהבה גדולה יותר מדאי — להיות שאתה אבי. ודי בזה.
ודאה במבוא ולמעלה בחלק ג, סימן [לז].

מורי ז"ל מוכיח אותי על זה, כשלא היה לי פנאי ללמוד עמו מרוב הנכנסים, והיה אומר לי: הלא אתה גרמת כל זה, שיכנסו כל אלו ואני איש עניו ואף על פי שנמשך לי נזק מענין זה, איני יכול לדחותם. ובהמשך הימים רצה לשלח את כולם מעליו ולא רצו לילך והפצירו בו דברים של גוזמא, עד שאמר להם: אתם רוצים לגרום לי נזק שאחזור לבחינת עיבור בעבורכם?! והם היו אנשים גדולים והפצירו מאד ולא יכול להם. ולא עברו כמשלוש חדשים עד שיום אחד לקחני בסתר ואמר לי: "כבר ידעת כמה התריתי בך על הדבר הזה וכמה נזק נמשך לך מזה, שאלמלא כך הייתי מעלה אותך למעלה מגלגל ערבות. והנה, עתה דע לך כי נמשך לי נזק גדול מגילוי סודות אלו להם, כי אינם עדיין מתוקנים לזה, ואני מוכרח להגיד לך כל אשר תשאל ממני, כמו שאמרתי לך פעמים רבות, ובעבורך שומעים הם ואינם כדאים עדיין לשומעם ויש לי נזק גדול מזה. לכן שמע נא עצתי ואל תשאל לי בפניהם דבר והניחה לי ויפרדו כלם מעלי ותשאר אתה לבדך ואעלך למעלה מגלגל ערבות". ולא רציתי לשמוע בקולו באמור לו, שלא יהיה נחשב לי עון בזה לדחות כל תשובת האנשים ההם בעבור תועלתי ואמר לי: וכי אין אני יודע אם הוא עון או לאו? סוף דבר: לא רציתי לעשות רצונו בזה (62). ובשמעו את תשובתי התחיל לבאר לי קצת עניני נפשי, כמו שאכתוב עתה ב"ה. וחשב: בזה אולי אתפתה לדבריו בשמעי מעלת נפשי ואתרצה להועיל לי לבדי. ועכ"ז לא רציתי. ואז נתעכבנו יחד כל היום ההוא עד שקיעת החמה ולא יכול לי. ואמר לי: "דע כי אין עוד זמן אלא היום הזה בלבד ואם לא תודה לדברי אין עוד תיקון אל הנזק הנמשך לי ולך ולכל העולם על ידי גילוי הסודות האלו להם, שעדיין אין רשות מלמעלה בדבר הזה". ואני בעונותי רציתי להיות חסיד שוטה ואמרתי לו: מה שיארע לכלם יארע לי ואם הם לא ילמדו גם אני לא אלמוד ולא יאמרו בשמים שבשביל תועלתי לא חששתי אל תועלת כל

הצדיקים האלו הנכנסים ללמוד. ובפרט כי לא חשבתי ושיערתני בעצמי מה שהיה בעו"ה. ואחר ג' ימים הוכה במגפה, יום ערב שבת פרשת מטות ומסעי, יום ר"ח אב שנת השל"ב. וביום שלישי ה' לאב נפטר לחיי העולם הבא.

מה. ועתה אבאר את אשר הגיד לי אז ביום ההתראה מענין שרש נפשי. אמר לי: דע שאין לי רשות עדין לומר לך למה באת לעולם ומי אתה ואילו הייתי מגיד לך פרט הענין, היית פורח באויר מרוב שמחה. אבל אני לך עתה קצת ממה שאני רשאי עתה להגיד לך. ודע, כי העולם כלו תלוי בתיקון עצמך תחלה ולכן שמע נא אל דברי עצתי ותשגיח תחלה עליך בלבד. ואמר לי: דע, כי השורש של [חיצוניות לבוש] נפשך הוא מן אבר הכתף השמאלי של אדם הראשון והיא בחינת נפש ק"ן מצד הטוב שבו. ודע, כי בכל אבר יש בשר גידים ועצמות. והעצמות הוא היותר מעולה, לבחינת המוח שבתוכו הפנימי ולא בבחינת עצמו. ואחריו במעלה הם הגידים, יען כי חיות האדם עובר ומתפשט בתוכם שהוא הדם המתפשט בתוך העורקים של גוף האדם והם המקשרים כל האיברים כלם ומעמידים אותם. והגרוע שבשלשתן הוא הבשר.

והנה שורש נפשי היא מפאת הגידים הקטנים המתפשטים בבשר האבר ואינן מהשס"ה גידין הגדולים. ומספר הת"ח אשר בג' בחינות של שרש מהס' רבא שרשים הקטנים, הם תרי"ג ת"ח. והנה בכל בחינה מאלו הג' יש שרשים שהם [ה]תלמידי חכמים שבכל שורש ושורש [ר"ל שבכל אבר ואבר]. וסביבותיהם נמשכים הענפים שהם הבעלי בתים ובעלי מעשה ועמי הארץ בכל בחינה ובחינה [שבאבר]. ונפשי היא [אחת] מן [תרי"ג] התלמידי חכמים עצמן אשר בשרש נפשי. ויש חילוק גדול בין זה השרש של נפשי לשאר השרשים, כי המשל בזה מי שהוא מאבר הזרוע או מן הרגל, יש הרחקה גדולה

בין לנפשות בין זו לזו, אבל מי שהוא בשורש הכתף כל התלמידי חכמים אשר בו הם מחוברים יחד וקרובים בקורבה גדולה זה לזה. והנה סדר השורש של נפשי הוא זה: שמואל הנביא. ואחריו חזקיהו מלך יהודה. ואחריו רבן יוחנן בן זכאי. ואחריו ר' עקיבא בן יוסף. ואחריו רב ייבא סבא דפ' משפטים. ואחריו אביי האמורא הנקרא בחמני. ואחריו הוא אני הצעיר חיים. וזהו טעם למה שאמר ריב"ז כשנפטר²⁷³: הכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא. ואף על פי שיש נפשות רבות בשרש אחד, אל תחשוב כי סדרן האמתי הוא כסדר תולדותם והיותם בעולם, כי לפעמים הנשמות והשרשים, שהם יותר מעולים וגדולים, הם בעמקי הקליפות ואינן יכולות לעלות עד זמן מרובה ונשמות אחרות גרועות במעלה מהם יוכלו לבא בעולם קודם האחרות. גם דע, כי לפעמים מתגלגלים בגוף אחד יחד ג או ד נשמות, אבל יותר מד' אי אפשר. וזה שכתוב²⁷⁴: "פוקד עון אבות וכו' ועל רבעים".

מו. ואבאר ענין נפשי וממנו תלמוד לשרשים אחרים. דע, כי הרב המגיד משנה חטא בשוגג בעון נדה והוצרך להתגלגל על החטא הזה. גם אדם אחר נקרא ר' שאול טרישטי הוצרך להתגלגל על עון שפיכות דמים, כי רצה למול תינוק אחד ולא היה בקי ומת התינוק תחת ידו והיה החטא הזה שוגג קרוב למזיד. ואחריו ממש היה איש אחד נקרא ר' יהושע סוריאנו והוצרך להתגלגל על עון אכילת חלב במזיד, כנ"ל²⁷⁵. והנה ג נפשות האלו הנז' הם ענפים של נפשי ולכן באו מגולגלות עם נפשי ממש. ונמצא, כי אני כלול מן ד נפשות יחד

[273] ברכות כח, ב.

[274] שמות כ, ה.

[275] עיין למעלה, עמ' קנא, סי' טז.

מגולגלים, כי כולנו צריכים למרק עון זה. ואף על פי שאני לא חטאתי בזה, עם כל זה להיותי מבחינת הגידים צריך אני לנקות העיפוש שנעשה מחמת העונות הנז', כדי שימשך החיות אל כל השרש. ונמצא כי ג נפשות הנז' הם ישנות ומגולגלים, אבל ניצוץ נפשי עצמה היא חדשה, כי מן היום אשר חטא קין והוטבעו ניצוצות נפשו בתוך הקליפות עדיין לא יצתה ניצוץ הזה של נפשי אלא עתה בפעם הזו. ודע, כי אין זה נקרא חדש ממש, אחר שכבר בא לעולם כלול בנפש קין עצמו וכמו שנבאר ב"ה דרוש זה של נשמות חדשות וישנות בדרוש אחר²⁷⁶. ודע, שיותר מן ג נפשות מגולגלות ואחד חדש, אי אפשר להיות, כנ"ל בפסוק "ועל רבעים". וזהו סוד "פעמים שלש עם גבר"²⁷⁷, כי ג נפשות מגולגלים יוכלו להתגלגל עם גבר אחד ולא יותר מזה. אבל איפשר להיות פחות מזה, כמו: איפשר להיות נשמה אחת מגולגלת לבדה, או אחת מגולגלת עם אחת חדשה, או ב מגולגלות עם חדשה אחת, או ב מגולגלות לבדם, או ג מגולגלות לבדם, או ג מגולגלות עם חדשה אחת, אבל יותר מזה אי אפשר לבא בגוף אדם אחד.

גם ידעת ענין עיבור בחיים, שהוא דומה קצת לגלגול, כמו שיתבאר במקומו ב"ה. וכמו שנתבאר בענין הגלגול, כך הוא בענין העיבור: כי אי אפשר שיתגלו בסוד העיבור רק ג נפשות הבאות לסייע את הנפש עצמה של האדם, אשר עמו הם ארבעה ולא יותר מזה. ויש חילוק והפרש בין גלגול לעיבור, כי הגלגול הוא שהם מתגלגלים ובאים יחד מעת הלידה ממש ואינם נפרדים כלל עד יום המיתה וכלם נעשים נפש אחת ממש וסובלים הצער (63) והייסורין של הגוף ההוא, אבל העיבור נחלק לשתי בחינות: הא' הוא כאשר בא לצורך

276 שער הגלגולים הקדמה ז (דף ט).

[277 איוב לג, כט].

עצמו של המתעבר, כמו שיתבאר במקומו ב"ה, והב' הוא כשבא לצורך האדם. וכאשר הוא בא לצורך עצמו, אז אינו בא עד שיהיה האדם בן י"ג שנים ויום אחד, כי קודם זמן זה אין מעשי האדם עולין בשם, שעדיין אינינו מחוייב במצות וכל כוונת ביאתו הוא לעשות תיקון לעצמו ולכן אינו בא עד היות האדם הזה בן י"ג שנים ויום אחד ואז נכנס ומתפשט בגוף האדם הזה כדמיון נפש האדם עצמה וסובלת עמה הייסורין והצער של הגוף הזה כמו נפש האדם עצמה ויושבת כדרך זה שם עד שנשלם זמן הקצוב לה לתקן ולהשלים מה שהוא צריך ואחר כך יוצאת משם וחוזרת למקומה העליון, אבל כאשר הוא בא לצורך האדם, לסייעו ולזכותו, אז הוא בא גם כן אחר היותו בן י"ג שנה, אבל הוא בא בבחירת עצמו ואין הוא כפוף לסבול צער האדם וגופו כלל ואינו מרגיש כלל בצער הגוף ובייסוריו. ואם מוצא נחת רוח באדם אז הוא יושב שם עמו ואם לאו יוצא משם ואומר²⁷⁸: סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. ואבאר ענין השורש של נפשי ומזה תלמד לאחרים. אמר לי מורי ז"ל, כי אם אזכה יתעבר בי אביי, ואם אזכה יותר, יתעבר בי גם כן רב ייבא סבא. ואם אזכה יותר, יתעבר בי גם כן ר' עקיבא. ולפעמים יתעברו בי אחד מהם או שניהם או שלשתן, אבל יותר משלשתם אי אפשר. אבל אם אזכה יותר, אז יתעבר בי רבן יוחנן בן זכאי עם ר' עקיבא ועם רב ייבא סבא. אמנם אביי יתבטל הארת עיבורו בתוכם. וכן כיוצא בזה, עד ג הראשונים שבכולן, שהם שמואל הנביא וחזקיהו ורבן יוחנן בן זכאי וכל השאר יתבטל הארת עיבורם בתוכם.

מזו. אחר כך אמר לי דרוש שרש נפשי יותר מבואר. דע, כי קין והבל לקחו [גם] נפש דאצילות של אדם הראשון. והענין הוא, כי גודע שכל העולמות קשורים זה בזה ואחר שהאדם משלים לתקן חלק העשיה יכול לעלות עד היצירה. וכן על דרך זה עד האצילות, כנז' בריש משפטים. אבל כל זה הוא כאשר הוא נשמה חדשה, כמבואר במקום אחר. והנה נמצא, כי כל העולמות קשורים זה בזה וזה כסא לזה. והנה יש בחינות נשמות שמעולם לא השיגו רק לתקן בנפש עשיה לבד ויש שזכו עד יצירה ויש (עד) שזכו עד בריאה ויש שזכו לתקן עד האצילות. ומועטים הם בכל השרשים שימצא שורש שזכה לתקן עד אצילות ואין זה נמצא כמו בקין והבל, כי להיותם נקראים נשמה חדשה בצד מה, כמבואר אצלנו, לכן זכו ליקח עד נפש דאצילות ולא יותר מזה, אבל שאר השרשים, שהיו נשמות ישנות, כמבואר אצלנו, לא זכו אל אצילות — והלואי אל הבריאה. ודע כי גם בקין והבל יש שתי בחינות הנז', אחת היא בחינתם של [נפשות] קין והבל [עצמם] בלבד, שהיא מן הבריאה ולמטה, כשאר השרשים [הישנות], ויש בחינה שנית עליונה, והיא אותו החלק של אדם הראשון עצמו שהוריש לקין והבל כשנולדו, שלא ירדו אל הקליפות בחטא אדם²⁷⁹. ונלע"ד שהוא ניצוץ מנפש האב שנותן בבן נפש להדריכו, כנודע, והוא ניצוץ אחד מן הכתרים הנקראים חלתו של עולם שנשתיירו באדם עצמו. והניצוץ שהוריש לקין גדול משל הבל, כי הוא הבכור ואחיו הגדול. ויש בבחינה הזאת השנית המשכת כל העולמות מן נפש של עשיה ועד נפש של האצילות, כפי מה שהם באדם הראשון [עצמו כנודע]. וכל מי שהוא מזו הבחינה השנית, מעלתו גדולה, כי יש יכולת בידו לתקן בפעם הראשונה שיבא בעולם עד נפש דאצילות אך לא יותר מזה, כי אינן נקראות נשמות חדשות

לגמרי. וכל השורש של נפשי הם מזו הבחינה השנית. וכבר ביארתי במקום אחר, כי גם בזאת הבחינה השנית, יש בה ב בחינות, והם אור פנימי ואור מקיף. וכל השרש שלי הם מן אור הפנימי. וגם אליהו הנביא ז"ל הוא מן האור הפנימי של בחינה זו. וכל בחינה זו יש בה מן אור פנימי של נפש דאצילות עד בריאה ויצירה ועשיה. אבל נדב ואביהוא היו מן אור המקיף של נפש דאצילות של בחינה זו השנית.

ודע, כי הנה קין הוא בכתף של זרוע שמאלי בכל העולמות. בין באריך בין באבא בין באימא בין בזעיר בין בנוקביה, בעשיה וביצירה ובבריאה. וכנגדו [הוא] הבל כתף זרוע ימני. והנה בג' עולמות הנז', שהם בעשיה וביצירה ובבריאה, נקראים זרועות, אבל בעולם האצילות אינם נקראים זרועות אלא כנפים, והבל נקרא כנף ימין וקין כנף שמאל. ובחינה הזו של הזרועות ושל הכנפים יש בהם אור פנימי ואור מקיף כנז'. והנה, קין והבל של בחינה השנית לא זכו ליקח רק עד הכנפים של מלכות דאצילות, הנקרא נפש דאצילות, וכל השרשים האלו יכולים להשיג וליקח בפעם ראשונה שיבאו בעולם עד שם, אבל משם ולמעלה אי אפשר להם להשיג עד גלגול שני. ודע, כי כל מי שהוא מבחינה זו השנית, יש להם יכולת להגיע בפעם הראשונה עד נפש דאצילות ולכן נקראים מלאכים. ובכל מקום שתמצא מכוונה בחינת מלאך לאיזי צדיק אינו אלא משורש הזה. ולכן פנחס נאמר בו „ותצפנו“ בענין רחב²⁸⁰ כמו שאמרו ז"ל²⁸¹ שלא הוצרך להטמין את פנחס, לפי שהיה מלאך, כי הוא משרש זה. ולכן אליהו הנביא ז"ל היה מלאך. גם יהודה וחזקיה בני ר' חייא, נקראו מלאכים כמ"ש ז"ל בתלמוד²⁸²: פליגי בה תרי אמוראי בארעא, יהודה וחזקיה.

[280] יהושע ב, ד.

281 במדבר רבה טז, א.

282 בבא בתרא עה, א.

ולקבליהו תרי מלאכי ברקיעא, לפי שהיו משרש זה של בחינת שנית של קין. גם ר' יהודה בר אלעאי היה משרש זה של קין השנית. ואמרו עליו שם בתלמוד²⁸³, כשהיה רוחץ פניו ידיו ורגליו ומקבל שבת היה דומה למלאך ה' צבאות. והבן זה.

ואמנם חנוך שלקח [גם] זיהרא עלאה של אדם הראשון שהוא עד נשמה דאצילות גם כן אלא שהיה מלאך של חלק שרשו, לכן היה מלאך יותר גדול מאליהו ז"ל, כי כל מי שהוא מבחינת אצילות נקרא מלאך ויכול לעלות במעלת מלאך וזכור זה.

מח. ונבאר ענין כנף זה מה ענינו. דע, כי קין הוא אבר הכתף השמאלי של אדם הראשון כנ"ל ויש בו ג בחינות שהם: בשר וגידים ועצמות כנ"ל. ובבריאה יצירה ועשיה, בכל ה פרצופין שבכל עולם מהם יש שרש אל קין בזרוע שמאלי שבכל אחת מהם באבר הכתף. אמנם אין שם בחינת כנף, אבל בעולם אצילות (64) יש שם בחינת כנף, זולת הבשר והגידים והעצמות אשר באבר הכתף אשר שם. ונמצא כי זה השרש של בחינה השנית של קין יש לה באצילות בחינת הכתף עצמו, שהוא הבשר והגידים והעצמות. וגם יש לה אחיזה בכנף היוצא משם, שהם הנוצות היוצאים מאבר הכתף הנז' אשר באצילות, כי משם ולמטה לא יש בחינת כנף, רק כתף לבדו, כנ"ל. ואבאר ענין הכנף, כי כבר ביארנו לעיל ענין אבר הכתף עצמו. דע, כי כנף השמאלי [שהוא] של קין, יש בה שלשת אלפים נוצות [מן מוחין דגדלות ויניקה ועיבור], אלף גדולים ואלף בינונים ואלף קטנים. ובכל נוצה מאלו, יש בה ק"ן ניצוצי גשמות. ובכל נוצה יש בה בחינת של גומא אחת ששם צומחת הנוצה ויש בה בחינת הדם הנבלע תוך הנוצה והנוצה עצמה בראשיתה, במקום שהיא תקועה

יש בה קצת קנה בלתי שיערות יוצאין מצדיה. ויש בה יותר למעלה קצת קנה שאינה תקועה וגם שם אין שערות. ומשם ולמעלה יש קנה באמצע ושתי שערות בב' צדדיו. וכן על דרך זה עד סוף הנוצה כולה. גם השערות יש בהם גדולים וארוכים ויש בהם קצרים וקטנים. ודע כי השערות הקטנים הם ניצוצות נשמות המתים בקטנותם, כשהם קטנים. ודע, כי הנוצה היא גדולה במעלתה יותר מן הגומא ומן הדם וקנה הנוצה גדול מן השיערות והשערות הארוכים הם גדולים מן הקצרים. וכל נוצה יש בה ק"ן ניצוצות נשמות כמנין כ"ף, והחשבון הזה של ק"ן ניצוצות בכל נוצה, הוא על שם קין, שיש בו אותיות ק"ן, וזהו בכנף השמאלי, שהיא שלו, אבל בכנף הימני, שהיא של הבל, מתחלקת הנוצה באופן אחר, על שם הבל. והוא, שנחלקת כל נוצה מהם לה' חלקים וכל חלק כלול מל"ב. וזהו הבל: ה פעמים ל"ב, והם גם כן מספר ק"ן ניצוצות, כמו בשל קין, אלא שהק"ן ניצוצות של קין שבכל נוצה, נחלקת כל ניצוץ בפני עצמו ונקרא ק"ן, אבל של הבל נחלקים לה' חלקים וכל חלק לל"ב ניצוצות. וזהו ההפרש שביניהם בלבד.

מט. ואבאר ענין כנף השמאלי. כי הנה, כל הכתף כלו וכל הכנף כולו הוא כללות שרש קין בבחינת החצונית כנ"ל, אבל השרש שלי האמתי הפרטי, שהוא מבחינה שנית של קין, הוא [מ]בחינת הגידים שיש באבר הכתף השמאלי, כנ"ל, שיש בד' עולמות אבי"ע. ומלבד זה יש גם כן אל השרש שלי בחינתו בכנף השמאלי אשר במלכות דאצילות, שיש שם גם כן כנף והוא בנוצה של מספר עז"ר מן אלף נוצות הגדולות ויש בה ק"ן ניצוצות נשמות. ואלו הק"ן ניצוצות שבנוצה זו הם הנשמות האמתיות, שנקראים שרש שלי בבחינת הכנף, זולת בחינתו בגידים של הכתף עצמו, כנ"ל. והנה הגומא של נוצה זו הוא אביי. והדם אשר בגומא זו הוא רמי בר

חמא. וקצת הקנה התקוע שם נחלק לשנים, לפי שטיפת הדם אשר בתוך הקנה מפסיקו לשתי בחינות מה שאין כן אחר צאת הקנה חוץ מן הגומא. וצד השמאלי הוא שמואל הנביא וצד הימני לא הגיד לי מורי ז"ל. ושאר הקנה שהוא בלתי שיער הוא חזקיה מלך יהודה. ואחר כך, משם ואילך, נחלק הקנה ומתפשט בין השערות וכל בחינות הקנה עצמו הם מעמידים השערות. ונמצא, כי כל שתי שערות, ימני ושמאלי, יש ביניהם מעמיד אחד. ואני הצעיר חיים הוא מן שער אחד שמאלי שבנוצה זו והמעמיד שלי הוא ר' עקיבא בן יוסף. ויהודה וחזקיה בני ר' חייא אינם מזו הנוצה שלי שמספרה עז"ר, אבל הם מן נוצה אחרת והיא יותר גדולה מזו הנוצה של עז"ר. וניצוץ נפש כר' משה אחי יצ"ו היא מזו הנוצה של יהודה וחזקיה. ור' יהודה בר אלעאי הוא מן נוצה אחרת קטנה מזו הנוצה של עז"ר ולכן היה תלמידו של ר' עקיבא. וניצוץ נפש הרשב"א ז"ל וניצוץ הר' יוסף קארו ז"ל בעל ס' בית יוסף, הוא מזו הנוצה של ר' יהודה בר אלעאי.

ודע, כי יש לקין על הבל יתרון גדול מאוד והוא כי כבר הודעתוך כי הגבורות של עתיק יומין אשר בתוך אריך אפין, אשר מהם יצאה אימא עילאה, הנה הם נתגלו זמן רב קודם החסדים. ועוד, כי הגבורות הם תמיד מגולות. ולכן מי שהוא מזו הבחינה השנית של שרש קין יכול לעלות ממדרגה ומגבורות לגבורות, עד הגבורות של עתיק יומין, ויניק משם, מה שאין כן בחינת הבל, כי הוא מהחסדים הסתומים תמיד ואין להם כל כך גילוי. וזהו הטעם מה שאמרו רז"ל במדבר רבה פ' חוקת ²⁸⁴: א"ר חוניא: "וכל יקר ראתה עינו" ²⁸⁵ — זה ר' עקיבא [וחביריו], שדברים שלא נגלו למשה נגלו לר' עקיבא.

[284] פרשה יט, ד. ושם מובאים הדברים בשם ר' הונא ולא חוניא.

285 איוב כח, יג.

וגם זהו מה שאמרו באותיות של ר' עקיבא וגם במס' שבת פרק ר' עקיבא²⁸⁶, שהיה אומר משה רבינו ע"ה לשי"ת: "יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי"? לפי שהיה יכול ר' עקיבא להשיג יותר ממנו לטעם הנ"ל. וז"ש רז"ל במס' שבת, פר' עקיבא²⁸⁶, שבשעה שעלה משה למרום מצאו להב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות. אמר לו: מי מעכב על ידך? אמר לו וכו' ועקיבא בן יוסף שמו וכו'. והענין כי אין יכולת במי שהוא משרש של הבל להשיג רק עד כתרי האותיות שהם ה ת ג ין, אך שרש קין של בחינה השנית הנ"ל, יש בו יכולת להשיג עד הטעמים, או יותר גם כן. אמנם משה רבינו ע"ה השיג הכל על ידי מעשיו העצומים²⁸⁷.

גם יש סבה אחרת למי שהוא מן שרש קין, שהוא מן אימא, למי שהוא מצד אבא מהחסדים והגבורות של אבא. והענין, כי הנה נה"י דאימא המתלבשין בזעיר אפין הנה עד החזה של זעיר אין שם רק כסוי ולבוש אחד בלבד והאור היוצא משם הוא רב וגדול והנשמה היוצאת משם אורה גדול ומגולה, אבל הנשמה הבאה מאבא, אורה ממועט, לפי שאבא הוא מכוסה בשני כסויים עד החזה דזעיר אחד שלו ושל אימא. וכן מהחזה ולמטה אימא מגולית לגמרי ואבא מכוסה בכסוי אחד. ולכן הנשמות שהם מן החסדים המגולים או מן הגבורות (65) (מן הגבורות) המגולות, הם יותר מעולים מן הנשמות של מקום המכוסה, אף על פי שהם גבוהים בבחינת מקום. וזה ענין מה שאמרו בגמרא²⁸⁸: עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה. גם יש טעם שני והוא, כי אבא אינו מאיר כלל רק על ידי החסדים והגבורות של אימא שעוברים דרך שם ולכן הם גדולים מהם. גם טענה אחרת.

[286] טעות. הדברים מובאים במנחות כט, ב].

287 שער הגלגולים, הקדמה לה (דף לט).

[288] פסחים נ, א ; בבא בתרא י, ב].

כי הגבורות הם היוצאות תחלה דרך היסוד כנ"ל ולכן היה קין בכור, בסוד "אשת חיל עטרת בעלה"²⁸⁹. ודע, כי לעתיד לבא כל שרש קין יהיו כהנים ושרש הבל שהיו כהנים עד עתה יהיו אז לויים באופן כי מה שהיה עד עתה בחינת לויים הן (?) מצד הגבורה — דוגמת קרח שהיה משרש קין — כולם יקחו אז הכהונה, שהיא חלק בכורתם. וזהו סוד "והכהנים הלויים בני צדוק"²⁹⁰ וכו', כי לא תמצא עגין זה רק ביחזקאל, כי לפי שהיה הוא משרש זה של קין, לכן גיבא נבואות אלו של לעתיד לבא, שאותם שהיו לויים עד עתה יהיו אז כהנים בני צדוק ושרש הבל שהיו כהנים יהיו אז לויים.

ג. ודע, כי אם ימצאו בדור אחד ב נשמות משורש אחד בשני אחים או בשני חבירים, יהיו שונאים ומקטרגים זה לזה בטבעם, כי זה רוצה לאחוז וליינק יותר מזה ומקנאים זה בזה בטבעם בלתי ידיעה. ואמנם אם יהיה להם השגת ידיעה שהם מן שורש אחד, אז ודאי שלא יקטרגו זה את זה. גם דע כי אין זה אלא בהיותם בחיים, אבל הנשמות של הצדיקים הנפטרים הם חפצים מאד להשלים את הנשמות הבאים משרש שלהם עודם בחיים, כי אז כבר אין להם מעשה כדי שיהיה להם קנאה לומר שרוצים להשיג זה יותר מזה, כי אין מעשה ודעת בשאול אשר אתה הולך שמה; ואדרבה יש להם תועלת גדול במעשים של החיים²⁹¹.

ועתה אבאר ענין השרש של נפשי. הנה צריך שתדע כי אין לך אדם שאין לו אור פנימי ואור מקיף, דוגמת הצלם שעל ראש זעיר אפיון. והנה, כשיצאו נדב ואביהוא בעולם, שאז היתה ראשית תיקון שורש

[289 משלי לא, י.

290 יחזקאל מד, טו].

291 שער הגלגולים, הקדמה כ (דף יט, ב).

הזה של קין, הנה שם באו כלולים בלבד כל הנשמות של זה השורש, כלולים בצלם שלהם, בבחינת מקיף עליהם, אבל עדיין אז לא נטהרו רק בחינת ניצוצות נדב ואביהוא לבדם, וכל שאר הנשמות של זה השורש שהיו כלולים בצלם אור מקיף שלהם, היו כולם מעורבות כל אחד ואחד בתוך קליפתו. ואחר כך, כשיצתה נשמה אחרת של זה השרש ובאת בעולם, אז אותה הנשמה לבדה נטהרה ונתגלית וכל שאר נשמות השורש הזה היו באות כלולות בצלם, בסוד אור המקיף שלה, אבל כולן נתונות עדיין כל אחת ואחת בקליפתה. וכן היה הדבר נמשך עד ביאת הרב המגיד משנה בעולם. והנה הוא נתעסק בחכמת הפילוסופיא, שהיה בימי בדרשי המכונה הר' ידעיה הפניני כנודע, ונזכר בש[ו]ן"ת הרשב"א ז"ל²⁹¹ והרב המגיד נטה אחריה ולא היה מאמין בחכמת הקבלה ולכן רצו החצונים להטעותו מחמת עון זה והוציאו את ניצוץ נפשי מעמקי הקליפות עם כמה חצונים אחרים כדי להטעותו על ידי; כי הם חשבו שכבר אני הייתי אבוד ביניהם מכמה זמן ושח"ו כבר הייתי במדרגתם כמותם. ואחר כך להיות ניצוץ נפשי ממקום גבוה, ובפרט שהיתה משרשו של הרב המגיד עצמו, גברה הקדושה של נפשי על הקליפה וכפיתי אותם. ואדרבה, חזקתי אותו וסייעתיו בסוד "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו"²⁹², כנז' בסבא דמשפטים. ואז נשארתי תמיד בסוד צלם על ראשו של הרב המגיד, אף על פי שאינו ממדרגתי; ואז התחלתי לצאת מעמקי הקליפות.

ודע, כי כל הנשמות הנתונות בעמקי הקליפות אי אפשר להם לצאת מהם ולהתגלגל תכף ולבא בעולם, אבל צריך שיבא תחלה ג פעמים בסוד צלם אור מקיף על ג אנשים שיהיו משרשו ואחר כך יבא הוא

291] חלק א, סימן תיח.

292 יחזקאל ח, ט.

לבדו בעולם בסוד נשמה פנימית ממש ואז תקרא פעם ראשון, כי תחלה באה דרך כללות, עם ניצוצות אחרים — ומשם ואילך נקרא גלגולים. והנה אני, ניצוץ נפשי היתה בסוד צלם על ראש הרב המגיד ואחר כך פעם שנית הייתי צלם בר' שאול ואחר כך פעם ג בר' יהושע כנ"ל. ועתה בפעם הזו באתי בבחינת נשמה פנימית ממש וזאת היא הפעם הראשונה שבאתי לעולם. ועתה נתגלגלו עמי השלשה אנשים הנז' ובאים עמי ונתחברו עמי לטעם הנ"ל לתקן את עצמם. ולפי שזו היא הפעם הראשונה שיצאתי מעמקי הקליפות, לכן יש לי טורח גדול להכניע את יצרי. וזה הוא סיבת העצבות והדאגה שיש לי תמיד בעצמי. ואמר לי, כי אין עונותי נחשבין כל כך לפני השי"ת כמו עונות זולתי, לפי שאני עדיין בין הקליפות וצריך טורח גדול לצאת מתוכן. ואלולי זה כמעט בקלות גדול הייתי יכול להיות חסיד גדול כפי גודל נשמתו, רק מפני היות זו פעם ראשונה שיצאתי מן הקליפות. וענין זה עצמו אירע לדוד המלך ע"ה, כמבואר אצלי במקום אחר. גם יש בזה טעם אחר והוא, כי מי שהוא מן שרש קין, הנה הטוב שבו הוא גדול מאד, אלא שהוא מעורב בקליפות רבות מזהמות ורעות והרע הוא מרובה על הטוב. והסיבה היא, לפי שהיא משורש הגבורות, שבהם נאחזים הדינים והקליפות²⁹³.

נא. ואמר לי מורי ז"ל, כי כמו שאני הייתי בבחינת צלם ג' פעמים כנ"ל ועתה היא פעם ראשונה שבאתי בבחינת נשמה פנימית ממש מגולגלת, כן הניצוץ שהוא מתחיל עתה ליתקן בי בסוד צלם על ראשי, ע"ד הנ"ל, הוא יובל הנז' בפ' בראשית, כמ"ש²⁹⁴: „ושם אחיו

293 שער הגלגולים, כל הקדמה כז (דף כח).

[294 בראשית ה, כא].

יובל" וכו', כי גם הוא מן שרש קין. וכל ההכאות והפצעים שיש לי תמיד בידי על ידי הכאת סכינים וכלי ברזל הוא ממנו, לפי שאיני מתקנו כראוי ויש בו עדיין קליפות. וכבר ביארתי קצת ענין זה של יובל בדרושים הראשונים וע"ש²⁹⁵. גם אמר לי מורי ז"ל, כי עתה ביום הזה הנו, יום כ"ח לתמוז השל"ב, כי כבר אני מתוקן עתה בבחינת הנפש של עשיה עד בחינת הזרוע השמאלי של נוקבא דעשיה בלבד.

גם אמר לי מורי ז"ל שיהיו לי בנים מן השורש שלי. ואמר לי שיהיו לי שתי נשים אחרות ומכאן עד שנה זו או עד שנה וחצי, אקח אשה אחת ושמה אורא בואינא ואחר כך אקח אשה אחרת ושמה ... והיא בת זוגתי. והנה בפסח שעבר אמר לי, שלא יצתה בת זוגתי בעולם. ואפשר שיצתה עתה בסוד עיבור ואיני יודע²⁹⁶ (66).

נב. ועתה אבאר הקשר שיש לי עם החבירים שלי. אמר לי מורי ז"ל, כי הנה נתבאר²⁹⁷ איך כל הנשמות כלם היו תחלה כלולות באדם הראשון ואחר כך מפני שחטא, נשרו איבריו ונתמעט קומתו. וביארנו כי פירוש הדבר הוא ענין ירידת הנשמות אל עמקי הקליפות ולא נשתיירו בו אלא קצתם, שהוא סוד מאה אמות כמו

[295 עיין למעלה, עמ' קנב].

296 בנדפס נוסף כאן : אמר שמואל : כך שמעתי מפי אבא מארי זלה"ה, כי אמי הרבנית גמילה מב"ת היתה בת-זוגו האמיתית. וכן היא הוא אומר לה בפני כמה פעמים. ואותה השנה שמת בה הרב הגדול זלה"ה ונולדה אמי גמילה הנו' מב"ת. [ועיין למעלה, עמ' קע, הערה 247].

297 בשער הגלגולים, הקדמה יב (דף טו). וראה כמו כן בהקדמה הו' (דף ט). בכתב היד נוסף על הגליון, בראש הסימן הזה : ועיין בס' עץ החיים בח"א ש"ד (?) בפ' בראשית היטב מאד. — ולא יכולתי לכוון בדיוק למה הדברים מכוונים.

שאמרו ז"ל על „ותשת עלי כפכה“²⁹⁸. והנה היו באדם הראשון קצת נשמות חדשות שלא באו מעולם והיו כלולות בו [קודם שחטא ונסתלקו]. ואלו הם נקראים נשמות חדשות²⁹⁹ האמתיות. ואחר כך יש מדרגה אחרת והם הנשמות שנשתיירו באדם הראשון ואלו עדיין נקראות חדשות, אבל לא בערך הראשונות. וכאשר אלו הנשמות יבאו בגלגול בפעם ראשונה אחר שמת אדם הראשון ונפרדו ממנו, אז נקראות חדשות. והטעם הוא לפי כי יצירת אדם הראשון עדיין אינה נחשבת לפעם ראשונה, לפי שיצירתו היתה בבחינת אחר באחר, כנודע, ולכן אינה נחשבת עד שיבא פנים בפנים ואז תקרא פעם ראשונה. ואם גם אחרי מיתת אדם לא תזכה נשמה זו לבא בעולם אלא על ידי זוג אחר באחר, עם כל זה כבר נקרא עתה פעם ראשונה גם כן כיון שבא אחר מיתת אדם הראשון. ואחר מדרגה זו היא מדרגת קין והבל, שהם מאותם הנשמות אשר נשתיירו באדם הראשון והורישן לקין והבל [בחייו]. וגם בחינה זו אינה נחשבת עדיין לפעם ראשונה אבל כאשר נשמות האלו יחזרו לבא בעולם

298. אמר רב יהודה אמר רב: אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה, שנאמר: „למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ומקצה השמים עד קצה השמים“ (דברים ה, לב), כיוון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידו עליו ומיעטו, שנאמר: „אחור וקדם צרתני“ — וגומר: „ותשת עלי כפך“ (תהלים קלט, ה). אמר ר' אלעזר: אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע היה, שנאמר: „למן היום אשר ברא... ולמקצה השמים...“ כיוון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידו עליו ומיעטו, שנאמר: „אחור וקדם צרתני וגו'“ (סנהדרין לח, ב).

299. „הזיווג השלם, שהוא להמשיך נשמות חדשות שלא באו כלולות באדם הראשון, הנה אינו תדיר, וזמן שבית המקדש היה קיים היה נעשה זה הזיווג שלם והיו באות נשמות חדשות, אבל אחר החורבן נפסק הזיווג הזה, וכמ"ש בזהר פ' פקודי דף רכג ע"א בענין היכל אהבה, כי לא עלו תמן נשמתין חדתין בתר דאתחריב ביימקדשא". שער המצוות, פרשת תצא (דפוס ירושלים תרס"ה, דף נה, וראה שם לפני כן ואחרי זה).

אחר מיתת קין והבל, אפילו אם יבאו בבחינת אחר באחר, תקרא פעם ראשונה ותקרא גם כן נשמה חדשה. ומשם ואילך אם תחזור פעם אחרת אז תקרא מגולגלת, כי אפילו שניתן מן אדם אל קין והבל, כיון שלא היה אחר מיתתו אלא בהיותו חי עדיין הנחלים לבניו, אינו נחשב לביאת פעם ראשונה בפני עצמה. אמנם, עם כל זה הם גרועים מן אותם שנשארו באדם הראשון ממש ואינם כל כך נקר' חדשות כמותם. ואחר כך מדרגה אחרת הם הנשמות שנפלו לעמקי הקליפות בחטאו של אדם, כי אלו בפעם הראשונה שיבאו לעולם נק' מגולגלות. ואחר כך מדרגה אחרת הם הנשמות הבאות בגרים. והנה כל פרטי הנשמות כולם ירדו אל הקליפות, חוץ מן החדשות גמורות האמתיות, שהם מדרגה ראשונה הנ"ל. אבל כל השאר ירדו אל הקליפות, אלא שאינן שוין במדרגתן, כי אותם אשר נשתיירו באדם עצמו אין בהם רק פגם אחד של אדם ואותם אשר הנחיל לקין והבל בניו יש בהם ב' מיני פגם: אחד של אדם ואחד של קין והבל עצמם, שחטאו גם הם, כנז' בתקונין³⁰⁰.

ודע, כי כאשר הנשמות יוצאות מעמקי הקליפות כדי לבא בעולם, הם צריכות בתחלה להתעבר במלכות כדי להטהר ולהתנקות מאותן הקליפות והזוהמות שהיו בתוכן בראשונה. וכפי גדר הנשמה כך יהיה בה כח וזכות להתעכב שם, כי בחינת החדשות הגמורות הם יכולות להתעכב במלכות, בסוד עיבור שנים עשר חדש, ואחר כך באות בעולם. ולכן יש עיבור של י"ב חדש, כנז' בגמרא במעשה דרבה תוספאה³⁰¹. ובחינה השנית, שהם הנשמות שנשתיירו באדם, כי אלו גם הם חדשות, אבל לא כראשונות, ולכן אינן עומדות בסוד עיבור במלכות רק תשעה חדשים בלבד ואחר כך באות בעולם.

300 תיקון סט. בייחוד דף קיב ואילך (דפוס ליוורנו תקסב).

301 יבמות פ, ב.

ובחינה הג', והיא נשמות קין והבל, גם הם נק' חדשות, אבל לא כראשונות ולא כשניות, שאלו יש בהם ב' מיני פגם כנ"ל. ולכן אלו עיבורם שבעה חדשים לבד, ובחינה הד' שהם שאר הנשמות שנשרו מאדם הראשון וירדו אל הקליפות, אף על פי שהם עדיין בפעם ראשונה או שאר בחינות הנשמות הראשונות כשבאו בפעם השנית אז כולם נקראים נשמות מגולגלות כנ"ל. וכל אלו אינן יכולות להתעכב בעיבור במלכות רק ארבעים יום, כנגד יצירת הולד, ואחר כך באות בעולם. ובחינה החמשית, והם נשמות הגרים, אלו אינן מתעכבות רק שיעור ג' ימים בלבד, כדי קליטת הזרע, ואחר כך באות בעולם.

ודע, כי כפי זמן התעכבם בעיבור במלכות כך יהיה גודל הארתם והזדככותם מן הקליפות. גם דע הקדמה אחרת, כי הנה כל אלו הנשמות כאשר יוצאות מתוך הקליפות, אינן יוצאות אלא על ידי התפללות של ישראל שעולות בסוד מיין נוקבין כנודע, או גם כן על ידי איזי ייחוד שמיחד האדם איזי צדיק שיהיה, או גם כן על ידי איזו מצוה שיעשה האדם. והנה יש נשמות שעל ידי איזי פגם שיש בתחתונים, או מחמת פגם עצמן שחטאו בראשונה בהיותם בעולם הזה ועל ידי זה הם יורדות אל הקליפות אז. ואם אז נודמן יציאת ועליית איזו נשמה מתוך הקליפה, להתעבר במלכות ולהתקן, כנ"ל, יש יכולת באותה נשמה שבמלכות לאחוז באותן הנשמות הנפגמות קודם שירדו אל הקליפות ולהעמידן במקומן ולהחזירם עמה למעלה, בתוך המלכות בסוד העיבור, ושם יתוקנו כלם יחד ואחר כך יבאו בעולם. והענין הוא, כי בהיות הנשמה במעי המלכות, היא שם תמיד מעלה מיין נוקבין למעלה ובכח אותן המיין נוקבין שהיא מעלה, יכולה להעלות עמה לאותה הנשמה הנז'. אמנם, אי אפשר זה אם לא על ידי שיניח קצת רוחא וישדי בגוה; פירוש: שהנשמה הראשונה, שהיא במלכות, נותנת כח א' ממנה באותה נשמה

הפגומה והיא מתלבשת בהאי רוחא ועל ידה היא נתקנת. וזה הרוח
 נשאר תמיד עמה קשור עד זמן תחית המתים ואז הם מתפרשות.
 ודע, כי אם הנשמה שהיתה מעוברת כבר היא ממדרגת אותם
 הנשמות שעומדות בעיבור שנים עשר חדש, יש בה כח ויכולת שגם
 הנשמה הפגומה שעיכבה עמה תעמוד כמוה י"ב חדש, אפילו שאינה
 אלא ממדרגה תחתונה שבכולן, שהיא של ג' ימים, שהם נשמות
 הגרים. וכן אם הראשונה מבחינת ט' או ז' חדשים והאחרת גרועה
 יותר, שהיא מבחינת מ' יום, או ג' ימים, תעמוד כמוה ט' או ז'
 חדשים. ואם הדבר להפך, שהראשונה המעכבת את האחרת אינה
 אלא מן מדרגת ט' חדשים והשניה שנתעכבה על ידה היא ממדרגת
 שנים עשר חדש, אז שתיהן עומדות שנים עשר חדש באופן שלעולם
 אזלינן לרוחא דמילתא ולעילויא.

בג. ואמר לי (67) מורי ז"ל כי כל החבירים האלו שהיו עמי, כולם
 הם מגולגלים מבחינת ארבעים יום לבד, אבל אני הוא חדש, מבחינת
 קין והבל בפעם ראשונה שבאתי לעולם וזמני הוא עיבור של שבעה
 חדשים ואני עיכבתי אותם שלא יפלו אל הקליפות וזכו על ידי
 להתעכב גם הם כמוני שבעה חדשים. ואם כן נמצא שיש לי בכל
 אחד מהם קצת מן הרוח שלי מורכב בהם וכולן יונקים על ידי. ולכן
 אני צריך להשתדל ולתקנם, כי הנה אני מתקן את עצמי על ידי
 תקנתם, כמו שאבאר למטה. והנה אני מסופק בזה איך אמר לי מורי
 ז"ל: אם אמר, שגם אלו המגולגלים אם יהיו מבחינת אדם עצמו, רק
 שבאו שני פעמים, כיון ששרשם הראשון הוא מט' חדשים, אם כן
 עתה שנתעכבו ונתקנו על ידי זו הנשמה, אם כן גם זאת הנשמה
 תהיה מז' חדשים גם שניהם מתעכבים ט' חדשים. ואם כך שמעתי
 יש לי ספק גם כן בעצמי, כי הנה אני יודע כי קצת מן החברים
 האלו הם מבחינת אדם ואם כן נתעכבו אני והם ט' חדשים. ונחזור

אל הענין. כי הנה לא תיקנתי אני יחד את כל נשמות החברים הנז', אבל בראשונה עיכבתי נשמה אחת ואחר כך על ידי שיתופי ושיתוף הנשמה ההיא שעיכבתי, שנינו עיכבנו את נשמה אחרת ונמצא, כי בנשמה ההיא יש בה שני רוחין — אחד שלי ואחד מן הנשמה הראשונה שעיכבתי אני. וכן על דרך זה בכולן, עד הסוף. ונמצא כי הנשמה העשירית יש בה חד רוחא ממני וכן רוח א' מכל אחד מהט' חברים שקדמו אליה.

ולא ביאר לי מורי ז"ל סדרן, אבל כפי הסדר שסידר מורי ז"ל בענין חזרת קריאת הדרושים, הבנתי כי סדרם כך: כי תחלה הוא אני הצעיר ואחר כך הר' יונתן סאגיש ז"ל ואחר כך הר' יוסף ארזין ז"ל ואחר כך הר' יצחק כהן ז"ל. והשאר לא ידעתי.

ואין לתמוה אם אני קודם להם כנ"ל, שאני עיכבתיים. אם כן איך יש בהם חבירים גדולים ממני בשנים וקדמו בעולם אלי? הענין הוא, כי אף על פי שאני קדמתי להם בבחינת עיבור, עם כל זה בזמן יציאת הנשמות בעולם הזה אפשר שיקדמו הם. וביאור הענין: דע כי אחר שהנשמה היתה בסוד עיבור במלכות, יש נשמה שתכף אחר זמן עיבורה יורדת אל העולם הזה. ויש שיורדת אל עולם הבריאה ועומדת שם ומשרתת לפני השי"ת כשאר המלאכים אשר שם. ואחר כך לזמן קצוב, או בזמן שיזדמן איזו תפלה או איזו זכות או איזו מצוה של איזי אדם בעולם הזה ואז תרד ותבא בעולם הזה. וזהו סוד "חי ה' אשר עמדתי לפניו" הנז' באליהו. כי אליהו ז"ל, אחר צאת נפשו מן סוד העיבור דמלכות דאצילות, ירדה אל הבריאה ושם ממש נתעכב שם והיה משרת לפני השי"ת כשאר המלאכי השרת אשר שם. ואל זה רמזו בזהר פ' אחרי מות, דף סח, בענין פסוק "חי ה' אשר עמדתי לפניו" ³⁰² וע"ש. ויש נשמה שיורדת בעולם היצירה ונשארת שם על

דרך הנו' ויש נשארית בעשיה בעולם הזה, אבל כלם הם יוצאות מן מלכות דאצילות, רק שזו נשארית בבריאה על דרך הנ"ל וזו ביצירה וזו בעשיה.

והנה כל זה תלוי במעשי התחתונים בעולם הזה, כי יש תפלה שאין בה כח רק להעלות הנשמה בעיבור במלכות ויש תפלה אחרת יותר בכונה ומקובלת לפני השי"ת ויש בה כח להוריד ולהביא את הנשמה בעולם הזה. ויש תפילה שאינה יכולה להורידה רק בעולם הבריאה וכן כיוצא בזה. ואין זה תלוי בענין גדרי הנשמה בעצמה, רק כפי פעולות התחתונים המתייחסות אל הנשמות ההם; וגם כפי האדם עצמו הפועל הפעולה ההיא, כך ישיג ויהיה כח בידו להמשיך נשמה אחת בבנו, אותה שהיא יותר קרובה אליו כפי בחינת שרש נשמתו. והנשמה האחרת תשאר עד שיהיה לה גואל הקרוב אליה יותר. ואין דבר זה תלוי במעלת הנשמה או בפחיתותה להתעכב יותר מחבירתה. והנה הנשמה אשר תכף אחר הולדה ממלכות דאצילות יורדת בעולם הזה בלי הפסק בנתיים, זו ודאי יש לה יתרון, כי אינה מתלבשת בשום עולם, רק עוברת בו דרך מעבר לבד, אבל המתעכבת למעלה, הנה היא מתלבשת באותו עולם ובאה אחר כך מלובשת. וגם אינו דומה המתעכב בבריאה אל המתעכב ביצירה או בעשיה, כי לבוש הבריאה זך ודק מאד משל יצירה ושל יצירה זך משל עשיה. והנה לפעמים שהנשמה המתעכבת ומתלבשת באיזי עולם, היא גדולה במעלה מן הנשמה היורדת כרגע בעולם הזה בלי שום הפסק ולבוש, לפי שמעלתה גדולה מן האחרת. אמנם בכל נשמה בעצמה יש בה שינוי, כי אם הנשמה עצמה תרד כרגע תהיה יותר מאירה מן כאשר תתעכב באיזי עולם ואחר כך תרד.

ואמר לי מורי ז"ל, כי גם ניצוץ נפשי לא ירדה תכף אחר צאתה מן העיבור בעולם הזה, אמנם נתעכבה למעלה ולא הגיד לי באיזי עולם נתעכבה. ונחזור לענין. כי אמר לי מורי ז"ל, כי אני מוכרח להשתדל

שאלו החבירים שלי יתקנו מעשיהם לפי שאני יש לי רוחא בהון
ונמשך לי ריוח אם הם יהיו צדיקים, אבל הם אין להם רוחא בי ואין
להם תועלת במעשי — באופן שבכל המצות שהם עושים יש לי חלק
בהם על ידי ההוא רוחא דילי די בהון. ובירור הענין כך הוא: דע
כי אין לך צדיק וצדיק שאין לו שתי נשמות כנז' בזהר ריש פ' נח
בתוספתא על "נח נח משה משה שמואל שמואל". וזה פירושו: כי
הנה יש בחינת נשמה פנימית וזו באה עם האדם ויש נשמה מקפת
וזו עומדת על ראש האדם בעולם העליון למעלה; וזהו בחינת צנור
שיש לאדם לעלות למעלה על ידי אותה הנשמה. וכאשר ח"ו הנשמה
הפנימית של האדם היא חוטאת, היא יורדת למטה בקליפות מעט
מעט, עד שתרד כולה — והכל כפי גדר עונות. וכאשר ירדה
כולה למטה בקליפות, אז הנשמה המקפת יורדת בתוך פנימיות
האדם. ונמצא כי שתיהם ירדו ממעלתם; וגם נמצא שאין עתה אל
האדם רק נשמה אחת, כי האחרת ירדה אל הקליפות. וזהו סוד
"ונכרתה הנפש ההיא", כי היא נכרתת ונכנסת בקליפות. אבל הצדיק
יש לו שתי נשמות קיימות — אחת בבחינת מקיף ואחת בבחינת
פנימית וזהו שכתוב שם בפ' נח ענין (68) נח נח וכו', שכל צדיק
יש לו שתי נשמות. והנה דרך אותה הנשמה המקפת שיש לה, משם
נמשך כל אור ושפע הנמשך אל אלו החבירים מצד ההוא רוחא דילי
די בגויהו והכל עובר דרך שם. ואז, מאותו האור שלהם הנמשך להם
דרך שם, נמשך אלי גם כן מאותו חלק שלהם אל נשמתי הפנימית.
ולכן אני צריך ומוכרח להשתדל שיתוקנו על ידי וילמדו על ידי,
אבל בנשמה הפנימית שלי אין להם שיתוף בה ולכן אינם יונקים
מן המצות שלי.

נד. ועתה נדבר בבחינת הקשר של החבירים ואני עמהם עם מוריני
ז"ל וגם קשר שלהם עצמן זה עם זה. [ועיין בח"ב דף קיח ב איך

בדעת יש ז קצות דחסדים המתפשטים בגופא וכנגדם ז גבורות
והם שרשים לחסדים וגבורות המתפשטים למטה בגוף; ואלו הי"ד
שרשים שבדעת, הם נשמות י"ב שבטים ומנשה ואפרים].

נה. דע כי אין [אור] נשמה בעולם שאין לה [כלי ו] לבוש אחד שבו
מתלבשת בעולם הזה. והלבוש הזה נזכר בזוהר בפ' משפטים ברב ייבא
סבא על פסוק "שארה כסותה ועונתה" ³⁰³ ועל פסוק "בבגדו
בה" ³⁰⁴. וענין לבוש הזה [של אלו החברים] דע כי הנה מה שאירע
אל יוסף הצדיק עם אדונתו במצרים, שיצאו עשרה טיפי זרע מבין
גיצוצי רגליו ³⁰⁵, כמ"ש "ויפוזו זרועי ידיו" ³⁰³, גם כן היה כן בעולם
העליון, כי הנה יוסף הצדיק הוא דוגמת היסוד; ואז בעת ההיא יצאו
גיצוצות [לבושי אורות] נשמות מיסוד העליון של הזכר לבטלה ולא
ניתנו בנקבה ולכן נאחזו בהם הקליפות. ובכל בחינות יסוד שיש
למעלה, יצאו גיצוצות של נשמות לבטלה לקליפות, כי כל היסודות
גרמזין ביוסף.

והנה ה' מיני זווגים יש שם למעלה ובכל יסוד מהם יצאו גיצוצות
כנו'. ואלו הם כפי סדר מעלתם:

זווג הראשון הוא ישראל, שהוא זעיר אפין, עם רחל. וזווג זה הוא
בשבת במוסף, כי אז רחל נגדלת בכל אורך זעיר אפין ממש כמוהו.
ואז מזדווגין יחד על ידי יסוד האמתי של זעיר.

הב' הוא זווג יעקב עם רחל בשחרית בימי החול ומזדווג עמה ביסוד
שלו האמתי.

הג' הוא זווג יעקב עם לאה אחר חצות הלילה ואז מתפשטין שניהם

[303] שמות כא, י.

304 שם שם, ח.

305 עיין למעלה, עמ' קלח, קסג.

306 בראשית מט, כד.

כאורך כל הזעיר כולו ואז הוא מציאות יסוד אחר שלו.
הד' הוא זווג ישראל עם לאה במנחה דימי החול ואינה היא מתפשטת
רק בחציו העליון, שהוא עד החזה שלו, ואז הוא מזדווג עמה ביסוד
הראשון שהיה לו אל הזעיר, בהיותו בסוד ששה קצוות, כמבואר
אצלנו בענין התפלות.

הה' הוא זווג יעקב עם לאה בתפלת ערבית דחול והוא בחציו עליון
של ישראל ואז הוא מציאות יסוד אחר.

והנה הם חמש מיני זוגים וה' יסודות. ומכל אלו היסודות יצאו טיפות
קרי. והנה אלו הטיפות הם סוד לבושי [קצת] הנשמות. [ואלו הלבושים
תמיד נשארים עם הנשמות ואינן נפרדים מהם אפילו אחר התחיה.
וכן בכל מיני הלבושים שלוקחות שאר הנשמות. וזהו סוד "ותנח בגדו
אצלה" ^[307]].

נו. ונבאר כל אלו הה' בחינות.

הבחינה הא', שהיא הזווג היותר מעולה מכולן, הוא זווג ישראל עם
רחל. והנה יש בו שתי בחינות, מה שאין כן בשאר הזוגים, והוא:
שביסוד ישראל האמתי, שהוא המזדווג עם רחל, יש בו הסדים וגבורות
הנמשכין שם ממוחין דאימא וגם ממוחין דאבא. כי הנה היסוד דאבא
שבתוך זעיר הוא מגיע ומתפשט עד יסוד דזעיר ממש. והנה העשר
גבורות, שהם חמש דאבא וחמש דאימא, הם בחינת עשרה הרוגי
מלכות, אשר נתלבשו נשמותיהם באלו הטיפות. והה' גבורות דאבא
הם: ר' עקיבא ורשב"ג ור' ישבב ור' ישמעאל בן אלישע ור' יהודה
בן בבא. ונראה לי כי סדרן הוא כך ממש. ר' עקיבא הוא חסד
שבגבורה ור' שמעון בן גמליאל גבורה שבגבורה וכו'. ואל תתמה
אם ר' עקיבא הוא משרש קין כנ"ל, שהוא מאימא ולבושו הוא מאבא.

ועל דרך זה בשאר, כל אחד כפי מה שהוא, כי אין בזה קפידא [כמו שיתבאר לקמן]. וגם כי ביסוד הכל מתערב ויש ליוסף קורבה עם כל השבטים כולם, להיותו בחינת היסוד. ושאר הרוגי מלוכה הם מה גבורות דאימא. והנה לפי שאלו העשרה הנז' הם בחינת גבורות, הוצרכו ליהרג, כי הקליפות נאחזות בגבורות מאד ובפרט בטיפות הקרי כמו אלו העצומים והגדולים.

והעשרה חסדים דאבא ודאימא הם [לבושי הנשמות], עשרה תלמידי רבי שמעון בן יוחאי ע"ה שהם ר' אלעזר ור' אבא ור' יהודה ור' יצחק וכו'. ולהיותם בחינת חסדים, לא הוצרכו ליהרג, כי הקליפות אינן נאחזות בהם. ואותם השלשה, שהם ר' יוסי בר' יעקב ור' חזקיה ור' ייסא, שמתו באדרא רבא, הם היו בחינות ג חסדים של אימא המגולים בת"ת ונצח והוד דזעיר, כי אלו הם העולות למעלה ומסתלקות להאיר למעלה; ולכך גם כן נסתלקו אז ג חבירים אלו ועלו למעלה. והנה רשב"י ע"ה הוא היסוד עצמו שממנו יצאו אותם הטיפות ולכך בא הוא לתקנם וללמדם. ואמנם בגבורות, שהם עשרה הרוגי מלכות, לא מצינו להם רבי מיוחד. והטעם כי כבר נתבאר בפסוק „והבוטח בה' חסד יסובבנו”³⁰⁸ בענין תפלין של ר"ת, כי החסדים של אבא אינם תוך היסוד של אבא, לפי שהוא צר, ולכן יצאו לחוץ ומקיפים את היסוד מבחוץ. ונמצא כי החסדים דאבא ואימא, כולם הם תוך יסוד אחד של אימא, אבל הגבורות הם נפרדות, אלו ביסוד דאבא ואלו ביסוד דאימא. ולכן אי אפשר לכנות להם רבי מיוחד ויסוד מיוחד. וראיתי מדברי מורי ז"ל, שלא אמר לי זה אלא דרך דחיה ולא השיב לי כל הצורך, כי אחר כך הקשיתי לו על הנז', שאם כן יהיו להם שני מלמדים כנגד ב יסודות? ודחה אותי ולא רצה להשיב ואיני יודע הסיבה. ודע, כי להיות אלו העשרה חבירים מבחינת

החסדים של הזווג עליון שבכולן, שהם ישראל ורחל כנ"ל, לכן נתבאר ונתגלו להם כל סודות התורה שלא מתוך צער כלל, מה שלא יהיה כך עד דרא דמלכא משיחא, כנז' בזהר בכמה מקומות.

השני, שהוא זווג יעקב ורחל. ונודע כי רחל אין בה דינין כמו בלאה וגם כי יעקב הוא מן הארת מוחין דאבא בלבד ולכן אין כאן רק חסדים וגבורות של אבא בלבד. והנה, רבינו הקדוש שסידר המשניות, הוא היסוד עצמו, ותלמידיו בני ישיבתו הם הטיפות שיצאו ממנו והם: ר' חייא ור' אושעיא ובר קפרא ור' לוי בר סיסי ור' חנינא בר חמא ורב וכיוצא (69) בהם.

הג', כפי סדר מעלת הזוגים הוא זה השלישי והוא זווג יעקב ולאה: אחר חצות הלילה, כי אף על פי שהיא לאה ויש בה דינין, הנה היא בחינת אחר חצות, שהם נמתקין וגם שמתפשטת בכל אורך הזעיר כולו, מה שאין כן אפילו בזווג הקודם לזה, של יעקב ורחל. ואלו הם עשרה שהם ה' חסדים וה' גבורות מאבא. ולכן בב' זווגים האלו, שהם השני של יעקב ורחל והשלישי של יעקב ולאה דאחר חצות אין בהם הריגה, לפי שהם מבחינת יעקב, שהוא מצד אבא. ונודע כי בקדרותא דצפרא אז הם יותר רחמים, לפי שכמעט כבר אז נקרא יום ואז יש זווג שני של יעקב ולאה הנז', אשר חוזרין בזווג פעם שנית אז, כנז' פ' שמות דף י' ע"א; ויוצאים שתי טיפות לבד; הא' כוללת חמשה חסדים והשנית כוללת חמש גבורות. ואלו השתי טיפות הם מעולות יותר מכל העשרה הנז', שיצאו מן זווג שאחר חצות. ואלו הי"ב טיפות הם החבירים שלי, שהיינו לומדים עם מורי ז"ל והוא עצמו ז"ל הוא היסוד שממנו יצאו אלו הי"ב טיפות הנז'.

ודע, כי הנה קודם חצות היו יעקב ולאה עד החזה של ישראל, כמו שנבאר בזווג הה', ואחר חצי הלילה נתפשטו עד הסוף. ולכן רושם הראשון של היסוד הראשון של קודם חצות לא נתבטל, לפי שלא חזרו יעקב ולאה אחר חצות בסוד אחר באחור, אבל בהיותם פנים

בפנים נתפשטו עד למטה ולכן מה שהיה להם מתחלה לא נתבטל. ונמצא שיש עשרה טפות אחרות, שהם יוצאין מבחינת אותו יסוד של קודם חצות, אבל אינן יוצאות אלא אחר חצות לילה. ועוד יש שנים אחרים מזמן קדרותא דצפרא כנ"ל והם יותר מעולים מכל אלו העשרה. ואמנם אלו הי"ב השניים הם יותר גרועים במעלה מן הי"ב הראשונים. ואיפשר שאלו השנים של קדרותא דצפרא מן בחינה השנית יוכללו עם העשרה הראשונים, לפי שהם מעולים יותר מן העשרה השניים. ועל כן אלו הי"ב השניים קדמו ללמוד עם מורינו ז"ל בישיבתו, קודם שנכנסנו אנחנו, שהם הי"ב הראשונים. והטעם הוא, לפי שהם מבחינת קודם חצות. וגם אין להם יסוד ורבי בפני עצמו, לפי שבחינת שתי היסודות של קודם חצות ואחר חצות, זה נכלל בזה, והכל יסוד אחד. ודע וראה איך נכללו ד' זווגים בזה הזוג הג' וארבעתם נקראים זוג אחד, לסיבות הנז'. ואחר כך בסוף הדרוש, נבאר ענין כל אלו החבירים מי הם.

הד', כפי סדר מעלת הזווגים הוא זוג ישראל ולאה במנחה. ולפי שהם מן החזה ולמעלה, אין שם מקום התפשטות אל החסדים וגבורות ולכן החסדים מתקבצים בזרוע ימין והגבורות בזרוע שמאל והם נקראים שתי טיפות לבד. ולהיותו זוג דמנחה עם לאה, שהם דינין קשין, לכן היו כנגדן הרוגי לוד והם שני אחים פפוס ולוליאנוס וגברה מעלתם להיותם מבחינת ישראל. ולא יש שם יסוד ניכר ממש ולכן אין להם רבי ויסוד מיוחד.

הה', והוא האחרון שבכולן, הוא יעקב ולאה קודם חצות לילה ואלו הם דינין גמורים. ואלו הם הרוגי ביתר, והיסוד שלהם היה ר' אלעזר המודעי אשר נהרג שם בביתר כנודע. [ודע, כי כל אורות הנשמות של בני ישראל יש להן לבושים מפנימיות וחצוניות שהן ממוחזין ואברים היורדין ונעשין טיפות זרע ממיני היסודות הנז' עצמן, שלא על ידי קרין]. והנה יש חילוק והפרש בין אלו החמשים טיפות או יותר

הנז', של ה הזוגים הנז', לכל שאר הנשמות, ויש להם מעלה גדולה ועצומה מכל השאר, לפי שכל שאר הנשמות הם באים שלא על ידי קרי אלא על ידי זוג, מן אתערותא דנוקבא שמתעוררת אל הזוג ומתאוה אליו ואחר כך מתעורר גם הוא; ולכן כיון שהזכר לא היה בו התעוררות מרצונו אלא שנתעורר על ידה, לכן אותן הטיפות של החסדים והגבורות הנמשכות בזוג ההוא, אינן נמשכות מן הדעת עצמו שלו, רק מן החסדים והגבורות שנתפשטו בו למטה, בשלש קצותיו, אחר שנתלבשו ונתעכבו שם למטה. אבל אלו הטיפות הנז', להיותם נמשכין מבלי התעוררות נוקבא, כי הם טיפות קרי כנ"ל, ודאי שמאתערותא דדכורא לחודיה נפקו והזכר אותה נפשו להזדוג בנוקביה ולא מצאה, כי היתה למטה בבריאה, או כיוצא, ואז יצאו לבטלה. וכיון שהם באים מאתערותא דדכורא ודאי שהם גדולים מאד ואינן נמשכין אלא ממוח הדעת עצמו של חסדים וגבורות אשר שם למעלה [כי שם מקום התעוררות התאוה], וכאשר יוצאין מן היסוד לא ירדו [מתחלה] ונתלבשו בשש קצותיו [של הזכר], רק עברו משם דרך מעבר בלבד [ויצאו מהיסוד]. ולכן מעלת נשמות האלו הם גדולה לאין קץ על שאר הנשמות. והנה כל זה שאמרנו הוא בענין הלבושים [והכלים] של הנשמות [עצמן, הנקראות אורות], שמהם נעשים רמ"ח איברים שהנשמה מתלבשת בהם. ולפי שגם בחינת [אורות] הנשמות של כל אלו הנז' כולם הם גם כן על דרך הנז', מבחינת הדעת עצמו ולא מן התפשטות למטה, לכן ניתנו להם אלו הלבושים שהם הטיפות הנז', שהם מן הדעת גם כן. והנה, אף על פי שביארנו כי יש קשר אמיץ בין כל אלו הטיפות הנז', כל זה הוא בבחינת הטיפות והלבושים, אבל [אורות] הנשמות עצמן שלהם, כל אחד הוא מן השרש שלו, אבל כולם הם מבחינת הדעת עצמו, רק שאינן קשורים ואינן משרש אחד.

גם דע, כי באלו הטיפות עצמן שהם בחינת הלבושים, יש בהם

פנימיות וחצוניות, כי יש טיפות שנמשכות מן [ה]חיצוניות [שהוא] הלבוש של נה"י דאבא או דאימא שבזעיר או ביעקב ויש טיפות שנמשכות מן פנימיותם, שהוא מן המוחין עצמם שבתוך נה"י דאבא או אימא וכו'. והנה, כל הנ"ל הם [טיפות לבושים] מן הפנימיות, שהם המוחין ממש. ועוד יש טיפות אחרות דוגמתן ממש ככל הנ"ל, אלא שהם מבחינת טיפות החצוניות של הלבושים הנז', אבל גם הם נמשכות מן הדעת עצמו למעלה, אלא שהם מבחינת החצוניות שהם הלבוש דנה"י דאבא וכו' כנ"ל. ולא ביאר לי מורי ז"ל מי הם, רק אותם של הזווג הג', כמו שנבאר ב"ה.

והנה כל בחינות אלו הטיפות הנ"ל הם הנקראים בדברי הנביאים בלשון שארית ואותם שהם מבחינת ישראל (70) נקראים שארית ישראל וכמש"ה "שארית ישראל לא יעשו עולה" וכו' ³⁰⁹. ואותן שהם מבחינת יעקב נקראים שארית יעקב וכמש"ה "והיה שארית יעקב בגוים" ³¹⁰ וכו'. ויש ה בחינות כנ"ל בה' הזווגים ולכן כנגדן נזכרים בדברי הנביאים פעמים רבות שארית ישראל ושארית יעקב.

נז. ואבאר ענין אלו החברות של מורי ז"ל. דע, כי אף על פי שסדר מעלת הטיפות הנ"ל כבר נתבאר למעלה, אמנם דע, כי אלו הטיפות של הזווג השלישי של יעקב ולאה אחר חצות לילה הם אחרונים מכולם לענין ביאתם בעולם הזה אף על פי שאין זה סדר מעלתן כנז'. ולפי שהם באים בגלות זה האחרון, נרמזו בנבואת ישעיה ע"ה בפסוקים "משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה" ³¹¹ וכו', כי גבואה זו

309] צפניה ג, יג.

310 מיכה ה, ו: והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים.

311 ישעיה כא, יא—יב: משא דומה אלי קרא משעיר שומר מה מלילה שמר מה מלילה. אמר שמר אתא בקר וגם מלילה אם תבעיון בעיו שבו אתיו.

היא על גלות זה האחרון, כנז' בזהר. וכבר ידעת כי ליל הוא קודם חצות ולילה הוא אחר חצות, כנז' בזהר פ' בא; והם ענין ב הכתות הנז' של החבירים שבישיבת מורי ז"ל, שכולם הם מן זוג שלאחר חצות לילה, אלא שקצתם הם מכללות חצי לילה הראשונה כנ"ל. וכנגדם אמר, שהשכינה צועקת מתוך גלותה ביושבה בשעיר, שהוא גלות אדום, ואומרת לשי"ת "שומר מה מלילה", שהם הכת האחת, שהוא מן הזוג שלאחר חצות, הנקרא לילה. וכן "שומר מה מליל" — מה תעשה מאלו של כת השנית, שבאים מחצות לילה הראשונה. הנק' ליל, רק שיצאו בחצות לילה האחרונה כנ"ל. ומשיב לה הב"ה: "אמר שומר אתא בוקר", שהם אותם הד' הנולדים מזוג קדרותא דצפרא; "וגם לילה" — הם העשרים הנולדים מזוג שלאחר חצות, הנק' לילה. ואמר עוד: "אם תבעיון בעיו" וכו', כי להיות הכתות האלו בדרא בתראה של המשיח, הם צריכים להרבות בתשובה ולהרבות בשאלות ותפלות ותחנונים. גם פסוק של "שאר ישוב שאר יעקב אל אל גבור" אמר בפעמים שאר, כנגד שתי כתות האלו. ואמר לי מורי ז"ל, כי כיון שאני ואלו החבירים כולנו הם מן בחינת זוג של אחר חצות, שלפיכך נזהר מאד לקום ממש בחצות הלילה ושזה יועיל לנו מאד. ומאד הזהירנו בדבר הזה.

נח. והנה אמר לי מורי ז"ל, כי אלו החבירים שלנו לא יתקיימו כלם ועדיין צריכין בירור להתברר ולהחליף ולשים אחרים במקום קצת מהם, וכמו שאבאר ב"ה. ואכתוב עתה את החבירים הנכנסים עמנו ללמוד, אף על פי שאיני יודע אותם שיתחלפו אחרים במקומן. הכת שלי שהם של אחר חצות לילה ממש הם: אני הצעיר חיים והר' יונתן סאגיש ז"ל והר' יוסף ארזין ז"ל והר' יצחק כהן ז"ל והר' גדליה הלוי והר' שמואל אוזידא והר' יהודה משען והר' אברהם גבריאלי והר' שבתי מנשה והר' יוסף נ' טבול והר' אליה פלכו ז"ל.

והנה הכת הזאת היא מפנימיות המוחין של הדעת כנ"ל. ויש עוד כת אחרת כנגדה, והם מן הלבושים של [נצח] ה[וד] י[סוד] וכו', שנקראים חצוניות הלבושים כנ"ל והם מורי הר"ם אלשיך נ"ר והר' משה נג' ארה והר' יצחק ארחא ז"ל והר' שלמה סבאן והר' מרדכי גאליקו ז"ל והר' יעקב מסעוד ז"ל והר' יוסף אלטון והר' משה מינץ ז"ל והר' משה יונה והר' אברהם גואקיל.

והכת השנית שהם מפנימיות המוחין גם כן של הדעת, מזווג אחר חצות, אלא שהם מבחינת קודם חצות כנ"ל, הם: הר' יום טוב צהלון והר' יוסף כהן והר' יעקב אלטרץ והר' דוד כהן והר' יצחק קרישפי והר' שמעון אורי ואחיו הר' ישראל אורי והר' אברהם ארובאס והר' משה אלשיך ז"ל וכ"ר ישראל לוי וכ"ר יוסף קאנפיליאש וכ"ר יהודה אשכנזי וכ"ר נפתלי ז"ל, שהיו קרובי מורי ז"ל.

וכבר אמרתי שאיני יודע זה בפירוש אם כל אלו הנז' הם מכללם, אבל דרך כללות שמעתי מן מורי ז"ל על ג' חברות האלו.

ועוד כת רביעית, שהם הלבושים של חיצוניות והם כ[נ]גד כת השנית דפנימיות הנזכרת והם: כר' אברהם הלוי וכ"ר משה משמש ז"ל וכ"ר יהודה רומנו וכו'. אבל דרך פרטיות לא שמעתי ממורי ז"ל רק בענין החבירים של הכת שלי, הראשונה. והנלע"ד יותר אמתיים בענין כת השנית של פנימיות, הם: הר' יום טוב צהלון³¹² והר' יעקב אלטרץ והר' יצחק קרישפי וכ"ר ישראל לוי וכ"ר משה אלשיך ז"ל והר' דוד הכהן והר' יוסף כהן וכ"ר אברהם ארובאס וכ"ר יוסף קאנפיליאש. גם הר' אליה אלמירידי, אף על פי שלא נכנס עמהם, נראה לי שהיה מכללם. ור' שמעון אורי נראה לי יותר בפירוש שלא היה מכללם.

ובענין כת הזקנים, שהיא כנגד הכת שלנו, אלא שהיא מן החצוניות

312 על האנשים הנזכרים בפירוט בסימן זה, ראה במבוא.

כנ"ל, נראה לי, שמורי הר' משה אלשיך נר"ו היה כנגד בחינתי. והנה מורי ז"ל היה רוצה להכניס עמנו בחברתנו למורי הר' משה אלשיך נר"ו ולהר' משה נאגארה ולהר' יעקב מסעוד ולהר' שבתי מיוחס ז"ל. ואמר לי, כי אלו הם מן אותם ב טיפות שהם של אשמורת הבקר, אלא שהם מבחינת קודם חצות, אלא שהם באשמורת ולכן איפשר להם להתחבר עמנו.

גם ענין פרטיות שלנו לא ידעתי מי הם אותם שהם באשמורת הבקר של זווג דאחר חצות ממש.

גם אני מסופק אם מאלו הד' הנז' יש בהם שנים שהם מכלל כת שלנו ממש, לפי שלא נכנסו בחברתי רק עשרה וצריכין להיות י"ב והשנים אחרים הם מקדרותא דצפרא של קודם חצות באחר חצות.

נט. והנה ב ימים קודם שנפטר מורי ז"ל אמר לי, כי אפילו אותם החבירים שהיו בכת הראשונה עמדי, היו צריכין להתברר בירור אחר ויכנסו אחרים תחת קצת מהם. וסוד הענין הוא על דרך מה שביארנו בפסוק „אם רעב שונאך האכילהו לחם“³¹³, כי הנה אלו החבירים אינם שלימים, ר"ל שיש בהם מי שיש בהם מיעוט מן אותה בחינה של הלבוש הנשמה המעולה הנ"ל, שהוא מן הטיפות של אחר חצות כנ"ל. ואין כולן שוים בהם, כי יש מהם שרובו טוב ומיעוטו רע ויש מי שרובו רע ומיעוטו טוב ויש בינוני. וכיוצא בזה כמה מדרגות. ואמר לי, כי אותם שרובם טוב ישארו כך בודאי, כי אותם (71) האחרים אשר רובן רע ומיעוטן טוב יקחו הרע של הנז' ויתנו להם הטוב שבהם ואז ישארו אלו כולם טובים ואלו כולם רעים. ואמר לי מורי, כי זהו היה כוונתו לקבץ אותם, כי על-ידי החברה והאהבה שיש בין החבירים ימשכו זה מזה וילך הטוב אצל מי שרובו טוב ויושלם ממנו

וילך מיעוט הרע ויצטרף עם מי שרובו רע ואז כל אותם שכולם מבחינת הרע — ילכו וישארו האחרים שהם שלימים מבחינת הטוב. ואמר לי מורי ז"ל, כי לסיבה זו צריך האדם מאד מאד שיתחבר עם אותם הרשעים אשר רובן רע ומיעוטן טוב, להחזירם בתשובה, כי על ידי זה יקח הוא הטוב אשר בהם; ובפרט אם יפגע באיזי אדם שיש בו חלק הטוב שחסר בו משרש נשמתו עצמו, שיקחנו ויושלם בו. ולכן הזהירני מורי ז"ל במאד מאד לאהוב את החבירים הנז' שלי וללמדם, כי על ידי זה אברור חלק הטוב שלי המעורב בהם ואקחהו ואשתלם אני. ואמנם, מי שהוא בינוני וממוצע, זה תלוי כפי מעשיו, ואם ירצה יהיה כולו טוב או להפך. ואמר לי מורי ז"ל אז, ביום הנז', כי ר' אליה פלכו ז"ל היה ממוצע וזהו סוד משו"ל על פסוק "וכל צבא השמים עומדים עליו" וכו', "מי יפתה את אחאב" וכו' ³¹³ וארו"ל אחאב שקול היה ³¹⁴. ומפני זה לא יכלו להענישו עד שיטה לצד הרע ובעודו שקול לא יכלו להענישו. וגם מן אחאב עד ר' אליה פלכו הנז', שהם משרש אחד, נשאר תמיד בינוני ושקול. וזהו הטעם שהיה מורי ז"ל רוצה לסלקו מתוך חברתנו; ולא היה מסיר אותו להיותו שקול, עד שאירע אותו הכעס הגדול בע"ש עם הר"י ארזין נר"ו ואז התחיל ונטה לצד הרע, אבל עם כל זה היה מיעוטו טוב עדיין ואז הוסר מחברתנו. ועל הר' יוסף ארזין אמר לי, שאם היה בא אביו לצפת בשנה ההיא, שגם הוא יהיה נפסד. ומלבד זה גם בו ביום שדחה להר"א פלכו היה רוצה לדחותו בודאי גם הוא. הר' יונתן סאגיש ז"ל רובו טוב ואין בו ספק שיטה לצד רע. הר' גדליה לוג גם כן רובו טוב ואין בו ספק. הר' יצחק כהן ז"ל היה רובו טוב ויש בו ספק ולא מפני חסרון האמנה במורי ז"ל רק סיבה אחרת ולא רצה

[313] מלכים"א כב, יט—כ. לפנינו עומד במקום עומדים.

314 ע"י סנהדרין קב, א.

לפרשה. הר' שמואל אוזידא רובו טוב ויש בו ספק שיחזור בו. הר' אברהם גבריאלי והר' שבתי מנשה והר' יהודה משען והר' יוסף טבול מוגרבי נדחו לגמרי, אבל בר"י משען יש קצת ספק עדיין. ולי הצעיר אמר לי שהיה עתיד לבא עלי נסיון גדול אחד אם אעמוד באהבת מורי ז"ל. אחר כך אמר לי מורי ז"ל, שכונתו היתה להשליך כל החבירים שלי ושלא ישאיר עמו אלא ג או ד בלבד.

ואמר לי מורי ז"ל, כי אני מחויב לזכות לחייביא יותר משאר בני אדם, לפי שכל הרשעים שבדור הזה הם בחינת הערב רב, אשר רובם או קרוב לכלם הם משרש קין, שנתערבו ניצוצותיו הטובות ברע ורובו רע ולכן אני מחויב לתקנם, כי הם מן השרש שלי. ולא די זה, אלא אפילו הרשעים של הדורות הראשונים שכבר עברו מימי קדם, שהם בגהנם, יכול אני לתקנם על ידי מעשי ולהעלותם מגהנם ולהכניסם בגופות, שיחזרו לבא בעולם הזה להתקן. והסיבה היא לפי שנפשי מן העיקריות שבשרש נפש קין וגם שאני באתי עתה, בדרא בתראה, כנ"ל. וגם כי אני באתי מבחינת הטיפות העליונות, שהם מן המוח של הדעת ממש ולא משש קצוות המתפשטים בגוף. ולכן יש בידי כח אל הגז', אם ארצה להטיב מעשי יותר. ואמר, כי לסיבה הגז' אם אני הייתי מזכה לחייביא שבזה הדור היו שומעין לקולי מאד והיו דברי נכנסין באזניהם. ובאותה שבוע עצמו שנפטר לימד לי ז"ל ייחוד אחד להעלות ע ניצוצות שנשתיירו עדיין עתה בגהנם בין הקליפות והם מן שרש קין ומשרש נפשי. והזהירני גם כן מן קצת דברים, כמו שאכתוב, ולימדני להעלותם על ידי שרשיהם אשר הם מיוחדים עמהם. וזה ענינו:

הנה הם ז בחינות ובכל אחת קצת ניצוצות והם כנגד ז ספירות. וזה סדרן: קרח בחד ובו י"ג ניצוצות. יתרו בגבורה ובו ז ניצוצות. יובל בת"ת ובו ט ניצוצות. דתן ואבירם בנצח זהוד ובהם שנים עשר ניצוצות. יבל ביסוד ובו שמונה ניצוצות.

ל מך במלכות ובו עשרים ושתיים ניצוצות. וצונוי להעלותם על ידי שרשיהם והם אלו: קרח עם אלישע הנביא. ויתרו עם רבן יוחנן בן זכאי. ויובל עם רב יהודה הנדואה. ודתן ואבירם עם רבן גמליאל. ויבל עם באלי הנז' ³¹⁵ בגמרא. ול מך עם רב מלכיו. וצונוי להעלותם על ידי ז מלאכים והם: ר"ת ארגמן ואכתריאל ומטטרון וכלם הם בניקודים, כל אות ואות מכלם נקודה בשתי נקודות, והם שבא קמץ. וצונוי שאזהר מכמה דברים המתייחסים אליהם והם: עין ואון ופה והסתכלות ברע וחוטם וידיעה בחכמת האמת מאד, כל מה שאוכל. וצונוי להעלותם על ידי כוונות קצת שמות. [וראה והבן כי כל ניצוץ הוא י אחת; כי כל נשמה כלולה מי ספירות; ולכן י"ג ניצוצין כנגד שם ק"ל דאלפי"ן וי"ב ניצוצין כנגד ק"ך צירופי אלים; וכן כולם עד המלכות שהם כ"ב ניצוצין כנגד כ"ב אותיות שבמילוי שם הויה ואדנות. ונלע"ד כי שרש נפשי ביחוד הוא עם רבן יוחנן בן זכאי בגבורה]. ולכן אסדרם כפי מה שסידרם מורי ז"ל בקיצור כל אחד בפני עצמו. ואלו הם:

קרח. י"ג ניצוצין. אלישע. יו"ד יו"ד ה"א יו"ד ה"א וא"ו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. עין חוץ לד' אמות. חסד. מיכאל אוריאל. דתן ואבירם. י"ב ניצוצין. רבן גמליאל. ק"ך צירופי אלהים. הסתכלות בדעה. נצח והוד. רפאל וגבריאל. יתרו. ו ניצוצין. רבן יוחנן בן זכאי. י"ה יוד הא ואו הא. און ומשמוע לשון הרע ושיחה בטילה. גבורה. מיכאל. יבל. ח ניצוצין. באלי. יה אדני. חוטם ריח מבואות מטונפות וריח עריות. יסוד. גוריאל.

315. בשער רוח הקודש (ראה בהערה הסמוכה): באלי האמורא. והקשר הוא בבאותיות בל ייבל.

יובל. ט ניצוצין. רב יהודה הנדואה. יהו"ה אדנ"י. פה שיחה בטילה וליצנות. תפארת. אכתריאל.

למך. כ"ב ניצוצין. רב מלכיו. יוד הא ואו הא. אלף דלת בון יוד (72). ידיעה ועסק בחכמת האמת מאד. מלכות. מטטרון.

גם צונוי שאזהר לענין זה מכמה דברים אחרים והם אלו: פסיעה גסה; גאווה; מיעוט אכילה; כונת תפלה; השיבה שופטינו; ברכת הנהנין; מלח להיות על השולחן; שלא לשתות מים אחר המזון; ליזהר בכבוד החבירים³¹⁶.

גם הזהירני עוד לזה: בעת נקדישך לכוין ולחבר הרגלים ולכוין בשם אבגיתץ כנ"ל וכמבואר במקומו; ולכוין בעת לבישת לבושי שבת בשם זהרריאל, כמבואר במקומו³¹⁷; ושלא ליגע בזקן להסיר ממנו שום שיער, אפילו דרך עסק, ולכוין שב' פעמים זקן הם שדי, כנו' במקומו; ושלא לחבר ולשלב עשר אצבעות יד ימין ושמאל אלו עם אלו ולכוין בהם בשם אהו"ה שהוא בגימ' אצבע, כמבואר במקומו. וליזהר שלא יגעו הרצועות של התפילין בקרקע ולכוין כירצועה בגימ' בפעמים שם אל במילואו, כנו' במקומו; ולהסתכל בכוס של ברכה ולכוין במים שאתה גותן בתוך היין שהוא

316 כל זה נמצא בשער רוח הקודש כ"י יחוד אחד שהיה עושה מורי זלה"ה להעלות כמה ניצוצות נשמות שנשתיירו עדיין עתה בזמן הזה בגיהנום בתוך הקליפות והם משורש קין...

והנה צריך כמה דברים להעלותם: האחד הוא שיכוון להעלותם, כל בחינה מהם עלידי השורש המתייחס אליהם; וגם עלידי הספירות העליונות, כל אחד כפי שורשו; ועל דרך זה עלידי כמה מלאכים המתייחסים להם, ועלידי קצת שמות המיוחסים להם, ועלידי כמה אזהרות בקצת דברים המתייחסים להם.

ודע כי אלה הניצוצות הנז' הם שבעה... (דף כט, ד). וראה למעלה עמ' כו, הערה 45.

317 שער רוח הקודש, דף י, והשם שיש לכוון הוא שם אהרריאל"ל.

בגימ' ט יודי"ן שיש בד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן.
עד כאן הוא מה שאמר לי ביום הנ"ל, ג ימים קודם שחלה מורי ז"ל.

ס. אמר לי מורי ז"ל שאזהר מאד לקום בחצות לילה לסיבה הנ"ל.
שאני מזווג יעקב ולאח אחר חצות ואם איזי פעם לא הייתי יכול
להיות גיעור כל חצות אחרונה, שאקום ואעשה הסדר הנודע ואחזור
לישן ואקום קודם איילת השחר על כל פנים, שהוא זוג קדרותא
דצפרא הנ"ל.

אמר לי מורי ז"ל כי עתה כבר התחלתי לתקן פגם עון קיין. ולכן,
כשאני מחשב באותו סדר שסידר לי מורי ז"ל, שאכוין בעת שמצולות ים
גוברין עלי להעציבני ולהחטיאני, לכוין ב"נוצר חסד לא לפי"ם"³¹⁸
כנודע; ובמלת לא לפי"ם, שאכוין לשם אדני ואלהים, שהם ב
אלפי"ן והם כך בגימ'. ואמר לי כי בזה השם של אלהים הנז',
יהיה במילוי אלפין והוא בגימ' ארץ. וזה אכוין תמיד בכל יום
ואהיה מכוין בו תמיד ומחשב בו ויועיל לי מאד ובפרט ביום שאעסוק
בתורה אני צריך ליזהר יותר בזה הנז'. וסוד הענין, לפי שקין הביא
זרע פשתן וכבר ביארנו ענינו באורך, כי הוא מכחיש כח הקרקע;
ומה שהיתה המלכות נקראת ארץ חזרה להיות יבשה. ולכן נגזר
על קין: "נע ונד תהיה בארץ"³¹⁹. והנה שם אלהים דמילוי אלפין
כנז', היא במלכות, בזמן שנקראת ארץ, שהוא כנוי לשם הנז'.
ותכוין לתקן פגם שפגמת לעשותה יבשה על ידי הפשתן ואתה חוזר
לתקנה ולעשותה ארץ על ידי מילוי זה. והנה כל החצונים נדבקים
בקליפת הרע שנדבק בקין וכולם הם רוצים להדביק ולהשיג אות
אל"ף שבמילוי אות ה"א של אלהים הנז' ואינם יכולים להשיגה.

[318] שמות לד, ז.

[319] בראשית ד, יב.

סא. אמר לי מורי ז"ל, כי עתה אשתי מעוברת ואם תהיה נקבה לא יהיה כמוה במציאות בשכל כל כך גדול; ואם יהיה זכר, לא יהיה כמוהו בעולם ולא ימצא בכל המציאות אהבה כל כך עזה מן אב אל בן כמו שתהיה לי עמו; ושהוא עתיד ללמדני חכמת הקבלה; ואינו מן השרש שלי. ומדרגתו גבוהה ג' אלפי מדרגות למעלה ממדרגתי; ולעולם לא יתפרד מן השרש שלי, אפילו לאחר התחיה, כמו שביארתי במקום אחר. כי כשיש הבדל ת"ק מדרגות או יותר בין האב לבן הם נעשים שרש אחד ובפרט אני עמו לשתי בחינות: א, בחינת אב ובן; והב' בחינת רב ותלמיד. ויהיה לו קשר עמי, להיותו רב שלי.

סב. צוה אותי שאזהר מאד לומר אחר „עלינו לשבת“ „ועל כן נקוה לך“ וכו' פסוק „והיה ה' למלך על כל הארץ“³²⁰ וכו' ואכוין שמתחיל באות ו ומסיים באות ד, והוא בגימ' עשרה; ושאכוין למ"ש בפסוק „הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים“³²¹; ואכוין להאיר ולהמשיך אותם העשרה בנים בלאה וכמו שנבאר באותו הפסוק וע"ש³²².

סג. צוה אותי ייחוד אחד שאעשה אותו בליל שבת. ונראה לי שגם לילי החול יועיל. וזו כונתו בקיצור: שאדבק ואקשר נפשי בנפש שמעון הפקולי ואכוין לקשר בחינת נשמתי בנשמתו בעולם הבריאה; וזה על ידי שם אכתריאל נקוד כל אות ואות שבו בקמץ; ואכוין לקשר נשמתי בנשמתו בכל י ספירות דבריאה. ולכן צריך

[320] זכריה יד, ט.

321 שמואל-א, א, [ח].

322 והסוד מבואר בדרוש לשמואל-א, שער הליקוטים (ירושלים תרע"ג, דף עה, ב).

שאכוין שם הנז' עשרה פעמים בי' ספירות דבריאה ותמיד אקשר
נשמתי בנשמתו על ידי זה השם. אחר כך אכוין לקשר רוחי ברוח
רבן יוחנן בן זכאי בעולם היצירה על ידי שם חפניאל וכולו נקוד
בפתח. ואכוין שם זה עשרה פעמים בי' ספירות דיצירה על דרך
הנ"ל. אחר כך אכוין לקשר נפשך בנפש רבי ייבא סבא בעולם
העשיה על ידי שם יוהך, כולו נקוד בצירי. ואכוין שם זה עשרה
פעמים בי' ספירות דעשיה, על דרך הנ"ל. וכאשר אכוין בשם זה של
יוהך, צריך לצייר אותו בצורת אדם אחד ותינוק מורכב על כתיפו
ושם יוהך כתוב על לבו.

והנה ראשי תיבות ג שמות אלו הם אח"י והם בגימ' י"ט; והם סוד
הי"ט ברכות שהסדיר שמעון הפקולי לפני רבן גמליאל³²³. ואמר לי
מורי ז"ל, כי בעת ההיא הייתי יכול לקשר נשמתי עם שמעון הפקולי
אפילו בעולם הבריאה, על ידי איזו מצוה או איזו תיקון שיש בי,
ויש בי כח להתדבק בו אפילו בעולם הבריאה. אבל עם רבן יוחנן בן
זכאי לא הייתי יכול להתדבק בו רק בעולם היצירה בלבד, וזה כפי
המצות שיש לי, אשר על ידם אני יכול להתדבק בו. אבל ברב ייבא
סבא אין בי כח עדיין להתדבק בו, אלא בעולם העשיה. ונמצא כי אין
הדבר תלוי במדרגת ומעלת הצדיקים הנז', רק כפי המצות הסגוליות
אשר עשיתי, שעל ידם אוכל להתדבק בזה יותר מבזה, כי יש מצוה
אחת אשר עשאה רב ייבא סבא ואני עשיתה דוגמתו ולכן נתקשרתי
עמו בעולם העשיה. ויש מצוה אחרת שעשאה רבן יוחנן בן זכאי
ואני עשיתה גם כן בחשק גדול מאד ולכן על ידה אני יכול לידבק
עמו אפילו בעולם היצירה. וכן (73) על דרך זה לשמעון הפקולי.
ושמעון הפקולי אינו ממש מן השורש שלי, אבל הוא מן אותו הכת
אשר נכנסו ונתקשרו בהיכל אהבה דוגמת ר' עקיבא, כנז' בזהר

פ' פקודי, בהיכל הנז'. וזה שמעונו הפקולי הוא אחד מהם ובענין זה יש להם התקשרות זה עם זה.

סד. אמר לי מורי ז"ל, כי בהיות ניצוצות שרש קין בתוך קליפת סיסרא, כמבואר שם אצלנו, ושם היה נשמת רבי עקיבא, כי לכן נולד מבני בניו של סיסרא כנודע. ואמר לי כי גם נפשי היתה נתונה שם.

אמר לי, כי בעת שאשכב בפסוק "בידך אפקיד רוחי"³²⁴, בשם ההויה אשר בפסוק הזה, שאכוין שהוא במילוי היהי"ן, הנקרא שם ב"ן, ובפרט לי, שאני מגולגל כפול, כי יש אתי חלק נפשי וחלק ר' עקיבא. וגם אזהר שתהיה תמיד בכל עת יראת השם הזה של מילוי היהי"ן על פני ולא אסירהו מלבי תמיד; כי שם זה נקרא מערת המכפלה, כי יו"ד הוא ב יודי"ן וה"ה ב היהי"ן ור"ו ב וי"ן וה"ה ב היהי"ן.

הזהיר אותי מורי ז"ל מאד בענין סדר "תפלה לדוד" הנאמר אחר קדושת "ובא לציון", שאומר אותו בכוונה גמורה, לפי שעיקר הארתי היא מן היצירה, לפי שכל המזמורים הם בעולם היצירה ומשם שורש נשמתי והשגתי כי כל המזמורים הם בחינת גבורות כנודע; והנה נשמתי היא מן הגבורות כנודע.

בספרי שחיברתי בכוונת התפלות של שחרית, בברכת אב הרחמן שמע קולנו וכו' ביארתי שם כוונה אחת בענין זו ההויה אשר כאן. וע"ש ותדענה כי היא מוכרחת אלי והיא לעלות האדם במעלה על ידי כונתו זו.

בספרי הנז' ביארתי כי מה שיכוין האדם בקומו בחצות לילה לבכות ולהתאבל על החרבן, העיקר הוא לפי שנקודה העצמית והשרשית של רחל מתחלת אז בעת חצות לילה ממש לרדת בעולם הבריאה.

זסיבת ירידתה בגלות הוא ללקט ניצוצות הנשמות שנתפזרו בין הקליפות. ולכן אנו בוכין ומצטערין על גלות השכינה, כי אנו גרמנו לה שעל ידי חטאינו הרכבנו רע בטוב וטוב ברע, כנודע. ואמר לי מורי ז"ל, כי בפרט מי שיודע בעצמו שהוא משורש קין, אשר זוהמת הנחש מתרבה בו, ובזוהמא ההיא נטבעין הנשמות הטהורות ולכן ידו במעל הזה יותר משאר בני אדם. ולכן הזהירני מאד מורי ז"ל בענין בכיה זו, שאני מוכרח יותר משאר בני אדם³²⁵.

תוספות וליקוטים

א. סיפר לי ה"ר יצחק הכהן ז"ל, כי בעת פטירת מורי ז"ל, כשאני יצאתי מאצלו נכנס הוא אצלו ויבכה לפניו ויאמר: וכי זו היא התקוה שהיינו כלנו מתאווים בחיך, לראות טובה ותורה וחכמה גדולה בעולם? ושיבהו: אילו מצאתי אפילו אחד בלבד צדיק גמור בכם, לא סילקוני מהעולם הזה. ועודנו מדבר, שאל ממנו עלי ואמר: היכן הלך פלוני? וכי בשעה כזו הלך מאצלי! ויצטער מאד. והבין מדבריו כי היה ברצונו למסור לי איזי דבר סתר. אז אמר לו: מה נעשה מכאן ואילך? ויאמר: תאמר לחבירים משמי, שמהיום ואילך לא יתעסקו עוד כלל בחכמה זו שלמדתי, כי לא הבינו אותה כראוי. ויבאו ח"ו לידי כפירה ואיבוד נפש; ואמנם הר' חיים לבדו יעסוק בה, הוא לבדו בלחישתו, בסתר. ויאמר לו: וכי חס ושלום אין עוד תקוה לנו? ויאמר לו: אם תזכו, אני אבא ואלמדכם. ויאמר לו: איך תבא ללמדנו, אחר שהוא נפטר עתה מהעולם הזה? ויאמר לו: אין לך עסק בנסתרות, איך תהיה ביאתי לכם, אם בחלום, אם בהקיץ, אם במראה. ותכף אמר לו: קום מהר צא מהבית הזה כי אתה כהן והגיע זמני, כי אין פנאי להאריך בשום דבר. ויצא מהר. וטרם יצא מהמפתן פתח פיו ויצאה נשמתו בנשיקה¹.

ב. כלל העולה כי אדם הא' לא נכללו בו הנשמות של אבא ואימא דבריאה אלא מזעיר ונוקביה ולמטה. והנה הן עשר פרצופין: זעיר

1 שייך למעלה, חלק א, אחר הסימנים הראשונים.

ונוקביה דבריא ואבא ואימא וזעיר ונוקביה דיצירה ואבא ואימא וזעיר ונוקביה דעשיה. והנה כל פרצוף מאלו העשר כלול מעשר ספירות [ועשר מעשר] הרי הי' פרצופין הם אלף ספירות. הרי כל פרצוף מאה ספירות ועשר שבהם הם בחינות כתרים. נמצא כי בי' הפרצופין יש ק כתרים. ואלו בלבד נשתיירו באדם אחר החטא ונקראים מאה אמה אשר נתמעט. וכל התשע מאות ספירות נפלו אל הקליפות. וגם באלו המאה כתרים היה פגם, כי נסתלק מכל כתר שבהם אור הט' ספירות ראשונות שבו ונקרא זיהרא עילאה ונשארו הי' ספירות שבכל כתר מהם באור הנפש שלהם, שהם המלכות התחתונה שבכל כתר מהן. הרי ג בחינות בנשמות שהיו כלולות באדם קודם שחטא בי' פרצופין שיש מזעיר דבריא עד סוף נוקבא דעשיה. האחת היא בחינת האורות הנקראים יחידה חיה נשמה רוח שבק' הכתרים שבהן. ואלו נסתלקו ממנו כשחטא ועלו למעלה ונק' זיהרא עלאה דחנוך. הב' גרועה ממנה, שנשארה באדם אחר שחטא, ולא נסתלקו גם לא ירדו אל הקליפות. והיא בחינת האור הנקרא גפ' שבמאה הכתרים שבכל ספירה מי' ספירות שבכל פרצוף מי' פרצופים הנז'. בחינה הג' גרועה מכולן והם כל הנשמות שהם כל אורות ט בחינות התחתונות שבכל ספירה מי' ספירות שבכל פרצוף מי' פרצופים הנז'. ואלו ירדו לעמקי הקליפות ובכל יום עולין מעט מעט ונתקנין². זיהרא עילאה נתחלקה לב' מיני זיהרא אלו: האחד בעולם האצילות והם יחידה וחיה ונשמה ורוח שבאצילות. הב', זיהרא דג' עולמות בי"ע והם יחידה וחיה ונשמה ורוח אשר בק' הכתרים שיש בעשרה פרצופין שיש מזעיר דבריא

2 במקום זה נפסק דרוש זה בהערה: עיין אחורי זו(י) הדף תשלום דרוש זה. בעמוד שאחרי זה — לאחר שתי הפסקות הסמוכות — בא „תשלום הדרוש שאחורי דף זו כנז' שם“ והוא ההמשך כאן. וראה במבוא.

עד סוף נוקבא דעשיה. ואלו נסתלקו לגמרי מאדם. עוד יש זיהרא שנית גרועה וגם היא נחלקת לשנים. האחת היא נפש שבאצילות, הב' הנפש שיש בק' הכתרים שבי' פרצופי בי"ע כנ"ל. ואלו נשארו באדם הראשון. וחלק מהן נשארו לו. וחלק מהן הורישו לקין והבל כשנולדו. עוד מדרגה ג' והם אותן תשע מאות ספירות שיש בי' הפרצופים הנ"ל, זולת ק' הכתרים שלהן. ואלו נשרו ונתלבשו בקליפות.

ג. יום אחד שאלתי למורי ז"ל טעם למה בבחרותי עשיתי כמה שאלות חלום ולא נעניתי ולא עוד אלא שלא הייתי חולם חלומות כשאר בני אדם. ויאמר לי כי החלום בא ממדרגות שפלות ותחתונות ונפשי עולה בלילה למקום גבוה מאד יותר ממקום החלום. ולכן אין נפשי מתעכבת כשעולה בלילה במקום החלום ולכן אינה רואה חלומות כשאר נפשות, שהן תחתונות יותר ממנה (74).

ד. גם אמר לי, כי בחטאו של קין נפגמו נפשו ורוחו ונשמתו ונתערבו בקליפות וזהו שאמרתי, כי קין רובו רע, אך הבל לא פגם רק נפשו ורוחו וזהו שאמרתי כי הבל רובו טוב. והנה נפשו נפרדה מן הטוב שבה וניתנה בקינן וממנו ואילך ונתקנה בו. וחלק הרע נתנה במצרי וגם בה היה קצת ניצוצות טובות שלא נבררו עדיין. וחלק הרוח הרע, אשר גם הוא היה בו קצת תעורבות טוב, לקחו קרח בסוד עיבור, כשחלק עם משה ע"ה. והרוח הטוב נתגלגל בשמואל ושם נתקן. ואחר שנהרג המצרי לקח יתרו הנפש הרע שבו, שכבר נתקנה על ידי מה שנהרג ועל ידי כך נתגייר. ואחר כך לקח חלק נשמת קין מבחינת הטוב. ונשמת הרע המעורבת בקצת טוב ניתנה בעמלק בן אליפז. והנה יותר תיקן שמואל חלק הרוח ממה שתיקן

יתרו חלק הנשמה. וכבר הודעתוך כמה גלגולים אחרים שנתגלגלו פעמים אחדות קודם זה ואחר זה.

ה. כפי הנ"ל דף ד ע"ד נראה, כי בחינת שרש קין הוא בזרוע השמאלי ממש, אלא שאחר כך מענין סימן השיערוש שיש לי, נראה שהוא בכתף שמאלי. ובדף ט ע"ב גם כן התחיל בזרוע וסיים בכתף. ובדף ג ודף ו ובפרט בדף ז ע"א נראה בפירוש שהוא בכתף המחובר הזרוע עם הגוף. והנה כתבתי בספרי בה"א ש"ג, דף ר"ג, ב, כי כל זרוע מחובר מג' קשרים ופרקים ומשתי פרקין השלישיים שבשתי הזרועות דאריך אפין והם העליונים המחוברים בשתי כתיפות דאריך מהן נעשה דעת של זעיר אפין כלול מחסדים וגבורות. ונודע כי בדעת זה נשרשו קין והבל בני אדם. וצ"ע.

ו. ודע כי קין הוא מן ג גבורות ת"ת נצח והוד פחות שליש עליון שבגבורת הת"ת, להיותה מכוסית בעטרת היסוד דאימא כנודע. ונדב ואביהוא הם מב' גבורות, נצח והוד, מן הכתרים שבהן, אלא שהם בבחינת נפש שבהן בלבד, וגם שאינן אלא מן אור המקיף שבהם. ואליהו ז"ל מן אור הפנימי שבהם. וכל שרש נפש ר' עקיבא הוא מגבורת ההוד מבחינת הכתר שבה, בבחינת נפש שבה, ונמצא שהיא נפש של הרוח, כי ההוד נקרא רוח שהוא אחד מן השש קצות. ואיני יודע אם שרש ר' עקיבא הוא מאור פנימי או אור מקיף. גם דע כי שרשו הוא מן עקב זה ההוד, שהיא המלכות של [ה] הגבורות שבדעת.

ז. פעם אחת שאלתי למורי ז"ל איך היה אומר לי שנפשי היתה כל כך מעולה כנ"ל. והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו. ויאמר לי: דע כי אין גדולת הנפש תלויה כפי מעשי האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא; כי מעשה קטון מאד

בדור כזה שקול ככמה מצות גדולות שבדורות אחרות; כי בדורות אלו הקליפה גוברת עד מאד מאד לאין קץ, מה שאין כן בדורות הראשונים; ואילו הייתי באותם הדורות ראשונים, היו מעשי וחכמתי מופלאים מן כמה צדיקים הראשונים. וז"ש מ"ש ז"ל על נח: "תמים היה בדורותיו"³ ואילו היה בדורות צדיקים היה יותר צדיק; ולכן, שלא אצטער על זה כלל, כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים ראשונים מזמן תנאים ואמוראים.

ח. פעם אחרת אמרתי לו: אין אני פתי להאמין בעצמי שלא מצאת בכל הדור הזה ראוי ללמוד חכמה זו אלא אני לבדי; וכי אין אני מכיר את עצמי ואת מעשי, כי יש גדולים וצדיקים ובעלי מעשה יותר ממני בדור הזה? ומה לי אם תשבחני ואני יודע בי שאיני כך; והנה מהר' יוסף קארו והרדב"ז רבך והר' משה אלשיך והר' אברהם לוי והרי"ג והרא"ז וכו'. אז אמר לי: וכי מה קירוב היה לך עמי מעולם ומה הנאה יש לי ממך? ואדרבה אתה צעיר וקטן שבכלם ולא היה לי לקרבך אלא לאלו, שהם גדולי הדור והיה לי בזה כבוד גדול; וזה יורה כי לא בחרתי בך על חנם, אלא לגדל מעלתך על כולם. והנה, אל תחשוב בלבך, כי מעלת בני אדם היא כפי דעת הבריות; ואילו ידעת כמה מומין נסתרים יש בבני אדם, היית תמיה, אלא שאיני רוצה לגלות סתרי בני אדם ויודע לך כי כבר בחנתי ושקלתי כולם בכף מאזנים ולא מצאתי כלי זך ונקי וראוי כמוך; ודי לך בזה. כי אין לי רשות לדבר בפירוש כל הדברים ועל זה נאמר:⁴ "כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב". ולכן חזק ויאמץ ללבך ושמח בחלק נפשך ובמעלתה. ודי בזה.

3] בראשית ו, ט.

4 שמואל"א טו, ז.

ט. סיפרה לי מרת רחל אשת ר"י אבירלין, כי כשהיה מורי הר' משה אלשיך ז"ל לומד בבית המדרש שבחצר שלה, דאיתו יושב ועצב. ותשאלו על מה היה נעצב? ויאמר לה: וכי לא אצטער על הר' חיים שהיה תלמידי ועתה אינו רוצה ללמדני כתלמיד ענין חכמת הקבלה. ותאמר לו: וכי הוא גדול ממך בחכמה הזו? ויספר לה איך בחיי מורי האשכנזי ז"ל הלך יום אחד לפניו ויבך ויתחנן לו שילמדהו חכמה זו הוא בעצמו, שלא על ידי. וישיבהו, כי הוא לא בא בעולם הזה אלא ללמדני לי לבדי, כי אי אפשר שתתגלה חכמה זו כי אם על ידי. ולא עוד אלא כי לולי שאז"ל: כי בכל אדם מתקנא (75) חוץ מבנו ותלמידו הייתי אני מתקנא בו לרוב מעלת נשמתו ולמה שעתיד להשיג — דבר שאין לו שעור.

גם בנו הר' חיים אלשיך ספר לי כן משם אביו, מורי הר' משה אלשיך ז"ל.

גם מורי ז"ל האשכנזי סיפר לי דברים כיוצא באלו שעברו בינו לבין הר' שלמה סאגיש ז"ל, שהיה מתקנא בי ולא היה רוצה ללמוד חכמה זו עמי אלא עמו ולא רצה מורי ז"ל ללמדו ואמר לי: אם אינך רוצה ללמוד עם הר' חיים, לא תלמוד כל ימך חכמה זו. אמר לי מורי ז"ל שאלך לדור בירושלים תוב"ב, כי שם מקום דירתי האמתית ושם עיקר השגתי וכל טובתי.

י. כללות קיצור ענין שרש נפשי. קין הוא אבר אחד מן רמ"ח איברים הכוללים כל קומת אדם הראשון ואבר הזה הוא בחינת הגבורות של הדעת, והן בחינת פנימיות האבר הזה. ויען כי בחטא אדם ירדו אל הכתף השמאלי, לכן זה הכתף כולו הוא בחינת חיצוניות שרש קין, כי הוא שרש אחד גדול מתרי"ג שרשים גדולים הכוללים

כל קומת אדם הראשון. ושרש הזה של קין נחלק לתרי"ג ניצוצי נשמות גדולים. ואמנם שרש הגדול הזה מתחלק לע' שרשים קטנים, אשר כל שרש מהם אינו פחות מן תרי"ג ניצוצות קטנות של נשמות. וכללות כל ע' השרשים הקטנים האלו הם ס' רבא ניצוצות קטנות נשמות. והנה כל כללות קין נקרא שרש גדול אחד והוא פרצוף אחד גדול הנקרא קין ונחלק לע' שרשים קטנים והם שבעים פרצופים קטנים. ופרצוף אחד מאלו ע' פרצופים קטנים, הוא פרק עקב השמאלי של פרצוף הגדול הנקרא קין. וזה הפרצוף הקטן שהוא עקב שמאלי של קין הוא הנקרא שרש נפשי באמת וכלנו קרובים זה לזה. ובפרצוף זה יש יותר מתרי"ג ניצוצים קטנים וכלם תלמידי חכמים, זולת ענפים אחרים שהם בעלי בתים. באופן, כי שרש נפשי היא עקב השמאלי של אבר כתף השמאלי של אדם הראשון וזה בבחינת החצוניות של שרש נפשי, אך בחינת הפנימיות של שרש נפשי, היא המלכות שבגבורה, הנקראת הוד שבדעת. וזו המלכות היא בחינת לאה, שמקומה אחרי הדעת, אלא שהיא עדיין בפנים בבחינת זכר. ונפש ר' עקיבא הוא עקב השמאלי של פרצוף של כל כללות קין בעקב ההוד של מלכות הכתר של הדעת מבחינת הגבורות דגדלות הקטן הנז', באופן שהיא מלכות של לאה הנז'. אך נפשי אני חיים, היא הארה היוצאת מן זו המלכות של לאה ונמשכת להאיר אל המלכות של לאה החצונה שבאחורי הדעת, שהיא נקבה גמורה. ועדיין יש לדעת, כי כל זה הוא מבחינת הכתר של ההוד, בבחינת מלכות של הכתר הנז'; כי כל קין אינו אלא מבחינת כתרים, הנקראים חלתו של עולם, כנודע. ואם תדקדק יותר תמצא, כי שרש נפשי היא במלכות של ההוד של הכתר של כל כללות עיטרא דגבורה, שהיא פנימיות, ומתלבש תוך חיצוניותה, שהוא מלכות של ההוד של הכתר דכל פרצוף הגדול, הנקרא אבר כתף שמאלי של אדם. ופרטיות נפשי היא הארה היוצאת מן מלכות של המלכות של הוד שבכתר

עיטרא דגבורות ומאירה במלכות של המלכות שבהוד של הכתר של לאה החצונה אשת יעקב הנקרא זעיר אפין.

יא. בתמוז השל"א אמרתי למורי שילמדני ייחוד אחד, כדי להשיג השגה. ויאמר לי: לא תוכל עדיין. והפצרתי בו ויתן לי ייחוד קצר. ובחצי הלילה קמתי וייחדתיו וארגיש זעזוע בגופי וראשי כבידה עלי והתחיל דעתי להשתטות ונעקם פי לצד אחד. וחדלתי מלייחד עוד. ובבקר אמר לי מורי ז"ל: הלא אמרתי לך כי יקרך כבן זומא שנפגע; ולולי שאתה ר' עקיבא לא היה לך רפואה. אז נגע על שפתי בכונה ידועה לו ג ימים בכל בקר ונתרפאתי. ובערב ר"ח אלול אמר לי: כבר אתה ראוי. ושלחני למערות אביי כנ"ל.

יב. בשנת של"ב יצאנו אל השדה ועברנו על קבר גוי קדמון יותר מאלף שנים. וראה נפשו על ציונו וביקש להזיקני להמיתני. והיו מלאכים רבים ונשמות צדיקים שלא ישוערו מימיני ומשמאלי ולא יכול לי. ויצוני מורי, שבחזרתי לא אחזור בדרך ההיא. ואחר כך הלך עמי נפש הגוי רחוקה ממני. ושם בשדה נתכעסתי עם רי"מ ותחל נפש הגוי להתחבר בי והחטיאני עוד ולא רציתי לשמוע דרשת מורי ז"ל. והתחיל לבכות ויאמר: הנה כל הנשמות והמלאכים הלכו להם על ידי הכעס ולפי שלט בו הנפש ההיא ומה אעשה? והלואי שיזיקהו ויניחהו חי, כי אוכל לרפאתו (76). אבל ירא אני כי ימיתהו ולא יתקיים כל מה שאני חושב שיתוקן העולם על ידו כנודע לי ואינו יכול להגיד כי לא ניתן לי רשות וכי לריק יגעתי ונחרב העולם. ולא אכל כל הלילה מרוב צערו ודאגתו. והלכתי וחזרתי בדרך ההיא לבדי. וכשהגעתי על קברו רוח נשאתני ממש וראיתי עצמי רץ באויר גבוה עשרים קומות על גבי הקרקע עד שהגעתי למדינה בעת צאת הכוכבים והניחוני שם והלכתי לישן בריא עד אור הבקר ורציתי לקום

והיו איברי נחלשים אחד לאחד והרגישו בי והולכוני עד פתח מורי ז"ל לאט לאט. ובהגיעי שם לא נותרה בי נשמה כלל כענין יונה והשכיבני מורי על מטתו וסגר הדלת והתפלל. ואחר כך נכנס לאותה בית הוא לבדו והיה הולך בבית וחוזר על המטה וגוהר עלי. כה עשה עד חצי היום שהייתי מת לגמרי ובחצי היום ראיתי בעצמי, כי חזרה נשמתי בי מעט מעט עד שפתחתי עיני וקמתי ובירכתי ברכת מחיה המתים. וכל זה אמת ויציב בלי שום ספק.

יג. הנלע"ד בלי ספק, כי נודע שאצילות נמשך עד סוף העשיה ומתלבש תוך בריאה שגם היא מתפשטת עד שם. והבריאה מתלבשת ביצירה, שגם היא מתלבשת עד שם. ונמצא, כי בעשיה מתלבשין ד עולמות אבי"ע זה בתוך זה וביצירה ג לבד והם אב"י, ובבריאה שנים והם א"ב, והאצילות אינו אלא א'. והנה בחינות קין והבל הם כוללין כל בחינת אצילות שיש מתחלת נפש דאצילות עד סוף האצילות אשר עד סוף העשיה. וזהו מה שהורישן אדם אביהם. אבל הם עצמן הם כל בחינות בי"ע המלבישין את כל חלקי נפש האצילות הנז' המתפשטת עד סוף העשיה. והן הנפש של הכתרים שבבי"ע ר"ל מלכות שבכתרים. ועוד יש בחינות יותר עליונות מאלו שהן ט ספירות עליונות שבכל כתר מהן והם נקראים זיהרא דיחידה וחיה ונשמה ורוח. וכל שאר בחינות זולת הכתרים הן שאר כל הנשמות שהן למטה מבחינת ירושת אדם לקין והבל הנז'.

זהו הסדר הקצר שצוני מורי ז"ל בענין ההשגה כפי הצריך לנשמתי. ראשונה שאתנהג תמיד בזה ההנהגה: ליזהר בקצה האחרון מן הכעס וההקפדה ועצבון והגאווה והרכילות והליצנות ולשון הרע ושיחה בטילה והקרי והנדה והחלב והלבנת פנים ושחיטה והריגת שום חי אפילו מן הרמשים. ואתנהג בשפלות ובשמחה ושתיקה ויראת חטא.

ואקבע בכל יום מקרא, משנה, תלמוד, קבלה בכונתיהן. ועיקר עסקי יהיה בספר הזוהר. וכל היום תהיה יראת ההויה דב"ן נגד עיני תמיד. תמיד אחשוב להדבק בנפש מורי ז"ל. קודם כל תפלה אתדבק בר' עקיבא ז"ל בהזכירי שמו עשרה פעמים רצופים. תפלה לדוד הטה ה' אזנך וכו' בכונה גדולה. לקום אחר חצות בכל לילה לבכות על גלות השכינה רח"ל אחר חצות בעולם הבריאה ועל חרבן בית המקדש וגלות ישראל ולבכות על העוונות. התמדת הייחודים. ובפרט בלילי החול אחר חצות. ייחוד הט"ו של יודי"ן ווי"ן דייחוד העשירי של פסוק חדשים לבקרים וכו'. ולילי ר"ח אחר חצות לילה ייחוד הי"ו של שם שדי. ולילי שבת קודם חצות אחר הסעודה ב ייחודים בלילי החול והם הי' והט"ו וגם ייחוד הי"א של עשר הויו"ת שבדעת.

יד. הנהגה ב היא שתתענה מ' יום רצופין בלי לילותיהם בצום ושק ואפר במקום הנחת תפלין של ראש ובכיה על העונות ובלילה אשכב על הקרקע בלבוש שק ותחת ראשי אבן אחת ואכזין בהוית ב"ן דהיהי"ן בתוספת א בין ב וי"ן והוא בגימ' אב"ן. ואחר תשלום מ' יום רצופין הנז', אתנהג בכל הנהגה זו שהוא צום ושק ואפר ובכי ביום ושק ועל הקרקע ואבן בכונה בלילה. ואתנהג כן בכל יום שני וחמשי שבכל שבוע. ודע כי אלו מ' הימים וכן יום שני וחמשי אינן אלא בימים הראויין להתענות בהן ולא בשום יום מן הימים שאסור להתענות בהן כגון שבת וי"ט ור"ח וט"ו בשבט (וט"ו באב) וכו' ואתנהג כן ב' זה' עד תשלום שנתים וחצי.

טו. גם הזהירני בשמירת שבת ובכבודו בכל הפרטים במעשה ובדבור יותר מכל המצות כולן. וכן בכל ברכות הנהנין בכונה ותפילין של ר"ת בכל יום. אטרח להבין מה שאיני מבין בס' הזוהר בכל מאמר ומאמר בלי ליאות עד שאבין. שמחה גדולה כשאעסוק בתורה

ובמצוה ובתפלה. עסק התורה באופן זה: קביעות מקרא משנה תלמוד קבלה בכוונותיהן ויכוין לקשור נפשך בשרשה העליון על ידי התורה ועל ידי כן יתוקן האדם העליון. ולקום אחר חצות ולכוין במזמור הללויה ואחר סיומו בשם מנצפ"ך.

טז. קיצור ענין שורש נפשי. קין הוא אבר כתף השמאלי כלו והוא שרש אחד ואבר אחד מתרי"ג שרשים שבאדם הראשון ונחלק לע' שרשים קטנים. והשרש של נפשי היא בשרש אחד מאלו הע' ואיני יודע אם הוא היותר גדול שבהן או הקטן שבהם וכו'. ופשוט אצלי שנפשי עצמה היא מבחינת העקב הנקרא מלכות וגם שהיא מבחינת לאה העליונה. אך יש לי בזה ביני ספקות. האחד הוא, ששרש נפשי היא האחרון שבע' והיא העקב של כללות כל הכתף כלו שהיא מלכות התחתונה ולא עוד אלא שניצוץ נפשי בעקב של זה העקב. הב' הוא ששרשי היא בשרש העליון של ע' השרשים ופרטיות ניצוץ נפשי היא בעקב שבשרש הזה לבדו. והרי זה בחצוניות ר"ל בלבוש החצון של נפשי, מלבד אור הנפש שבלבוש הזה. עוד יש לבוש פנימי של נפשי והוא שבגבורת ההוד ממלכות שבמות הדעת מלבד אור הנפש שבלבוש הזה הרי הן ב' כלים וב' אורות וכולן נק' נפש אחד. כלל הדברים כי נפשי היא מן בחינת הגדלות שהוא הנשמה דמצד אימא מן הגבורות שבה בספירת הדעת דזעיר בהוד שבדעת שבמלכות שבכתר הדעת. וזה בכל פרצוף מן ה' הפרצופים וזה בכל עולם מד' עולמות דאבי"ע. ואדם עצמו הוא מבחינת קין ולמעלה והוא מג' ראשונות כח"ב שבכל מלכיות שבכל הכתרים שבי"ס זעיר. ומה שהוריש אדם לקין היא כל הגבורות של הדעת והן תחתונות שבמלכות שבכתרים וקין עצמו מכל ט' תחתונות שבדעת. ותולדותיו מן' תחתונות שבכל ספירה מן' ספירות זעיר.

י. בהיותי בחלומי אני הדל באלפי יצחק נ' נון, ליל שבת היה, שבעה ועשרים למנחם שנת ה' שס"ח ליצירה. וארא בחלום, כי הייתי הולך לג'ובר, לבית הכנסת, למשמרת ערב ראש חודש. וכשהייתי מהלך בדרך פגע בי אדם הדור ביותר ושאל אותי אם עשינו שלום עם החכם מורינו הרב האלהי נר"ו. והשבתי לו, כי אנחנו מסכימים לעשות שלום עמו. ואמר לי אז: אלו הייתם יודעים מי הוא החכם, הייתם משכימים ומעריבים לביתו לנשק ידיו ורגליו, לחסות תחת כנפיו. אז השבתי לו: וכי אין אני יודע שהוא גדול מאד בחכמה? אמר לי: כל העולם יודעים שהוא גדול בחכמה, אבל אין אתם יודעים מי הוא. אז הפצתי בו שיודיעיני מה הוא. אז אמר, שהוא המשיח. ואמר לי: אביא לך ראייה מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים. מן התורה, אמר: בפרשת בראשית⁶ כתוב: "ויחי למך" — אותיות למך — מ לך. עוד כתוב: "ויולד בן" ולא אמר "ויולד פלוני", כמו למעלה. עוד: "ויקרא [את-] שמו נח" וכולי. אמר: כי נח זה המשיח. ועל מה שכתוב "ויולד בן" ולא אמר "ויולד נח", אז אמר: אותיות בן הם אותיות נח, בזה האופן: נו"ן יש בן ובזו והבי"ת היא חי"ת — הדפנות שיש לבי"ת יש לחי"ת; הנה כאלו אמר: ויולד נח. ולמה שינה? על שלא היה מהול בידי אדם? וכשמל לשמנה, נקרא שמו נח והחי"ת אז היה לה כח לעמוד. עוד אמר: זה, תרי טעמי⁸, רמז לגואל⁹ ראשון ואחרון. עוד: "ממעשינו" — מדור המבול, "ומעצבון ידינו" — מן הגלות הארוך הזה. עוד: למה נכפל שמו

[6] בראשית ה, כח—כט.

[7] ע"י אבות דרבי נתן, פרק ב (מהד' ש"ז שעכסער, עמ' 12).

8 שני טעמינגינה על התיבה זה [זה ינחמנו ממעשינו — שם].

9 בכתב היד: לגאול.

נח נח, זה רמוז בהפטרות רני ושמחי¹⁰, על הגאולה ומסיימין בה
 חן חן לה: זה סוד נח נח. אלו נקרא שמו חן, לא היינו יושבים
 בגלות, אלא מפני שנקרא שמו נח, גבר כח הנו"ן על החי"ת,
 שהיא כח נחש ולזה הארכנו בגלות. אבל לעתיד לבא, הנו"ן לא
 יזכר שמה לעולם והמשיח שמו חיים, בגימטריא: נח. עוד: נח
 נח בגימטריא חיים בזה האופן: המ"ם במילואה — שמונים,
 ושתי יודי"ן סך מאה והחי"ת אין קוראים חת [בעולם-הבא] אלא
 ח"ת, כמו שאומרים [אתם] מם ונו"ן וה"ה ור"ו בעולם התחתון [78].
 הנה רמזתי לך באותיות חיים בגימטריא נח נח, שהם חן חן.
 אם כן ה[ם בגימטריא] חיים והנו"ן לא תזכר לא למעלה, שהיא
 מקודם, שהיא בנח ולא למטה, שהיא מאחור, שהיא בחן. ולזה
 לא נכתב נו"ן באשרי יושבי ביתיך¹¹.

עוד אמר לי: הנה נתתי דברי בפוך בינה שמעה מן הכתובים.
 כתוב¹²: „לפני שמש ינון שמו“. ינון בגימטריא נח נח, גם חן-
 חן וגם חיים, כמו שאמרתי לך.

ואביא לך ראייה מן התלמוד. נאמר: בעקבי משיחא חוצפא יסגא¹³.
 רוצה לומר: בעקבי אותיות יעקב ומשיחא זהו המשיח
 שאמרתי לך. עוד: יעקב — יעקב.
 שאלתי לו: היאך תקרא יעקב — יעקב, בקוף יעקב בכף?
 אז אמר לי: פתח עיניך לדברי: הכ"ף במילואה היא ק. אם כן:
 יעקב יעקב. זהו שאמרתי לך: בעקבי משיחא חוצפא יסגא.

[10] היא הפטרת בהעלותך, זכריה ב, יד—ה, ז.

11 עי' למעלה, עמ' צג, הערה 120.

[12] תהלים עב, יז.

13 משנה סוטה ט, טו. והנוסח הוא: בעקבות משיחא. אולי מצא ר' חיים
 ויטאל גירסא שונה, או ששינה מתמת הדרש.

ונתן לי אותו אדם שמדבר עמי כל כך שני הדסים להריח בהם¹⁴.
ואיקץ והנה חלום (79).

יח. ...[ר' דוד מוגר] אבי ויפר(?) רוח אדם אחד שנכנס בגוף בת
ר' רפאל עניו פה דמשק דברים רבים נפלאים... מגראבי...
שנים בירושלים שמו ריעף¹⁵. והיה בגן עדן כל הזמן הנז' ועתה
כמו ג שבועות שלחוהו מן השמים לסבול צרה זו על חטא [הקדמון].
ואמר גם כן כי הגיע זמן הגאולה והמשיח תלוי כחוט השערה לבא.
אלא שעונות הדור ובפרט מדמשק גורמין לשים כבלי [ברזל על]
צוארו לעכבו. ואמנם, לא יתאחר יותר מי"ב שנה. נמצא שיבא
בשנת ה' שפ"א ב"ב על כל פנים. אמנם בהמשך אלו השנים
יבאו צרות עצומות... וכל המדינות יתהפכו כסדום ו פעמים
וירושלים תשרף ו פעמים, אך צפת לא תתהפך ולא תשרף. ויבאו
תחלה אנשים הקטנים רק (?) [גוג] ומגוג. ואחר כך יבאו אנשים
גדולים מאד מישראל עם המשיח, מאותן הצדיקים הראשונים
שכבר מתו ויחיו (?) ויבאו עמו ואז יהיה [הקץ] (?).

וסיפרו לי באמת, כי גם בארץ¹⁶ בזה הזמן הנז' ממש נכנס רוח
אחד בנערה בתולה והיה דורש להם עניני תשובה ערב ראש השנה
ועשו תעניות ותשובה ואחר כמה חדשים נפטרה הנערה ההיא.

יט. גם פה דמשק חדש שבט הש"ע בא שיך אחד שלהם מארץ

14 סיפור חלום זה הוא המקור, בגוף ראשון, לסיפור החלום משמו של
החולם, למעלה בחלק ג סימן יד. ההמשך, בכתב אחר, הוא סיפור החלום
והועבר קו על הכתב לאורך העמוד למחקר. ההמשך בדף חדש אינו.

15 ר' יעקב פיסא. ע"י למעלה, חלק א, סי' כא. כל הסימן הזה הוא קיצור
הסימן ההוא.

16 כך גם בדפוסים. והכונה באר"ץ — בארם צובא בחלב.

רחוקה ואומרים בודאי שהיה אומר עתידות ואומר: פלוני עבר עברה פלונית ביום פלוני וכו' וצדקו דבריו והתחילו העם להתאסף אליו והיה מבזה את דת הישמעלים ולמשוגע עד להפליא. והרגוהו תיכף קודם שיתפשטו עניניו בט' לשבט הנז'.

כ. הרופא ר' אברהם ן' יעיש סיפר לי, כי הוא היה משרת למלך ספרד ובהיותו נותן לו לרחוץ מים קודם הסעודה נכנס הכומר ואמר למלך: דע כי זה י"ד שנה ראיתי בלילה על משכבי בהקיץ ב מלאכים ואמרו לי, שאומר לאביך שהיה אז חי שיזהר מלהכביד עול על אנוסי היהודים ואם יכביד ימות במיתה קשה ורעה וכן היה שבא עליו מכת הכנם, רב [מאד כעפר] הארץ והיו מחליפים המטה והסדינים וכרגע באים עליו כנים לאין קץ פתאום. וכל העולם תמהו וידעו כי אצבע אלהים היא ומזה מת. ואחר כך מלכת אתה תחתיו. והיום ז' שנים חזרתי לראות ב המלאכים הנ"ל בהקיץ על משכבי ואמרו לי: לך אל המלך שהוא חושב מחשבות רעות על האנוסים להבטיחם ברמאות שכולם יתקבצו במלכותו ואחר כך יהרוג כלם ורעה גדולה תבא עליו על ככה. ואני לא רציתי לבא להגיד כל הנז', לא לך ולא לאביך, כי אמרתי: אולי בחלום היה והחלומות שוא ידברו ועתה הייתי בטולידו וחזרתי לראות בהקיץ ב המלאכים הנז' וחרבותם שלופות בידם ויבקשו להתיז ראשי עד שהודיתי להם לבוא אצלך.

ויאמרו לי: לך אמור למלך, כי הנה הוא אנוס גם כן, בן בנה של מרת פלומבא היהודית — ולמה שונא והורג ליהודים אשר הם אנוסים כמוהו; וידע כי המלכות תפסק ממנו. ויען המלך והנה מעתה אמליך את בני תחתיו. ויאמר לו: אתה דע, כי בימך יבא איש גואל משבט יהודה ויבא מאיי הים דרך ים אוקינוס למחוז פורטוגל ויחריב מלכותך ומלכות כל הנוצרים.

אז שלח המלך אחר האנקיזידור הגדול לשוודיעו משפט האיש
 ההוא. ויאמר למלך: הכניסהו עתה לבית הסוהר, אז אמר הכומר
 לאנקיזידור: דע לך, כי מחר תמות, וקודם שתמות יותן אות
 ומופת בשמים לעין כל שיראו בחצי היום ככב אחד כשיעור שאר
 הככבים וכלו אדום כדם בחציו העליון ולמטה כעין דם וליחה
 הנקרא מטיריא¹⁷ ובקצתו ב זנבות ארוכים כשיעור עשרה חניתות
 והאחד קצר מעט מחבירו. וכן היה. וכשראה כך המלך צוה להוציאו
 מבית הסוהר והניחו בפלטרין שלו, כענין הנאסרים, שלא יצא
 חוצה. וכל זה מפני השרים המקנאים ביהודים. ואמנם כל הימים
 הם מתלחשים יחד, המלך והכומר, בסתר בעניני התורה הישנה
 שלנו ואוהבו כבת עינו. אז אמר לו הכומר: דע, כי אומרים לי
 המלאכים הנז', שהנה אביך צוה לפני מותו שיזהר מלעשות מלחמה
 עם מלך פרנסיה, כי בשלומו יהיה שלום וקיום לכל אומות הנוצרים.
 ואתה [מ]בטל עתה צוה זו, כדי שיותחל חרבן מלכות הנוצרים
 ועשה כך וכך בתחבולה עד שתהרוג מלך פרנסיה.

וכן עשה המלך אחר ג שנים בתחבולה על ידי איש נאמן הורג מלך
 פרנסיה וקם בנו תחתיו.

גם נתן לו עצה מפני המלאכים איך יעשה שלום עם אומת פלנדריס,
 אשר זה שמונים שנה לא שקטה מהם המלחמה וזה גורם קלקול
 גדול ונזק למלך ספרד ושלא יוכל לעשות זה כי אם על ידי שישלים
 תחלה עם דוקי אנגלאטירה ואחר כך על ידו יהיה השלום. וכן
 עשה והצליח.

והנה ר' אברהם יעיש הנז' מסופק אם שיעור הזמן הם חמשה שנים
 או אם הגיד הזמן למלך לבדו. והנה זה היה שנת אלף תק"ג שנה
 לנוצרים, בט"ו למרצו, והכומר הנז' אמר שהוא מזרע האנוסים.

כא. וזה ר' אברהם הנז' סיפר לי, כי הוא הלך עם ספינות מלך פורטוגאל בים אוקינוס לנואיבה אספניאי ולפירו ולמונדו נואיבו¹⁸ ומשם הוליכם הרוח לאי אחרת גדולה לאין קץ ושם מלכות אנדיינוס¹⁹, אוכלים בשר אדם. וסיפרו להם, כי שם [באי ה] הוא רחוק מהם מלכות דניאל היהודי, עם רב כחול הים ושנים מהם יניסו רבבה ומפחדו שוכרים אנשים [מדבריים (?)] אשר שם באי ההוא, חזקים מאד, אחד מהם יניס מאה אנשים. ואין להם רק עין אחת במצחם ועומדים על הספר [בקצה] ארצם מפחד המלך דניאל. ועם כל זה אם היו באים אנשי דניאל היו מבריחים שנים מהם לרבבה של (ה)אנשי המדבר. וכל זה יודע מלך ספרד בתכלית האמת בלי שום ספק²⁰. וגם הוא שמע באזניו מפי האנדיינוס הנז' ששם [האי]. הונו רונפאל²¹ והיא תחת קוטב דרומי י"ו (80).

כב. ט"ו אלול שס"ח באה ספינה מויניציאה לסינים ובא זקן אחד מאנשי שררת ספרד ושמו פלוני קוריאל, אשר הזקין כל ימיו בהיותו קאפיטן על ג גאליאוטש²² משודד בים והוא במדינתו

18 Nueva Espana, Peru, Mono Nuevdo ספרד אחדשה — מכסיקו.

פירו, העולם החדש — אמריקה.

19 אינדיאנים.

20 מלכותו של דניאל מקורה בסיפורי אלדד הדני ומדובר בה הרבה באיגרות האפיקוריפיות השונות מעשרת השבטים. ע"י במהדורת סיפור אלדד של אברהם עפשטיין, תרנ"א [= כתבי ר' אברהם עפשטיין, נקבצו 'חד והובאו לבית הדפוס על ידי א. מ. הברמן, כרך ראשון, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תש"י]; אברהם נאיבואיר, קבוצים על עיני עשרת השבטים ובני משה — קבץ על יד, שנה רביעית (תרמ"ח); מאמרי "יהודי תבש" בספרות העברית" — ציון, שנה א.

21 איני יודע לאיזה אי הוא מכוון.

22 Galeta טיפוס של ספינה.

כמו שר. ואחיו היה קארדינאל ברומי ומדרגתו היא לעלות לפאפא. והזקן הזה הניח שררתו ועושרו לאהבת תורתינו הקדושה. והגיד כי בארצו, והיא פורטוגאל, בא אחד קרוב למלך ואמר לו: הגה זה י"ד שנים נראה אליו נבואה אחת ולא אמרה אז ועתה בא המלאך שנית ואמר לו שאם לא יגיד דבריו אלה — יהרג. ויאמר הוא בלבד: אוי לי אם אומר, שמא המלך ישימני בתפיסה, ואם לא אומר — אהרג, לכן, טוב לי שישמני בתפיסה עד עת בוא הגואל ויוציאני ממנה.

ואלו הם דברי נבואתו:

מהיום לסוף שתי שנים יקום גואל מזרע דוד המלך ע"ה וישיב כל הממלכות לתורתו וכולם יעבדו את השי"ת ויבער עבודה זרה וכל עובדיה ויציל אותו מן המאסר. וזה לכם האות הראשון: כי גדול האינקזידוריש ימות מהיום לסוף ח ימים. והשנית, שהלילה הזה יצא כוכב בזנב ארוך על ארמון המלך ומהיום לסוף שתי שנים ימות המלך בעצמו. עד כאן.

ושתי האותות הנז' הגיעו ככל דבריו. וכראות המלך כי ב האותות האלה נתקיימו, המליך את בנו הקטן בחייו, כי ירא [מהאות השלישית], פן ימות הוא וימלוך אחר שאינו מזרעו. וישם את הרואה הנז' במאסר, כאשר דיבר הוא עצמו. ושתי השנים הנז' נשלמות בחנוכה של שנת הש"ע.

וכן העידו רבים הבאים עם הזקן הנז', כי ככל הדברים הנז' דיבר הרואה הנז'.

זה כתב הר' יצחק ברכה מסינים לדמשק. ובכתב ויניציאה לצוב"ה הוסיפו, כי שני אינקזידוריש היו ושניהן מתו; וכי אמר עוד שג' מלכיות יאבדו בזמן הנ"ל והם: ספרד וטנג'ר והתוגר. ולכן המליך מלך ספרד בנו קטן מבן ששה חדשים, מפני שינוי מזל, כי באולי לא יאבד מלכותו. ואמנם, מיתת המלך לא הוזכר בכתב הזו. גם

כתבו, כי רוב מקומות הנוצרים, ובפרט במנטובה²³, היקלו עולם מעל צוארי האנוסים בתכלית האחרון ומכבדים אותם, לסיבת מ"ש הבומר הנוצרי הנ"ל.

כג. אחר כך בא איש אחד מספרד, אשר הוא בע... המעשה וסיפר לי, כי עיקר מה שנתאמת שם [מענין הקיליריגו²⁴ הנז', רוצה לומר כומר שאינו מחויב לשמש אל העבודה זרה], הוא ענין האות הראשון, כי גדול האינקזידוריש שונא היהודים ימות [בסוף ח] ימים וכן היה ממש והוא ראה מטתו. ושגם נתן אות, כי המלך והמלכה שניהם ימותו בתוך י"ח חדש — והוא מת עד סוף אלול השס"ט — ואחר כך יבא איש מזרע דוד ויחזיר המלוכה ודת היהודים למקומם והוא יסירהו מהמאסר. ואז, לסיבה זו, המליך את בנו קטון במקומו כנ"ל. אמנם, שאר הענינים הנ"ל סיפרו בספרד ולא נתאמתו ענינים היטב אם אמרם אם לאו. ונכמו כן מסו]פק הוא, אב אמר דברים הנז' בחכמת התכונה או במראה, כי שם [בספרד] עצמו, לא נתאמת ולא נתברר היטב איך היה.

עוד סיפר האיש הנז' כי זה שנה וחצי היה שם חכם אחר, גדול בחכמת הכוכבים, והיו שם חכמים אחרים קטנים ממנו וישאלו ממנו לבאר להם משפט הכוכבים בשנה ששית לזמן ההוא ויסתכל בחכמת הכוכבים ויתבהל מאד ויאמר להם: רואה אני כי בשנה ההיא מתחברים צדק ושבתי ונלחמים יחד ושבתי י שלוט זינצח ל צדק ויכניעו חו הוראה כי היהודים, שהם תחת ממשלת שבתי, ינצחו וימלכו על הנוצרים, שהם תחת ממשלת

23 בדפוסים נשתבשו השמות הגיאוגרפיים שבסימן זה: ספרד ומנאר והתוגר, ספרד ומונז ואטונא. ותחת מנטובה נדפס אנטוכיה.

24 Colégio בספרדית.

צדק, בלי ספק²⁵. וישמע מלך ספרד את דבריו ויהרגהו. וסוף זמן השש שנים הנז' נשלמים בחג הפסח, שהוא בחדש ג'נירו של שנת השע"ג. האיש אשר סיפר לי כי כתבו לו מן פלאנדיריש, שהאיש הנ"ל אינו כומר אלא חכם גדול בתכונה וזה י"ג שנים מדברים לו בלילה הרבה עתידות וחוקרים לבני אדם. ועתה הפצירו בו מאד בלילה שיגלה דברים. ואז התחיל לדבר נבואות לבני אדם. ויודע הדבר למלך ויתפשוהו ואז אמר להם: הנה עוד אגיד לכם, כי גדול האינקזידוריש צורר היהודים ימות ביום שמיני, וגם כי המלך ימות מהיום לסוף שתי שנים ואחר כך יקומו ויתעוררו הרבה מלחמות בעולם ותקום דת האומה היהודית השפילה והיא תקום לעולם. ואלו השתי שנים נשלמות בראש חודש אייר הש"ע. וימת האינקזידור כנז' והאיש הנז' אסרוהו במאסר.

כד. זה נוסח הכתב שבאה מספרד עצמה ואני ראיתי:
בא קלירגו אחד מן טולידו לעיר המלך [טאדי וולין]²⁶ והוא איש נכבד בעל צדקה מזרע גויים, חכם, ואמר שזה לו י"ד שנים אשר רוח אחד היה מדבר לו בלילות. ועתה הכביד והפציר בו בחוזק שיבא ויודיע הדברים בס' הזכרונות, איך ובחדש אדר ראשון לשנת ס"ט ליצירה ועד שנים עשר חודש יפלו ג בתים גדולים, בית מלך ספרד, [בית] מלך פראנסיה ובית מלך תוגרמה, ויבא מלך מזרע יהודה ויוריש ג המלכיות האלה ומלכותו תקום לעלמא. ושא[נסר] (?) מלדבר הדברים האלה. כי הרוח הנז' יצילהו. ונתן סימן כי האינקזידור הגדול ימות בתוך ח ימים ושכוכב בסימן... יתראה ברקיע בליל פלוני וכן היה. גם אמר דברים אחרים רבים ונבהלו ידי המלך של ספרד והמליך תחתיו [בנו הקטן]...

25 ע"י בס' מגלת המגלה לר' אברהם ב"ר הייא [ברלין תרפ"ד], סימני

הקץ שב"חיבורי" הכוכבים והמזלות. 26 אולי במקום: ואלידוליד?

נספח א *

שרשי הנשמות של חסידי צפת

הר"ר יוסף קארו ז"ל בעל ספר בית יוסף הוא משורש ר' יהודה בר אלעאי... ויען שר' יהודה בר אלעאי העלה בדבריו לאומת הפרסיים כנוצר בפרק ב ממסכת שבת ולכן עתה הוא נענש בקדחת והוא מבחינת האצילות הפנימי והוא אחד מן ג אלפים נוצות אשר בכנף ההוא שממנה יצא קין בחינת פנימיותו.

הר' ר' משה אחי יצ"ו הוא משרשי, אלא שהוא משורש יהודה בר ר' חייא והוא אחד מן ג אלפים נוצות כנף השמאלית הנזכר ותפלתו אם היתה בכוונה היתה נשמעת דוגמת יהודה הנזכר... ולפי שחטא בעוון אחד, לכן השגת ידיעתו עתה סתומה ולכן אינו נשמע לדברי ולולי זה היה גדול ממני. ואיני יודע אם העוון הזה היה בגלגול שקדם או בגלגול זה.

אני היים משורש קין הפנימית ואני אחד מג' אלפים נוצות הנז' ונוצת אחי גדולה משלי, ושלי גדולה משל הר"ר יוסף קארו. וה"מגיד" שלו אמר לו כי בנו הוא משורש בצלאל — ואינו כן. אבא מארי ז"ל הוא משורש ר' מאיר ונפש ר' ישבב הסופר היתה מתעברת בו והיה הוא ראוי להיות חכם גדול וחריף כר' מאיר, זולתי עון אחד שקדם לו בגלגול אחר והוא, כי שמע בזיון חכם אחד ולא מיחה בו. ואיני זוכר אם אמר מורי זלה"ה שהיה על שנתגאה בחכמה.

* מתוך : ספר הגלגולים, פרעמישלא תרל"ו, דף פו, ב—פס, א.

הר"ר גדליה הלוי גיסי משורש שמה אחי דוד המלך ע"ה והוא היה מאבר הכבד של אדם הראשון.

בן הר"ר גדליה הנזכר, יהודה ז"ל שנפטר, הוא יוחנן כהן גדול צדוקי ועתה מתחיל לבא פעם הזו הראשונה בגלגול אדם ועד עתה היה מגולגל בבהמות וחיות.

הר"ר שלמה לוריא בן מורי זלה"ה הוא שורש עשאל, ואחיו משה ז"ל היה שורש ר' כרוספדאי חמיד לבא שבזוהר ובסוף התיקונים... מארי הרב מוהר"ר משה אלשיך ז"ל... משורש לבן בן נחור, ורבינא מתגלגל עתה עמו, ור' שמואל בר נחמני הוא עתה בו בסוד עיבור, ואיש אחר משרשו קדם לו ברומא ושמו אברהם רובו.

הר"ר יצחק חביב שורש מנוח אבי שמשון.

הר"ר אברהם בקארי ז"ל משורש רמי בר תמרי. והוא בן זוג שמחה אחותי ולסיבת עוון לא נזדווג יחד.

הר"ר יהונתן סגיש ז"ל, משורש אהרן וחור.

הר"ר יצחק כהן, משורש לוט בן הרן.

הר"ר יהודה משען משורש יהודה בן טבאי ונחבי בן ופסי. וזה נחבי הוא מתעבר בו עתה להיתקן.

הר"ר שמואל אוזידא... הוא משורש חושי הארכי.

הר"ר משה קורדוארו בעל ספר הפרדס הוא משורש אליעזר עבד אברהם, והוא מבחינת רוח, והוא מן שמעיה.

הר"ר אליהו די וידאש תלמידו, בעל ספר ראשית חכמה, הוא משורש הנזכר, אלא שהוא מבחינת נפש, והוא מן אבטליון אחיו. וגמצאו שנים אלו הנזכרים, הר"ר משה [קורדובירו] והר"ר אליהו [די-ידאש] זה רוח וזה נפש — ושניהם אדם אחד בלבד.

ואחר-כך נתגלגל ר' משה הנזכר מיד בנער אחד, בן יהודה גיברי, וגפטר בקצרות שנים, בן ד או ה שנים בלבד.

הר"ר יוסף ארזין משורש זיהרא עילאה דאדם ומחנוך...

הר"ר יעקב ארזין אביו משורש אסא מלך יהודה.
 הר"ר אברהם הלוי המוגרבי הוא משורש יעקב אבינו ע"ה, אלא
 שהוא מעולם הנקבה, כנודע מסוד הגלגול המהופך לנקבה, ולכן
 הוא שכחן, ואינו יכול ללמוד היטב בחכמת האמת ולא בחכמת
 העיון. והוא עצמו טיפת זרע יעקב אבינו ע"ה הראשונה באשתו,
 בסוד מיין נוקבין. והוא עצמו אבגיל אשת נבל הכרמלי, ויען הר"ן
 חבר בעל המגיד משנה, אנו אוהבים עתה זה לזה, כי הר"ן מגולגל
 עתה עמו.

הר"ר אברהם גבריאלי משורש ער בן יהודה.
 הר"ר משה מינץ משורש שת בן אדם.
 ר' יוסף הכהן מאנדרינופאלה משורש הרמב"ם ז"ל.
 הר"ר יוסף אלטון החזן משורש תרח אבי אברהם ע"ה.
 הר"ר יוסף מוגרבי משורש ברוך בן נריה.
 הר"ר אברהם גואקיל משורש ר' אלעזר המודעי.
 הר"ר אליהו פאלקין משורש נחור ואחאב המלך ואשתו משורש
 אביגיל אחות דוד המלך ע"ה.
 ובן הר"ר אליהו הנזכר, שמו הר"ר יעקב פאלקין הוא משורש
 יעקב אבינו ע"ה, והוא בחינת ניצוץ ההוא של יעקב אבינו ע"ה
 של טיפת מיין נוקבין.
 הר"ר יעקב ניקו משורש ר' ישבב הסופר ואחיו ר' בצלאל ניקו
 משורש שמאי הזקן.

הר"ר יהודה אבירלין משורש יאיר בן מנשה.
 הר"ר יהודה אשכנזי, חתן ר' חיים אשכנזי שכני, משורש סתור בן
 מיכאל, וזהו פעם ראשונה שבא להתקן בו.
 הר"ר משה גאקיש משורש מרדכי בן יאיר.
 הר"ר שבתי מנשה משורש אדמון.
 הר"ר יעקב מסעוד משורש יהודה בן תימא.

הר"ר יצחק ארחי הזקן, משורש כלאב בן דוד.

הר"ר אברהם קאנפיליאש הזקן אינו ממזר, כמו שאומרים עליו בני אדם, אמנם יש בו פיסול אחר ואיני זוכרו.

הר"ר משה יונה נתגלגל בגלגול שעבר ל"ו שנים בבהמות וחיות וכיוצא ועתה זכה לבא בגלגול אדם. ולכן הוא ליצן גדול ואינו נוהג כשורה.

גם ראה לר' יוסף די ליריינה מגולגל בכלב אחד שחור על שנשתמש בקבלה מעשית, והקטיר לעבודה-זרה, כנודע במעשה ההוא שהוריד לאמון מנזא.

נספח ב *

כתב התקשרות של תלמידי האר"י ור' חיים ויטאל (משנת של"ה)
 אנהנו חתומי מטה קבלנו עלינו להיות בחברה אחת לעבוד את
 השי"ת ולעסוק בתורתו יומם ולילה, ככל אשר יורנו מורינו הרב
 החכם השלם האלהי כמהור"ר חיים ויטאל גר"י ונלמוד עמו בחכמת
 האמת ונהיה נאמני-רוח ומכסים דבר מכל מה שיאמר אלינו, ולא
 נטריח עליו להפציר בו יותר מדי מהדברים שאינו רוצה לגלות
 לנו ולא נגלה לזולתנו שום סוד מכל מה שנשמע מפיו בדרך האמת
 וגם לא מכל מה שלימד אותנו לשעבר ואפילו ממה שלימד אותנו
 בחיי מורינו הרב הגדול כמהר"ר יצחק לוריא אשכנזי ז"ל בכל
 אותו הזמן ואפילו מה ששמענו מפי מורינו הרב ז"ל הנזכר, לא
 נוכל לגלותו בלי רשותו, אחרי שלא היינו מבינים הדברים האלה
 על ידו, שהיה מחזירם לנו, וקבלה זו היא בשבועה חמורה בשי"ת
 על דרך מורינו הרב כמהר"ר חיים ג"י הנזכר והמשך קבלה זו
 היא מהיום ועד עשרה שנים רצופין.

והיה זה יום ב, כ"ה למנחם השל"ה ליצירה, פה צפת תוב"ב והכל
 שריר ובריר וקיים.

יהוסף ארזין יונתן סאגיש שמואל די אוזידא

גדליהו הלוי

יעקב מסעוד יאודה משען

יוסף לאטון

[* נדפס על פי: זאב רבינוביץ, מן הגניזה הסטולינאית — ציון ה(ת"ש),
 עמ' 125—126. ועי': גרשם שלום, שטר ההתקשרות של תלמידי האר"י —
 ציון ה (ת"ש), עמ' 133—160; שב, עמ' 241—243.]

נספח ג *

כי הרח"ק נר"ו כל העולם מעידין עליו שאין שני לו בכל העולם כולו ויש לו גם-כן השגה ברוח הקודש ומכיר בפרצוף ויודע לאדבק רוחא ברוחא ולדבר עם איזה צדיק של עולם שירצה, שהם כתובים אצלו שקבל אותם מרבו, אין להם מספר ואין להם חקר. ואין לך יום שאינו [מחדש] חידוש בתורה. וכבר כתב פירוש על הזוהר והתיקונים וספר יצירה ועל כמה וכמה אגדות ומאמרים ודרשות של רז"ל. אבל הכל הוא גנוז וטמון ומכוסה אצלו ואין כח ביד שום חכם מארץ הצבי שיכול עמו שיגלה לו סתרי-תורה. והוא אומר, שאינו רשאי לגלות אלא למי שיתנו לו רשות עליו מן השמים. ועתה מקרוב הוא אומר בהשגה, שיש חכם אחד בחוצה-לארץ, בארץ אדום, שימלא מקומו. ואמר: אם יהיה זכות בדור, אזי יתגלה אליו אותו החכם, ויבוא אצלו, וילמוד לפניו, וימסור לו כל חכמתו, ויסמוך ידיו עליו, ויעשהו כמעין המתגבר, ותנוח עליו הרוח. ואם לא יהיה זכות בדור, אז לא יזכה אותו החכם לבוא אצלו וישאר אותו החכם בחשך מגשש כעור בצתרים וכל העולם כלו ישאר חשוד בעבורו.

וקצת מן הספרים, כמו שש מאות ניירים נתגלה אלינו בארץ-ישראל ברוב חסדי השם, שאינו מקפח שכר כל בריה ואינו מונע הטוב מן הראוים אליו.

* מתוך: כתבי שבח יקר וגדולת האר"י ז"ל — תעלמות חכמה, בסליאה

שלאחר פטירת האר"י ז"ל לקח כמהר"ר חיים כל הקונטריסים מיד כל החבירים ולא הגיח להם שום דבר מזו החכמה, ולא החזיר אותם להם, באומרו שלא ניתן רשות לגלות עוד בעולם-הזה האור הגדול, כי כבר נסתמו אותן מעיינות החכמה ושערי אורה שהיו פתוחין בזמן הרב ע"ה. וכך נשאר העולם ט"ו שנים בחושך אחר פטירת הרב ע"ה. ומהר"ר חיים לקח בין כך ובין כך כל הקונטריסים והיה מעתיק כל החדושים שלא שמע הוא והיה מצרף אותם עם החדושים שלמד הוא, וכתב בצדו: זהו מן החבירים, וסידר כל הדברים, כל דבר ודבר על מקומו הראוי לו. כי בשעה שלמדו לפני הרב, לא למדו תמיד הדברים על הסדר, שלפעמים גילה להם סוד אחד של תפילין בתוך הדרוש של הגדלות, או דרוש אחר שלו בתוך הדרוש של מיין-נוקבין וכהנה רבות. ועשה מהן חיבור אחד נאה, דבר דבור על אופניו, וחלק אותם לחלקים, והחלקים לשערים, והשערים לפרקים, וקרא אותן עץ החיים. והנה הוא גנוז אצלו, ט"ו שנה לא שזפתו עין רואי, עד שנתעורר גדול בישראל, אביר הרועים כמהר"ר יהושע בן נון ע"ה. ואף כי היה לזה הרב כמעט כל חמדת ישראל — שהיה אב"ד בצפת וראש לכל ראשי הישיבות דצפת ועל פיו יובאו כל ההקדשות של כל הגולה והוא היה המשביר והמספיק לכל חכמי צפת ולכל העניים ולהאלמנות, ומלבד זה שהיה עשיר מופלג בממון — ואף-על-פי-כן היה משפיל את עצמו לפני כמהר"ר חיים נר"ו, כתינוק נושק לו ידיו ורגליו, בוכה ומתחנן לפניו שיגלה לו רזי התורה ונתן לו מתנות למאות והיה עומד ומשרת לפניו כעבד לפני רבו, מלבישו ומרחיצו מנעילו שופך מים על ידיו.

אחר-כך נזדמן שהלך כמהר"ר חיים נר"ו מירושלים למצרים — הלך גם כן ר' יהושע בן נון עמו, הכל כדי למצוא חן בעיניו ולפתותו בענין מסירת זו החכמה. אחר-כך הלך ממצרים לירושלים

והלך גם כן ר' יהושע בן נון ועם כל זאת לא היה יכול לפתותו.
להיות שאמר כמהר"ר חיים נר"ו, שאין רשות נתונה מלמעלה עדיין.
והיה ר' יהושע בן נון עומד על משמרתו ומצפה לרחמי שמים. עד
שאחר-כך נפל כמהר"ר חיים למשכב והיה מוטל על ערס דווי שנה
תמימה. שלא היה יודע בין החיים למוות. אז ר' יהושע בן נון נתן
נ זהובים לאחיו של כמהר"ר חיים ושמו כהר"ר משה נר"ו על מנת
שיביא לו הספרים וכדי להחזיר לו הספרים אחר ג' ימים.

מיד הלך כהר"ר משה נר"ו והשתדל ופתח בהחבא והביא לו
הספרים, אבל לא כולן. ואפשר שכך היה גזור למעלה: שלא יתגלה
כולו, כי אם אותו החלק לבד. ותיכף שכר הר' יהושע בן נון מאה
סופרים ונתן לכל אחד ששה ניירים והעתיקו אותו בג' ימים ותכף
החזיר הספרים למקומן. ותכף באותה שעה חזר כמהר"ר חיים
לבריאותו ולא היה ר' יהושע בן נון יכול להשיג יותר מן אותן
הספרים שלא העתיק.

ומאותו יום והלאה נתפשטו הספרים בין יחידי סגולה — בארץ-
ישראל לבד. ומורי כמהר"ר מסעוד סגי-נהור נר"ו ומורי מהר"ר
סלימון מערבי נר"ו כבר הם סיימו אותם שלש פעמים והם
בקיאים בהם כמו בא"ב.

תיקונים

- עמ' א, שורה 11, צריך לומר : להתבטל מעסק התורה.
עמ' ג, ש' 13, יש לקרוא : כי עתיד אתה למלוך.
עמ' ד, ש' 11 : וזה יהיה.
עמ' ה, ש' 15 : משנה שלי.
עמ' ו, ש' 7—8, יש לתקן : ובא תלמיד חכם אחר... משם הר' אברהם
אבשלום כנז.
עמ' ז, ש' 5 : מאיזי דבר. זהו הכתיב של התיבה (איזי) בכל הספר.
שם, ש' 12 : מן אשור לצפת ו ש מ ו ר' אבא.
עמ' ט, ש' 12 : כדי שנריח ריח טוב.
שם, ש' 22 : וכל שבתוכו הוא חלק של אביהם.
שם, ש' 26 : כדי לראות משם בתענוגי אילני החצר.
עמ' יב, ש' 13 : כמנהגי ולא ידע להשיבני.
עמ' יג, ש' 4 : בקי בגורל החול.
שם, ש' 19 : על מה זה נולד זה בעולם.
עמ' טו, ש' 5 : שיהיו אוהבים זה לזה בתכלית.
עמ' יח, ש' 1 : וכשמכעיסתו.
עמ' יט, ש' 20 : שליח לכם.
עמ' כ, ש' 4 : ורצה לקנותי.
שם, ש' 14 : ממתינים להר' חיים המקובל לעשות שליחותו.
שם, ש' 17 : אל תדאג על זה.
עמ' נז, ש' 21 : והר' יוסף נ' טבול מוגרבי והר"י משען [ר'
יהודה משען].
עמ' עא, ש' 6 : לבא עליה.
עמ' עו, ש' 13—14 : למדתנו רבינו... היה לו איזי זכות.
עמ' צ, ש' 20—21 : נשמות הצדיקים... כדמיון הנרות.
עמ' צד, ש' 9 : וליל אחד.
עמ' קיג, ש' 18 : ללמד סניגוריא עליו.
עמ' קנט, ש' 21 : לא בא בעולם.
עמ' רג, הערה 296, יש לקרוא : וכן היה... שמת בת הרב... נולדה אמי.

מ פ ת ח ו ת

תקופת המקרא

אליהו הנביא ו ; ז ; כב ; כח ; לו
 מג ; מד ; מה ; נ ; ס ; סג
 פד ; פח ; ק ; קל ; קמג ; קמד
 קס ; קסא ; קסח ; קעב ; קעג
 קצה ; קצו ; רח ; רלג ;
 אליהוא בן ברכאל הבווי קמד ; קעד
 קעו ;

אליעזר עבד אברהם רנא ;
 אלישע הנביא צט ; קמג ; קמד ; רכג
 אלעזר (בן אהרן) ; צ ;
 אלקנה קמד ; קעו ;
 אסא, מלך יהודה רנב ;
 אפלל קמד ;
 אפרים ריא ;
 אשר קכג ;
 בנות פוטיאל קסח ;

בני צדוק רי ;
 בניהו בן יהוידע קעא ; קעב ;
 בעלת אוב צו ;
 בצלאל רנ ;
 ברוך בן נריה קח ; רנב ;
 בת שבע ס ;
 גד קכג ;
 גד החוזה צ ;
 גוג ומגוג כד ; רמג ;

אבגיל, אשת נבל הכרמלי רנב ;
 אביגיל, אחות דוד המלך רנב ;
 אביה בן רחבעם קמד ; קעו ;
 אביה בן שמואל קמד ;
 אביהוא קמג ; קמד ; קעב ; קעג ;
 קצה ; ר ; רא ; רלג ;
 אבירם קמד ; רכב ; רכג ;
 אבישי בן צרויה קמד ;
 אברהם צ ; ק ; קב ;
 אדם הראשון סא ; צ ; צו ; קח ; קט ;
 קמב ; קנה ; קסב ; קסז ; קעו ;
 קעח ; קעט ; קפ ; קעא ; קפב ;
 קפג ; קפד ; קפו ; קפז ; קצ ;
 קצד ; קצו ; רג ; רד ; רה ; רו ;
 רז ; רל ; רלא ; רלב ; רלה ;
 רלו ; רלת ; רמ ; רנא ;

אדמון רנב ;
 אהרן הכהן עז ; קס ; רנא ;
 אוריה הכהן קמד ;
 אחאב רכא ; רנב ;
 אחיה השילוני ק ;
 אחיתופל קמד ;
 איתמר צ ;
 אלוף מגדיאל סז ;
 אליאב קסד ;

יבל קמד ; רכב ; רכג ;	גחזי צט ; ק ;
יהודה נה ; סה ; קו ; קכג ; רמד ;	דואג קמד ;
יהושע בן נון פו ; צ ; קכו ; קכט ; קל ;	דוד המלך נה ; ס ; צה ; ק ; קיט ;
יובל קמד ; קנב ; רב ; רג ; רכב ; רכג ; רכד ;	קכג ; קכו ; רב ; רלט ; רמו ; רמו ;
יונה בן אמתי צ ; קמד ; קסח ; רלח ;	דן קכג ; קכה ;
יוסף (הצדיק) צ ; קג ; קו ; קי ; קל ; קלח ; קלט ; קסג ; ריא ; ריג ;	דניאל ד ;
יחזקאל הנביא קמד ; קסו ; קסח ; קעד ; קעו ; ר ; ינון רמב ;	דתן קמד ; רכב ; רכג ;
יעל (אשת חבר הקיני) קמד ; יעקב (ישראל) נו ; נח ; סו ; סז ; סט ; צ ; קי ; קיא ; קכג ; קלט ; קמב ; קנב ; קסד ; קפ ; ריא ; ריב ; ריד ; רטו ; ריז ; ריח ; רכה ; רמב ; רנב ; יפתח קמג ; יצהר עו ; יצחק צ ; קב ; ירמיה הנביא קח ; ישבח (אבי אשתמוע) קמד ; ישובי לחם קמד ; ישי קכג ; קמד ; ישעיה ריז ; יששכר עז ; קמב ; קמג ; קמד ; יתרו קמד ; קסח ; רכב ; רכג ; רלב ; רלג ; כלב בן יפונה צ ;	הבל קמב ; קנב ; קנו ; קסב ; קעז ; קעת ; קעט ; קפ ; קפג ; קפו ; קצד ; קצה ; קצו ; קצח ; קצט ; ר ; רד ; רה ; רו ; רז ; רלב ; רלג ; רלח ; הושע בן בארי צ ; המן האגגי קח ; זכריה בן יברכיה עו ; צג ; קמד ; זכריה בן יהוידע הכהן נט ; זרובבל סז ; עד ; חבר אבי שוכו קמד ; חבר הקיני קמד ; חגי צא ; חזה קמד ; חור רנא ; חושי הארכי רנא ; חזקיה מלך יהודה ג ; קמג ; קמד ; קסה ; קסו ; קסז ; קעד ; קסד ; קצא ; קצג ; קצח ; חיאל בית האלי קמד ; חנוך קצו ; רלא ; רנא ; חנניה (חבר דניאל) קמד ; יאיר בן מנשה רנב ;

נתנאל בן צוער קמד ;	כלאב בן דוד רנג ;
סיסרא רכח ;	כרמי (אבי עכן) קמד ;
ססמי קמד ;	לאה נח ; קי ; קלט ; קמב ; קנא ;
סתור בן מיכאל רנב ;	קנה ; קעו ; קעז ; קסז ; ריא ;
עובדיה סז ;	ריב ; ריד ; רטו ; ריז ; רכה ;
עוג מלך הבשן צט ; ק ; קסה ;	רלו ; רלז ; רמ ;
עזרא ס ;	לבן רנא ;
עלי קמד ;	לוט בן הרן רנא ;
עמלק (בן אלימז) רלב ;	לוי מג ; קל ;
ענני בן אליועינו קמד ;	למך קמד ; רכג ; רכד ; רמא ;
ער בן יהודה רנב ;	מהללאל קמב ; קמד ;
עשאל רנא ;	מיכה המורשתי קמד ; קעו ;
עשו סז ; קי ; קמב ; קסג ;	מנוח אבי שמשון רנא ;
עתניאל בן קנו קמד ;	מנשה ריא ;
פנחס עו ; קמג ; קמד ; קס ; קצה ;	מנשה (בן חזקיהו המלך) קמד ; קעד ;
פרעה קלז ;	מצרי רלב ;
קין סג ; קמב ; קמד ; קנב ; קנו ;	מרדכי בן יאיר רנב ;
קנו ; קנח ; קסב ; קסג ; קסד ;	משה רבינו עז ; עח ; עט ; פז ; קה ;
קסה ; קסז ; קסח ; קעד ; קעו ;	קכט ; קל ; קלו ; קנב ; קס ;
קעז ; קעח ; קעט ; קס ; קפא ;	קסג ; קסה ; קצט ; רי ; רלב ;
קסג ; קסד ; קפה ; קסו ; קצ ; קצב ;	נבות היזרעאלי קמד ;
קצד ; קצה ; קצו ; קצז ; קצח ;	נדב קמג ; קמד ; קסח ; קעב ; קעג ;
קצט ; ר ; רא ; רב ; רג ; רד ;	קצה ; ר ; רא ; רלג ;
רה ; רו ; רז ; ריב ; רכב ; רכה ;	נדביה (בן יכניה המלך) קמד ;
רכח ; רכט ; רלב ; רלג ; רלה ;	נח צב ; רי ; רלד ; רמא ; רמב ;
רלו ; רלח ; רמ ;	נחבי בן ופסי רנא ;
קינן קמב ; קמד ; רלב ;	נחור רנב ;
קרח עו ; רכב ; רכג ; רלב ;	נחום האלקושי קמד ; קעו ;
ראובן קו ; קלט ;	נחמיה (התרשנא) ס ;
רחב הזונה קמד ;	נחשון בן עמינדב קמד ;
רחל נח ; קי ; ריא ; ריב ; ריד ; רכח ;	נפתלי קכג ;

שאל צו ; קכה ; קכו ; קנט ;	קצח ; רי ; רלב ;
שלה קמד ;	שמעא, שמה (אחי דוד) קמד ; רנא ;
שלמה ד ; קז ; קעט ;	שמשון קמד ;
שמגר בן ענת קמד ;	שת בן-אדם רנב ;
שמואל הגביא כו ; מז ; סה ; קמג ;	
קסד ; קעה ; קעז ; קצא ; קצג ;	תרח, אבי אברהם רנב ;

תקופת התנאים והאמוראים

אבא (תלמיד רשב"י) קנג ; ריג ;	אלעזר בן רשב"י צ ;
אבא שאל קמד ;	אלעזר המודעי רטו ; רנב ;
אבדימי קמה ; קעז ;	אסי פ ;
אבטליון רנא ;	אשיאן בן נדבך קמה ;
אביי (נחמני) ה ; פא ; קלו ; קלז ;	באלי קמו ; קעז ;
קמג ; קמה ; קסב ; קסג ; קסו ;	ביבי בר אביי קמה ; קסח ; קעה ;
קסח ; קסט ; קע ; קעא ; קעה ;	קעז ;
קעז ; קצא ; קצג ; קצז ; רלז ;	בן כוזיבא קסד ;
אבין נגרא קמה ;	בר קפרא ריד ;
אדא בר אהבה קסו ;	גמליאל נד ; רכג ; רכו ;
אושיעא ריד ;	דוסתאי קלו ;
אחאי קלז ; קמג ; קמו ;	דימי קמה ; קעז ;
אחאי בר יאשיה קמד ; קעז ;	דימי מנהרדעא קמה ; קסו ; קעז ;
אחד מחברי רשב"י קמד ; קנג ;	הונא קמה ;
איו קמו ; קעז ;	הלל הזקן סב ; פג ; צ ; קעא ;
אליעזר צט ; קח ;	המנונא סבא סט ;
אליעזר (בן הורקנוס) נד ;	זעירא בר הלל קמה ; קעז ;
אלעזר (תלמיד רשב"י) ס ; קנג ;	זעירי מדהבת קמה ; קעה ;
ריג ;	זרוקא קמה ; קעה ; קעז ;
אלעזר בן ערך נה ; קלה ; קלז ;	חוניא צח ;
אלעזר בן שמוע קלה ; קלח ;	חנצפית התורגמן קמד ; קעז ;

חזקיה ריג ;	קצא ; קצג ; רכג ; רכז ;
חזקיה (בן ר' חייא) קמה ; קצה ;	יוחנן כהן גדול רנא ;
קצח ;	יונתן בן הרבינס קמד ; קעו ; קעז ;
חייא קמה ; קצה ; קצח ; ריד ;	יונתן בן עוזיאל צ ;
חייא מדפתי קמה ; קעו ;	יוסי בן יוחנן איש ירושלים קמד ;
חלקיה בר אבא קמה ;	יוסי בן משולם קהלא קדישא קמד ;
המא בר בווי קמה ; קעה ;	יוסי בן קסמא צ ;
חנא קמה ;	יוסי בר יעקב ריג ;
חנא בגדתא קמה ; קעה ;	יוסי דמן יוקרת צ ;
חנינא בר חמא ריד ;	יוסי הגלילי צ ; קעו ;
חנניה בן חזקיה בן גרון קמד ;	יועזר בן יעקב ס ;
חסדא קעג ; קעד ;	יושע קח ;
טוביומי קמו ; קעו ;	יושע בר זרנוקי (הנקרא בגמרא חייא
טורגוס רופוס ו ; קסט ;	בר זרנוקי) קמו ; קעו ;
יאשיה פא ;	יבא (אבי ר' סמא ור' ספרא)
יהודה (תלמיד רשב"י) ריג ;	קמח ;
יהודה בן בבא ריב ;	יבא סבא (תנא) יז ; סט ; קלג ;
יהודה בן ר' חייא קמה ; קצה ; קצח ;	קמג ; קמד ; קנא ; קסב ; קסג ;
רנ ;	קעא ; קעב ; קעה ; קצא ; קצג ;
יהודה בן טבאי רנא ;	רא ; ריא ; רכז ;
יהודה בן תימא רנב ;	יבא סבא (אמורא) קמה ; קעו ;
יהודה בר אלעאי צ ; קמד ; קעו ;	יימר קמה ;
קצח ; רנ ;	ינאי קלו ;
יהודה הנדואה קמו ; רכג ; רכד ;	ינוקא קמד ;
יהודה הנשיא (רבינו הקדוש) נה ; פג ;	ייסא (ר' אסי הכהן) קמה ; קעו ;
צ ; קמה ; ריד ;	ריג ;
יהושע בן לוי (ריב"ל) קמה ;	יצחק ריג ;
יוחנן פ ; קמו ;	ירמיה בר אבא קמה ;
יוחנן בן זכאי נד ; צ ; קלג ; קלה ;	ישבב הסופר ריב ; רנ ; רנב ;
קלו ; קלז ; קלח ; קמג ; קמד ;	ישמעאל בן אלישע כהן גדול קמד ;
קנא ; קסב ; קסד ; קסה ; קעד ;	ריב ;

רלב ; רלו ; רלז ; רלט ;	כלבא שבוע קסט ; קע ;
עקיבא האמורא קמה ;	כרוספדאי חמיד לבא קמה ; קעו ;
פנחס (אחי מר שמואל) קמה ; קעה	רנא ;
פנחס בן יאיר נא ; צ ;	לוי בר סיסי קמה ; ריד ;
פפוס רטו ;	לוליאנוס רטו ;
צדוק קמה ;	מאיר צ ; קח ; רנ ;
צדוק הכהן קמה ; קעו ;	מיאשא קמה ; קעה ;
קיסמא קמה ; קעו ;	מלכיו קמו ; רכג ;
רב קמה ; קמו ; ריד ;	משרשיה (משרשיא) קמה ; קסז ;
רבא פא ; קלו ; קלז ; קסו ; קע	קסח ; קעה ;
קעג ; קעד ;	מתתיהו כהן גדול חשמונאי עו ;
רבה בר בר חנה קלג ;	קמג ; קמד ;
רבה מפומבדיתא קמו ;	נהוראי סבא קלו ; קמד ;
רבה תוספאה רה ;	גיתומי קמה ;
רבין קמה ; קעה ;	גיתאי הארבלי קמד ;
רבינא קמה ; קמו ; רנא ;	נתן דצוציתא ריש גלותא קמה ;
רמי בר חמא (חמי) קמה ; קעג	סחורא (סחורה) קמה ; קעה ;
קעה ; קצו ;	סמא קמה ;
רמי בר יחזקאל קמה ; קסח ;	ספרא קמה ;
רמי בר תמרי קמה ; רנא ;	עולא בר קושב קמה ; קעה ;
רפרם בר פפא קמה ;	עוקבא קמה ;
שבחת בריה דרבינא קמה ; קעה	עקביא בן מהללאל קמג ; קמד ; קע ;
(בהערה, עמוד קמה, תוקן	קעד ; קפ ; קפד ; קפו ; קנו ;
שבחת בריה דר' חנינא) ;	עקיבא בן יוסף ו ; לח ; צ ; צט ; קח ;
שילא קמה ; קעה ;	קט ; קלה ; קלו ; קלז ; קלח ;
שישא בריה דרב אידי קמו ; קעו ;	קלט ; קמג ; קמד ; קנ ; קנא ;
שמאי סב ; צ ; רנב ;	קנב ; קס ; קסא ; קסב ; קסג ;
שמואל קמה ; קעה ;	קסד ; קסה ; קסח ; קסט ; קעא ;
שמואל בר נחמני רנא ;	קעב ; קעד ; קעו ; קעז ; קפ ;
שמואל בר שילת קח ; קמה ; קעה	קסד ; קפו ; קפז ; קצא ; קצג ;
שמן בר אבא קמה ;	קצח ; קצט ; ריב ; רכז ; רכח ;

שמעון בר יוחי צ ; קח ; קנג ; ריג
שמעון הפיקולי רכו ; רכו ; רכח ;
שמעיה רנא ;
שמעיא חסידא קמד ; קעו ;
תנחום דמן נוי גט ; קמה ;

שמעון בן גמליאל ריב ;
שמעון בן זומא קסח ; רלז ;
שמעון בן יהוצדק קמה ;
שמעון בן נתנאל קסה ;
שמעון בן עזאי קסה ; קסו ; קסח ;

תקופת ימי הביניים

אהרן ׳ תיפה (תיפת) כב ; לא ;
אורא בואינא רג ;
אחאי משבחא (אחא) קלו ; קמג ;
קמו ;
איל טאוויל כ ;
האינקיזידור הגדול רמה ; רמו ; רמז ;
רמח ; רמט ;
אליה אלמירידי ריט ;
אליהו די וידאש רנא ;
אליהו חפץ לג ;
אליהו עמיאל פט ; צ ; צא ; קיח ;
אליה פלכו (פלכון) ריח ; רכא ;
רנב ;
אלישע גאליקו קיג ;
אלעזר אזיכרי צ ; צא ;
אלעזר בר יוחי (׳ יוחי) נא ; נה ;
אנגילא (ויטאל) קסט ;
אנוסים רמד ; רמה ; רמח ;
אסתר (לוריא, אשכנזי) כב ;
אפרים (זקן אחד) ק ; קא ;
ארחא (חכם) כב ; ע״י יצחק ארחא ;

אבא, איש מוצול ז ;
אברהם אבולעפיא קיג ;
אברהם אבשלום ה ; ו ;
אברהם ארובאס ריט ;
אברהם בקארי רנא ;
אברהם גבריאל נו ; ריח ; רכב ; רנב ;
אברהם גואקיל ריט ; רנב ;
אברהם גלאנטי לד ;
אברהם הלוי מוגרבי (אברהם הלוי
ברוכים) מט ; קל ; ריט ; רלד ;
רנב ;
אברהם ויטאל פב ; קל ;
אברהם (כ״ץ) קלה ; קלו ; קמב ;
קמג ;
אברהם לאנדו סג ;
אברהם מוצירי לג ;
אברהם ׳ יעיש רמד ; רמה ; רמו ;
אברהם קאנפיליאש רנג ;
אברהם רונו רנא ;
אהרן הלוי (נכד בעל המאור) קלו ;
קמג ;

מגיד משנה ; הרב המגיד) —

קלד ; קלה ; קלז ; קמ ; קמא ;

קמג ; קמו ; קנא ; קנג ; קצא ;

רא ; רב ; רנב ;

זבדא (אחות שמחה אשת קואינקאש).

לו ;

זעמי (ויטאל) צח ;

זקן חכם היושב בירושלים קו ;

זרחיה הלוי (בעל המאור) קלז ;

קמג ; קמו ;

חביב קכח ;

חיים אלשיך ח ; רלה ;

חיים אשכנזי א ; רנב ;

חיים הזקן קיב ;

חיים הלוי אשכנזי מג ;

חיים המוגרבי סו ;

חיים מונידס סט ;

חיים פנצירי לו ;

חכם גדול בשרטוטי כף-היד א ;

חכם גדול ישיש (ממו"צל) ז ;

חנה (אשת ר' חיים ויטאל) ט ; מב ;

מט ; פז ; פח ; קכו ; קכו ;

קסח ; קסט ; רג ;

ידידיה פנצירי לו ;

ידעיה בדרשי (הפניני) רא ;

יהודה אבירלין רנב ;

יהודה אסומאדו עט ;

יהודה אשכנזי ריט ; רנב ;

יהודה גאנו סו ;

יהודה גיברי רנא ;

יהודה (ויטאל) קכו ;

אשה בקיאה בטיפות השמן על המים

ג ;

ר"א חייטי קכח ;

רא"ז רלד ;

בנימין חזן פח ;

בנימין סרוק צו ; קכד ; קכח ; קכט ;

בצלאל (בום) לא ;

בצלאל ניקו רנב ;

ברוך פוליישטרו קכב ;

ג'אמילא (אשת ר' חיים ויטאל) יז ;

צד ; קיב ; קכב ; רג ;

גאנבולט (משפחה קורדית אורתור

דוכסית) צה ;

גאנדור לג ;

גדליה לוי י ; נו ; ריח ; רכא ;

רנא ; רנד ;

גוי אחד בנאי פה ;

גוי מכשף צד ;

דוד אמריליו עו ;

דוד גאויזון (גביוון) לד ; קיא ; קלב ;

דוד המוגרבי לה ; רמג ;

דוד כהן ריט ;

דוד ׳ זמרא (רדב"ז) קיד ; רלד ;

דוסתאי (גאון) קלז ; קמג ; קמו ;

דוקי אנגלאטירה רמה ;

דניאל היהודי (מלך בחלק האי רונפאל)

רמו ;

דניאל רומאנו סז ;

הסנג'ק (מושל המתחז של עיר ירושלים)

קב ;

וידאל די טולושא (דון וידאל ; בעל

יֹוסֶפֶ סגיש פח ;	יהודה משען ו ; נו ; ריח ; רכב ;
יֹוסֶפֶ סיגורא יג ; טו ; קיא ;	רלז ; רנא ; רנד ;
יֹוסֶפֶ פיסו קטז ; קיז ;	יהודה עונקנינא סא ;
יֹוסֶפֶ ציאג (ציאד, ציאח, צייד) לא ;	יהודה רומנו ריט ;
פח ; צה ; קל ;	יהושע אלטיף קכג ; קכד ;
יֹוסֶפֶ קאנפיליאש ריט ;	יהושע בום (אלבום) כ ; כד ; כה ;
יֹוסֶפֶ קארו ב ; כב ; מ ; מו ; סא ;	כח ; לא ; לה ; לז ;
עה ; פב ; פח ; צ ; קמו ; קצח ;	יהושע בן נון רנו ; רנז ;
רלד ; רנ ;	יהושע סוריאנו קלד ; קלז ; קמא ;
יֹוסֶפֶ רומנו טו ; טז ; יח ;	קמב ; קמג ; קנא ; קצא ; רב ;
יעקב אבולעפיא כד ; ל ; לא ; לב ;	יהושע קוריש לג ;
לד ; לו ; עז ; צא ; צג ; צד ;	יהושע שנינא קיז ;
קג ; קיא ; קיג ; קיד ; קיט ;	יום טוב אריפול קלא ;
קכ ; קכג ; קכד ; קכח ; קכט ;	יום טוב [בן משה] צהלון נו ; עא ;
יעקב אוזידא לג ;	ריט ;
יעקב אלטרין נו ; ריט ;	יונתן סאגיש רח ; ריח ; רכא ; רל ;
יעקב אליה פט ;	רמט ; רנא ; רנד ;
יעקב ארזין רנב ;	יוסי (ויטאל) צז ; ק ; קכא ; קכה ;
יעקב אשכנזי (יוקב אלימן אשכנזי)	קכו ;
כ ; כא ; כב ; כד ; כז ;	יֹוסֶפֶ אלטון (לאטון) ריט ; רנב ;
יעקב בירב פח ;	רנד ;
יעקב גויוזו צ ;	יֹוסֶפֶ ארזין קנט ; רח ; ריח ; רכא ;
יעקב מונידס (מונידאס ; מונידאש)	רנא ; רנד ;
לג ; לד ; קיא ; קכד ;	יֹוסֶפֶ די ליריינה רנג ;
יעקב מנשה קיא ;	יֹוסֶפֶ ויטאל (אבא מארי) א ; ב ; מט ;
יעקב מסעוד ס ; פז ; ריט ; רכ ;	נב ; צ ; קנו ; רמט ; רנ ;
רנב ; רנד ;	יֹוסֶפֶ (ויטאל) מט ; נט ;
יעקב גיקו רנב ;	יֹוסֶפֶ [אירגאס] יירגאס מ ;
יעקב נצר לו ;	יֹוסֶפֶ כהן צד ; ריט ; רנב ;
יעקב (פאלקין) פאלקון רנב ;	יֹוסֶפֶ ן' טבול (המוגרבי) נו ; עא ;
יעקב פיסו יט ; כב ; (ריע"ף) רמג ;	ריח ; רכב ; רנ ; רנב ;

יצחק קארו לא ; סג ; סד ; קטז ; קיו ;	יעקב רומאנו קב ;
יצחק קרשפין (קרישפי) נו ; ריט ;	יעקב תם (ר"ת) קמו ; ריג ; דגט ;
ישועה (מלמד בבית כנסת של	יצחק קכה ;
הספרדים) קיט ;	יצחק אלטיף קיב ;
ישעיה שיני קב ;	יצחק אמיגו סג ;
ישמעאלי אחד (שמש של בית המקדש)	יצחק ארחא (ארחי הזקן) ריט ; רנג ;
;	יצחק ברכה (מסינים) רמו ;
ישראל אורי ריט ;	יצחק חדידא פו ;
ישראל אחד שנשתמד קנו ;	יצחק כהן רח ; ריח ; רכא ; רל ;
ישראל דאלי קיו ;	רנא ;
ישראל הלוי מא ; ריט ;	יצחק לוריא אשכנזי (מורי ז"ל) ג ;
ישראל לוי אשכנזי נו ;	ד ; ה ; ז ; ח ; י ; טז ; כב ;
ישראל נג'ארה כג ; לד ; לה ;	כד ; כה ; כו ; כט ; לו ; מט ;
ר"י באגילייר קס ;	נד ; נה ; נו ; נז ; נח ; נט ; ס ;
רי"ג רלד ;	סב ; סו ; עב ; עד ; עה ; עו ;
רי"מ רלז ;	עז ; פ ; פג ; פח ; צ ; צא ; צז ;
ר"י קוריאל פ ;	קה ; קז ; קיא ; קלה ; קלו ;
כומר רמג ; רמד ; רמה ; רמו ;	קמג ; קנג ; קנד ; קנו ; קנז ;
כלב יב ; צז ; צח ; ק ; קא ; קה ;	קנח ; קנט ; קס ; קסג ; קסד ;
קז ; קט ; קי ; קכד ; קכה ;	קסה ; קסו ; קסז ; קסח ; קע ;
כלב פינטו פט ;	קעא ; קעב ; קעג ; קעה ; קעז ;
לפידות אשכנזי ב ; ג ; ס ;	קעח ; קפ ; קפב ; קפד ; קפז ;
מאיר פרץ לד ;	קפח ; קפט ; קצג ; קצה ; רב ;
מגיד (מישרים) ב ;	רג ; רז ; רח ; רט ; רי ; ריג ;
מוסא נג'אר ק ;	ריא ; רטו ; ריז ; ריח ; ריט ;
מור"א נגאר קלב ;	רכ ; רכא ; רכב ; רכג ; רכה ;
מוראד באשא המשנה (למלך) סט ;	רכו ; רכז ; רכח ; רכט ; רל ;
מתמד לח ; לט ; קכח ;	רלב ; רלג ; רלה ; רלז ; רלח ;
מיכאל כוליה לג ;	רלט ; רנ ; רנא ; רנד ; רנו ;
מירא (אחות ר"ש חייטי) קיג ; קיד ;	יצחק ן' גון צב ; רמא ;
קב ;	יצחק עוריבי קיו ;

משה משמש ריט ;
 משה נג'ארה (נאגארה) ריט ; רכ ;
 משה סאגיש נב ;
 משה סעדיה מח ; מט ; סא ; פח ;
 משה קורדואירו נא ; נב ; נג ; נו ;
 צ ; קיג ; קיד ; רנא ;
 משה ר"ב ע ;
 משה רקי קנה ;
 משיח כד ; לא ; מא ; נג ; סה ; עא ;
 פט ; צב ; צג ; קה ; קו ; קכח ;
 קכט ; קנב ; קס ; קסג ; קסד ;
 קסו ; ריד ; ריח ; רמא ; רמב ;
 רמג ;
 משיח (בן דוד) ה ;
 משיח (בן יוסף) ה ;
 משנה (למלך דמשק) פב ; קכח ;
 נחמה בת צייד פח ; צה ;
 נהילאי גאון קמו ;
 נחמיה (ויטאל) נט ;
 נסים גירונדי (הר"ן) רנב ;
 נסים כהן קב ; קיב ; קכז ;
 נסים מנשה לג ;
 נפתלי (אשכנזי) ריט ;
 נתן כולייף לג ;
 סוניי"אדירא ג ;
 סלימון מערבי רנו ;
 סעד אלדין דגל (הפליל) לז ; לח ;
 לט ;
 סעדת אשת יעקב נצר לו ; פז ; פח ;
 עוזיאל שמש אסקליין קטו ; קיז ;
 עטיאה (חכם) כב ;

מלחשת על טיפות־שמן גם שומעת
 קול דובר אליה קכב ;
 מלך (דמשק) פב ; קכג ; קכד ;
 מלך ספרד רמד ; רמה ; רמו ;
 רמז ; רמט ;
 מלך פורטוגאל רמה ; רמו ;
 מלך פרנסיה רמה ; רמט ;
 מלך תוגרמה רמט ;
 מנחם רומאנו לה ;
 מסעוד כהן מן דרעא (סגי נהור) ה ;
 נ ; רנו ;
 מרדכי גאליקו קיג ; ריט ;
 מרדכי כהן קג ;
 מרדכי (משמת) מסנות קיד ;
 מרחבה (אשת ר"ש חייטי) קיג ; קיח ;
 משה קכט ;
 משה אבולעפיא לה ;
 משה אלשיך ב ; ח ; מט ; ע ; פב ;
 צ ; קמא ; קעז ; קפח ; ריט ;
 רכ ; רלד ; רלה ; רנא ;
 משה בן מימון (רמב"ם) קלז ; רנב ;
 משה ברוך קיד ;
 משה גאקיש רנב ;
 משה גלנטי לד ; צ ; צא ;
 משה הסוא"ז עב ;
 משה ויטאל ס ; קמו ; קצח ; רנ ;
 רנו ;
 משה יונה ריט ; רנג ;
 משה לוריא רנא ;
 משה מזרחי פג ;
 משה מינץ ריט ; רנב ;

שיך עבד אל־נביא פה ;	עיסה בן מרים (ישו הנוצרי) לח ; לט ;
שלמה אבולעפיא קיג ;	פלומבא (היהודית) רמד ;
שלמה אלקבץ יא ; מ ; צ ;	פלוגי קוריאל (אחיו של קארדינאל
שלמה בן אדרת (רשב"א) קמו ;	ברומי) רמו ; רמו ;
קצח ; רא ;	פלטוי גאון קמו ;
שלמה ואלנסי צד ;	פליל אחד בקי בגורל ובראיית השדים
שלמה לוריא רנא ;	יג ; טו ; יח ; פה ; פו ;
שלמה טאגיש ט ; נג ; רלה ;	פרג'אלא בום לא ;
שלמה סבאן ריט ;	פרנסיוא שרה י ;
שלמה רגואן עה ;	צדוק הסופר קה ;
שלמה שניאור פב ;	צמח גאון (הראשון) קמו ;
שם טוב הלוי מב ;	קומיירי לג ;
שמואל אדאג'יש קלב ;	קורידי לג ;
שמואל די אונידא ריח ; רכב ; רנא ;	רחל האבירלינא (אשת ר' יהודה
רנד ;	אברלין) כט ; רלה ;
שמואל בירו"אני צב ;	רחל האשכנזית פט ; קט ; קיז ;
שמואל די מדינה קג ;	רחל משען ו ;
שמואל ויטאל עב ; עה ; צו ; צח ;	רפאל כוליק לג ;
צט ; ק ; קא ; קב ; קו ; קז ;	רפאל עניו (מסיונים) יט ; כ ; כא ;
קח ; קיד ; קטו ; קטז ; קכב ;	כב ; כג ; כד ; כז ; כט ; ל ;
קכג ; קכט ; קלב ;	לא ; לו ; קלא ; רמג ;
שמואל עמרון כב ; לא ; קטז ; קיז ;	שואל טירישטי קמא ; קמג ; קנא ;
שמואל פנציירי קלא ;	קנו ; קצא ; רב ;
שמהה (אחות זבדא) אשת קואינקאש	שאלתיאל אלשיך ח ;
(קולינקש) לז ; קלא ;	שבתי חיים עה ;
שמעון אורי ריט ;	שבתי מיוחס רב ;
שמעון הנכפה לה ;	שבתי מנשה ריח ; רכב ; רנב ;
ר"ש בן קאים פו ;	שולימאן רקאק קד ;
ר"ש חייטי קי ; קיב ; קיג ; קיד ;	שיך אחד (מארץ רחוקה) רמג ;
קיח ; קכ ;	שיך אליהוד כ ;
תלמיד חכם אחד מן דרעא ו ;	שיך ו' איוב יב ;

מקומות

הר הותים קכב ;	אוקינוס רמד ; רמה ;
הר הכרמל פח ; קיח ;	אי רונפאל רמה ;
הר חורב קמג ;	איי הים רמד ;
ויניציא לב ; רמה ; רמו ;	מלכות האינדיאנים (אנדיינוס) רמו ;
טבריא ג ; קיח ; קג ;	אמריקה (מונדו נואיבו) רמו ;
טולידו רמד ; רמט ;	אנגלסירה רמה ;
טנג'ר רמו ;	אסקקליין ו ; צב ; קטז ; קיז ;
יון גא ;	ארגון נג ;
ים סוף קכג ;	ארם צובא (חליב, אר"ץ) לה ; קיז ;
ירדן קכו ; קל ;	רמג ; רמו ;
ירושלים ה ; ו ; ז ; כב ; כד ; מז ;	ארץ אדום ו ;
ס ; סב ; סד ; סה ; פה ; צו	ארץ ישראל א ; עב ;
צח ; קב ; קג ; קיב ; קכא	אשור ז ;
קכב ; קכו ; קנו ; רלה ; רמג ; רנו	בבל קעה ;
כפרים הסמוכים לצפת פא ;	בוסטן איל קאט סט ;
לוד רטו ;	בית שמש קלא ;
מגראבי רמג ;	ביתר רטו ;
מו"צל ז ;	גובר לג ; לד ; צב ; קלב ; רמא ;
מכסיקו (נואיבה אספניאי) רמו ;	גליל ה ;
מלטא יד ;	דמשק ו ; יד ; יז ; יט ; כ ; כג ; כד ;
מנטובה רמת ;	כו ; כז ; כח ; ל ; לב ; לה ;
בפר מירון מא ;	סו ; רט ; עט ; פב ; פז ; צד ;
מערת המכפלה רכו ;	צה ; צח ; קב ; קיא ; קיב ;
מערת הר חורב קמג ;	קיג ; קטז ; קכ ; קכא ; קכב ;
מערת צפת עט ;	קכג ; קכד ; קכט ; קל ; רמג ;
מצרים ד ; ה ; ו ; לב ; לד ; מט ;	רמו ;
סה ; עו ; פז ; קיא ; קלד	מלכות דניאל היהודי רמה ;
קנו ; ריא ; רנו ;	דרעא ה ; ו ;
נחל קדרון קכב ;	הר הבית קכה ;

גינזה סו ;	צידון ג ; צו ; צז ;
סדום כד ; רמג ;	צלא"חייא יב ;
סינים כט ; ל ; לו ; צד ; רמה ;	צפת ב ; ד ; ה ; ז ; י ; יד ; יז ;
רמו ;	כד ; ל ; לה ; לו ; מא ; מג ;
סלוניקי עא ; קג	מח ; מט ; מט ; נא ; נב ; נז ;
סמוע"א עט ;	סד ; סו ; ע ; עה ; עז ; עז ;
ספרד רמג ; רמה ; רמו ; רמז ;	פא ; פו ; פט ; צ ; קיד ; קטז ;
עין זיתון סג ;	קיט ; קכ ; קכד ; קלד ; קנו ;
עכברא כט ; קלו ;	ריא ; רמג ; רנד ; רנו ;
עמק יושפט קכב ;	קבר גוי קדמון (יותר מאלף שנים)
פורטוגל (מחוז פורטוגל) רמו ; רמז ;	רלז ;
רמח ;	קוסטנטינא סט ; קב ;
פירו רמו ;	רומי סז ; סח ; רמז ;
פלנדריס (פלאנדיריש) רמה ; רמט ;	תוגר רמז ;
פרנסיה רמד ; רמח ;	תוגרמה קו ; רמח ;
פרס ח ;	תנחום (כפר נחום) נט ;

בתי כנסיות ובתי מדרשות

בית הכנסת של ארגון (בצפת) נג ;	ע ; עט ; צד ; קיט ;
בית הכנסת של ג'ובר צב ; קלב ;	בית הכנסת של יחזים (בצפת) נא ;
רמא ;	בית המדרש שבחצר מרת רחל אשת
בית הכנסת של האשכנזים (בצפת) מח ;	ר"י אברלין (רחל האשכנזית
בית הכנסת של הנשים (ע"י קהל	בצפת) ח ; רלה ;
אסק"ליין בדמשק) קטז ; קיז ;	חברת תלמוד תורה (בצפת) נז ;
בית הכנסת של הספרדים (בדמשק)	ישיבות צפת רנו ;

עדות

קהל אסק"ליין (בדמשק) ו ; צב ;	מוסתערבים כג ; קכ ;
קטז ; קיז ;	ספרדים כג ; לג ; ע ; עט ; צד ;
קהל אשכנזים (בצפת) מח ;	פב ; קיט ; קכ ; קכג ; קכד ;
קהל הספרדים (בדמשק) פב ;	